

Ruka Teopiremã Jeju'ã ujarẽnh ne ja.

Rukadjwỳ ne prĩne Jeju'ã ajarẽ. Rwỳk krax kurũm ne 'ã ujarẽnh tẽn àbir'ãnh o ino re. Rukabê ne me kane djwỳnh. NhyM Paur Jeju'ã ujarẽnh kadjy apỳnh me õ pyka djàri'ỳr mrã. NhyM Ruka kôt ar mrã. Ne kam me'õbê Teopiremã me bakunĩ kadjy pi'òk no'òk ne. Teopirebê idjaerkam me'õ kêt. Kumã ne Ruka Jeju'ã pi'òk no'òk ne. Nãm prĩne me kute Jeju'ã ujarẽnh kunĩkôt kuman prĩne kabin kam 'a kum pi'òk no'òk ne. Adjwỳnhdjwỳmã pi'òkbê *Metĩndjwỳnh Karõ Kute Meo Baja'ã* kum pi'òk no'òk ne.

Ruka Teopiremã amijarẽ.

¹⁻⁴ Aj, Teopire, ba ne ba wãm amã pi'òk no'òk ne. Ba ibê Ruka ne ba wãm amã pi'òk no'òk ne. Me kunĩ ne me kum akĩnh ne amex jarẽ ba badjwỳ imã akĩnh ne wãm amã pi'òk no'òk ne.

Me krãptĩ ne me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne, Jeju me ikam ar ba'ã ne me pi'òk no'òk ne. Me kute kraxrũm noo Jeju pumũnh ne memã kabẽn'ã ujarẽnh, me tãm ne me me imã arẽ nhyM me amũ me ijuk'ã 'ã pi'òk no'òk ne.

Ba kam badjwỳ inhõkre kadjwỳnhbê,

—Be, mexkumrẽx. Badjwỳ dja ba 'ã pi'òk no'òk nhyM kam mexkumrẽx, ane.

Mrãmri ne ba me'ỳr tẽ, me kute noo Jeju pumũnhja'ỳr tẽ. Me'ỳr tẽn prĩne abej me kukij ne kam Jeju kraxrũm prĩne mỳjja kunĩ maro tẽn

inomã kumẽn mar tỳx ne. Mar tỳx ne kam amã 'ã pi'ôk no'ôk ne. Dja ba pñine mỳjja kraxrũm amã kôt 'ã idjujarẽn tẽ, aje pñine marmã. Me kute õbẽ amã arẽn ga aje katàt maro atẽmmã ne ba badjwỳ mekôt amã 'ã pi'ôk no'ôko tẽ, aje omũnh ne aje amim,

—Mrãmri ne me katàt imã Jeju jarẽ, anhỹr kadjy. Kadjy ne ba amã 'ã pi'ôk no'ôk ne.

Djakarij krabê Djuão rwỳkmã.

⁵ Be, ẽ, ije amã katàt Jeju'ã idjujarẽn kadjy dja ba amã Djakarij kumrẽx jarẽn kam ijukri amã Jeju jarẽ. Mekbẽ idjaer nhõ pykabẽ Djudêjakam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh 'õ nhidjibẽ ne Djakarij. Nhym Djakarij nhingêt kukãmã nhidjibẽ ne Abij. Ne kam prõdjwỳ idjibẽ Ixabeu, kubẽ ne Arão tàm djwỳ 'õ. Nhym bep me õ bẽnjadjwỳr nhidjibẽ ne Erodji ne memã nhỹ. ⁶ Nhym Djakar-ijmẽ prõ ar amẽ mrãnh katàt nhym Metĩndjwỳnh arkam kĩnhkumrẽx ne. Nãm ar pñine Metĩndjwỳnh kabẽnkôt amijo ba, Metĩndjwỳnh kute memã me katàt amijo ba'ã karõjakôt amijo ban kute 'õ kudjar kêt kumrẽx. ãm ar mexkumrẽx. ⁷ Nhym bep Ixabeu kra kêt ne te kra prãme ar ba, mjẽnme ro'ã te ar ari kra prãme ba ne arỳm kubêngê:tte.

⁸⁻⁹ Be, me kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar ne me Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam àpẽn tẽ, apỳnh me ingêt me kajmã'ã àpẽn'ỳr ngjẽn djari ne me me kudjwa Metĩndjwỳnhmã àpẽn tẽ. Nãm me ja kumrẽx mytyrwỳ 'õkam 'ỳr wadjàn kam apê:n kato. Nhym pãnh me ja ajte mytyrwỳ 'õkam 'ỳr wadjàn kam kum apê:n kam kato. Nãm ã meo anhỹro tẽ. Nhym kam mekbẽ Abij me ja pãnh 'ỳr wadjàn

Metĩndjwỳnhmã àpênh ba. NhyM Djakarij, kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhkam mekôt Metĩndjwỳnhmã àpêho ku'ê. NhyM me kute Metĩndjwỳnhmã kikre kudjy dja bôr kadjy kên mêre à'àk ne kurên kôt 'ỳr wangij nhyM Djakarij kukràdja jakôt ate Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjà, kute kikre kudjy dja bôrmã. Ate ne me kudjwa 'ỳr wadjà ne kum kubô.

¹⁰ NhyM kute kum bôrkôt me kunĩ kikreti kabem Metĩndjwỳnhmã kabêno ku'ê. ¹¹ NhyM Djakarij bôro dja nhyM aêrbê Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh 'õ nokam kato. Nãm tu kikre kudjy dja bôr dja jakỳxkôt 'ỳr kato. ¹² NhyM omũn kam umar punuren kum uma ne, kute ajmã o karõ ne kum uma. ¹³ NhyM kam kum,

–Djakarij, kwãrĩk wãnh atĩn prãm kêt. Arỳm ne Metĩndjwỳnh aje amijo adjà'wỳr ma. Dja on aprõbê Ixabeu tujarô gar amim akra my mỳ. Akra my mỳn kam kum idji Djuão jarê. ¹⁴ Dja gar tu akĩ:nhkumrêx ne. NhyM me krãptĩ ar akôt kĩnhkumrêx, ar akra rwỳkkam kĩnhkumrêx. ¹⁵ NhyM Metĩndjwỳnh kadjy godja akra rax ne kam kabên mexkumrêx ne. Godja uba kangô djàkrêo kôm kêt, nàr atemã kadjwati kangô* 'õo kôm kêt. NhyM Metĩndjwỳnh Karõ raxo akra kadjwỳnhbê nhỳn ar o ba, nã tikkrekam jêt rã'ã dja Metĩndjwỳnh Karõ mrãmri o ba.

¹⁶ NhyM mekbê idjaer krãptĩ dja me õ Bẽnjadjwỳr Metĩndjwỳnh 'ỳr amijo akêx, akra kabênkôt 'ỳr amijo akêx. ¹⁷ NhyM akra dja Bẽnjadjwỳr kukãm tẽ, kute memã bôx djà'ã ujarênh nhyM me kute kadjy

* **1:15** Mỳjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômê uba kangômê, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

amijo mexmã dja kukãm tẽ. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ dja mrãmri o ba nhym uma ne, kute mrãmri ne Metĩndjwỳnh Karõ kute Erijo ba nhym umaja pyræk. Dja akra memã arẽ nhym me nãmẽ me bãm akubyn kum kra jabê. Nhym ate ajte memã arẽ nhym me amakkre kêtja dja me akubyn katàt mrãn arỳm ajte kabẽn mexkumrẽx. Dja akra ã memã ane nhym me arỳm Metĩndjwỳnh kadjy amijo mex. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh Djakarij-mã kabẽn jarẽnho ane.

¹⁸ Nhym kam kum,

—Gêt kon ne. Mỳjkõt dja ba akabẽn ma? Arỳm iprõmẽ ar ibêngêtte. Djãm ar ijabatành ny godja bar ikra mỳ?

¹⁹ Nhym kam kum,

—Ba ibê Gabrijeu ne ba Metĩndjwỳnh kabem dja. Ije amã kabẽn jarẽnhmã ne ijano ba awỳr tẽ. Mỳjja mextire ije amã arẽnhmã ne ijano ga ate “Kon ne” ane. ²⁰ Aje amim ikabẽn mar kêt-kumrẽx pãnh gêdja ga akabẽn kêt nhym akra ruw. Dja akra nhõ akati 'yr bõx nhym ruw ga kam ijukri akabẽn, ane. Nãm ã Gabrijeu kum ane.

²¹ Nhym me kam kapõtã te Djakarij kam ama;, te bõx nhym me kute kukràdjà 'õ marmãn kam abenmã kum,

—Ije tô mỳj got ar o ba? ane.

²² Nhym kam arỳm katon te kute memã kabẽnmã. Nhym me,

—Arỳm ne Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam mỳjja 'õ pumũ, ane.

Nhym tu ikrao memã ujakreo djan kabẽn kêt mex ne.

²³ Ne kam ar àpênh ba:n arým inomã kumên kam katon akubyn ũrkwãmã tên bôx. ²⁴⁻²⁵ Bôx nhym kàjbê 'âtũm nhym kam prôbê Ixabeu tujarôn kam pijàm ne kam kikre bu'ãbit mrã. Kute amirît kêt'ã mytyrwý amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt, pijàm djàje, tujarôkam. Nãm,

—Ota Běnjadjwýr ipumũn kum ikaprĩn arým ijo mex. Jakam dja me ijã kaběn kêt ne, ane.

Marij kurũm Jeju rwýkmã kum arě.

²⁶⁻²⁷ Nhym kam arým tujarô'ã mytyrwý amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut nhym Metĩndjwýnh ajte kadjy mrãnh djwýnhbê Gabrijeu jano, Marij'ýr ano. Marij kurererkam ne kra kêtukumrêx, me'õ 'ýr mör kêtka. Nhym bep me'õbê Jôdje ne kum kaběn kajgo, kraxje 'ýr mör kêt. Nhym bep Jôdje ngingêt ne Dawi. Apýnh ne me õ pyka nhym bep tu pyka abenã tým nhidjibê ne Garrêja. Nhym bep kam krĩ'õ nhidjibê ne Nadjare. Krĩ jakam ne Metĩndjwýnh Marij'ýr Gabrijeu jano.

²⁸ Nhym arým 'ýr tên bôx ne kum,

—Marij, djãm ga? Metĩndjwýnh ne arým akam ukaprĩn ajo ba, ane.

²⁹ Nhym Marij Gabrijeu kaběn man axwe amikam umar ne õkre kadjwýnhbê amim,

—Mýj kaběn got ja? ane.

³⁰ Nhym kam kum,

—Kwãrĩk wãnh, Marij, atĩn prãm kêt. Mrãmri ne Metĩndjwýnh akam kĩnhkumrêx. ³¹ Ota, dja ga on atujarôn kam akra my mýn kam kum Jeju jarě. ³² Godja akra běnjadjwýr rax ne ar meo ba nhym kam me 'ã abenmã kum, “Metĩndjwýnh pymati kra”, ar o ba. Gêdja Běnjadjwýr Metĩndjwýnh

Jeju'ã bĕnjadjwÿr rax mĕ nhym kam ar meo ba. Ingĕtbĕ Dawi bĕnjadjwÿr rax djô'ã dja rax ne ar meo ba. ³³ Tãm godja tũmrãm mekbĕ idjaer kadjy bĕnjadjwÿr ne ar meo ba. Dja bĕnjadjwÿr rã'ã rã'ãn ar meo ban o ino rer kĕtkumrĕx, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwÿnh kum ane. ³⁴ Nhym kam kum,

—Godjãm me'õ iwÿr mŏr kĕtjakam ba ije ikra mÿnhmã. Mÿj godja imã ikra dji? ane.

³⁵ Nhym kam kum,

—Metĩndjwÿnh Karõ dja awÿr ruw. Metĩndjwÿnh pymati Karõ dja awÿr ruw. Djãm tãwãbĕ mÿjja tÿx? Ta gĕdja tu amã akra jadjã nhym akurũm kato. Ne kam prĩrerũm mrãmri mexo tuknĩn mexkumrĕx. Kam axwe 'õ kĕtkumrĕx. Nhym me kam kum Metĩndjwÿnh Kra jarĕ.

³⁶ Ota anhŏbikwa Ixabeu te kubĕngĕtte ne arÿm tujarŏ. Me kute Ixabeumã kra kĕt jarĕnh ar o baja ne arÿm tujarŏ. Adjwÿnhdjwÿ ne kra my wajĕt nhym arÿm jĕt'ã mytyrwÿ amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut. ³⁷ Djãm Metĩndjwÿnhbĕ mÿjja 'õ bipdjur got? ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwÿnh kum ane. ³⁸ Nhym kam kum,

—Ã, mrãmri. Ibĕ Metĩndjwÿnh nhŏ àpĕnh tũm. Gora gĕ akabĕnkŏt ã ijo ane, ane. Marij ã kum ane nhym arÿm mã kurũm tĕ.

Marij Ixabeu'ÿr bŏx.

³⁹⁻⁴⁰ Nhym kam Marij no kator mex ne mã Ixabeu'ÿr tĕ, kute omũnhmã 'ÿr tĕ. Pykabĕ Djudĕjakam krĩ 'õ'ÿr tĕ. Kam ne krãnh kumex. Nhym tĕn bŏx ne Djakarijmĕ Ixabeu ar ũrkwãmã wadjãn kam Ixabeumã kabĕn. ⁴¹ Kum kabĕn nhym Ixabeu kute kabĕn marmĕ ro'ã kraja Marij

kabĕn man kam kĭnh ne kàjmã amijã te. Nã tikkrekam kàjmã amijã te.

Nhym kam Metĭndjwŷnh Karõ raxo Ixabeu kadjwŷnhbĕ nhŷn ar o ba ⁴² nhym kàj bĕ kabĕn ne kum,

—Metĭndjwŷnh ne arŷm ajo kĭnh, me nire kunĭ kuràm ajo kĭnh ne. Ne atikkrekam akra jĕtjadjwŷ o kĭnhkumrĕx ne. ⁴³ Xõ kum djãm ibĕnjadjwŷr rax ne Metĭndjwŷnh kute ijo kĭnhmã iwŷr inhõ Bĕnjadjwŷr nã jano? ane. Arŷm ne inhõ Bĕnjadjwŷr nã iwŷr bõx ba arŷm ikĭnhkumrĕx ne. ⁴⁴ Ĕ,

ga imã akabĕn, ba akabĕn ma nhym kam ikra kĭnhkumrĕx. Itikkrekam jĕtja kĭnhkumrĕx ne kam kàjmã amijã te, ba kam amã ikabĕn jarĕ. ⁴⁵ Ô kwep akĭnhkumrĕx. Bĕnjadjwŷr ne arŷm amã kabĕn ga tu amijã akra kamnhĭxkumrĕx ne amim, “Mrãmri, Metĭndjwŷnh kabĕnkõt dja ikra rwŷykkumrĕx”, ane.

Kam ne ga akĭnhkumrĕx ne. Nãm ã Ixabeu Marijmã ane.

Marij kute Metĭndjwŷnhmã mex jarĕnh.

⁴⁶⁻⁴⁷ Nhym kam Marij kutã kum kabĕn ne kàjmã Metĭndjwŷnhmã rax jarĕnho dja, ne,

—Dja ba mã Bĕnjadjwŷrbĕ Metĭndjwŷnhmã rax jarĕn kõt kum amikĭnh jarĕ.

Metĭndjwŷnhbĕ ipytàr djwŷnhkam ne ba ikĭnh raxkumrĕx, ikadjwŷnhbĕ ikĭnh ne kam kum amijarĕ.

⁴⁸ Metĭndjwŷnh ta ne kum ikaprĭn ijo amiptàn kam imã kĭnh jadjã.

Djãm adjàkam irax tũm? Xõ kum kati, ingrire. Ām ibĕ õ àpĕnh kajgokumrĕx. Ingridre nhym kam tu Bĕnjadjwŷr ijo amiptàn kam imã ikĭnh rax jadjã.

Jakam dja kamingrãny amũ aben nhijuk'ã abenmã ikĩnh jarẽho tẽ, ikĩnh rax jarẽho tẽ.

49 Ga pĩne kute ijo kĩnhja pumũ. Djãm Metĩndjwýnh rerek got? Axwe tỳx. Ga kute mỳjja pumũnh kêt imã o amirĩtja pumũ.

O ne imã ikĩnh jadjà. Mrãmri ne tãwã mexkumrẽx. Nãm mexo uma.

50 Ne mekam ukaprĩkumrẽx. Me kute Metĩndjwýnh kabẽn mar ne kôt kute ar amijo baja mekam ne ukaprĩ.

Nhym kamingrãny amũ me banhijuk'ã amũ maro tẽ nhym Metĩndjwýnh me kamdjwý ukaprĩ, me banhijuk'ã me kamdjwý ukaprĩ tẽ.

51 Bep me kute amijo àmraja, me kute òkre kad-jwýnhbê,

“Ba ne ba ibẽnjadjwýr rax, ba ne ba irax”, anhýrja, memã ne arým amimao pôx ne kàjbê me kumẽ.

52 Ne me bẽnjadjwýr rũnh memã ýrja me tãm ne tu arým meo kàtàm ne, ne kam pãnh me kute amijo kàtàmja, me kute amijo àmra kêtjao bẽnjadjwýr rũnh ne.

53 Ne kam ajte me ò mỳjja kêt, me kum prãmja ne mỳjja mextireo memã ajne ne o me kĩho ba.

Ne kam pãnh me ò pi'òk kaprĩ rũnh, me ò djwý krãptĩja arým meo ajkẽn aminêje me ano nhym me ýkam ar ba.

54 Metĩndjwýnh kute amrêbê me bakukãmãremã katàt arẽnhkôt ne arým me baman kum me bakaprĩ.

Ne me babê idjaer, me babê ò àpênhja ne kum me bakaprĩn me bawÿr ruw ne amikôt me bajo môn me bajo djuw mex ne ar me bajo ba.

⁵⁵ Amrêbê ne me banhingêt Abraãomã kabên ne kum kaprĩ, me bakajmã'ã kum kaprĩ ne kam kôpdji'ã me baman kum me bakaprĩ. Dja kum me bakaprĩ rã'ã rã'ã ne.

Nãm ã Marij kum kabêno ane. ⁵⁶ Ne kam Ixabeu kuri dja: nhym kam 'ã mytyrwÿ amãnhkrut ne ikjêkêt nhym arÿm mã tẽ, mã ò pykamã tẽn bôx.

Djuão rwÿk'ã ujarênh.

⁵⁷ Nhym kam Ixabeu kra rwÿk djà nhõ akati arÿm 'ÿr bôx nhym kam kra my ruw. ⁵⁸ Nhym kam ôbikwa kuman arÿm kĩnhkumrêx. Nhym atãri ar ùrkwãkam me jadjwÿ kuman kam kôt kĩnhkumrêx. Metĩndjwÿnh kam ukaprĩ raxkôt kuman kam kudjwa kĩnhkumrêx ne. ⁵⁹⁻⁶⁰ Nhym kam arÿm kra rwÿk'ã pi'ôk kamrêk pydji nhym me kute my nhinhu kà krã'yrmã bit kute kum Djakarij jarênhmã, bit kute kum bãm nhidji jarênhmã nhym nã memã kum,

—Xô kum kati, idjibê ne Djuão, ane.

⁶¹⁻⁶² Nhym me kam kum,

—Je tô mÿkam? Nhÿnh ne anhôbikwa 'õ ã idji ane? anen kam bãm'ÿr akêx ne kum ikrao ajakre. Idji jabej kukjêr kadji ne me bãmmã ikrao ajakre.

—Mã ne aje kum idji jarênhja kute? ane.

⁶³ Nhym kam bãmjã kute memã idji no'ôk kadji mÿjja'ã me ku'uw nhym kam me kum o tẽ nhym kam memã idji no'ôk ne,

—Idjibê ne Djuão.

Nhym me omũn kam ari aben pumũn abenmã kum,

—Je tô mỳkam? Mỳj got ja? ane.

⁶⁴ Nhym Djakarij kute idji no'ôkmẽ ro'ã arỳm ajte kabẽn ne kam Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽnho dja. ⁶⁵ Nhym kam ar õ krôkam me ja tĩn prãm ne kam abenmã arẽnho ipôk ne. Pykabê Djudêjakam apỳnh krãnhrekam me õ krĩkam ne me abenmã arẽnho ipôk ne. ⁶⁶ Nhym me kam kuma:n ar o ba, Metĩndjwỳnh kute ar krao bakam ne me mar ar o ban kam abenmã kum,

—Mã gêdja abatành ne kute? ane.

Djakarij kute Metĩndjwỳnhmã mex jarẽn.

⁶⁷ Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ raxo bãmbê Djakarij kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba nhym amũ Metĩndjwỳnh djô'ã kabẽn jarẽnho dja ne Jeju kumrẽx'ã ajarê. Jejubê bẽnjadjwỳr rax ne kubê mekbê idjaer pytâr djwỳnh'ã ajarê. Ne kam ijukri Djuão jarê. Nhym bep Jeju kumrẽx ne 'ã ajarê ne memã kum,

⁶⁸ —E kum me babê idjaer nhõ Bẽnjadjwỳr mexkumrẽx. Ba gop me amã me banhõ Bẽnjadjwỳr, me banhõ Metĩndjwỳnh mextire jarê.

Mỳkam? Bir, nãm ta õ me ba djwỳnh'ỳr ruw, kute me bapytãrmã ne me bawỳr ruw.

⁶⁹ Kute umao ar me bapytâr ne me bajo ba kadjy ne arỳm me bamã me bapytâr djwỳnh jano. Ingêt kukãmãre ne Dawi, õ àpênh tũmja.

Ingêt kukãmãrebê Dawi jabatành djakam ne me bakadjy nõ.

Abatành ne kute umao me bapytàr ne ar me bajo
ba kadjy arým ingêt jabatành djàkam nō.

70 Me kute Metĩndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh
kabēn kôtō.

Amrēbē ne Metĩndjwýnh kute kabēn jarēnh djwýnh
mexkumrēx jamã kabēn jarēnh kôt ne arým
me bamã ano.

71 Kute me bakurê djwýnhbê me bapytàrmã, me
kum me bakurê ne kute me bajo bajabê me
bapytàrmã ne Metĩndjwýnh me bawýr ano.

72 Nãm me bakukãmãremã kabēn pydjín arēn
memã kum,

“Dja ba imã me akaprĩ”, ane.

Dja ba amikabēn mexja mã kuman o ibiknor kêt,
ane ne kam kôt me bawýr ano.

73 Nãm ã me bakukãmãrebê Abraãomã kabēn pyd-
jín arēnho anen kam katàt kôt kuma.

74 Kute me bakurê djwýnhbê me bapytàr, gu
me badjumar mex ne arek ar baban kum
badjapēnhmã.

75 Me bamextire ne katàt bamrãnh ne kum
badjapēnhmã. Me batĩnri Metĩndjwýnh
kabem kribēm ar me babao rãm ne mũ
jamã ne kum arē.

Nãm ã Abraãomã kabēn jarēnho anen kam katàt
kôt kuman me bawýr me bapytàr djwýnh
jano, Bēnjadjwýr jano, ane.

Nãm ã Djakarij memã Jeju jarēnho anen kam ajte
kramã kabēn jarē, krabê Djuãomã 'ã karō, Djuão
Jeju kukãm tēmã 'ã kum karō ne kum,

76 —Bep ga, akmere, ga dja ga Bēnjadjwýr kukãm tēn
kutēp me akre gê me kuman Bēnjadjwýr kam
amakbê katàt amijo ba.

Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwÿrmã katàt pry djirja pyràk. Gêdja me ajã,
 “Metĩndjwÿnh Pymati kabẽn jarẽn djwÿnh ne ja”,
 ane.

77 Nà, ga dja ga kukãm tẽn memã arẽ. Ta kute ò me ja pytår ne ar meo bamã memã arẽ. Mã ne me bapytår o?

Apÿnh me bajaxwe djåri kute tu o bingrångh ne me bakam ngryk kêt mã. Kute ã ukaprikõt me bapytåro anhÿrmã.

78 Mrãmri ne me Batĩn djwÿnh kum me bakapri rax ne. Ne kam kàjkwa kurũm me bapytår djwÿnh me bawÿr ano.

Kute me bamã irã djà pyràk. Kute mrãmri ne myt kute me bamã irån kute me bakurwÿja pyràk ne me bawÿr ano.

79 Me kum tyk puma, me tĩn prãmja ne me kute mrãmri ne me akamåt kò tykkam me krija pyràk.

Nhym bep me bapytår djwÿnh dja me jamã tĩn pråmo ajngrà. Ga akati kute akamåt kò nhipõnhja pumũ.

Dja ã me bamã me batĩn prãm, me bamã batyk puma ã o bingrånho ane gu me kam badju-mar mexkumrẽx ne ar baba. Tãm ne ja.

Nãm ã Djakarij kramã 'ã karõo ane, Jeju kukãm tẽn ne kute kutêp me akremã.

80 Nhym kam kra arÿm kàjmã krã tẽn kam Metĩndjwÿnh kabẽnkõt amijo ba. Kute kõt amijo ba rã'ån abatångh. Ne kam kapõt kukritkam ar ba. Ò akati kutêp ne kapõt kukritkam ar ba. Kute mekbê idjaermã amijo amirĩt nhõ akati amiwÿr kam amakbê kapõt kukritkam ar ba.

2

Jeju rwỳk'ã ujarēnh.

Mat 1.18

¹ Nnym kam bēnjadjwỳr raxbê Xedja Agujtu memã kabēn jarē. Xedja Agujtu ne me kunĩmã nhỹ. Nãm memã kabēn jarēn memã kum,

–Me akunĩ, pyka kunĩkôt dja ga me anhingēt nhõ pyka'ỳr aba gē me me anhidji'ã pi'òk no'òk, ba ije me ajã akre kadjy, ane. ² Me kute me idji'ã pi'òk no'òko kutewa kadjy ne ja. Nnym Xirēnhu, bēnjadjwỳr bajtem, pykabê Xirijkam memã nhỹ. Kam ne me kute bēnjadjwỳr raxbê Xedja Agujtu kabēnkôt me idji'ã no'òkmã.

³ Nnym kam me kunĩ apỹnh krĩ djari'ỳr ajmà. Apỹnh me ingēt nhõ pykakam abatànhdjwỳr ajmàn kam bõx. Bõx nnym me kam me idji'ã pi'òk no'òko tē.

⁴⁻⁵ Nnym kam Jôdjemē Marij ar adjwỳnhdjwỳ me kudjwa ingēt nhõ pyka'ỳr tē, ingētbê Dawi rwỳk djà'ỳr ne ar tē. Arỳm ne kum kabēn ne. Kraxje 'ỳr mõi kêt rã'ã. Nãm kum kabēn kajgo. Tu pyka abenã mēnh nhidjibê ne Garrêja ne kam apỹnh ne krĩ djari idji. Garrêjakam krĩ nhidjibê ne Nadjare. Kurũm ne ar tē. Marij arỳm tujarô tỳx nnym ar tē. Atemã ajte pyka 'õ tu abenã tỳm nhidjibê ne Djudêja. 'Ỳr ne ar wabi ne kam tē:n kam krĩbê Berē'ỳr bõx. Ingētbê Dawi rwỳk djãmã tēn bõx, õ pyka nhidjibê Berēmã tēn bõx, me kute ar idji'ã pi'òk no'òkmã. ⁶⁻⁷ Nnym kam me kumex ne prĩne Ar kubê kikre kre jaê. Nnym kam kra rwỳk djà nhõ akati arỳm 'ỳr bõx nnym kra my ruw. Kra kutewa ne ruw. Nnym Marij kuběkào kupun o tēn mryti

djàkur djàkam kudji, me kute prĩne Ar kubê kikre kre jaêrkam.

Mry pumũnh djwýnh Jeju'yr bõx.

⁸ NhyM krĩ nokà'ã ne mry nhõ kapôt. NhyM arým akamàt. NhyM kam mry nhõ kapôtkaM ar kute mry pumũnh djwýnhja õ krit pumũnho dja.

⁹ NhyM kam Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh ar nokrekam kato nhyM Metĩndjwýnh jadjênh prĩne ar kurwý ne arkum ipòk ne. NhyM arkum uma ne kam madjà tertet ne.

¹⁰ NhyM kam kadjy mrãnh djwýnh arkum,

—Kwãrĩk wãnh, ar amã uma kêt. Ota ba ije ar amã mýjja mex jarênhmã tẽ. Ê, me akĩnh djà ne arým me akadjy kato. Me akunĩ akĩnh kadjy, akĩnh raxmã. ¹¹ Ê, akamàt ja tãmkam ne me apytàr djwýnh arým me akadjy ruw. Dawi nhõ pykakam ne ruw. Kubê ne Kritu, kubê ne Bẽnjadjwýr djwýnh.

¹² Tãm ne ajbir rwýk nhyM nã kute kubêkào kupun mryti djàkur djàkam irwã. Kute kubêkào kupun mryti djàkur djàkam irkôt dja gar kum akaton kam omũ, ane. Nãm ã Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh arkum ane.

¹³ NhyM kam ar aêrbê kàjkwa kurũM Metĩndjwýnh me ano, amikadjy mrãnh djwýnh jano nhyM katon kumex, kumrẽx kator jakôt ne me katon kumex ne kam Metĩndjwýnhmã mextire jarênho kumex ne mry pumũnh djwýnhmã o amra,

¹⁴ —Kàjkwakam ne Metĩndjwýnh me:xkumrẽx, tỳ:xkumrẽx, uma:kumrẽx.

Gora gê me kunĩ kàjmã kum mex jarênho tẽ. Arým ne pykakam me wãmã umar mex jarẽ.

Gora gê õ me wãkam kïnhwã umar mex ne ar ba, ane.

¹⁵ Nãm ã Metïndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh anen kam mã ar kurũm kàjkwamã wabi. Nhym kam ate mry pumũnh djwýnh abenmã kum,

—Gêto gwaj gop Berẽmã mõn goja karàkõt omũ. Bẽnjadjwýr djwýnh kute gwaj bamã arẽnhja pumũ, anen kam 'ýr prõt ne. ¹⁶ Prõt ne Marijmẽ Jõdje ar'ýr kato nhym mryti djàkur djàkam nõ, ngrìre ne nõ nhym ar omũ. ¹⁷ Nõrkõt omũn kam memã arẽho ajkate. Kadjy mrãnh djwýnh kute mry pumũnh djwýnhmã arẽnhja, kute Marij kra jarẽnhja ne me memã arẽho ajkate.

¹⁸ Nhym me kuman kam abenkam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Mýj gotja? Mýkam got Metïndjwýnh kadjy mrãnh djwýnhja katon kumex? anen ari aben pumũnho akẽx. ¹⁹ Nhym bep ãm Marij ta kute kraxkõt mar ne amikam mýjja kunĩ ma:ro tẽn 'õo biknor kêt ne.

²⁰ Be, nhym kam mry pumũnh djwýnh kapõt mã akẽx. Kadjy mrãnh djwýnh kute arkum arẽnhkõt ne ar karà nõrkõt omũ. Kõnh ne arkum kudji nhym ar mýjja kunĩ pumũn kuman kam Metïndjwýnhmã mex jarẽho mõ. Ne kàjmã kum rax jarẽho mõn kum,

—Metïndjwýnh, gajbit ne ga apydjin adjukapřĩ, amex, arax, atýx, anhýro mõ.

Ar kute Metïndjwýnhmã Jeju djar.

²¹ Nhym kam arým 'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut nhym ar my nhinhu kà krãtan kam ajte kum idji Jeju jarẽ. Tikkrekam jêt kêtři Metïndjwýnh kadjy

mrãnh djwÿnh kute kum idji jarënhja ne kum arë. ²²⁻²⁴ Nhyim kam akati krãptĩ nhyim ar krĩraxbë Djeruxarë'ÿr o tẽ. Ar kute Bënjadjwÿr djwÿnhbë Metĩndjwÿnhmã armã ne ar o tẽ. Metĩndjwÿnh kabën'ã pi'òk no'òkkam ne memã,

“Me akra my kutewa gêdja axidjuw ga me Bënjadjwÿr djwÿnhmã me umjuw, kute o aminhõmã”, ane.

Kõt ne ar kute Djeruxarëmã Jejuo tẽm ne kum armã. Ar adjwÿnhdjwÿ kute Metĩndjwÿnhmã mry bõrmã. Arÿm ne Marij kamrõ ngràn kam kute Môjdjê kukràdjâkõt Metĩndjwÿnhmã mry djâr ne kum õrmã. Amrëbë ne Môjdjê Metĩndjwÿnh kabën'ã pi'òk no'òk ne memã kum,

“Ë, dja ga me akamrõ ngràn kam Bënjadjwÿr djwÿnhmã tutte amë agan kum angã, nâr tutti no tÿr nyre amë abĩn kum aga”, ane.

Jakõt ne ar kute kum àr ne õr nhyim nãja akubyn Metĩndjwÿnhmã mex ne õ kikretimã àrmã Djeruxarëmã o tẽ.

²⁵ Nhyim bep Djeruxarëkam me'õ mybë Ximião. Mrãnh katât ne Metĩndjwÿnh kabënkõt ar amijo ba. Nãm arek mekbë idjaer pytâr djwÿnh, memã kaprĩ rënh djwÿnh, Kritukam ama. Nhyim Metĩndjwÿnh Karõ ar o ba. ²⁶ Ar o ban kam arÿm kum,

—Ë, atĩn rã'ã dja ga Metĩndjwÿnh kute anorja'ÿr bõx ne omũ. Kute me apytãrmã ne ano, kubë ne Kritu, tãm dja ga omũ, anhÿtã 'ÿr bõx ne anoo omũ, ane. Nãm ã Metĩndjwÿnh Karõ Ximiãomã ane nhyim kuman ar o ba.

²⁷ Ne kam Metĩndjwÿnh nhõ kikreti'ÿr tẽ. Metĩndjwÿnh Karõ ne ano nhyim tẽ. Kumrëx

ne ar kukãm tẽn bôx. Nnym Jeju nãmẽ bãm arkôt 'yr o bôx. Ar kute me amikukràdjà tũmkôt Metĩndjwỳnhmã armã ne ar 'yr o tẽn o wadjà.

²⁸ Nnym Ximião omũn kumỳn kam Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽn kum amikĩnh jarẽn kum,

²⁹ —Bẽnjadjwỳr djwỳnh, jakam dja ga on imã ityk nhõ akati jarẽ, ba ibê anhõ àpênh dja ba wãm awỳr tẽ, aje imã arẽnhkôt.

Arỳm ne ba omũn arỳm ikĩnhkumrẽx ne arỳm idjumar mexkumrẽx ne. Jakam dja ba idjumar mexbê ty, aje imã arẽnhkôt.

³⁰ Ga ga arỳm me utàr djwỳnh jano ba inoo omũ.

³¹ Anhỳr djwỳnhrà m aje arẽnhja ne ga arỳm memã o akato nnym me kunĩ pyka kunĩkôt omũ.

³² Me utàr djwỳnhja ne kute a'u pyràk. Dja apỳnh me bajtemja no bô nnym me katàt mrã.

Nnym kam ajte me ibê idjaermãdjwỳ kĩnh jadjà. Kôt dja me me imã me ikĩnh jarẽ, me irax jarẽ, ane.

Nãm ã Ximião Jeju'ã ujarẽnh ane. ³³ Nnym kam bãmmẽ nã ar kuman kam abenkam no tyn aben pumũnho dja.

³⁴ Nnym kam Ximião jãm aro akẽx ne Metĩndjwỳnhmã aro a'uw ne kum,

—Dja ga aro kĩnh ne adjukaprĩkôt aro djuw mex ne arkum umar mex jarẽ gê ar umar mex ne ar ba, ane. Ne kam ajte jãm nãjao akẽx ne kum,

—Ota arỳm akra kute meo bikjêrmã bôx. Me babê idjaer kwỳ dja me kum kurên kam kôt amijo ajkê. Dja te kute memã Metĩndjwỳnho amirĩtmã nnym me mã aprỳ. Nnym bep me bakwỳ dja gu me mã bamã abên kam amiptàn kôt ar amijo baba.

³⁵ Nhyim akra ta dja ar mekmã apôx ba. Godja me ôkre kadjwýnhbê amim mýjja'ã karõ nhyim akra ta tu ar memã apôx ba. Ga gadjwý akra djô'ã akapří rax ne akra ma: ne. Kute mrãmri ne nãnhre kute gadjwý anhôpôkkam akapří pyrãk, ane. Nãm ã Ximião anhýr djwýnhrà m kum arêho ane.

³⁶⁻³⁷ Nhyim kam me'õ nibê Ana adjwýnhdjwý ar'ýr bôx. Kubê Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh 'õ, Panuwe kra, mekbê Axer 'õ. Nãm 'uwtĩ. Amrêbê ne mjên 'ýr mõ nhyim 'ã amex amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt nhyim arým kubê ty. Nhyim kam 'uwtĩn arým kubêngê:xte. Arým 'ã amexbê 84. Nãm Metĩndjwýnh nhõ kikretikam ku'ên kator kêt kumrêx ne tu Metĩndjwýnhmã àpêho dja. Akamãtmê akati kunĩkôt ne kum kabêno ku'ên kadjy amijajbu. ³⁸ Ne kam kum ajmã ar'ýr bôx ne Jeju pumũn kam Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarên kum ukapří jarê ne kam ajte me kute kam amakjamã Jeju jarê. Me utàr djwýnh bôx ne kute me kurê djwýnhbê akubyn me õ krĩraxbê Djeruxarê pytàrmã ne me kam ama. Memã ne Ana,

—Arým ne bôx. Arým ne me bapytàr djwýnh bôx, ane. Nãm ã Ana me kute kam amakjamã arêho anen kam ajte mã wadjà.

³⁹ Nhyim kam Marijmê Jôdje ar Bẽnjadjwýr djwýnh kukràdjà kunĩkôt arým mýjjao tẽn inomã kumên kam akubyn pykabê Garrêja'ýr tẽn kam ar õ krĩbê Nadjarekam bôx. ⁴⁰ Nhyim kam kra kãjmã krã tẽn kam ĩ týtã tẽ. Tẽn tẽn ĩ arým abatãnh ne kam no mexkumrêx nhyim kam Metĩndjwýnh kam kĩnhkumrêx ne mã o djuw mex.

Jeju Bãm nhõ kikretikam ÿr.

⁴¹ Nhyr na mē gaga mrãnh kunĩkõt Jeju nãmē bãm ar Djeruxarēmã mrã. Me kute aben pydjĩn kute Metĩndjwýnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar ne õ kwý krēn rax kadjy ne ar 'ÿr mrã. ⁴²⁻⁴³ Nhyr ajbir Jeju nõrny. Arým 'ã amexbê 12. Nhyr ar kunĩ mekõt ajte me kute aben pydji 'ÿr wabin me 'ÿr bõx ne mekõt ar õ kwý krēn ba, Jejumē. Nhyr me kam o ino re nhyr nãmē bãm ar akubyn õ krĩmã tē. Tēn kam pry konenh te abej aprã. Nhyr be nãm nõrnyja, arek Djeruxarēkam ar ba nhyr nãmē bãm ar kute mar kêt. ⁴⁴ Nãm kute atemã me'õ arkõt mã tēm pyræk. Nhyr 'ã akati pydji nhyr ar te õbikwakam abej aprã. ⁴⁵ Ne kam kute Djeruxarēkam ajte abejmã akubyn tē. Tēn bõx ne kam te: ajte abej nhyr 'ã akamãt. ⁴⁶ Nhyr akati kêt nhyr ar te ajte abej.

Nhyr kam akati nhyr kam ar Metĩndjwýnh nhõ kikretikam kum kato. Nhyr me ipôkri nhỹ, Mõjdjê kukràdjã jarēnh djwýnh nhipôkri nhỹ, me kabēn maro nhỹn kam me kukjêro nhỹ. ⁴⁷ Nhyr me Jejukam no tyn nhỹ. Nãm tu me aêrbê prĩne mýjja ma. Nhyr me jadjwý mýjja jabej kukjêro nhỹ nhyr no mexkõt katãt memã mýjja jarēnho nhỹ. Kam ne me kam no tyn nhỹ. ⁴⁸ Nhyr nãmē bãm ar mekõt omũn kam mekõt kam no tyn dja. Nhyr nã kum,

—Akmere, mýkam ne ga ar ibê ã anhỹr aba? Nã bãm abãmmē ar te ajabej aprãn axwe akam idjumar ne kam ajabej ar mrã, ane.

⁴⁹ Nhyr kam kum,

—Mýkam ne gar ijabej ar mrã? Djãm ar aje imarja kêt? Arým ne ba Ibãm nhũrkwão inhũrkwãn

kam idjapênhmã, ane. ⁵⁰ Nhyr ar kute kabênja mar kêtumrêx. Ne te kute marmãn kam ôkre kadjwÿnhbê,

—Mÿj kabên got ja? ane.

⁵¹ Nhyr kam arkôt tē, arkôt Nadjarekam tēn bôx ne kam ar kabênkôt ar amijo ba. Nhyr bep nãja ne mÿjja kunĩ man kum kĩnh ne. ⁵² Nhyr bep Jeju ta adjakamã no mex tũm ne amũ no mexo amikamênho tēn kam ĩ abatãnh mex ne. Nhyr Metĩndjwÿnh kam kĩnhkumrêx. Nhyr mebêngôkredjwÿ* kam kĩnhkumrêx ne.

3

Ngômã me angjênh djwÿnhbê Djuão.

Mat 3.1; Mak 1.1; Dju r 1.19

¹⁻² Nhyr bep Djuão kapôt kukritkam ar ba. Djuão, Djakarij kraja ne kapôt kukritkam ar ba. Nhyr kam Metĩndjwÿnh kum kabên ne.

Be, nhyr bep bēnjadjwÿr raxbê Xiberu Xedja. Me bēnjadjwÿr kunĩ kurãm rax ne me kunĩmã nhÿ. Ne kam amidjô'ã me kwÿ'ã bēnjadjwÿr rē. Nãm pykabê Djudêjakam me ja kadjy Põxu Piratu'ã bēnjadjwÿr mē, kubajtem. Ne kam ajte pykabê Garrêjakam me ja kadjy Erodji'ã bēnjadjwÿr mē. Ne kam ajte pykabê Iturejmē Tarakôniam me ja kadjy Piripi'ã bēnjadjwÿr mē. Erodji kamybê Piripi'ã bēnjadjwÿr mē. Ne kam ajte pykabê Abirēnkam me ja kadjy Rixanij'ã bēnjadjwÿr mē. Nhyr ar kute me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh

---

* **2:52** Jeju nhõ pykakam me kunĩ bêngôkre kute mrãmri ne apÿnh me ô pyka djari kunikôt me kunĩ bêngôkre pyrãk. Kubê kã jakamē me kakrãtykmē me babêngôkremē ne me kunĩ bêngôkre.

nhõ bĕnjadjwÿr raxbĕ Ananhmĕ Kajbajmĕ ar ar meo ba. Nhyĵ arÿm Xiberu Xedja memã ĵr'ã amexbĕ 15 nhyĵ ô'ã ar bĕnjadjwÿr nyreja arÿm memã krĭ.

Nhyĵ kam Metĭndjwÿnh Djuãomã kabĕn ne. Djuão kapôt kukritkam ar bajamã kabĕn ne. ³ Nhyĵ kam kabĕnkôt ngôbĕ Djodãokam ar mrã. Ne kam ar me akreo ba. Me akreo ban memã kum, —On me amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren Metĭndjwÿnh'ÿr amijo akĕx gĕ me ajaxweo aknon me akam ngryk kĕt. Ba kam on ngônhmã me ajangĵĕ, me aje ajaxwemã anhirerkôt me kute me amar kadjy, ane.

⁴ Amrĕbĕ ne anhÿr djwÿnhràĵ Metĭndjwÿnh kabĕn jarĕnh djwÿnhbĕ Idjaij ne 'ã pi'ók no'ók ne memã kum,

“Me'õ dja kapôt kukritkam memã kabĕn ne. Kàĵ bĕ dja me akren memã kum,

‘Me apa. Ĕ, me on Bĕnjadjwÿr djwÿnh kutĕp wãnh ajaxwemã anhiren katàt amijo aba. Kute mrãmri ne me kute me bĕnjadjwÿr rÿnh kutĕp pryox me ne kute memã katàt pry jadjwÿrja pyrãk.

⁵ Nãm me inuw kunĭo amrà ne kam krãnhre rÿnhmĕ kryremĕ, kunĭ abenãnh imök rê nhyĵ pyka aben pyrãk ne ikwã.

Nhyĵ pry nhirô nhyĵ me katàt adjuw. Ne pyka karôtdjwÿ prĭne katen o aben pyrãk nhyĵ mêkumrĕx ne ikwãja pyrãk.

Dja me ã Bĕnjadjwÿr djwÿnhràĵ axwemã irer ne katàt amijo bao ane.

⁶ Nhyĵ me kunĭ dja me Metĭndjwÿnh kute me utãrkôt me omÿ, ane.”

Nãm ã anhÿr djwÿnhràm Idjaij memã arênhò ane. Kòt ne Djuão Bênjadjwÿr kukãm katon me akre ar o ba, nhym me kwÿ rax ne me mrãmri axwemã iren katàt amijo ba.

⁷ Nãm Djuão me akre ar o ba nhym me itepato 'ÿr bao ku'ê. Kute ngònhmã me angjênhmã ne me 'ÿr bao ku'ê. Nhym kam memã kum,

—Me akamingrãny ne ga me abê iry. Me ajaxwekam abê kangã. Mÿj me'ò ne me amã Metĩndjwÿnh ngryk nhõ akati jarẽ ga me umaje iwÿr apròt kajgo? ⁸ Gop on me katàt Metĩndjwÿnhkòt amijo aba gê me mrãmri me amex jabej me amã kato. Mrãmri me amim akator ne aje wãnh ajaxwemã anhirer ne aje Metĩndjwÿnh'ÿr amijo akêx jabej gê me on me amã kato. Gê me me amexmã katon me akam kĩnhò kute mrãmri ne me kute pidjò djò mexmã apòx ne kam kĩnhja pyræk. Kwãrĩk wãnh me anhòkre kadjwÿnhbê anhingêt kukãmãre Abraão adjãmra kêt ne amim, “Me ba ne ba me ibê Abraão tàmdjwÿ. Dja Metĩndjwÿnh me ikam ngryk kêt. Dja ba me te ijaxwe nhym kam me inhingêt kukãmãre Abraão kòt Metĩndjwÿnh kum me ijabê ne me ijaxwekam me ijo bikênh kêt kumrêx”, anhÿr kêt. Kwãrĩk wãnh ga me ã anhÿr ar aba kêt. Kati. Ê, ba me amã arê. Dja ga me te abê Abraão tàmdjwÿ nhym Metĩndjwÿnh tu me ajo ajkê, me ajaxwe pãnh tu me ajo ajkê. Ne ren kum ajte Abraão tàmdjwÿ prãm jabej ren tu kênjao itun o amim Abraão tàmdjwÿ nhípêx nhym me ren tu katon kumex.

⁹ Ê, mrãmri arÿm 'ÿr. Metĩndjwÿnh kute me axwe pãnh memã akati jarênh arÿm 'ÿr. Kute mrãmri ne pidjò apÿnh abenkam ô kêt nhym me kute

kàr ne o mrãnh ne kute kuwykam rënhja pyràk. Arým ne Metĩndjwýnh me ajã pidjô djô kêt jakren arým me ajaxwe pãnh kute me ajo bikënh 'ÿr. Dja me ajo mõn kuwykam me amë. Arým 'ÿr. Kute mrãmri ne me'õ kute pidjômã 'yr kadjy kute parbé kàxkrãkô mýnh ne o ãm pyràk, ane. Nãm ã Djuão me krãptĩmã arënhho ane.

¹⁰ Nhy m me kam kum,

—Ije tô mã dja ba me nẽ? ane. Metĩndjwýnh kute me ijo bikënh kêt kadjy, mã dja ba me nẽ?

¹¹ Nhy m memã kum,

—Dja ga me ajô nhõ kubëkà amãnhkrut ne kam me'õ nhõ kubëkà kêt mã ikjê ngã. Nhy m me'õdjwý ò kwý krën djà krãptĩn kam me'õ nhõ djwý kêt mã amikutã kwý ngã, ane.

¹² Nhy m me kute bënjadjwýr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djwýnh me kudjwa Djuão'ÿr bõx, kute ngõnhmã me angjênhmã. 'ÿr bõx ne kum,

—Bënjadjwýr, mã gëdja ba me nẽ? ane.

¹³ Nhy m kam memã kum,

—Ë, me anhõ bënjadjwýr kute me amã pi'òk kaprĩ jarënhja 'ãnhbit dja ga me kum o atom. Kwãrĩk wãnh ga me ga amũ amim pi'òk kaprĩ kamënh ne amýnh kêt. Dja ga me tu 'ãnh jamý, ane.

¹⁴ Nhy m me krãkamngõnhredjwý kum,

—Ne me badjwý, mã dja ba me nẽ? ane.

Nhy m kam memã kum,

—Ë, kwãrĩk wãnh ga me me pa 'amýnh ne mekbê mýjjao aprõt kêt. Ne kwãrĩk wãnh ga me me kàtàm'ã axwe rënh ne me axweo me utàr ne mekbê ijên me ò mýjjao aprõt kêt. Nhy m bep ga adjapênh pãnh dja ga pi'òk kaprĩ byn tu akĩnh ne. Kwãrĩk

wãnh ga me adjàkrê kêt, ane. Nãm ã Djuão memã kabên jarênho ane. ¹⁵ Nhym me kunĩ Bẽnjadwýrbê kumkati jabej ajkam aman kam ôkre kadjwýnhbê amim,

—Bep birãm tãm ne ja. Birãm Djuão got Metĩndjwýnh me bawýr ano, me bakadjy Bẽnjadwýrbê kumkatimã me bawýr ano, ane. Birãm Kritu ne ja, ane.

¹⁶ Nhym kam Djuão me kunĩmã kum,

—Mrãmri ba ne ba ngônhmãbit me ajangij. Nhym bep itotokbê me'õ bôxja. Me'õ tãm ne raxo kute ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Bãm te irax ne 'ã inhihôn ije kum parkà 'ãpre bônne ne o itêm prãme. Bep ãm ren irax ne ba ren arým kum apê. Nhym bep kati, ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne. Tãm ne arým bôx 'ýr. Djãm ngônhmã kute me ajangjêhmã? Kati. Tãm dja bôx ne kam me awýr Metĩndjwýnh Karõ jano, me katàt amrãnhbit'ýr dja ano, kute ar me ajo bamã. Ne kam me ajaxweja kute kuwymã me arênhmã. ¹⁷ Gêdja bôx ne kam kute mrãmri ne me kute kôtyk byr ne o kute bàygogore ka'uk ne kute kam mũm 'y mexjao atom ne kam kute 'ykàjao tēm ne kute kuwykam ýr nhym xêtja pyrãk. Dja me'õja bôx ne ã me axweo anen kuwykam me kurê. Nhym kuwyja dja pôk rã'ã: rã'ãn apêx kêtumrêx. Nhym bep bàygogo 'y mex'ã ne me mexja jakren mũm meo atom ne. Ne kãjkwakam õ pykamã meo mō gê me kam kam kĩnhkumrêx ne ar ba. Arým kute ã meo anhýr 'ýr.

¹⁸ Nãm ã Djuão memã ane. Ne kam arek memã kabên jarênho tē. Nãm atemã kukràdjà krãptĩo me akre. Ne mã kabên nyo, kabên mexo ar me akreo ba.

19-20 Nhy**m** bep bēnjadjwỳrbê Erodji ne axwekumrēx. Nām axwe aben nhiby kumexo mō, aben nhiby adjwỳro mōn kam ajte Djuão mekbê ijê djakam iby kumē. Nām kamybê upānh'ỳr mō, upānhbê Erodjij'ỳr mō. Nhy**m** kam Djuão arỳm kum kabēn jarēn kum,

—Kati, kwārīk wānh, ane.

Nhy**m** kam Erodji tu amakkre kêt ne Djuãobê ijê.

Kute ngômã Jeju jadjàr.

Mat 3.13; Mak 1.9; Dju r 1.32

21-22 Anhỳr djwỳnhràm me kute kubê ijê kêttri ne Djuão ngônhmã me kunĩ jangij ne kam ajte Jeju ngônhmã adjà. Ngônhmã adjà nhy**m** kam Bämmã kabēno dja. Kum kabēno âm rã'ã nhy**m** kàjkwa abenbê ajkij. Abenbê ajkij nhy**m** Metĩndjwỳnh Karō 'ỳr ruw ne 'ã tỳm. Amijo tut ne 'ỳr ruw ne 'ã tỳm. Nhy**m** kàjkwa kurũm kabēn ne kum,

—Mrāmri abê ikrakumrēx. Imã ajabê. Ba akam ikĩnhkumrēx, ane.

23-38 Nhy**m** kam Jeju arỳm ta àpēnhmã o krax ne. Arỳm 'ã amexbê 30 ne kum o krax ne.

Jeju nhingêt nhidji.

Mat 1.1

Nhy**m** me we Jôdjeo Jeju bãm.

Nhy**m** Jôdje bãm ne Eri.

Nhy**m** Eri bãm ne Matat.

Nhy**m** Matat bãm ne Rewi.

Nhy**m** Rewi bãm ne Marki.

Nhy**m** Marki bãm ne Djananh.

Nhy**m** Djananh bãm ne Jôdje.

Nhy**m** Jôdje bãm ne Matakij.

Nhy**m** Matakij bãm ne Amox.

Nhym Amox bãm ne Naũ.
Nhym Naũ bãm ne Exi.
Nhym Exi bãm ne Naganh.
Nhym Naganh bãm ne Ma'at.
Nhym Ma'at bãm ne Mataxij.
Nhym Mataxij bãm ne Xemê.
Nhym Xemê bãm ne Jôdje.
Nhym Jôdje bãm ne Djoda.
Nhym Djoda bãm ne Djôwanã.
Nhym Djôwanã bãm ne Rexa.
Nhym Rexa bãm ne Djorba.
Nhym Djorba bãm ne Xarati.
Nhym Xarati bãm ne Neri.
Nhym Neri bãm ne Marki.
Nhym Marki bãm ne Adji.
Nhym Adji bãm ne Kodjã.
Nhym Kodjã bãm ne Erma.
Nhym Erma bãm ne Êr.
Nhym Êr bãm ne Djodjuwe.
Nhym Djodjuwe bãm ne Eridjê.
Nhym Eridjê bãm ne Djorĩ.
Nhym Djorĩ bãm ne Matat.
Nhym Matat bãm ne Rewi.
Nhym Rewi bãm ne Ximiãõ.
Nhym Ximiãõ bãm ne Djuda.
Nhym Djuda bãm ne Jôdje.
Nhym Jôdje bãm ne Djônã.
Nhym Djônã bãm ne Erijkĩ.
Nhym Erijkĩ bãm ne Merja.
Nhym Merja bãm ne Mena.
Nhym Mena bãm ne Matata.
Nhym Matata bãm ne Natã.

Nhym Natã bãm ne Dawi.
Nhym Dawi bãm ne Djexe.
Nhym Djexe bãm ne Ôbet.
Nhym Ôbet bãm ne Bôadji.
Nhym Bôadji bãm ne Xara.
Nhym Xara bãm ne Naxõ.
Nhym Naxõ bãm ne Amĩnadabi.
Nhym Amĩnadabi bãm ne Adjimĩ.
Nhym Adjimĩ bãm ne Ani.
Nhym Ani bãm ne Êrõ.
Nhym Êrõ bãm ne Perê.
Nhym Perê bãm ne Djuda.
Nhym Djuda bãm ne Djako.
Nhym Djako bãm ne Idjak.
Nhym Idjak bãm ne Abraão.
Nhym Abraão bãm ne Tera.
Nhym Tera bãm ne Nakô.
Nhym Nakô bãm ne Xeruk.
Nhym Xeruk bãm ne Ragau.
Nhym Ragau bãm ne Parek.
Nhym Parek bãm ne Ebe.
Nhym Ebe bãm ne Xara.
Nhym Xara bãm ne Kajnã.
Nhym Kajnã bãm ne Arpaxa.
Nhym Arpaxa bãm ne Xê.
Nhym Xê bãm ne Nôwe.
Nhym Nôwe bãm ne Ramek.
Nhym Ramek bãm ne Mexare.
Nhym Mexare bãm ne Enoki.
Nhym Enoki bãm ne Djarexi.
Nhym Djarexi bãm ne Mareju.
Nhym Mareju bãm ne Kajnã.

Nhym Kajnã bãm ne Inox.
 Nhym Inox bãm ne Xexi.
 Nhym Xexi bãm ne Adão.
 Nhym Adão bãm ne Metĩndjwỳnh.

4

*Xatanaj te Jejumã axwe'ã àpnênh.
 Mat 4.1; Mak 1.12; Idja 2.18, 4.15*

¹⁻² Arỳm Djuão kute ngõnhmã Jeju jadjàr nhym Metĩndjwỳnh Karõ kute amijo tut ne rwỳk ne 'ã tỳm nhym Bãm kute kum kabēja kurũm Jeju tẽ. Ngõbê Djodão kurũm ne arỳm Jeju tẽ. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ raxo kadjwỳnhbê nhỳn ar o ban kam kapõt kukrit'ỳr o bõx nhym kam kam ar ba. Nhym kam Xatanaj 'ỳr bõx ne te kum mỳjja'ã apnê. Kute kabênkõt amijo ba jabej kum mỳjja'ã àpnênh tẽ. Te kum mỳjja'ã àpnênh'ã akatibê 40. Akati krãptĩ. Kute ã kum anhỳrkam kute mỳjja krên kêtikumrêx. Nhym kam akati apêx nhym prãm prĩne kubĩ.

³ Nhym kam Xatanaj kum,

–Ê, goja abê Metĩndjwỳnh krakumrêx jabej goja kẽnjamã akabên gê goja kubê djwỳ ga krê.

⁴ Nhym kam kum,

–Kati, Metĩndjwỳnh kabên'ã pi'òk no'òkkam ne, “Djãm djwỳobit ne me kute amityx ne ar tĩn ne ba? Kati, Metĩndjwỳnh kabêno djwỳ dja me amityx ne tĩn ne ba”, ane.

⁵ Nhym kam Xatanaj krãnh nhimõk'ỳr Jejuo tẽn o bõx ne kum pyka kunĩkõt me akreo dja. Apỳnh bẽnjadjwỳr kute meo ba djàri kum me kunĩ jakreo dja. Nãm tebê kum krĩ jakre, kukrà kêt mex ne

tebê kum akre. Ne ajte kum bàmě kapôtmě krī rūnhmě mỳjja kunī jakre nhym omũ nhym kum,

⁶ –Ĕ, ba inhõ. Amã dja ba ja kunī kanga. Pyka kunīkôt ap̄yñh me ba dj̄ari dja ba amã me kunī ngã ga me ja kunī kadjy abēnjadjw̄yr rax. Djãm mỳjja kakrit, djãm mỳjja punu got. Mỳjja mexjakam. Mỳjja krãptĩ, mỳjja puma. Ba inhõ. Djãm me'õ nhõ? Ba inhõ dja ba imã me'õ kĩnhkôt amidjô'ã kum kungã nàr amã kungã. ⁷ Dja ga amijo angrin ikuka kônh akônkrão nh̄yñ imã irax jarē ba ar̄ym amã kunī kanga ga ar̄ym amũ idjô'ã o aminhõn ar o aba, ane.

⁸ Nhym kam Jeju kum,

–Kati, Metĩndjw̄yñh kute pi'ôk no'ôkkam ne,
 “Bēnjadjw̄yr djw̄yñh, Atĩndjw̄yñhmãbit dja ga amijo angrin kum rax jarēn ajbitmã apê. Kwãrĩk wãnh atemã me'õmã rax jarēnh kêt”, ane.

⁹ Nhym kam Djeruxarēmã Jejuo tēn Metĩndjw̄yñh nhõ kikreti nhimõk'ȳr o wabin anhã'ã kudjan kum,

–Ĕ, goja abê Metĩndjw̄yñh krakumrēx jabej goja rūm tēn ato. ¹⁰ Nãm we Metĩndjw̄yñh kute pi'ôk no'ôkkam amã,
 “Dja ba ikadjy mrãnh djw̄yñhmã ajarē gē anēje mỳjja punu kajpa”, ane.

¹¹ Ne ajte we Metĩndjw̄yñh kute pi'ôk no'ôkkam we,
 “Dja ba ajã ikadjy mrãnh djw̄yñhmã karõ. Dja me atēmôt amã ikra dja gē kēn 'õ apar ngãnh kêtumrēx”, ane.

¹² Nhym kam Jeju amipãnh kum,

–Kati, Metĩndjw̄yñh kabēn'ã pi'ôk no'ôkkam ne,

“Kwãrĩk wãnh, Běnjadjw̃r Atĩndjw̃nh kabi kêt,
kute ajãno ãm jabej kabi kêt”, ane.

¹³ Nhyam kam Xatanaj ar̃ym m̃ỹjja'ã kum àpnênh pa. Nãm te kute Metĩndjw̃nh kabên kangam Xatanaj kabênkôt kute ar amijo bamã 'ã kum àpnênh dja. Ap̃ỹnh m̃ỹjja djari kunĩ'ã te kum àpnênh djan 'ã kum àpnênh pan kam mã kurũm tẽ. Ajte akati 'õ kadjy mã kurũm tẽ.

Krĩraxbê Nadjarekam me kute Jeju kanga.

Mat 4.12; Mak 1.14

¹⁴ Nhyam kam Jeju akubyn pykabê Garrêja'yr tẽ. Metĩndjw̃nh Karõ ar̃ym kum t̃yx jadjà, Metĩndjw̃nhmã àpênh mex kadjy kum t̃yx jadjà nhyam t̃yxkumr̃ex ne kam akubyn tẽn bõx.

Nhyam kam me abenmã Jeju jarênh ajkate, pyka kunĩkôt ne me abenmã arênh ajkate. ¹⁵ Nhyam Jeju ap̃ỹnh mekbê idjaer bikprõnh djakam ar memã Metĩndjw̃nh kukràdjà'ã ujarênh ba. Memã 'ã ujarênh ba nhyam me kunĩ abenmã Jeju mex jarênh ipôk ne.

¹⁶ Nhyam bep krĩraxbê Nadjarekam ne me atemã kabên. Nhyam kam Jeju Nadjarekam bõx, abatãnh djà'yr tẽn bõx nhyam ar̃ym pi'ók rãrãr. Pi'ók rãrãr kunĩkôt ne Jeju mekôt mekbê idjaer bikprõnh djà'yr mrãn wangijn krĩ. Ne kam ar̃ym kãjmã dja. Kute Metĩndjw̃nh kabên'ã pi'ók no'ók jarênhmã kãjmã dja. ¹⁷ Nhyam me kum kungã nhyam kubyn o ajkij. Metĩndjw̃nh kabên jarênh djw̃nhbê Id-jaij kute pi'ók no'ókjao ajkijn kam kadjy amijã no'ókjamã kato. Kum katon kam memã arênh djan memã kum,

18-19 “Metĩndjwỳnh Karõ ne mã ijo ba. Arỳm ne amijo ipytà, ije me õ mỳjja kêt mã kabẽn mex, kabẽn ny kàj bê arẽn nhym me kĩnh mã. Kadjy ne ar ijo ba.

Ne kam ajte mekbê ijê kadjy ijano. Ije kàj bê memã kum, ‘On me akato. Me kute me abê ijêja on me akato’, anhỹrmã ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kàj bê me no rãmã kum, ‘On me arĩt mex’, anhỹrmã. Kadjy ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kàj bê me ‘uwtĩmẽ me kute meo bikẽn nhym me kaprĩn mrãnh mã kum, ‘On me akĩnh ne adjumar mex ne ar aba. Jakam dja me me ajo bikẽn kêt’, anhỹrmã ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kàj bê memã kum, ‘Ë, amex jakam dja on Bẽnjadjwỳr mekam ukaprĩ kato’, anhỹrmã ne ijano ba tẽ”, ane.

²⁰ Nãm ã Jeju memã pi'òk no'òkkõt amijarẽnho ãmo anen pi'òk abenã kudjin akubyn kute pi'òko atom djwỳnh mã kungãn kam nhỹ. Nhym kam me kunĩ Jejukam no tyn kumex, me bikprõnh djakam ne me Jejukam no tyn kumex. ²¹ Nhym kam ajte ujarẽnho kumex, me memã kum,

–Amrêbê Metĩndjwỳnh kute kabẽn'ã pi'òk no'òk ja ne arỳm kato. Mrãmri ne kòn kum kudji nhym ajbir jakam kato. Me aje maro anhỹrjakam ne arỳm kato, ane.

²² Nhym me kam aben mã Jeju mex jarẽnho kumex kajgo ne aben mã,

–Je kum bep mexkumrẽx. Ga kabẽn mexja pumũ, Jòdje kra ne ajmãn me bajaêrbê kabẽn mexkumrẽx jarẽ. Jòdje kra, me baje Jòdje pumũnh

tũmja tãm ne kra dji nhym kabẽn mexkumrẽx jarẽnho tẽ, ane. Nãm me ã kabẽn jarẽnho ane.

²³ Nhym kam Jeju memã kum,

—Birãm me aje imã me banhingêxê kabẽn tũm jarẽnhmã ne ga me anhõkre kadjwýnhbê imã arẽnho nhỹ, ba arým kuma. Birãm me aje imã, “Goja abê me kane djwýnh jabej on amikanen amex”, anhỹrmã. Goja aje mýjja 'õ pumũnh jabej nãr aje mýjja 'õ mar jabej goja on ipêx, ba me ikunĩ omũ, me inokam ipêx ba me ikunĩ omũ. Rĩnakambit, krĩbê Kapanakambit ne ga ar mýjja nhipêxo aba. Nhym 'ã ujarẽn me iwýr bõx ba me kuma. Goja on jakam, anhõ pyka djwýnhkam mýjja pumũnh kêt 'õ nhipêx ba me omũ. Birãm me aje ã imã anhỹrmã ne ga me anhõkre kadjwýnhbê amim ijã karõ.

²⁴ Ë, ba me amã mýjja jarẽ. Mrãmri ikabẽn. Ë, got ren Metĩndjwýnh kabẽn jarẽn djwýnh atemã pyka 'õkam tẽ nhym me ren arým kabẽn ma. Nhym bep kati, õ pyka djwýnhkam me kute kukràdjãkõt omũnh ne kute kabẽn mar kêt. ãm me kute kukràdjãkõt mar kêt ne me tu ate krã. Me ga, me banhõ krõkam me ga ne ga me ã ijo anen tu ãm imar kêtumrẽx ne.

²⁵⁻²⁶ Ë, gora me ikabẽn ma. Mrãmri ikabẽn. Me Metĩndjwýnh kabẽn jarẽn djwýnhbê Erij ja ma. Amrêbê ne me'ã na kêtumrẽx. Arým na kêt'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt apêx nhym na rwýk kêtumrẽx ne. Nhym ajte na tỹmkam ajte na kêt ne. Nhym me prãmkam ar ba. Pyka kunĩkõt djwý kêtumrẽx. Nhym prãm me imex ne. Nhym mekbê idjaer nhõ pykakam axwe me nire 'uwťĩ krãptĩ. Djãm me'ýr ne Metĩndjwýnh Erij jano, me kute o

djuw mexmã? Arkati, me bajtem, mekbê idjaer kêt'ÿr ne ano. Mekbê idjaer kêt nire 'uwtĩ'õ'ÿr ne ano. Pyka typydji nhidjibê ne Xidõ. Nhym bep krĩ nhidjibê ne Xarepta. 'ÿr ne ano. Nhym me'õ ni bajtemja o djuw mex ar o ba. ²⁷ Ajte Metĩndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh 'õbê Eridjêu ja ma. Mekbê idjaer nhõ pykakam axwe me krãptĩ ĩ kajêkam tē. Nhym bep Eridjêu kute me jao mex kêt kumrēx. Kubajtem, kubê idjaer kêt pydji ne o mex. Pykabê Xirij kurũm me'õbê Namãbit ne o mex ne, ane.

Nãm ã Jeju memã arēho ane. Djãm ta õ pykakambit ne mekbê idjaerkam kute me ajbitmã mýjja pumũnh kêt 'õ nhipêxmã? Kati, ta dja ukabikõt amũ pyka mũjakam mýjja kwý 'yroy mō. Nār kon ta kute amimarkõt õ pyka djwýnhkam mýjja pumũnh kêt 'õ nhipêx. Ne ta ukaprĩkõt amũ me mũ jakamdjwý mýjja kwý nhipêx.

²⁸ Nhym me kuman kam kam ngryk ne. Me bikprõnh djakam me ja kunĩ ne me Jejukam ngry:k ne. ²⁹⁻³⁰ Ne kam pa 'amýn bõm kumē. Nãm meo mōn krãnhre nhimõk'ÿr o wabi. Krãnhre konenh ne krĩbê Nadjare. Kam ne me Jeju pa 'amýn krãnh nhimõk'ÿr o mōn o bõx. Ne bit kute amũ aparmã mēnh nhym tým ne tykmã o mō nhym kam mekbê amikaban kam me õêxo tēn katon mã tē.

Kute me'õ nêje me karõ punu janor.

Mak 1.21

³¹ Mã tēn kam krĩraxbê Kapanakam bõx. Pykabê Garrêjakam krĩraxbê Kapanakam bõx. Bõx ne memã Metĩndjwýnh kukràdjã'ã ujarēho dja. Pi'õk rārarkam ne memã 'ã ujarēho dja. ³² Nhym me

kabĕn man kam ari ar aben pumũn kam abenmã kum,

—Tô mỳj kabĕn ny got ja? Kabĕn mexkumrĕx. Nãm ã me bĕnjadjwỳr rũnh kwỳ kabĕn mex anen ar prĩne kabĕno meo atomo ba, ane. Nãm Jeju prĩne kute amimar kôt katà:t memã amikukràdjã jarĕnhkumrĕx.

³³ Ne me bikprõnh djàkam memã 'ã ujarĕnho ãm rã'ã nhym kam me'õ my kum akij. Me karõ punu'õ ne ar o ba nhym kum akij. ³⁴ Me karõ punu'õ kute me'õ my ar o baja tãm ne akij. Djãm me'õ bĕngôkre* ne kum akij? Kati, e kum me'õ kadjwỳnhbĕ, me'õ bĕngôkre kadjwỳnhbĕ, me karõ punu'õ ne Jejumã akij. Kubĕngôkre ja ta àkjĕr kĕt. ãm me karõ'õ ne kum akij ne kam kute kubĕngôkre mãn kute kum àkjĕr pyràk. Ne kum,

—Ã, tô mã ne ga aje me ijomã? Ĕ, Jeju, Nadjare kra'õ, djãm aje me iparmã ne ga bõx. Arym ne ba me prĩne apumũ, ga ne Metĩndjwỳnh arỳm amim adja, ga kam amexo apyma, ane.

³⁵ Nhym kam kum bĕn tỳx ne kum,

—On anhikrĕn akato, ane.

Nhym me karõ punu ikõta. Me ipõkri ikõtan kurũm kato. Kute kubĕngôkre ajmã o kĕtkumrĕx. Me karõ punu kute me'õo baja kator kutã ajmã o kĕtkumrĕx. Nãm ikõ'yr kajgon kam mã kurũm katon tĕ.

³⁶ Nhym me kunĩ ari aben pumũn abenmã kum,

---

* **4:34** Jeju nhõ pykakam me kunĩ bĕngôkre kute mrãmri ne apỳnh me õ pyka djari kunikõt me kunĩ bĕngôkre pyràk. Kubĕ kã jakamĕ me kakràtykmĕ me babĕngôkremĕ ne me kunĩ bĕngôkre.

—Mỳj kabĕn gotja? Mǎ got on? Nǎm tu kabĕno, umao bōm me karō punu mĕ nhym mǎ tĕ. Djǎm rerek got. Me bakàtǎm'ō baje ǎ mỳjja ja'ōo anhỹr kĕtkumrĕx. Pydji ne tu kabĕno bōm me karō punu mĕ nhym mǎ tĕ, ane. ³⁷ Ne kam abenmǎ Jeju jarĕnho kumex. Bu'ǎ pykakam me ja ne me abenmǎ arĕnho kumex.

Kute me punu krǎptĩo mex.

Mat 8.14; Mak 1.29

³⁸ Nhym kam Jeju me bikprōnh djà kurũm tĕn kam Ximǎo nhũrkwǎmǎ wadjà. Nhym Ximǎo djupǎnhdjwỳja kanĕn nō. Kanĕ kubĩ nhym nō. Nhym me kum arĕ, kute o mexmǎ. ³⁹ Nhym 'ỳr tĕn irǎn kanĕmǎ bĕn tỳx nhym arỳm kum ire. Nhym arỳm à kĕt ne kàjmǎ dja. Kàjmǎ djan kam aro djuw mex ar o ba.

⁴⁰ Nhym arỳm para. Nhym me Jeju'ỳr bao dja. Me kunĩ ne me 'ỳr òbikwa kanĕo bao dja. Apỳnh me òbikwa kanĕ djàri ne me Jeju'ỳr meo ban meo bōx. Nhym me pỳnhkôt me'ǎ ikra jadjuw nhym me kunĩ arỳm mex ne. ⁴¹ Nhym me karō punudjwỳ me krǎptĩ kurũm apōx ne Jejumǎ kum,

—Abĕ Metĩndjwỳnh kra, anhỹro ba.

Nhym kam tu memǎ bĕn tỳx ne memǎ kum,

—On me anhikrĕn mǎ amũ mō, ane.

Nhym me karō punu tu anhikrĕn mǎ mō. Me karō punu kute Jeju pumũnh. Kute Metĩndjwỳnh kute amim Jeju Bĕnjadjwỳrbĕ kumkati kadjy ar ne anorkôt omũnh. Kute Jejubĕ Kritu kôt omũnh. Kam ne me karō punu bit kute irǎri memǎ Jeju jarĕnhmǎ nhym kubĕ aptàn ano.

⁴² Nhym akati kĕt nhym krĩ kurũm arwǎmǎ tĕn kam ar ba. Nhym me abej mō. Abej mōn 'ỳr

kato. 'ÿr katon bit kute kubê àptàrmã, arek mekam ãmmã ne me bit kute kubê àptàrmã ⁴³ nhym memã kum,

—Ë, djãm me amãbit ne ba Metĩndjwýnh'ã idjujarẽnh tẽ? Kati, ije krĩ kunĩkõt kãj bê memã arẽnhmã ne ba me'ÿr tẽ. Kadjy ne Metĩndjwýnh ijano ba tẽ. Ije memã amijã idjujarẽnh ny jarẽnhmã. Metĩndjwýnh me kadjy Bẽnjadjwýr ne kute ar meo bamã ja ne ba ije krĩ kunĩkõt memã arẽnhmã. Kadjy ne ijano ba me'ÿr tẽ, ane. ⁴⁴ Anen kam mã memã Metĩndjwýnh'ã ujarẽnh mõ. Apýnh krĩ djãri ne kãj bê memã 'ã ujarẽnh mõ. Ne kam ajte amũ tẽn krĩ 'õkam bõx ne me bikprõnh djãkam ajte memã Metĩndjwýnh kukràdjã'ã ujarẽho dja. Nãm ã pykabê Djudêjakam memã 'ã ujarẽho ane.

5

Ximão ar mã Jejukõt bikamẽnh.

Mat 4.18; Mak 1.16

¹ Ne akati 'õkam memã arẽho dja, memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽho dja. Imõti nhidjibê Gẽnexare mýrri ne memã arẽho dja. Nhym kam me 'ã akuprõnh maro kumex. Nhym me kwý nĩnh mrãn te kute marmãn kam jãm 'ã me kamẽ. Me kamẽn te kute marmãn kam 'ã aben nhingãnh kumex ne Jejudjwý nhingãnh mõ. ² Nhym kam me umaje kãmã wadjã. Nãm ar kute tep pynẽnh djwýnhja kã dji. Kã djin kam katon kam kryre põnh dja. Nhym amẽ kã nõ. ³ Nhym kam ikjêjamã wadjãn kam õ kã djwýnhjamã kum, Ximãomã kum,

—Amũ kamẽ, amũ kamẽnh ngrire, ane.

Nhym kam amũ kamẽ. Kamẽnh ngrire nhym kam kam nhỹn memã Metĩndjwỹnh'ã ujarẽho nhỹ.

⁴ Ne memã 'ã ujarẽnh pan kam Ximãomã kum,
—Ë, gop amũ ubỹmwã'ÿr kà kamẽn kam mãn kryre mẽn kam tep kwỳ pynê, ane.

⁵ Nhym Ximão kum,
—Je kum bẽnjadjwÿr, nã bãm ar te ari ar kryre rẽho iba ri nhym akati. ãm tep kêt. Ba gop tu akabẽnkôt kumẽ, ane.

⁶ Nhym kam ar kumẽn kam tu kam tep kwỳ pynê:nhkumrẽx. Nhym arÿm tep kute kryre rẽnh 'ÿr. ⁷ Nhym kam ar te o no katon kà nhikjêjamã ikra bẽno dja, ar kute 'ÿr kào tẽmmã. Nhym ar 'ÿr kào tẽ nhym kam ar aprakamã kàkam tepo ipu. Nhym kam arÿm amẽ ar 'ÿr.

⁸⁻¹⁰ Nhym kam Ximão Pedrumẽ ar ja ari aben pumũ. Ar kute amijaêrbê tep kwỳ pynê:nhkam ne ar abenkam no tyn ku'ê. Nhym Ximãomẽ ar ro'ã kute tep pynênh ar o baja kubê Xijagumẽ Djuão, Djebedêu kute ar irja, ar jadjwÿ ne ar abenkam no tyn ku'ê.

Nhym Ximão Pedru mÿjja kunĩ pumũn kam umaje Jeju kabem kõnkrão nhỹn kum,

—Bẽnjadjwÿr, on mã ikurũm tẽ. Ga ne ga mrãmri amexkumrẽx. Nhym bep ãm ba, ba ne ba ijaxwe, ane.

Nhym kam kum,
—Kwãrĩk wãnh amã ipyma kêt ne atĩn prãm kêt. Jakam gêdja ga on mebêngôkrebite atom ne memã ijarẽ gê me amim iman amim ikamnhĩx. Jakam dja ga tep pynênh kêt ne kam mebêngôkrebite akprõ, ane. ¹¹ Nhym ar kam kà djin wabin kam

mýjja kunĩmã iren kam mrãmri Jeju'ãbit ngrà: ne. 'Ã ngrà tỳx ne mã kôt ajkamẽ.

Kute me'õ nhĩ kajêkam tèo mex.

¹² Nhym kam akati 'õkam Jeju tẽn krĩ 'õkam bõx. Nhym me'õ ã kajêkam tēja prĩne kào ajkẽ, prĩne o tuknĩ. Nhym Jeju'ỳr bõx ne omũn kam pijàm djaje tẽn tu mỳrbê tỳm. Ne kam nõrkam kum amijarẽho nõn kum,

–Bẽnjadwỳr, aje inhĩ kajêkam itê markôt, aje ijo mex prãm jabej, ijo mex, ane.

¹³ Nhym kam 'ỳr ikra mõn kupên kam kum,

–Ije, ije ajo mex prãmã. On akà mex, ane. Nhym gêt ajmã kà nẽn kà mex ne. Kute o ãm tãmkam tebê kà mex ne.

¹⁴ Nhym kum,

–Kwãrĩk wãnh ga memã amijarẽnh kêt. Dja ga tu katàt mã me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh'ỳr tẽn kum amibẽ, kum amikà bẽ. Ne kam kum mry ngã gê akadjy Mõj djê kukràdjàkôt Metĩndjwỳnhmã mry gan kungã. Arỳm akà mexkam dja ga kum mrywã ngã gê me kunĩ apumũ, arỳm akà mexkôt apumũ, ane.

¹⁵ Aje, jakam ne me arỳm abenmã Jeju jarẽho ajkate:n apỳnh abenmã arẽho ba.

Nhym kam me itepato 'ỳr mõn 'ã akuprõ. Me kute kabẽn mar nhym kute me kanêo mexmã ne me 'ã akuprõ. ¹⁶ Nhym bep ta ne mã arwãmã tẽn kam Metĩndjwỳnhmã kabẽno dja, kum amijarẽho dja.

Kute me'õ jakryo mex.

Mat 9.1; Mak 2.1

17 Nhyŋ kam ajte akati 'õkam Jeju memã Metĩndjwõnh'ã ujarẽho dja. Nhyŋ me arek maro nhỹ. Mekbê pardjêumẽ me kute Mõjdjê kukràdjà jarẽnh djwõnhmẽ ne me arek maro nhỹ. Mỳj pyka kurũm? Pykabê Garrêjamẽ pykabê Djudêja kunĩkam apõnh krĩ djari ne me kurũm kwỳ bõx. Nhyŋ Djeruxarẽ kurũmdjwỳ me kwỳ bõx. Nhyŋ Metĩndjwõnh prĩne Jejuo tỳx, kute tỳxo meo mexmã.

18-19 Me'õ jakryja arek nõr djakam nõr rã'ã nhyŋ õbikwa 'ỳr o mõn o bõx ne te kute kikremã o àrmã. Te kute Jeju'ỳr o bikamẽnh ne kute parbê ir nhyŋ kute o mexmã. Nhyŋ me kikre jajkwa krekre pytår mex ne. Nhyŋ kam ar tu ibej o wabi. O wabin kikre nhimõkkõt 'ã ngy tỳx katen jãm ngybõr jadjuwn kam me'õ jakry nõr djakam nõr rã'ã o ruw nhyŋ me ipõkri Jeju parbê nõ.

20 Nhyŋ Jeju amim ar omũ. Ar kute tu amim kamnhĩxkumrẽxja pumũ ne kam õbikwa jakryjamã kum,

—Akmere jakam ne ba ajaxwe kunõ aknon arỳm akam ingyk kêt ne, ane. Jeju ta ne axweo akno. 21 Nhyŋ wãnh Mõjdjê kukràdjà mar djwõnhmẽ mekbê pardjêu õkre kadjwõnhbê arỳm amim,

—E kum bep me'õja ne ajmãn Metĩndjwõnh japrỳo djan amijo Metĩndjwõnhho dja. Metĩndjwõnh pydji ne kute me axweo biknorn mekam ingyk kêt, ane. 22 Nãm me ã õkre kadjwõnhbê anhỹro kumex nhyŋ arỳm tu kuman memã kum,

—Mỳkam ne ga me anhõkre kadjwõnhbê ijo ika-jgon ijaprỳo akumex? ane. 23 Ë, ba me amã mỳjja amãnhkrut jarẽ. Mỳj ne amirĩt ne? Ba ren

me'õ jakryjamã kum, “Ba arým ajaxweo aknon akam ingyryk kêt”, ane, nàr kon, “On kàjmã djan tẽ”. Mýj ne ren amirít, nẽn? Nã bãm ren kum, “Arým ne ba ajaxweo aknon akam ingyryk kêt”, ane nhy m amirít kêt kumrẽx ne. Tãmbit ne amirít kêt. Nhy m bep kàjmã me ku'ê, ije ren me'õmã kum, “Kàjmã djan tẽ” nhy m ren amirít ne. Tãmbit ne amirít kumrẽx. ²⁴ Dja ba kum, “Kàjmã djan anhi kwã djà mýn o tẽ”, anen arým o mex ga me arým omũn arým abenmã, “Be, ga Jeju kute me'õ jakryo mexja pumũ. Be, djãm kute me axweo biknor kêt got. Mrãmri ne Metĩndjwýnh arým amijo ĩ ne pyka jakam amikabẽnkôt ar me axweo biknoro ba”, ane. Me aje abenmã ja jarẽnh kadjy dja ba me'õ jakryjao mex, ane.

Nãm ã Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmã anen arým tu me'õ jakryja'ýr akẽx ne kum,

—Amã ne ba ikabẽn ne. On kàjmã djan anhi kwã djà mýn anhi kwãmã o tẽ, ane. ²⁵ Nhy m me ipôkri ekru x ne kàjmã djan nõr djà mýn mã ũrkwãmã o tẽ, Metĩndjwýnhmã mexmẽ õdjãnhmẽ rax jarẽnh o tẽ. ²⁶ Nhy m me kunĩ omũn kam ari aben pumũnho kumex ne kôt Metĩndjwýnhmã mexmẽ rax jarẽnh o tẽ kumex ne kam arým kum Metĩndjwýnh pyman abenmã kum,

—Atemã mýjja mexkumrẽx ne gu me arým jakam omũ, ane.

Rewi mã Jejukôt bikamẽnh.

Mat 9.9; Mak 2.13

²⁷ Nhy m kam Jeju me kurũm tẽ. Tẽn kute pi'ók kapriõ atom djwýnh'ýr bõx ne omũ. Idjibê Rewi. Pi'ók kapri nhũrkwãkam ne bẽnjadjwýr bajtemmã

pi'ôk kaprïo atomo nhÿ. Nhy m Jeju 'ÿr bôx ne omÿn kum,

—Gop amrê ikôt ajkamên gop ikôt ar aba, ane. ²⁸ Nhy m tu ekru x ne kàjmã djan mÿjja kunĩ kangan mã kôt ajkamê. ²⁹ Ne kam me krãptĩmê ro'ã õ kwÿ krên rax kadjy memã djwÿmê mry gan kadjy memã arê. Nhy m me kute bënjadwÿr bajtemmã pi'ôk kaprïo atom djwÿnh krãptĩn bôx nhy m ajte atemã me jadjwÿ kwÿ bôx, Rewi nhÿrkwãkam bôx ne õ kwÿ krêno kumex, ar kutã õ kwÿ krêno kumex.

³⁰ Nhy m kam mekbê pardjêumê me kute Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh omÿn bën prĩkam kabêno krĩ, Jejukôt ba djwÿnh'ã kabên ne kum,

—Mÿkam ne gar me kute pi'ôk kaprïo atom djwÿnhmê me axwemê akàn aro'ã anhõ kwÿ krêno akumex ne kôt akõmo akumex? ane. ³¹ Nhy m kam Jeju memã kum,

—Djãm me mex'ÿr ne me kane djwÿnh mrã? Kati, me kanê'ÿrbit ne me kane djwÿnh mrã. ³² Badjwÿ ne ba me axwe'ÿr tẽ. Djãm we me katãt mrãnh'ÿr ne ba tẽ? Kati, me axwe'ÿr ne ba tẽ, ije amiwÿr me 'wÿrmã. Me kute ikabên mar ne amim kator ne wãnh axwemã irer ne kute iwÿr amijo akêxmã ne ba me'ÿr tẽ, ane.

Me kute amijajbur jabej Jeju kukjêr.

Mat 9.14; Mak 2.18

³³ Nhy m me ajte kum,

—Ota Djuãokôt ba djwÿnh kute Metĩndjwÿnhmã amijarênh kadjy amijajbun ba. Nhy m mekbê pardjêu nhõ me ja me kudjwa ã ane nhy m bep akôt

ba djwỳnhbit ne mã akun kôt kôm ar ba, ane. Ar kute Metĩndjwỳnhmã amijajbur kêt, ane.

³⁴ Nhyh kam Jeju memã kum,

—Nà, ikôt ba djwỳnh dja mã aku. Ga me kute abenã me rēnhkam me àkur rũnhja pumũ. Djãm me kute abenã me rēnhkam me àkur ngy got? Me kute abenã me rēnhkam ne me mrãmri àkur rũnhkumrēx. Abenkam kĩnh ne ò kwỳ krēno kumex. Djãm me kute mỳjja jakam amijajbur got? Djãm me mjēnmē abentã ku'èri àkur punu got? ³⁵ Nhyh bep amũ akati 'òkam, dja me me aèrbê mekbê mjēno tỳm ne pa 'amỳn mã o tē. Nhyh me arỳm kam kaprĩre ne kam amijajbur ajbit ma, kôtbit amak bē:no nhỹn ò kwỳ krēnja kêt kumrēx ne. Nãm ã Jeju amijã me mjēn jakreo ane.

³⁶ Ne kam ajte memã amikukràdjà ny'ã memã mỳjja jakren arē.

—Nhỹnh got me'ò inòkà ny 'ò byn kadjô, mex katikôt kadjôn kute tũmja'ã ir ne kute o mexmã? Kati, nãm ren o anen ren amibê nyo ajkē nhyh nymē tũmja ren aben pyræk kêt ne. ³⁷ Ne ajte nhỹnh got me'ò mrykà tũm, mekbê idjaer kukãmãre ne me mrykào ngôn nhinhujabjêti, nhỹnh got me'ò mrykà tũm, mrykà kadjàkam pidjô kangô ny ru, pidjôbê uba kangô ru. Nãm ren ane nhyh ren ajkatôr ne ajkapĩ. Kangô nymē tũm kute abenkam o bikàr ne runhkam ne ren ajkatôr ne ajkapĩ, nhyh mrykàdjwỳ arỳm punu. ³⁸ Kati, mrykà nykam dja pidjô kangô nyja ru. ³⁹ Nhyh ajte nhỹnh got me'ò kute pidjô kangô tũmbito kômo ban ny kakin kum ny djành? Kati, arỳm tũmbito amipræk ne kam, “Ije bep kangô tũmbit ne ành”, ane. Nãm ã Jeju kute memã kukràdjà tũm'ã pidjô

kangô tũm jakren kute kukràdjà ny'ã pidjô kangô ny jakreo anen kam memã arẽnh pa.

6

Memã pi'òk ràràr'ã ujarẽnh.

Mat 12.1; Mak 2.23

¹ Ne kam pi'òk ràràrkam Jeju pur katikôt tẽ. Nhyim kôt ba djwýnh kôt mō. Kôt mōn arým kum prãm ne mōrmã bàygogo 'y nhikẽn mōrkôt ngãnh ne amijajkwamã rẽnhō mō. ² Nhyim kam mekbê pardjêu ar omũn arkum,

—Ije tô mã ne gar arým nẽ? Pi'òk ràràrkam ne me tyk djà kêt djà. Me kute pi'òk ràràrkam mýjjao anhỹr kêt. Me tũmre ne me ta kukràdjákôt mã me babê uma. Me kute pi'òk ràràrkam mýjja kupênh kêt. Kambit ne me tyk djà kêt djà. Mýkam ne gar ã ar o anhỹro aba?

³ Nhyim kam Jeju memã kum,

—Kê, djãm me aje Metĩndjwýnh kabẽn'ã pi'òk no'òkjadjwý pumũnh kêt? Djãm me aje me bakukãmãrebê Dawi'ã ujarẽnhja pumũnh kêt, Metĩndjwýnh kabẽnkam me aje Dawi'ã ujarẽnhja pumũnh kêt?

Ë, Dawi arkum prã:mã. ⁴ Nhyim Dawi Metĩndjwýnh nhũrkwãmã wadjàn djwý byn kukrẽn kam kôt ar tẽm jamãdjwý kungã, nhyim ar kukrẽ. Djwý me kute Metĩndjwýnhmã òrja tãm ne kubyn kukrẽn arkum kungã. Metĩndjwýnh nhõ djwý ne me kâtãm kute kur kêtikumrẽx. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnhbit ne kute kur. Nhyim bep Dawi ta ne tu kubê kukrẽ. Nhyim kam me kute kum axwe jarẽnh kêt. Djãm me aje ja mar kêt? Ga

me aje Dawimã axwe jarēnh kêtja pumũ ne kam ikôt ba djwýnhmēbit ar imã ar ijaxwe jarē.

⁵ Bep kati, ba ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk ne ba inhõ pi'ók ràràr djwýnh. Kam gēdja ba memã, “Kwārĩk wānh ga me kam mýjja kupēnh kêt, nàr kon, dja ga me jakam apên, nàr kam mýjja kupēnh kêt ne arek akrĩ”, ane. Tãm ne ja, ane.

⁶ Nnym kam ajte pi'ók ràràr 'òkamdjwý me bikprõnh djãmã wadjàn kam kam memã Metĩndjwýnh'ã ujarēho dja. Nnym me'õ nhikra jarõxja nhỹ. Ubòk ne arõx ne. ⁷ Nnym mekbê pardjêumē me kute Mòjdjê kukràdjà mar djwýnh arek Jejukam no tyn krĩ. Nnym pi'ók ràràrkam kute ikrao mex nnym me kute kôt kum kator ne kute kum,

—Arým ne ga Mòjdjê kukràdjàkôt amijo aba kêt, anhỹrmã ne me arek kam no tyn omũho krĩ. Mekbê pardjêumē me kute Mòjdjê kukràdjà mar djwýnh ne me ã Jejukam no tyn ar krĩ ba ane.

⁸ Nnym bep ta, Jeju ta ne arým me kute òkre kad-jwýnhbê amim 'ã karõja arým kuma ne kam me'õ nhikra jarõxjamã,

—Amrē tēn me ipòkri dja, ane.

Nnym kàjmã djan 'ýr tē. ⁹ Nnym kam memã kum,

—Ë, ba me bakukràdjà jabej me akukja. Nhỹnhja ne me bakukãmãre me bamã arē? Djãm pi'ók ràràrkam me baje mýjja mex nhipêxmã nàr kon kam me baje mýjja punu nhipêxmã? Djãm kam me baje me utàr nàr kon kam me baje me parmã, nēn? ane. ¹⁰ Ne kam ari ar me omũn kam ate ikra jarõxjamã,

—On anhikra katàt, ane.

Nhym kam ikra katàt ne. Arým ne ikra mexkumrêx. Arým ajte ikra katàt ne ikrakumrêx.
 11 Nhym kam ajte mekbê pardjêu ngy:k ne. Ngyrk tÿ:x ne. Ne kam Jeju'ã abenmã karõo kumex.

Kute Ar kubê 12 janor.

Mak 3.13

12 Nhym kam akati 'õkam krãnhre'ÿr tẽn 'ã wabin nhÿ, kute Bãmmã kabẽnã, Metĩndjwÿnhmã kabẽnã. Kum kabẽnõ ÿr ri nhym akati. 13-16 Akati nhym kam amiwÿr kõt ba djwÿnh 'uwn amijo ar kwÿ pytàn amim ar umjuwn arkum,

—Ba dja ba ar ajano, gar memã ijã adjujarẽnho ajmã. Ar abê inhõ àpênh, ane. Nãm kute ar anor kadjy ar o 12 ne amijo ar utàn kam tũmràm ar ano. Ximão. Jeju kute kum Pedru jarênhja.

Ãngre. Ximãomẽ Ãngre ar aben djàkam ikwã.

Xijagu.

Djuão.

Piripi.

Batormê.

Matêu.

Tõme.

Xijagu 'õdjwÿ. Kubê ne Aupêu kra.

Ximão 'õdjwÿ. Ximão tãm ne kum me bajtemja kurêkumrêx, me bajtem kute meo baja kum me kurêkumrêx.

Djuda. Xijagu kraja.

Djuda Ikadji. Kute Jeju kurê djwÿnhmã kanga djwÿnhja.

Be, Jeju kute tũmràm ar anor ne ja. 17 Ne kam kõt ba djwÿnhbê 12jamẽ ro'ã ruw ne pyka kênh'ÿr bõx ne kam kam meo dja. Nhym me kõt ba kajgo ne me 'ã kumex. Nhym me kàtàmjadjwÿ Jeju'ÿr

mõn bõx ne 'ã kumex. Pykabê Djudêja kurũm me krãptĩmẽ krĩraxbê Djeruxarẽ kurũm me krãptĩmẽ ngõ rax nokà'ã pykabê Xirumẽ Xidõmẽ kurũm me krãptĩmẽ. Me tãm ne me akàn Jeju'ã kumex. Me ja ne me 'ÿr akuprõ. 'ÿr bikprõnh ne kute kabẽn mar nhym kute apÿnh me kanê djari meo mexmã ne me 'ã akuprõ.

¹⁸ Nhym me karõ punu kute meo bajadjwÿ mekõt 'ÿr mõn bõx nhym kam mekam me karõ punuja jano nhym me arÿm mex ne. ¹⁹ Nhym me itepato kute Jeju kupênh prãm. Nãm Jeju tu tÿxkumrẽx nhym kurũm uma apõx ne me kunõ mex. Kam ne me kunĩ kute Jeju kupênh prãmã.

Kute arkum kĩnh jarẽnh ne ajte kute arkum kaprĩ jarẽnh.

Mat 5.1

²⁰ Nhym kam meo mex pan kam kõt ba djwÿnh pumũn arkum,

—Ë ar anhõ nêkrẽx kêt wã, ar ga ne gar akĩnhkumrẽx. Mÿkam? Bir, ar ga ne Metĩndjwÿnh ar akadjy bẽnjadjwÿr ne ar ar ajo ba.

²¹ Ë, ar jakam amã prãmwã, ar ga ne gar akĩnhkumrẽx. Mÿkam? Bir, ar ga dja gar ajajnekumrẽx ne.

Ë, ar jakam amÿrwã, ar ga ne gar akĩnhkumrẽx. Mÿkam? Bir, ar ga dja gar akeket ne.

²² Ë, jakam me kum ar akurêja, ar ga dja gar akĩnhkumrẽx ne. Ba ne ba amijo inhĩ ne me awÿr ruw ne kam ar me ajo iba. Ga me akwÿ amã ikĩnh ne iwÿr akuprõ ba kam ar ar ajo iba. Nhym me kam kum ikurên kam ikõt kum ar akurê ne. Gar mã ikõt

abikamēnhkamdjwỳ me kum ar akurê. Gêdja me te wānh kum ar akurêh bōm ar arēn ar ajapryn ar ajaxweo ar apytà,

23 gar tu akīnhkumrēx ne ate akīnh katin amijara tatak ne.

Mỳkam? Bir, dja Metīndjwỳnh ar amã o pānh rax ne. Kàjkwakam gêdja ar amã o pānh mex ne. Kàjkwakam kute ar amã o pānh mex ja dja gar amikukām aman ate akīnh kati. Nām me tūmre ã axwe anen me kamingrāny kajmã'ã ã Metīndjwỳnh kabēn jarēnh djwỳnho bikēnho bao ane. Gar arỳm kam kàjkwakam me kīnhkumrēx ne ar baja pumũ, ane.

Nām ã Jeju arkum ane. Ne kam ajte me õ nêkrêx kumexjamã kabēn ne memã kum,

24 —Nhyem bep me anhõ nêkrêx krãptiwã me ga dja ga me akapří rax ne. Bir, mỳkam? Jakambit akīnh djã kajgokam. Gêdja ĩ apêx ne ajte amũ kêtikumrēx.

25 Ne me jakam ajajnewã, me ga dja ga me akapří rax ne. Mỳkam? Bir, me ga dja ga me amã prãm ne.

Ne me jakam akeketwã, me ga dja ga me akapří rax ne. Mỳkam? Bir, me ga dja ga me abixangrin kam amỳro akumex.

26 Ne me kunĩ kute abenmã me amex jarēnho kumexja me ga dja ga me akapří rax ne. Mỳkam? Ga me axwe pumũ. Ga me kum me axwebit kīnh ne kute abenmã me mex jarēnho kumexja pumũ. Nām me tūmre ã axwe o anen me kamingrāny kajmã'ã kum me 'êxnhĩbit kīnh. Me 'êx ne kute amijo Metīndjwỳnh kabēn jarēnho bajabit ne

me kum me kīnh ne abenmã ã me mex jarēnho kumexo ane. Kam ne me kam-ingrāny me tūmre kōpdji'ã kum me axwe, me 'êxnhībit kīnh ne kute abenmã me mex jarēnho kumexja.

Nãm ã Jeju memã anen kam kôt ba djwýnhmã kum,

Jeju kute arkum, “Amã akurê djwýnh jabê” jarēnh.

Mat 5.38; Ruk 23.34; Kar 7.60; Rô 12.14

²⁷ –Ë, ba ajte ar amã ikabēn 'õ jarē, gora ar ikabēn ma. Gora gar tu amã akurê djwýnh jabê. Gora me kum ar akurêja dja me te ar ajo ajkê gar akrānmã amã me abēn ar meo aba. ²⁸ Gora ar me kute ar adjūnwāmã tu akabēn mex jarē. Gora ar me kute ar ajo bikēnhja tu Metīndjwýnhmã me arē gē meo djuw mex. ²⁹ Gêdja me'õ ar ajõ nhinebê kurwa ga 'yr akēx gē aktã anhinebê kurwa. Gêdja me'õ ar ajõbê inôkà by ga tu kum kanga. Nhym ajte akà 'õ'ã ajwý ga ajte akà 'õdjwý byn kôt kum angã. ³⁰ Gêdja me'õ mýjja 'ã ajwý ga tu kum kanga. Gêdja me'õ abē anhõ mýjja 'õ by ga tu kum kangakumrēx. Kwārīk wānh ga akubyn 'ã 'wýr kêt. ³¹ Djã nãm me ar ajõo ajkê ga akīnh ne? Kati, nã gām akaprīre. Bir be, kam dja gar ã me jao anhýr kêtikumrēx gē me adjwýnhdjwý kaprī kêt. Nār kon, djã nãm me ar ajõkam mex ga akaprī? Kati, nãm me ar akam mex gar akīnhikumrēx ne. Bir be, kam dja gar ã me jakam amexo ane gē me adjwýnhdjwý kīnhikumrēx.

³² Ë, ba ar amã arē. Me kum ar ajabê gar amipānh amã me abêikumrēxja bārām kam dja ba ar amex jarēnh jabej? Kati, ã, me axwe ne me kum õbikwabit jabê, kum aktã aben jabê ne kam kum

me kàtàmja kĩnh kêtumrêx. Be, dja gar gadjwỳ amã anhõbikwabit jabê, djori kam mex? Kati, ar ikôt aba djwỳnhkam gêdja gar tu amã me abêo tuknĩ. Ar amã anhõbikwa jabên kam kôt amã akurê djwỳnhdjwỳ jabê. ³³ Nhyim ajte me ar akam ukapřĩ gar amipãnh mekam adjukapřĩ, bãrãm kam dja ba ar amex jarênh jabej? Kati, ê, me axwe ne me õbikwakambit ukapřĩ, aktã abenkam ukapřĩ ne kam me kàtàmjakam ukapřĩ kêtumrêx. Be, dja gar gadjwỳ anhõbikwakambit adjukapřĩ, djori kam mex? Kati, ar ikôt aba djwỳnhkam gêdja gar tu me kunĩkam adjukapřĩo tuknĩ, anhõbikwakam adjukapřĩn kam kôt akurê djwỳnhdjwỳ kam adjukapřĩ. ³⁴ Nhyim ajte me ar amã mỳjja ngã gar kam amipãnh memã mỳjja ngã, bãrãm kam dja ba ar amex jarênh jabej? Kati, ê, me axwe ne me aktã aben pãnh abenmã mỳjja nhõro ba. Nãm me akubyn abenmã 'ãnh õro ba. Be, dja gar gadjwỳ me kute akubyn ar amã mỳjja nhõrmãbit mỳjja ngã, djori kam mex? Kati, ar ga, ar ikôt aba djwỳnhja dja gar tu memã mỳjja nhõrkumrêx ne kam pãnhkam amak kêt.

³⁵ Bir be, ar ga dja gar amã akurê djwỳnh jabêkumrêx ne kam adjukapřĩ ne tu kum mỳjja kajgo ngã. Kute akubyn amã pãnh mỳjja 'õ nhõrmã pãnh kam amak kêt. Metĩndjwỳnh pymati tãm gêdja ar amã o pãnh ra:x ne. Gar kam arỳm abê Metĩndjwỳnh krakumrêx. Mỳkam dja gar ã meo ane? Bir, Metĩndjwỳnh ne tu me õdjỳ, me axwekam ukapřĩ. ³⁶ Kam dja gar kàjkwakam Abãm'ã amijakren mekam adjukapřĩ.

*Metē me'ã axwe rēnh nēje memã kabēn.
Mat 7.1; Rô 2.1; Xij 4.11*

³⁷ Kwārīk wānh gar me'ã axwe rēnh kêt. Dja gar me'ã axwe rē nhym me amipānh ar ajã axwe rē, nār Metīndjwýnh ar amã axwe jarē. Kwārīk wānh gar me axwemã akator kêt ne memã pānh jarēnh kêt. Dja gar me axwemã akato ne memã pānh jarē nhym me amipānh ar ajaxwemã katon ar amã pānh jarē, nār Metīndjwýnh ar amã pānh jarē. Nhym bep kati, gēdja me kute ar akam amikrāja gar tu o abiknorkumrēx gē me amipānh ar gadjwý tu ar ajaxweo biknorkumrēx ne. ³⁸ Gora ar memã anhōdjānh ne tu memã angã. Gē me kam amipānh ar amã ōdjānhkumrēx ne ar amã mýjja ngã. Dja Metīndjwýnh ar amã o pānh rax ne. Kute mrāmri ne me kute akubyn abenmã djwý ngrà nhōr kadjy kute ngōnhkam ngjēnh ne ajte kute à'àk ne kum o'uk ne iby ngjēnh nhym akà'ã bikapīnja pyrāk. Dja ã Metīndjwýnh ar amã ōr raxo ane. Bir be, kam dja gar Metīndjwýnh kudjwa memã ōr rūnh nhym kam me akubyn ar aje memã ōr 'ānh ar amã kungã, ane. Nām Jēju ã kôt ba djwýnhmã arēnhō ane.

³⁹ Ne kam ajte apýnh mýjja djāri arkum 'ã ujarēnh jakreo tē. Ne kam arkum,

—Djām me'ō no rāja kute me'ō no rājamã kum, “Amrē, ba amã kô 'amýn katàt ajo tē”, anhýrmã? Kati, gorēn kum kô 'amýn o mōn ren ar ro'ã krekam tým, ane.

Be, me axwe rã'ākam dja me amũ me jamã axwe jarēnh kêt. Me axwekam ne me kute me no rã pyrāk. ⁴⁰ Djām me'ō kute mýjja mar kêtja kute me'ō kute mýjja mar raxja jakrenh got? Kati, nhym bep

djām me'õ kute marja pñne kum arēn kum akre nhym kam arým ar aben pyræk ne.

Bir be, ar aje Metĩndjwýnh kukràdjà mar tũmja amijãno dja. Dja me nyre ar ajã amijakren kam kute ar apyræk.

⁴¹ Mýkam ne ga akamy nokam pyka jaũmjabit pumũn kam ga anokam pĩponhtija pumũnh kêt ne?

⁴² Djām aje akamymã kum, “Akmere, amrē ba amã anokam pyka jaũmwã kaba”, anhýrmã? Ne kam ga anokam pĩponhtiwã pumũnh kêtikumrēx ne. Aje aminokam pĩponh pumũnh kêt kam we ã kum ane. Kê. Mrãmri ne ga apunu rax ne kam aja-jkwakambit ajte amimexo amra. Akumrēx gédja ga aminokam pĩponhtiwã kaban kam arĩt mex ne arým amikôt akamy nokam pyka jaũm ngrire wã kaba.

⁴³ Ne ajte jadjwý, ě, djām pidjô mex, pidjô djãnhjakam pidjô punu apôx got? Nàr kon, djām pidjô punukam pidjô djãnh apôx got? Kati, apýnh pidjô bàri djàri ne kam ô apôx. ⁴⁴ Ô ne parbê rôrôk ne ikwãn kam o bàrio amirĩt nhym me kôt kum apôx. Pidjô punukam ô punu apôx, nhym ate pidjô mexkam ô mex apôx. Ga rojkàkrekam tyrti apôx kêtja pumũ. Ga ajte prèxkamdjwý katèbàri apôx kêtja pumũ. ⁴⁵ Bir be, nãm ã mebêngôkredjwý* ane. Nãm me õkre kadjwýnhbê kabēn mex man arým kabēn mexo memã amijo amirĩt. Nhym me ajte õkre kadjwýnhbê kabēn punu man arým kabēn punuo memã amijo amirĩt. Nãm me õkre kadjwýnhbê mýjja kumex ma nhym kam amrē bõm

* **6:45** Jeju nhõ pykakam me kunĩ bêngôkre kute mrãmri ne apýnh me õ pyka djàri kunikôt me kunĩ bêngôkre pyræk.

ajkwa krekremẽ õto'yr apõx nhym me kam arẽnho ba. Arẽnho ban kam arým memã amijo amirõt. Mex nàr axwe ja o memã amijo amirõt. Kute mýjja ô kute bàrio amirõt ja pyræk.

Me'õ ar kute kikre'ã amijakremã memã arẽnh.

Mat 7.24

⁴⁶ Ê, ba ajte ar amã ja jarẽ. Mýkam ne gar imã “Bẽnjadjwýr, Bẽnjadjwýr” anhýro aban ajte ikabẽnkõt ar amijo aba kêt ne. ⁴⁷⁻⁴⁸ Ê, ba ar amã arẽn kikre'ã me ajakre. Me'õ iwýr akẽx ne kute ikabẽn markumrẽx ne ikabẽnkõt kute ar amijo baja ne kute mrãmri ne me kute kikremã kre jabjê:n kam kam par pymjýr ne kam iby kẽnme pyka rẽnh ne kute kum o'uk ne 'ã kute kikre nhym te ngõ tám ne kute kangõnh nhym mrãmri ku'ê týtja pyræk. Kum kre jabjêkam ne mrãmri ãm týt ne. Nãm ã me kute amim ikabẽn mar týt ã ane.

⁴⁹ Nhym bep me'õ kute ikabẽn mar kajgo, kute ikabẽnkõt amijo ba kêtja ne kute mrãmri ne me kute tu pyka krækà'ã par pymjýr. Kre krãnne kam kute par pymjýr ne kute 'ã kikre pyræk. Nhym 'ã ngõ tám ne kute kàjbê me'ã rẽnh nhym rôrøkja pyræk. Djã nãm kàjbê kukẽ nhym ban rôrøk got? Kati, nãm tu ator nhym ban gru: ane. Dja me'õ kute ikabẽn mar kêt'õ ã ane, ane. Nãm ã Jeju arkum ujarẽnho ãmo anen memã ujarẽnh pa.

7

Krækamngõnh nhõ bẽnjadjwýr kute tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx.

Mat 8.5

1 Ne kam ate krībê Kapana'ÿr tē. Mā 'ÿr tēn bōx.
 2-3 Bōx nhym krākamngōnh nhō bēnjadjwÿr arÿm kuma, kubê ne krākamngōnhre krāptībê 100 nhō bēnjadjwÿr arÿm kuma, bōxkôt kuma. Kubajtem. Arÿm kuman kam 'ÿr mebêngêtte kwÿ jano. 'ÿr mebêngêttebê idjaer kwÿ jano. Õ àpênh ne kanê tÿx ne nō. Arÿm tyk'ÿr. Arÿm arkatin nō. Kum ò àpênh jabêkumrêx ja ne kubê kanên nō nhym kam kadjy Jeju'ÿr ar ano. Ar kute kum arênh nhym 'ÿr tēm ne kute kum ò àpênh mexmā ne 'ÿr ar ano.

4-5 Nhym ar mōn Jeju'ÿr bōx ne kam kum o no katon kum,

—E kum bep tāmja ne mexkumrêx. Mrāmri dja ga 'ÿr tēn kum ò àpênh pytà. Nām kum me bakīnhkumrêx ne arÿm me bamā me babikprōnh djà nhipêx ne. Dja ga on 'ÿr tē, anhÿro ku'ê.

6-7 Nhym kam 'ÿr tē. Bit 'ÿr tēn 'ÿr kikre tēpo tē nhym krākamngōnh nhō bēnjadjwÿrja ajte kutā òbikwa kwÿ jano. Nhym ar kutā tēn kajpan kum,

—Bēnjadjwÿr, on dja ga akêx ne. Krākamngōnh nhō bēnjadjwÿr ne ar imā, “Ar tēn kum arê gē on amū akêx”, ane. Bar kam akutā tē. Nām amā, “Ibēnjadjwÿr kaàk, ibēnjadjwÿr ngrirekam ne ga inhūrkwāmā adjàr ba ipijàm karō amā ane. Ingrire, ikātāmka ne ba ba akutā itēm kêt ne, amikam ipijàmka. Dja ga tu akabēnobit inhō àpênh me nhym arÿm mexkumrêx ne. 8 Inhō bēnjadjwÿr ne imā kabēn, kute raxo ijakrenhja ne imā kabēn ba kabēn man kôt amijo iba. Ne kam ajte ba ibê me krākamngōnhre nhō bēnjadjwÿrkam ba memā ikabēn nhym me ikabēnkôt amijo ba. Ba me'ômā kum, “ÿr tē”, ane nhym arÿm 'ÿr tē. Ba kam

ajte me'õmãdjwỳ, 'Amrẽ tẽ', ane nhym arỳm amrẽ tẽ. Ba inhõ àpênhmã, 'On mỳjja kupê', ane nhym arỳm mỳjja kupê. Kam ne ba amã, 'Abẽnjadwỳr djwỳnhkam dja ga akabẽnobit o mex ne', ane." Nãm ã krākamngõnh nhõ bẽnjadwỳr amã ane, ane.

⁹ Nhym Jeju ar kabẽn man kam arkam no tyn djan õkre kadwỳnhbê amim,

—E kum be nãm tu amim ikamnhĩxkumrẽx ne, ane. Ne kam me itepato kõt mõrja'yỳr akẽx ne memã kum,

—Ë, ba me amã arẽ. Nhỹnh ne me babê idjaer 'õ ã kute tu amim imaro anhỹr? Kati, kêtumrẽx. Nhym be nãm tãwã, tãwã kubajtem ne gêt tu amim ikamnhĩxkumrẽx ne, ane. ¹⁰ Nhym kam krākamngõnh nhõ bẽnjadwỳr nhõbikwaja akubyn kikremã tẽ. Kikremã tẽn bõx ne kanên nõrja pumũ. Nhym mexkumrẽx ne, arỳm à kêt ne nhỹ. Tãm ne ja.

Kute me'õ tyk akubyn o tĩn.

¹¹ Nhym kam akati ngrêre nhym Jeju krĩ 'õmã tẽ. Krĩ nhidjibê Naĩmã tẽ. Nhym kõt ba djwỳnhmẽ me kàtàm krãptĩ kõt mõ. ¹² Nhym kam Jeju meo mõ. Meo mõn ã krĩ tẽpo mõ. Nãm bit krĩo rãm ne jao mõ nhym Ar kubê kra tykjao mõn o kajpa. Kikre bu'ã kẽno kô kayr jajkwa krekremã o aben kajpa. Amrẽbê me'õbê mjên tyk nhym kam kraja adjwỳnhdjwỳ kõt kubê ty. Kute amikamã kra pydjĩn irja ne kubê ty. Nhym me kam kẽnkre'yỳr o mõn o kajpa. Me krãptĩ ne me kẽnkre'yỳr bit o mõ, bit kute mekbê idjaer kukràdjàkõt kẽnkrekam adjàrmã. ¹³ Nhym Jeju me'õ nija pumũn kam kum kaprĩ: ne kum,

—Kwārīk wānh ga amỳr kêt, ane.

¹⁴ Ne kam 'ỳr tē. 'Ỳr tēn kam 'ã nōr djàbit kupê. Nhyim ar kute o mōrja, tyko mōrja, o mōr tỳx katikôt kum o dja. Nhyim kum kabēn ne kum,

—Akmere, ba amã arē. Ē, on kàjmã nhỹ, ane.

¹⁵ Nhyim ekruux ne kàjmã nhỹn kam kabēno nhỹ. Nhyim Jeju nãmã kungã. ¹⁶ Nhyim me kunĩ madjà kreti ne kum uman kam Metĩndjwỳnhmã raxmē mex jarēnho kumex ne abenmã kum,

—Ota Metĩndjwỳnh kabēn jarēnh djwỳnh rax 'õ me bakam kato, ane.

Ne ajte,

—Metĩndjwỳnh ne arỳm õ me baja 'ỳr bōx, ane.

¹⁷ Nhyim me kam abenmã Jeju jarēnho kumex ne amũ abenmã arēnho prõt ne. Nhyim pykabê Djudêjakam me ja kuma. Nhyim amũ bu'ã pyka ja kunĩkôt me abenmã arēn kuma.

Djuão'ã ujarēnh.

Mat 11.2

¹⁸⁻¹⁹ Nhyim Djuão kôt ba djwỳnhdjwỳ arỳm kuman Djuãomã arē. Nhyim adjwỳnhdjwỳ kuma. Mekbê ijê djakam nōr rã'ākam ne ar kum mỳjja ja kunĩ jarē nhyim kuma. Kuman kam amiwỳr ar ku'uw, amiwỳr kôt ba djwỳnh 'uw, ar amānhkrut ne ar ku'uw ne arkum,

—Ē, ar Jeju'ỳr tēn kum, “Djãm ga ne Metĩndjwỳnh amrēbê me imã ajarē ga arỳm bōx. Nàr kon, dja ba me atemã 'õdjwỳ jabej ajkam ama”? ane. Djuão ne ã arkum anen kam ar ano. Bēnjadjwỳr djwỳnh'ỳr ar ano. Ar kute omũnh ne tēm ne kute Djuãomã arēnhmã ne 'ỳr ar ano.

Nhyim ar 'ỳr tēn bōx. ²⁰ Bōx ne kum,

—Djuão kute ngônhmã me angjênh djwýnh ne awýr ar ijano ne ar imã, “Ar tẽn kum, ‘Djãm ga ne Metĩndjwýnh amrêbê me imã ajarê ga arým bôx? Nàr kon, dja ba me atemã 'ôdjwý jabej ajkam ama’? ane.” Nãm ã arkum ane.

²¹ Nhyim kam Jeju arek me utàro dja. Me apýnh kanê djàrimê, apýnh me tokry djàrimê, me karô punu kute meo bamê, me no rãmê, me ja ne meo mexo dja. Me krãptĩ ne meo mexo dja. Djuão kôt ba djwýnh kute omũnh ne akubyn 'ýr tẽn ne kute kôt kum arênh nhyim kute marmã ne arek me utàro dja. ²² Ne kam arkum,

—Ar'ýr tẽn Djuãomã arê. Ba ne ba arým me'ýr bôx ne me utàro dja nhyim me no rã arým rĩt, me te jakry arým mrã, me ĩ kajêkam tê arým kã mex, me amakkre kêt arým amakkre mex ne ajkam ama, nhyim me tykjadjwý arým akubyn tĩn ne, nhyim me me ô mýjja kêt jamãdjwý kabên mex, kabên ny kàj bê arê. Bir be, ar aje ije meo mexkôt ipumũnhja dja gar tẽn kôt Djuãomã arê, ane.

Ne ajte kum,

²³ —Me'ô kute tu amim imar ne kute ôkre kad-jwýnhbê ijã amim, “Djãm tãm, nàr kon atemã”, anhýr kêt, tãm dja kĩnhkumrêx, ane. Nãm ã Jeju Djuão kôt ba djwýnhjamã ane. Nhyim ar kuman kam mã 'ýr akubyn tê.

²⁴ Ar tẽn tekrekam memã Djuão jarênh dja. Me krãptĩjamã arênh djan memã kum,

—Nã gãm me aje Djuão pumũnhmã mō, kapôt kukritkam mō. Mã ne kute? Me bōreja pumũ. Bōre ne kōk o wabên ari ar adjuw. Mũm wabên adjuw. Nhyim pãnh wabên mũm adjuw. Ne ari ar adjuw. Djãm ã Djuão kute anhýr? Djã nãm

ã memã kabën jarënho ane? Djã nãm me jamã kabën 'õ jarë ne kam ajte me umaje amũ me jamã atemã kabën 'õ jarë? Kati, nãm tu katàt memã kabën jarënhkumrëx ne, tu kum me uma kêt ne kabën pydji memã arënho tẽ, kabën tãm jarënho tẽ. ²⁵ Djã nã gãm me aje Djuão pumũnhmã 'ÿr aba nhym kubëkà mex jangij ne o ba? Kê, me kute kubëkà mexbit jangjênh ne kute 'ã amibëno baja ne me bënjadjwÿr rax nhõ kikretikambit ar ba, ikra kêt, àpênh kêt mex ne ar ba.

²⁶ Bir be, nhym mÿj ne ga me aje omũnhmã mõi? Djãm Metĩndjwÿnh kabën jarënh djwÿnh 'õ ne ga me aje omũnhmã mõi? Nà, tãm. Tãm. Ba me amã arë. Djuão ne Metĩndjwÿnh kabën jarënh djwÿnh kunĩ kuràm raxi. ²⁷ 'Ã ne amrëbê Metĩndjwÿnh pi'òk no'òkkam me amã,

“Ota ba akukãm ajã ujarënh djwÿnh 'õ jano, kute akukãm me akre nhym me kute mar ne akutêp kute axwemã irern katàt amijo bamã.

Kute mrãmri ne me kute me bënjadjwÿr rũnh kutêp katàt pry jadjwÿrja pyræk”, ane.

²⁸ Ba me amã arë. Djuão ne me kunĩ kuràm raxi. Nhÿnh ne me'õ nã tikkre kurũm kator'õ raxo kute Djuão jakrenh? Kati, bep Metĩndjwÿnh me kadjy bënjadjwÿr ne kute ar me utàr ne meo baja, me ja'õ ne te kàtàm mex ne kute raxo Djuão jakrenh mexi.

²⁹ Nà, Djuão ne rax nhym me kunĩ Djuão kabën ma. Nhym me axweja, me kute bënjadjwÿr bajtemmã pi'òk kaprïo atom djwÿnhdjwÿ me kudjwa kabën ma. Nãm me Djuão kabën man òkre kadjwÿnhbê amim, “Mrãmri ne Metĩndjwÿnh katàt meo ba”, ane. Nhym Djuão arÿm ngônhmã me angij.

³⁰ Nnym bep mekbê pardjêumẽ me kute Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ, me ja ne me Metĩndjwýnhbê amikati. Metĩndjwýnh kute amim me'ã karõ ne me mar kêt ne ar kubê amikatio ba. Nnym Djuão kute ngõnhmã me angjênhmã nnym me ate ar kubê amikatio ba.

³¹ Ije tô mỳj'ã got ba me akamingrãny jakre? Mỳj ne ga me aje urak? ³² Nã gãm me aje me prĩre mỳjja kam kĩnh kêt pyrak. Ga me me prĩre kikre kabem krĩn kute abeno bixaêr baja pumũ. Ar ja ne ar ar jamã kabẽn ne arkum, “Gwaj bakĩnh katio dja, gwaj babixaêro dja ne ngõtãx à'ak”, ane.

Nnym ar kum, “Waj, ar ibixaêr prãm kêtê. Ar itor prãm kêtê. Ar imã wã kĩnh kêtê.”

Nnym ajte arkum, “Gwaj bamỳr kati mãn o nhỹ.”

Nnym ar, “Kê, wajre. Ar imã kĩnh kêtê. Ar imỳr prãm kêtê.” ³³ Djuão kute ngõnhmã me angjênh djwýnh ne me awỳr bõx. Nãm amijajbu:n kute uba kangõ kõm kêt ne ar ba, ga me amã kĩnh kêt ne kam we, “Nãm ajbã. Me karõ punun ar o ba nnym ajbã”, ane.

Be, nã gãm me aje me prĩre pyrak ne amã ja kĩnh kêt ne ajte amã jadjwỳ kĩnh kêt ne. ³⁴ Nnym bep ba ne ba mrãmri gêt amijo inhĩ ne me awỳr bõx ne me akam idjãkur iban kõt ikõm iba ga me kam amã ikĩnh kêt ne we ijã, “Kê, tãwã ne kum prãm̃ti, kum uba kangõ djãnh̃ti.” Ne we ajte ijã, “Me kute bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'õk kaprĩo atom djwýnhmẽ me axweobit ne õbikwa”, anhỹr ar o aba.

³⁵ Djãm Metĩndjwýnh jamak punu got? Axwe amak mex ne prĩne kute amikukãm mỳjja kunĩ mar ne Djuão kute amijajbur ne ar bamã ano. Ne

ajte amikukãm umarkam badjwỳ ijano. Ije amijajbur kêt mã ijano. Nhy m kôt me amak mex, me amikukãm umar, ar ipumũn kam ôkre kadjwỳnhbê amim, “Mrãmri ne Metĩndjwỳnh mexkumrêx ne amê ar ano”, ane. Nãm ã Jeju memã ane. Tãm ne ja.

Me'õ ni jaxwe kute me kudjỳ djào Jeju par kudjỳ.

³⁶ Nhy m kam mekbê pardjêu'õ nhidjibê Ximão ne Jejumã kum,

—Amrê tẽn ikutã anhõ kwỳ krê, ane.

Nhy m kam kutã õ kwỳ krên mã tẽn bôx ne nhỹ. Nhy m me aben mã arê. ³⁷ Nhy m me'õ nire arỳm kuma. Me'õ nija ne axwe ne krĩ tãm kam arĩk ar ban kam Jeju tẽn ne mekbê pardjêu'õ nhũrkwãkam õ kwỳ krêno ãrkôt arỳm kuma. Arỳm kuman kam 'ỳr tẽn. Nãm ngõnh mexte, kẽn jakareo ngõnhkam me kudjỳ djào ipun kubyn 'ỳr o tẽn o bôx. ³⁸ O bôx ne burũm ibôn mỳro nhỹ. Parbê mỳro nhỹ nhy m no kangô prĩne Jeju par kumrã. Par kumrã nhy m kam ta amikĩo par ngrã. Kum Jeju kĩnhkam 'ỳr tẽn bôx ne omũn kam amikam pijãm ne kam muw ne prĩne no kangô par kumrãn kam amikĩo par ngrã. Ne kam par kaô. Kum abêkam par kaôn kam me kudjỳ djào par kudjỳ. ³⁹ Nhy m mekbê pardjêu'õ kutã Jeju õ kwỳ krêno ãrja arỳm omũ. Arỳm omũn kam ôkre kadjwỳnhbê amim,

—Be, Jeju kute mar kêt. Bep Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn djwỳnhkumrêx ne ren arỳm kuma. Mỳj me'õ niwã ma, arĩk ar baja ren arỳm kôt kuma, me'õ axwe kute kupẽnkhôt ren arỳm kuma. Ren kuman ren aminêje ano. Bep kati kute mar kêt. Kute Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn mar kêt, kàtãm.

Nãm ã òkre kadjwỳnhbê amim ane. ⁴⁰ Nãm ã ane nhym Jeju arỳm kuman kam kum,

—Ximão ba amã ikabên jarẽ, ane.

Nhym,

—Ã, bēnjadjwỳr, aj rã'ã, ane.

⁴¹ Nhym kum,

—Ë, me'õ ne ar amãnhkrutjamã pi'òk kaprĩre ngã. Nãm jamã pi'òk kaprĩ ngrireo 50 ne kungã. Ne ajte jamãdjwỳ pi'òk kaprĩ raxo 500 ne kungã. ⁴² Nhym ar ja amẽ te akubyn kute kum o pãnhmã. Te o ane nhym kam kute arkum pi'òk kaprĩ nhõr djwỳnhja arkum, “Kwãrĩk wãnh imã o pãnh kêt. Dja ba tu o akno”, ane.

Bir be, nhym gêdja kum abê rax ne? ane.

⁴³ Nhym kam Ximão Jejumã kum,

—Kon, birãm tâwã, kute kum rax ne òr ne kute pãnh tu o biknorwã gêdja kum kĩnh rax ne, ane.

Nhym kum,

—Nà, kôt ne ga aje arēnhwã, ane. Nija ne axwe rax. Ba arỳm axwe kunĩo aknon kum pãnh jarēnh kêt ne. Kam ne kum ikĩnh rax ne, ane. ⁴⁴ Ne kam nija'ỳr akẽx ne Ximãomã kum,

—Ë, djã nã gãm nija pumũ? Be, nã bãm anhũrkwãmã wadjà ga aje imã ngô nhõr kêt, ije amipar ku'õnh kadjy aje imã òr kêt. Nhym bep tãmja ne no kangôo ipar kumrãn kam amikĩo ipar ngrà. ⁴⁵ Ga ne ga amã ikĩnh kêt kam aje inhine kaôr kêt nhym bep tãmja ne ibôx totokbê arek ipar kaôro nhỹ. ⁴⁶ Ga ne ga aje ikrã ngrãnh kêt nhym bep tãmja ne me kudjỳ djào ipar kungrà. Tãmja ne kum ijabêkumrẽx ne prĩne ijo djuw mex ne.

⁴⁷ Kam ne ba amã, “Tãmja ne axwe krãptĩ ba arỳm

tu kunĩo ibiknorkumrẽx ne. Ga kum ijabê raxja pumũ. Nhyr bep ije me'õ jaxwe ngrireo ibiknor ne amipãnh kum ikĩnh ngrire", ane.

⁴⁸ Ne kam nijamã kum,

—Arým ne ba ajaxwe djàri arým kunĩo akno, ane.

⁴⁹ Nhyr kam me Jejumẽ ro'ã õ kwý krẽno kumexja abenmã kum,

—Djjàk tô mýj me'õ ne gêt me axweo biknoro ba? ane.

⁵⁰ Nhyr bep Jeju ne nijamã kum,

—Ga ne ga mrãmri aje tu amim ikamnhĩxkumrẽx nhyr kam Metĩndjwýnh arým apytã, on adjumar mex ne tẽ, ane. Tãm ne ja.

8

Ar nire kute Jejuo djuw mexo ba.

¹ Nhyr kam tũmbê Jeju ajte pyka kunĩkõt ipõko mõ. Krĩ rũnhmẽ krĩ kryre kunĩkõt memã Metĩndjwýnh kukràdjã'ã ujarẽho ipõko mõ. Ne kãj bê memã kabẽn ny, kabẽn mex'ã ujarẽnh mõ. Mýj kabẽn mex'ã? Bir, Metĩndjwýnh kute me utãr ne me kadjy bẽnjadjwýr ne kute ar meo bamã tãm. Tãm ne memã arẽho ipõko mõ. Nhyr kõt ba djwýnhbê 12 kõt mõ.

² Nhyr me niredjwý kõt mõ. Mýj me nire nã? Bir, me karõ punumẽ apýnh me kanê djàri kute kubê me utãrjadjwý ne me kõt mõ.

Marij me kute kum Madarena anhýrja, kurũm ne Jeju kute me karõ punuo 7 ne apõx ne anorja.

³ 'Õbê ne Djõwanã, Kudja prõ. Kudja ne kubê bẽnjadjwýr raxbê Erodji nhõ nêkrẽx pumũnh djwýnh.

'Ōbê ne Xudjana. Nhyŋ ajte me kwỳ rax ne me kôt mō. Be, me nire tām ne me kôt mōn ò pi'òk kaprĩreo aro djuw mexo mō, o arkum mỳjja jamỳnho mō.

Kute bàygogore 'y'ã Metĩndjwỳnh kabẽn jakre.

Mat 13.1; Mak 4.1

⁴ Nhyŋ me apỳnh pyka kunĩkôt Jeju'ỳr mōn bōx ne 'ã kumex. Me krãptĩ ne me 'ã akuprō nhyŋ kam Jeju Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã memã mỳjja jakre.

⁵ Nãm mekmã kum,

–Ĕ, ò pur djwỳnh ne kute ò purkam bàygogore kremã 'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽn o bōx ne kam ar 'yo ukabêr mrã, ane. Nãm mekbê idjaer kute mỳjja kre kadjy tu mỳjja 'yo akabê, bàymẽ bàygogore 'ymẽ, ja ne me kute purkam kremã o mrãn kam purkam o ukabêr mrã. Kute mrãmri ne me kute katêbàri 'yo ukabêr mrãnhja pyræk.

–Be, me'ò ne ar bàygogore 'yo ukabêr mrã. Nhyŋ 'y kwỳ prykam rôrôk ne. Nhyŋ me paro pykamã angij nhyŋ te ingrôt mã nhyŋ me prĩne paro pykamã angij. Nhyŋ kwênhdjwỳ mã prĩne kuku.

⁶ Nhyŋ 'y kwỳ kênpo'ã rôrôk ne ingrôt totokbê tu ingrôt mjô. Mrãmri ne kên'ã pyka prorrekam 'y rôrôk ne 'êx ne ingrã mex ne te kên mã arêo ingãn arỳm ty.

⁷ Nhyŋ 'y kwỳ mrỳnhĩkam rôrôk ne kam mrỳnhĩmẽ ro'ã ingrôt ne. Nhyŋ kam prĩne o akno.

⁸ Nhyŋ bep 'y kwỳ ne pyka mexkam rôrôk ne kam ingrôt ne abatành ne ijy rũnh ne 'y krãptĩkumrêx. Ijy kam 'yja amũ o amijakren kam

'y p̄nhkôt kubê 100 ne. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju memã anen kam ajte kàj bê memã kum,

—Godja ga me ajõ ajamakkre mex jabej, on ama, ane.

⁹ Nhym kam kôt ba djw̄nh abej kukij ne kum,

—Mỳj'ã ne ga bàygogore kre jakre? ane.

¹⁰ Nhym arkum,

—Bep ar amãbit dja ba mỳjja bipdjuro amirĩt ne. Metĩndjw̄nh kute ar apytàr ne ar akadjy bēnjadjw̄r ne kute ar ar ajo baja, ar amãbit dja ba kukràdjào amirĩt ne. Nhym bep me jamã dja ba kukràdjà'ã mỳjja jakren memã arê,

“gê me te kute mỳjja pumũnhmã ari ar abej rĩt ne te kute mỳjja marmã te ari ar amako akẽx ne mar kêtikumrẽx ne.”

¹¹ Nà, ar amã dja ba kukràdjà jarê. Ije kukràdjà'ã mỳjja jakreja jarê.

'Yja, me'õ kute 'yo ukabêrjabê ne Metĩndjw̄nh kabên. ¹² 'Y prykam rôrôkja ne me kute Metĩndjw̄nh kabên mar kajgoja'ã akre. Bit me kute amim Metĩndjw̄nh kabên markumrẽx ne 'ã ngrà tỳxmã nhym ate Xatanaj jãm meo amijakren mekbê Metĩndjw̄nh kabêno akno. Me kute tu amim markumrẽx nhym Metĩndjw̄nh kute kubê me utàr karõ ne jãm meo amijakren mekbê Metĩndjw̄nh kabêno akno.

¹³ Kēnkam 'y rôrôkja ne me kute amim Metĩndjw̄nh kabên mar 'iry kêt ne kangaja'ã akre. Nãm me Metĩndjw̄nh kabên man bit kum kĩnhkumrẽx o tēm kajgo. Kute mrãmri tu amim markumrẽx kêtê. Ajkwaobit ne kute mar. Kute 'y nhingrõt ne arê kêt kam tebê tykja pyræk. Kute

amim mar 'iry kêt nhym ate apÿnh me kaprĩ djari kute ikô'yrmã 'ÿr bôx nhym arÿm kanga.

14 Mrÿnhĩkam 'y rôrôkja ne me kute Metĩndjwÿnh kabẽn mar ne kam ate ajte kute jãm mÿjja marja'ã akre. Nãm me arÿm amim Metĩndjwÿnh kabẽn man kam 'ãno ãm kêt ne. Djã nãm me Metĩndjwÿnhbit man ar o ba? Kati, nãm me jãm umar punu djà 'ômẽ nêkrêxmẽ mÿjja me kute o amikĩnhjamẽ mÿjja jakôtbít amak bẽn ne ne kam amũ amim Metĩndjwÿnh kabẽn maro àrwÿ kêtumrêx ne. Kute mrÿnhĩ kute prĩne bàygogo nhingrôto bikênh nhym kam iju kêt mexja pyræk.

15 Nhym bep pyka mexkam 'y rôrôk ja ne me kute tu amim markumrêx ja'ã akre. Nãm me tu amim Metĩndjwÿnh kabẽn markumrêx ne tu 'ã ngrà tÿx ne kam mũm ate ibej mÿjja 'õ mar kêt ne tu mrãmri 'ãno djan mã kôt ajkamẽ. Kute 'y nhingrôt ne abatành ne iju mexkumrêx ne kumex ja pyræk. Tãm ne ja.

Kute ngônhpôk'ã memã Metĩndjwÿnh kabẽn jarênh djwÿnh jakre.

Mak 4.21

16 Ba ajte ar amã 'ôdjwÿ jarẽ. Djãm me kute ngônhpôkmã angjênh ne kute ngônho 'ã pro got? Ne kute ikwã djà krakri umjÿr got? Kati, ngônhpôk ne me kum angij ne tu kênhkam umjuw nhym memã kikre kre kurwÿo ku'ê. Nhym me mrãn wangij nhym prĩne memã irã. Dja gar ã abê ngônhpôk mãn pràbê ã memã Metĩndjwÿnh jarênh a ne gê me kuma.

17 Ê, amũ akati 'ôkam dja mÿjja bipdjur kunĩ amirĩt ne. Nhym mÿjja pudjurdjwÿ amirĩt nhym

me kunĩ kuma. ¹⁸ Kam gêdja gar mỳjja kunĩ kute amirĩt kêtri prĩne ikabẽn ma. Gora ar amim aprĩn ikabẽn ma. Me kute tu amim imarkumrẽxmã dja Ibãm ijo amirĩto tẽ gẽ me amim imar rax. Nhym bep me ajkwaobit kute amim imarjabê dja Ibãm ijo apdju. Dja prĩne inêje me no'ã pron mekbê ijo apdju. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju arkum amijarẽnho ane.

Jeju kamymẽ nã te 'ỳr àrmã.

Mat 12.46; Mak 3.31

¹⁹ Nhym kam Jeju nãmẽ kamy ar 'ỳr tẽ. Ar kute omũnhmã ne ar 'ỳr tẽ. Nhym me 'ã kumex. Nhym ar te 'ỳr bikamẽnhmã te 'ã meo ane. Nhym me 'ã ãptĩ: ane. Prĩne Ar kubê utã. ²⁰ Nhym kam me'õ Jejumã kum,

—Ota anãmẽ akamy ar amrêbê awỳr bõx ne akuri ku'ê, te kute apumũnhmã kikre kabem ku'ê, ane.

²¹ Nhym kam kum,

—Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kute kabẽnkõt amijo baja, o ne ba inã, o ne ba ikamy, o ne ba inhõbikwakumrẽx, ane.

Kute kôkmã bẽn tỳx.

Mat 8.23; Mak 4.35

²² Ne kam amũ akati jakam kõt ba djwỳnhmẽ ro'ã kàkam wadjàn nhỹ. Nhym kam arkum,

—Gwaj gop imõtĩ nhikjêmã rê, ane.

Nhym kam ar kum,

—Gêtô, ane.

Nhym kam ar mỗ. ²³ Kôknhõkàkam ne ar mỗ. Mỗ: nhym kam Jeju õto nõ. Nhym kam arỳm kôk wabê. Àbêr tỳx nhym arỳm kam ngô aben mok ne. Nhym

kam ngô kute aben mokkam arým kàkam ngô ipu ne. Ne arým àr 'ÿr. ²⁴ Nhyim Jeju arek òto nō. Arek òto nō nhyim kam kôt ba djwýnh 'ÿr prôt ne tok ne kum,

—Meo ba djwýnh, meo ba djwýnh, gop ano tÿx, ota gwaj arým badjâr 'ÿr, ane.

Nhyim kam ekruux ne kàjmã dja. Ne kam kôkmã bēn tÿx ne ngô kute aben moktijamã bēn tÿx nhyim arým ngô anhikrê nhyim arým kôk djâbêr anhikrê. Nhyim arým ngô anhikrê nō. ²⁵ Nhyim kam Jeju arkum,

—Mÿkam ne gar imar kêt ne tu amim ikamnhĩxkumrēx kêt ne? ane.

Nhyim kam ar madjâkam e tuk anen kam ari aben pumũnho kumex ne kam abenmã kum,

—Ije tô mÿj me'õ got ja? Nãm tu gêt kôkmã kabēn ne ngômã kabēn nhyim tu kabēnkôt anhikrê, ane. Arým ne Jeju kôkmē ngômã kabēn nhyim anhikrê nō.

Me karõ punu krãptĩ kute me'õo ba.

Mat 8.28; Mak 5.1

²⁶ Nhyim kam ar mō. Mō:n arým ikjêmã rê. Mekbê Djeradja nhõ pyka'ÿr rê. Aben kônh ne pykabê Garrêjamē mekbê Djeradja nhõ pyka. Aben kônh ne aktã akàx nhikjê'ã krĩ. Nhyim kam arým ar ikjê'ã mekbê Djeradja nhõ pyka'ÿr rê. ²⁷ Nhyim kam Jeju wabi. Krĩbê Djeradjakam me kra 'õ ne me karõ punu ar o ba nhyim kam Jeju bôx nhyim omũn kam 'ÿr prôt ne. Amrêbê me karõ punu kute ar o ba tũmkam ne ar kubêkà jangjênh kêt ne ba. Kēnkrekambit ba. Kikremã bôx kêt. Kēnkrekambit ne ar ba, me kute kēnkrekam me angjênh jakambit ne ar ba. ²⁸⁻²⁹ Me karõ punu kute ar o baja ne me te

kute uwpren kubê ijêmã te o ane. Nhyim me karõ punu kute ar o bakam mrãmri 'itỳxkumrẽx ne. Nãm me te pa djuwpren te te djuwpre nhyim tu amijã kàxirãx kukê. Nhyim me karõ punu mã arwã'ÿr kujaêko ba, mã 'ÿr kangõ. Nãm ã me karõ punu ar o anhÿro ba. Be, tãm ne Jeju pumũn kam 'ÿr prõt ne. 'ÿr prõt ne parbê tu mÿrbê tÿm ne amra. Nhyim Jeju arÿm me karõjamã kum,

—Me karõ punu on akato, ane.

Nhyim kam arÿm amra ne. Ne kam kàj bê kum kabên ne kum,

—Jeju, Metĩndjwÿnh pymao kubê kumkati kra, mÿj ne ga aje ijomã? Kwãrĩk wãnh ijo abikênh kêt, ane.

³⁰ Nhyim kam Jeju kukij ne kum,

—Mã ne anhidji kute? ane.

Nhyim kum,

—Ibê ne Krãptĩtire, ane. Me karõ krãptĩ: kute ar o ba'ã ne,

—Ibê ne Krãptĩtire, ane. ³¹ Kwãrĩk wãnh ga mũm me ijanor kêt, ane. Ne kàj bê kum kabên ne, aminêje kum kabên ne, ne kum,

—Kwãrĩk wãnh ga kre ry typydjija'ÿr me ijanor kêt. Kwãrĩk wãnh kam me ijo abikênh kêt ba me itokry kêt, anhÿro nhÿ.

³²⁻³³ Nhyim kum ajmã angrô jamyre krãnhrekam kumex. Kute pi'ô pyrãk ne àkuro kumex. Nhyim kam me karõ punu Jejumã kum,

—Dja ga angrô jamyre'ÿr me ijano. Dja ga angrô jamyre'ÿr me ijano ba me kum wangjê, ane.

Nhyim kam memã,

—Rã'ã, ane. Nhyim kam me karõ punu arÿm kum iren mã kurũm katon angrô jamy'ÿr mõn kum

wangij. Nhy m angrô jamyre umaje bôm tÿm ne pyka krã'yrkam mōn ngô to do: ane, akàx prêk'ã ne mōn nox nhy m kam ngô kunĩ nhimex ne. ³⁴ Nhy m kam me kute ô krito djuw mex djwÿnhja omũnho dja. Omũnho djan prôt ne kam bôx ne memã arẽ. Me ô krĩkam me jamã arẽn bu'ã krĩkam me jamãdjwÿ arẽ.

³⁵ Nhy m kam me Jeju'ÿr prôt ne. Kute omũnhmã 'ÿr prôt ne. Nhy m kam me karô punu kute ar me'ôo baja arÿm mexkumrêx ne Jeju parbê nhÿ. Kubêkà jangij ne nhÿ. Arÿm umar mexkumrêx ne nhÿ. Nhy m me omũn kam tĩn prãm ne. ³⁶ Nhy m kam me kute Jeju pumũnh djwÿnhja mekôt prôt ne ajte katon kam memã arẽnho dja, Jeju kute me'ôkam me karô punu janorja memã arẽnho dja. ³⁷ Kam pykabê Djeradjakam me jamẽ bu'ã krĩ krykam me ja ne me Jejumã kabẽn ne kum,

—On me ikurũm tẽ, on mã me ikurũm tẽ, ane.

Me kum uma tÿxkam ne me ã aminêje anoro ane. Nhy m kam Jeju kãmã wadjà. ³⁸ Nhy m kam Jeju kute me karô punubê me'ô pytarja te kôt krà ne kum,

—Ba akôt tẽ. Ba akôt tẽ, ane.

Nãm te ane nhy m aminêje nẽn kum,

³⁹ —Kati, arek dja. Mã akubyn tẽn anhũrkwãkam memã amijarẽ, Metĩndjwÿnh kum akaprĩn kute apytarkôt memã amijarẽ, ane.

Nhy m kam ã anen kam mã akubyn tẽn kam arÿm kikre kunĩkôt kikrepdjitã memã ar amijarẽnho ba, Jeju kum kaprĩn kute utarkôt ar memã amijarẽnho ba.

Kute me'õ kurerer akubyn o tñ.

Mat 9.18; Mak 5.21

⁴⁰ Nhyam kam Jeju kãmã wadjàn ajte akubyn ikjêmã mõn rê. Nhyam me kam amako krĩ nhyam arým bõx nhyam me kam kĩnhkumrẽx ne. ⁴¹⁻⁴² Nhyam kam me'õbê Djajru Jeju'ÿr tẽn bõx. Djajrubê bẽnjadjwÿr'õ, me bikprõnh djàkam bẽnjadjwÿr'õ. Ne kam Jeju'ÿr tẽn bõx ne kabem tu mÿrbê tÿm ne kam kum,

—Dja ga inhũrkwãmã tẽ, ane. Ne kam kum krao no katoro dja. Kra pydji, kra prĩti ne kanên nõ. Arým tyk 'ÿ:r ne nõ nhyam kam kum o no kato. Nhyam kam Jeju kõt tẽ. Me krãptĩ Jeju'ã aõ ne kunoro mõ.

⁴³⁻⁴⁴ Nhyam kam tẽmkõt me'õ nija kõt bõx ne 'ã kubêkà nhidja kupê. Nãm ar kamrõ apõx ba. Amrêbê ne ar kamrõ apõx ba. Arým 'ã amexbê 12. Nãm prĩne amijã amibê pi'õk kaprĩ kunĩ krẽn kajgon mex kêt rã'ã ne. Nãm te me kane djwÿnh o ane. Nhyam bep Jeju tẽmkõt ne 'ã kubêkà nhidjabit kupên, tãmkam arým kamrõ ngrà, arým mex ne.

⁴⁵ Nhyam kam Jeju memã kum,

—Mÿj me'õ ne ikupê? ane.

Nhyam me kunĩ aminêje kum,

—Kati, kon, me'õ, me'õ, anhÿro kumex.

Nhyam kam Pedru kum,

—Bẽnjadjwÿr, djãm me krãre: got ga “Mÿj me'õ ne ijã kubêkà kupê”, ane. Me kute gwaj bamã ipõk mex ne kute gwaj bakunoro mõrjakam ga, ane.

⁴⁶ Nhyam kum,

—Nà, arým ne me'õwã ikupê. Ipymao ne ba arým me'õwã mex ne arým kuma, ane.

⁴⁷ Nhym nija te kute kubê amipdjurmãn kam ta amim,

—Kati, arÿm ne kuma, anen kam 'ÿr tẽ. 'ÿr tertet tẽ. Umaje tertet tẽn tu mÿrbê tÿm ne kum amijarẽ. Me ipôkri tu kum amijarẽnho nõ. Kute 'ã kubêkà kupênh ne tãm kam mexkôt kum amijarẽnho nõ.

⁴⁸ Nhym kum,

—Àpnhĩre nã gãm tu amim ikamnhĩxkumrẽx ne. Aje amim ikamnhĩxkumrẽx kôt ne ba arÿm apytà. On adjumar mex ne mã akubyn tẽ, ane. ⁴⁹ Kum kabêno ãm rã'ã nhym bẽnjadjwÿr nhũrkwã kurũm me'õja tẽn kajpan kum,

—Onĩj arÿm akra ty. Kwãrĩk wãnh ga memã ujarẽnh djwÿnhmã akrao ano kator kêt, ane.

⁵⁰ Nhym Jeju arÿm kuman kum,

—Kwãrĩk wãnh ga akaprĩ kêt ne akrakam adju-mar punu kêt. Dja ga tu akra'ã ikamnhĩxkumrẽx nhym arÿm akubyn mex ne, ane.

⁵¹⁻⁵³ Nãm ã anen kam mã 'ÿr tẽ. Tẽn kam ũrkwãmã bôx. Nhym me arek abej àmrao kumex. Nhym kam mekmã kum,

—Kwãrĩk wãnh ga me amÿr kêt. Kati, tyk kêtê, nãm ôto nõ, ane.

Nhym me arÿm tyk mexkôt omũn kam Jeju'ã keketo kumex ne aprÿo kumex, ne we,

—Be nãm we, “Nãm ôto nõ”, ane.

Nhym kam aminêje me ja nê, mekôt môrjamẽ me kute tyk jabej àmrao kumexjamẽ aminêje me nê. Nhym bep Pedrumẽ Djuãomẽ Xijagumẽ tyk ne nôrja nãmẽ bãmmẽ ar ajbit ne ar kôt wadjà.

⁵⁴ Nhym kam Jeju ikra 'amÿn kum,

—Àpnhĩre, kàjmã nhÿ, ane.

55 Nhyam kam karõ akubyn kum wadjà nhyam akubyn tĩn ne ekruux ne kàjmã nhỹ. Nhyam kam Jeju nãmẽ bãm arkum,

—Ar kum mỳjja 'õ ngã gê kukrẽ, ane.

56 Nhyam nãmẽ bãm ar abenkam no tyn dja. Nhyam kam arkum,

—Kwãrĩk wãnh gar memã arẽnh kêt. Dja gar tu mekbê udju, ane.

9

Kute Ar kubê 12 janor.

Mat 10.5; Mak 6.7

¹ Nhyam kam akati 'õkam Jeju amikõt ba djwỳnho akprõ. Kõt ba djwỳnhbê 12ja ne aro akprõ. Apỳnh me õ pyka djàri kute 'ỳr ar anormã ne aro akprõn arkum,

—Ë, ikabẽnkõt dja gar me nêje me karõ punu jano. Ne apỳnh me kanê djàri me utàro mõ. Ba dja ba ar amã ipyma jadjà gar kam ipymao apỳnh me kanê djàri meo mexo mõn me karõ punu kute meo ba djàri kubê me utàro mõ.

²⁻⁵ Ar apa, ã, ba ar amã arẽ. Kwãrĩk wãnh gar anhõ mỳjja'õ byr ne o amõr kêt, akajpar djà'õ byr ne o amõr kêt, ajẽnh tur ne o amõr kêt, anhõ kwỳ krẽn djà, anhõ pi'òk kaprĩ, anhõ kubêkà'õ kwãrĩk wãnh gar o atẽm kêt. Dja gar tu anhỹkam mõ. Mõn kam apỳnh me õ pyka djàri me 'ỳr ajmà. Dja gar me'õ nhũrkwākam bõx ne nhỹ, kwãrĩk wãnh ajte amũ amã me'õ nhũrkwã 'õ kĩnh ne 'ỳr amõr kêt. Dja gar tu bõx ne kikrekam abõxwã tãm kam tu arek kam anhikwão dja. Dja gar memã arẽnh pan kam arỳm ajte amũ pyka 'õ'ỳr tẽn ajte kikre 'õkam tãm

ne. Ne ajte amũ tẽn 'õkam tãm ne. Ne ajte 'õkam tãm ne.

Dja gar krĩ 'õkam bõx nhym me kum ar akĩnh kêt ne kute ar akabẽn mar prãm kêt jabej, gar kam arỳm tu amõrkumrẽx ne. Tu amõrkumrẽx kadjy amiparkà'ã pykawã tatak ne. Aje me kute akabẽn mar prãm kêtjao amirĩt nhym Metĩndjwỳnh kute omũnh ne amũ 'õkam kute memã pãnh jarẽn kadjy dja gar amiparkà'ã pykawã tatak ne. Dja gar kàj bê memã kum, “Onĩj Metĩndjwỳnh kute ar me bapytàr ne me bakadjy bẽnjadwỳr ne kute ar me bajo bamã”, anhỹro mõi. Ne kam kôt meo mexo mõi, ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnhmã me'ã karõo anen kam mã me'ỳr ar ano.

⁶ Ar ano nhym kam ar arỳm krĩ kunĩkôt ajmà ne kàj bê memã Jeju'ã ujarẽn ny jarẽnho mõi kôt meo mexo mõi, apỹnh krĩ kunĩkôt ne ar ajmàn ba.

⁷⁻⁸ Nhym kam bẽnjadwỳr raxbê Erodji arỳm Jeju'ã ujarẽn man kôt ba djwỳnh kute meo mexo mõi rja arỳm adjwỳnhdjwỳ ma, ne kam te kute marmã. Nãm me apỹnh kabẽn noo biknor mex ne. Nhym te kute mỳjja marmã. Jeju'ã ne me ari kabẽn kwỳ jarẽ: ne abenmã kum,

—Bep Djuão kute ngõnhmã me angjẽnhja ne we ajte tĩn ne kato, ane.

Nhym ajte me kwỳ we,

—Me bakukãmãrebê Erij ne ajte kato, ane.

Nhym ajte we me kwỳ,

—Bep Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn djwỳnh amrẽbê tyk ne ajte we tĩn ne kato, ane.

Nhym kam Erodji te kute apỹnh me kabẽn ja marmã. ⁹ Ne kam ta amim,

—Ije bep Djuão ne ba arým mut krāta. Nhym mỳj me'õ got ja ba arým 'ã ujarēnh ma, ane. Ne kam te kute Jeju pumũnh prāme.

Kute tepmẽ djwỳo meo djuw mex.

Mat 14.13; Mak 6.30; Dju r 6.1

¹⁰ Nhym kam arým Jeju kute ar anor nhym ar mōrja ajte akubyn 'ỳr mōn bōx ne kum amijarē. Nhym kam krĩmã me umaje ar ajbit aro tẽ. Krĩ nhidjibê Bexadamã ne aro tẽ. ¹¹ Ar ajbit kute o mōrmã nhym ate ajte me kàtàmja kôt krãptĩ:n bōx. Nãm me abenmã Jeju mōrkôt arēn kam ajte kôt mō. Djã nãm Jeju me krãptĩ pumũn memã àkrê? Kati, nãm me krãptĩ pumũn kam tu memã kabēn mex jarē. Nãm Metĩndjwỳnh me kadjy bēnjadjwỳr ne kute me utàr ne ar meo bamã memã arē ne kam ajte kôt me kanē pytàro dja.

¹² Nhym kam arým me'ã amykry tẽ. Nhym kam kôt ba djwỳnhbê 12ja 'ỳr tẽ. Jeju'ỳr tẽn kum,

—Ije gop on me ano. Gop on me krãptĩja me ano gẽ me apỹnh krĩmã ajmàn bu'ã krĩ kryremãdjwỳ mōn wãnh kam õ kwỳ krēn wãnh kam nōn ta amikadjy mỳjja by. Nhym nhỹnh ne mỳjja 'õ ne me kute krēnmã ne me jakam ar ba. Arwākam ne gwaj ar baba, ane. ¹³ Nhym kam Jeju kôt ba djwỳnhmã kum,

—Ar ga dja gar mekmã mỳjja ngã gẽ me kukrẽ, ane.

Nhym ar kam kum,

—Ije kati, ar inhõ djwỳbê 5 ne tepdjwỳ amãnhkrut. Jabit. Be, djãm mỳjja rax? Nàr djãm ar imōr ne ije gwaj banhõ pi'òk kaprĩo me krãptĩja kadjy ije djwỳ byrmã? ane.

14 E kum bep me krãptĩkumrẽx. Me my'ã akrebê 5.000. Nhym kam arkum,

—Ë, dja gar meo 50'ã kabẽn ne me krĩo tẽ.

15 Nhym kam kôt ba djwýnh meo 50'ã kabẽn ne me krĩo tẽn me krĩ pa. 16 Nhym kam Jeju djwýbê 5ja byn tep amẽ kubyn kàjmã krãn kàjkwa pumũn Metĩndjwýnhmã òdjàn jarẽ. Ne kam djwýmẽ tep kokij ne kam kôt ba djwýnhmã kungã. Nhym kam amũ memã kungã, me krãptĩjamã kungã. 17 Nhym me kam kukrẽ. Nhym kam me kunĩ ò kwý krẽn kam ajnekumrẽx. Nhym kam djwýmẽ tepja'ã kàtàm. Nhym kam kôt ba djwýnh anhyjao atom ne. Djwýmẽ tep janhyjao atom nhym kam 'ã kàbê 12. Djãm djwýmẽ tep ngri got.

Pedru kute Jejubê Krituo amirõt.

Mat 16.13; Mak 8.27

18 Nhym kam 'òkam Jeju ate mekbê tẽn kam Metĩndjwýnhmã amijarẽnho nhỹ. Nhym kôt ba djwýnhbit kuri krĩ. Nhym kam Jeju kute amijã ujarẽn marmã abej ar kukij.

—Ë, ar imã ijã me ujarẽn jarẽ ba kuma, ane.

19 Nhym ar kam kum,

—Ije kum be nãm we me ajo Djuão kute ngõnhmã me angjẽn djwýnhja, nhym me kwý ajo me bakukãmãrebê Erij, nhym me kwý ajo Metĩndjwýnh kabẽn jarẽn djwýnh tũm ajte akubyn tĩn ja'õ, ane.

20 Nhym kam arkum,

—Ne ar gadjwý mã ne gar imar on? Mýj'ã ne gar ijakre? ane.

Nhym kam Pedru kum,

—Kati, abê ne Kritu. Abê me inhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati. Metĩndjwýnh amrêbê kute me

bakukãmãremã ajarënh ga aje me ipytàr ne aje ar me ijo abamã amrëbê kute me imã ajarënh ba me ije ar akam amako iba, ne arým Metĩndjwýnh ajano ga arým bôx, ane.

²¹ Nhyh kam arkum,

—Nà, kôtô. Kwãrĩk wãnh gar memã ja jarënh kêt. Dja gar tu mekbê ipudjurkumrëx ne, ane. Ar kute udjurmã ã arkum arënh tỳxo ane. ²² Ne ajte arkum,

—Ë, dja me prĩne ijo ajkê, ba itokry rax ne. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk ba dja ba itokry rax ne. Dja mebêngëttemê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bënjadjwýrmê Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmê kum ikĩnh kêt ne ikanga ne kam tu ibĩ nhyh ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ba kam akubyn itĩn ne, ane.

²³ Ne kam ajte me kunĩmã kum,

—Gêdja ga me ajõ mã ikôt abikamënh prãm jabej kwãrĩk wãnh amidjwýnhbit mar ne amijo kĩnh kêt. Dja ba ityk kadjy inhõ pĩte'y mýn itokry: ne. Dja ga me ajõ ijã amijakren aje pĩte'y mýnh mãn pràbê amã atokry pyma kêt ne amã ijabê rã'ãn kam myt kunĩkôt ikadjy amiman mã ikôt ajkamê. ²⁴ Me kute amidjwýnhbit mar ne me kum tokry pyma, me tãm gêdja me tyn kam me biknor tokry djãkam tẽ. Nhyh bep me kum ijabêkumrëx ne kute amidjwýnhbit mar kêt nhyh me kute me par jabej me tãm gêdja me amiptàn ar tĩn ne ba rã'ã: rã'ã. ²⁵ Ne ren me'õ pykabê mýjja mexja kunĩ, nêkrëx kunĩ ren ari o atom ne o ban kam ren ty, je mã dja kam nẽ? Kati, nãm ren ty nhyh ren õ nêkrëxja ren wãnh kumex.

26 Godja me'õ ikam pijàm ne ikabēnkam pijàm jabej ba badjwỳ amipānh kam ipijàm ne. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk gēdja ba amipānh tāwākam ipijàm ne. Dja ba ajte iraxo me awỳr bōx. Ibāmmē kadjy mrānh djwỳnh jadjēnhmē umao ipyma:n me awỳr bōx. Ibē kumkatio bōx nhy m tāmja ikam pijàmja ba badjwỳ arỳm amipānh kam ipijàm ne.

27 Ba me amã arē. Ibām dja ijã bēnjadjwỳr rax mē ba ipymao me apytàn ar me ajo iba. Dja gar adjāmja akwỳ atĩnri iraxkôt ipumũ, me akadjy ibēnjadjwỳr rax ne ipymakôt ipumũ. Mrāmri ne ba ikabēnja, ane. Nām ã Jeju memã kabēn jarēho ane.

Jeju adjēho kute amijo amirĩt.

Mat 17.1; Mak 9.2

28 Nhy m 'ã pi'òk kamrêk pydji nhy m aro tē, Pedrumē, Xijagumē, Djuão aro tē, krānh'ỳr aro tēn imōkmã aro bōx. Kute Bāmmã amijarēnhmã ne 'ỳr aro bōx. Ne kam Bāmmã amijarē. 29 Bāmmã amijarēho dja nhy m ajmã nokre o nhy m atemã nokre nhy m 'ã kubēkàdjwỳ aka: ne. Akakam adjēnh ne.

30-31 Nhy m ar my amānhkrut ne kum kabēno dja. Mōjdjēmē Erij ar amrēbē tyk, ar tām ne ar katon kum kabēno dja. Nām ar adjēnh ne uma:kumrēx ne kum kabēno dja. Jejumē ne ar abenmã kabēno dja. Jeju tyk'ã ne ar abenmã ujarēho dja. Krĩraxbē Djeruxarēkam me kute bĩnmã ne ar abenmã arēho dja. Metĩndjwỳnh kute tykmã kum 'ã karōkôt ne ajte ar 'ỳr bōx ne kôt abenmã arēho dja.

³² Nhyim Pedru ar ôtdjwakumrêx ne arek ôto ikwã. Ne kam no tỳx ne kam Jeju pyma, adjênhkôt omũ nhyim amê ar kuri ãmjadjwỳ tãm ne. Kam kubêkà jadjênh ne kam mexkumrêx ne ku'ê. ³³ Nhyim arỳm ar amê tēm 'ỳr dja nhyim Pedru Jejumã kum,

—Bênjadjwỳr, mrãmri ne bar jakam bôx ne akuri nhỹ nhyim mexkumrêx ne. Bar apỳnh ar amã kikre'ã irôx nhipêx, ga anhômê, Môjdjê nhômê, Erij nhômê. Amãnhkrut ne ikjêkêt dja bar ar amã ipêx, ane.

Kute amikabên'ô mar kêt. Pedru ta ne amikabên'ô mar kêt kam ãm tu arĩk kabên ja jarê. ³⁴ Kum kabêno ãm rã'ã nhyim kam kakrã arỳm prĩne aro akno. Nãm kakrã kute prĩne aro biknorkam arỳm ar tĩn prãm ne.

³⁵ Nhyim kam kakrã kurũm Metĩndjwỳnh arkum kabên ne arkum,

—Be, ikra ne wã. Ar omũ. Ikra ja ne ba àpênh kadjy amijo utàn amim kudja. Tãwã dja gar kabên man kabênkôt mrã, ane.

Jeju me karô punumã bẽn tỳx.

Mat 17.14; Mak 9.14

³⁶⁻³⁷ Nãm ã arkum kabên anen anhikrê nhyim kam Jejumê kôt ba djwỳnh ar ate ku'ê. Amê ar myja arỳm mã nhĩ'ãm tẽ.

Nhyim akati nhyim kam Jeju akubyn krãnhre kurũm aro ruw. Aro ruw ne kam mã aro mō. Aro mō nhyim me krãptĩ ar kutã mōn ar kajpa. Djãm kam got ar kute Jeju jadjênhkôt omũnhja memã arê? Kati, Jeju ar pykabê bari ne ar mekbê udju ne.

³⁸ Nhyim me ar kajpa nhyim me ipôkri me'ô myja kàj bê kum akij,

—Běnjadjwÿr, gop ikraja pumũ. Ikra myja ne pydjii. ³⁹ Ota me karõ punu'õ ar ibê ikra paro ba. Nãm 'ÿr ban bõx nhym ar ijaêrbê tu amra: ne. Nãm amran rôrõk ne àmnhirêrho ikwã, ajmrõ prõto ikwã. Ne kam kute amijo pyka titik kurêje prĩne amingã. Kute kum irer prãm kêtumrêx. ⁴⁰ Nã bãm te akõt ba djwÿnhjamã ikrao a'uw nhym kute imã ikra pytår kêtumrêx, te kute imã utarmã te o ane, ane. Nãm ã Jejumã kra jarêrho ane. ⁴¹ Nhym kam Jeju me'ÿr akêx ne memã kum,

—Ije me akamingrãny aje amim ikamnhĩx kêtumrêx. Me ajaxwe. Mã dja ijã akati, akamàt kô kute ba me akam arek ar iba. Nã bãm me awÿr bõx ga me ajamakkre kêtumrêx ne prĩne akabêno ikaty. Nã bãm te amiwÿr me akam ama ga me arĩk ar aba, ane. Ne ajte bãmjamã kabên ne kum,

—Amrê akrao tẽ, ane.

⁴² Nhym kam 'ÿr tẽn pa 'amÿn Jeju'ÿr o tẽ. 'ÿr o tẽmràm nhym ajte me karõ punuja o pyka kôpênàt ne. Kraja pyka kôpênàt nhym àmnhirêrho nõ. Nhym Jeju me karõ punujamã bẽn tÿx nhym umaje bõm tÿm. Nhym kam Jeju kum krao mex ne akubyn bãmmã kungã. ⁴³ Nhym me kôt omũ, Jeju kute Metĩndjwÿnh pymao o mexja me kôt omũ ne ari aben pumũrho kumex. Djãm Metĩndjwÿnh pyma ngri got. Nhym me Jejukam no tyn kumex rã'ã nhym Jeju kôt ba djwÿnhmã kum,

⁴⁴ —Gora ar amijamakkrekam ikabên janhô. Ê, ba ije amijo inhĩ ne me awÿr irwÿk gêdja me memã ikanga, ikurê djwÿnhmã ikanga, ane. ⁴⁵ Nhym ar kute kabênja mar kêtumrêx. Nãm ar ajmã

amakkre nê, te kute marmã. Ne kam te kute kukjêrmãn kam pijàm ne.

*Jejukôt ba djwýnh kute abenbê bēnjadjwýr pytàr tē.
Mat 18.1; Mak 9.33; Pir 2.3*

⁴⁶ Ne kam kabēno aben japanho mō, kôt ba djwýnhja kabēno aben japanho mō. Mýj mýr jabej? Bir, nhýnh kôt ba djwýnhja 'õ gédja bēnjadjwýr raxo aben jakre. Ja mýr jabej ne me kabēno aben japanho mō. ⁴⁷ Nhym Jeju kôt ba djwýnh kute kabēno aben japanho mōrja kute ar tãri amako mar kêt. Nãm tu mũm kuma ne kam me'õ prĩre pa 'amýn amijakýxkôt kudja. ⁴⁸ Kudjan arkum,

—Ë, gar me'õ prĩreja pumũ, kàtà m mexja pumũ. Dja me'õ ikôpdji'ã kum me'õ prĩreja, me'õ kàtà mja kĩnh ne kam arým badjwý kum ikĩnh ne. Dja me'õ kum ikĩnh ne kam kum Ibãmdjwý kĩnh ne, Ibãm kute ijanorjadjwý kum kĩnh ne. Ë, me'õ kàtà m mex gédja ja pãnh bēnjadjwýr rax ne, ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnh kute amijo rax prãmjamã kabēn jarēho ane.

⁴⁹ Nhym kam Djuão kum,

—Bēnjadjwýr, ba amã arē. Me'õ gwaj bakôt ba kêt'õ ne tu me karõ punu kute me'õo bamã anhidji jarē. Kum anhidji jarēn me karômã kum, “Ba Jeju kukwakam amã ikabēn. On kum anhire”, ane. Nãm ã kum anhýro dja, bar arým omũ. Ne kam gwaj bakôt ba kêt kam bar kum, “Kwãrĩk wãnh”, ane. Nãm ã Djuão kum ane.

⁵⁰ Nhym kam kum,

—Kati, kwãrĩk wãnh 'ã kum akabēn kêt. Ba ar amã arē. Me'õ kute ar ajo kurê djwýnh kêt ne arým tu mrãmri ar ajo õbikwa, ane. Nãm ã Jeju kum ane.

Pykabê Xamarijkam me ja kute Jeju kanga.

⁵¹ Nhyṁ arým Bãm kute kàjkwamã o àbirmã arým ò akati 'ÿr bôx 'ÿr. Nhyṁ kam krîraxbê Djeruxarêmã krà. Nãm te kam mÿjja pyma, mÿjja tokry nhyṁ tu 'ÿr tēmmã kràn kam 'ÿr tē. ⁵² Ne kam 'ÿr tēmkôt amikukãm kôt ba djwýnh kwý jano. Ar mrãnh ne me bajtem, Xamarijkam me jakam bôx ne kam kute Jeju kutêp ikwã djà jabej ne kum ò kwý krēn djà jabej nhyṁ bôx ne kam kam ò kwý krēn ne kam nõr kadjy nàràṁ amikukãm 'ÿr ar ano. 'ÿr ar ano nhyṁ ar mrãn bôx. ⁵³ Bôx nhyṁ kam Xamarijkam me ja aminêje ar ano. Jejumē kôt ba djwýnh Ar kubê idjaerkam. Ne mekbê idjaer nhõ pykabê Djeruxarē'ÿr mörkam. Kam ne Xamarijkam me ja kum ar kurêkumrēx, me kute abeno kurê djwýnh tũmkam. Kam ne me kum ar kurēn kum ar kīnh kêt ne tu aminêje ar ano. ⁵⁴ Nhyṁ kam kôt ba djwýnhbê Xijagumē Djuão ar me omũn kam Jejumã kum,

—Bēnjadjwÿr, dja bar kuwy'ã Abãm 'wý gē kàjkwa kurũm kuwy tÿm ne pñne me kuga gē me xêr, nēn, ane.

⁵⁵ Nhyṁ ar'ÿr akēx ne ar omũn arkum bēn tÿx ne,

—Kati, kwãrīk wãnh, ane.

⁵⁶ Nhyṁ ar kunĩ ajte tu atemã krī 'õ'ÿr mō.

Me kute tu Metĩndjwýnh maro mörkumrēxmã.

Mat 8.18

⁵⁷ 'ÿr mō nhyṁ me'õ kum,

—Ë, ba arek akôt tē. Dja ga nhĩãm amrãnh katã ba akôt mrã, ane.

⁵⁸ Nhyṁ kam kum,

—Ë, ga djoti pykakam kreja pumũ. Ne kwênh kÿjrũm aêja pumũ. Mrymẽ kwênhbit ne ôt djà, kute amim pyka kre pumũnhkôt kam ôt djà, nhym bep kati, ba ne ba inhõ kikre kêt, inhikwã djà kêt. Ije amijo inhĩ ne me awÿr irwÿk nhÿnh ne inhõ kikre ja? Nhÿnh ne inhikwã djà ja? Kati. Kon, gop ga amiman kam ikôt atêm jabej nàr kon arek dja, ane.

⁵⁹ Ne kam ajte ta me'õmã,

—Ikôt tẽ. Ikôt tẽn mã ikôt ajkamẽ, ane.

Nhym kam kum,

—Adjÿm, Bẽnjadwÿr, ibãm kumrẽx gêdja ba akubyn tẽn adjà. Ibãm ne ajbir ibê ty, ane.

⁶⁰ Nhym Jeju kum,

—Gê me kute Metĩndjwÿnh mar kêt wãnh me tyk jadjà. Me kute mar kêt ne me kute mrãmri ne me tyk jamakkre kêt pyræk. Gê me wãnh õbikwa tyk jadjà, ane. Nhym bep ga dja ga ikôt Metĩndjwÿnh'ã adjujarẽnh tẽ, Metĩndjwÿnh me akadju bẽnjadwÿr ne kute ar me ajo bamã gêdja ga 'ã adjujarẽnh tẽ, ane. Nãm ã Jeju kum ane.

⁶¹ Nhym me'õjadwÿ Jejumã kum,

—Bẽnjadwÿr, ba dja ba akôt tẽ. Inhũrkwã kumrẽxkam dja ba inhõbikwamã amijarẽn kam akôt tẽ, ane.

⁶² Nhym kum,

—Djãm me purkam àpênh katëri kute kum irer got? Kati, mÿjja wãkam ne me apên apên mrãn tu apên inomã rênhkumrẽx ne. Djãm me kute Metĩndjwÿnhdjwÿ maro ban konenh krākàr got? Kati, dja ga tu amim maro tẽn tu maro atêmkumrẽx ne. Dja ga maro mõn mar konenh krãtan kam Metĩndjwÿnh nhõ pyka'ÿr abõx kêtikumrẽx ne. Metĩndjwÿnh kute me utàr ne me

kadjy bēnjadjwỳr ne kute ar meo baja dja ga 'ỳr abôx kêt ne, ane. Nãm ã Bēnjadjwỳr Jeju arkum ane.

10

Kute Ar kubê 70 janor.

¹ Nhyam kam Jeju kute arkum arēnh nhijukri ajte amim ar kwỳ rax ne ar umjuw. Me kwỳo 70 ne amim ar umjuw. Nãm amim aro aben nhikjê'ã kabēn ne amim ar umjuw, kute ar anor kadjy. Kute ar anor nhyam ar kukãm mōr ne kumrēx pyka kunĩkôt, krĩ kunĩkôt mōrmã. Dja ĩ Jeju ar kudjwa ã ane, ar kudjwa krĩ kunĩkôt bôx mō.

² Ne kam kute ar anor nhyam ar mōr kutã prĩne me'ã arkum karõ ne arkum,

—Me kute Metĩndjwỳnh mar prãmja ne me kumex. Nãm me kute mrãmri ne bãy arỳm abôr tyk ne kumexja pyræk. Nhyam bep Metĩndjwỳnh'ã ujarēnh djwỳnh ne ngrêre kute bãykam me ãpēnh djwỳnh ngrêre ja pyræk. Kam dja gar me kadjy Metĩndjwỳnh 'uw gê me'ỳr 'ã ujarēnh djwỳnh jano gê me kuman kam tu amim kamnhĩxkumrēx. Kute mrãmri ne me mrãnh ne kute me õ purkam bãy pumũnh ne mrãnh ne bôx ne kute kadjy me õ pur djwỳnhmã arēnh nhyam me kute amũ kadjy me kwỳmã arēnh nhyam me ban kute memã ê ja pyræk. Dja gar ã me kadjy Metĩndjwỳnh 'wỳro ane.

³ Ë, on dja gar mō. Arỳm ne ba ije me'ỳr ar ajanormã. Ar aje memã ijarēnhmã ne ba ar ajano. Dja gar me kam bôx nhyam me ikôpdji'ã ar ajo kurê djwỳnh ne kum ar apar prãm kumrēx ne. Kute mrãmri ne rop kute mrykĩ'ãtomti kra par prãm kumrēx ja pyræk. ⁴ Ë, dja gar tu anhỹkam mō.

Kwārīk wānh gar anhõ katõk'y djà jamành kêt ne ajênh tur ne o amõr kêt. Ne aparkà 'õ byr kêt. Dja gar ajamānhkrut'ã kabēn ne pyka kunīkõt aben ngrà. Kwārīk wānh gar apÿnh krī djari kõt ajmà gê me'õ ar ajõ kajpan amã kabēno akukràò ãm kêt. Dja gar tu amrānhkõt me'õmã akabēn jarēnh tēn tu mã tē.

⁵ Dja gar mrān bõx ne me'õ nhürkwãmã wadjàn kam kum, “Gora adjumar mex ne ar aba”, ã ane.

⁶ Dja umar mex prām jabej arÿm mrāmri akabēnkõt umar mexkumrēx ne. Nhyr bep djām kum umar mex prām kêt ne kam ũrkwākam me jamē ro'ã umar punu mex ne ar ba. Me jabit dja me umar punu. Gar kam gajbit adjumar mex ne ar aba.

⁷ Dja gar kikrekam abõxwã tām kam tu arek kam anhikwão dja. Kwārīk wānh gar bõx ne kikrekõt ar aba kêt. Dja gar kikrekam abõxwã tām kam gê me ar ajo djuw mex ne ar amã mÿjja ngã gar krē, tu kam apijàm kêt kumrēx ne krēn kõt ikõn adjumar mexkumrēx. Ar aje memã Metīndjwÿnh'ã adjujarēnh pānh, ar aje memã 'ã adjujarēnh aku'ēn atyk djà pānh dja gar tu anhõ kwÿ krē.

⁸ Dja gar krī 'õkam bõx gê me kum ar akīnh ne ar akam ukapri jabej ar amã mÿjja ngã gar tu krē.

⁹ Krīwākam ar abõxwã, kam me kute ar amã kabēn mex jarēnh tām kam gēdja gar me kanē pytàn memã kum, “Arÿm ne Metīndjwÿnh me akadja bēnjadjwÿr ne kute me apytār ne kute ar me ajo ba 'ÿr. Arÿm ne me ajo rām ne ja”, ane. Dja gar ã memã ane.

¹⁰ Nhyr bep djã gãm ar krī 'õkam bõx nhyr me kum ar akīnh kêt ne aminêje ar ajano gar kam tu me ipõkri memã akabēn jarēnh tē. Ne memã kum,

11 “Ë, dja bar me abê me anhõ pyka ja amiparkà'ã tatak ne. Ar ije me ajaxweo amirĩt ga me aje omũnh kadjy. Gora me ar ikabênja ma. Ë, arým ne Metĩndjwýnh me akadjy bēnjadjwýr ne kute me apytàr ne kute ar me ajo bamã ga me ate amã kĩnh kêt ne ar imã, ‘Kati, me ije akabēnwã mar prãm kêt kumrēx’, ane. Me aje ã ar imã anhýrkam ne bar me abê me anhõ pykaja amiparkà'ã tatak ne.” 12 Dja gar ã memã akabēn jarēnho ane. Ë, ba ar amã arē. Krĩ wãkam me wã ar aje mebê amiparkà'ã me õ pyka tatakja me tãm gēdja me tokry rax ne. Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarēnh nhõ akatikam godja krĩwãkam me wã meo bikēnh raxo Xõtômakam me ja jakrenh mex ne.

13 Watĩ:re Koradjikam me wã. Watĩ:re Bexadakam me wã. Dja ga me atokry rax ne. Ba ren me bajtem nhõ pykabê Xirumē Xidõkam ren mýjja rũnhja, mýjja pumũnh kêt ja kwý 'y nhym ren me omũn ren arým amrēbê amim katon ren wãnh amijaxwemã ire. Ne ren kute kum irero amirĩt kadjy kubēkàbê exopa jangijn ren amijã mro prà tatak ne. Ne ren kam iwýr amijo akēx. Nhym bep kati, inhõ me wýnhkam me ga, Koradjikam me gamē Bexadakam me gamē me akam ne ba te mýjja pumũnh kêt kwý rax ne ipēx ga me omũnh kajgon kam ajaxwemã anhirer kêt ne iwýr amijo akēx kêt kumrēx ne. 14 Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarēnh nhõ akatikam godja me ajo bikēnh raxo me bajtem nhõ pykabê Xirumē Xidõkam me ja jakrenh mex ne.

15 Krĩraxbê Kapanakam me gadjwý djãm me aje amijo adjãmran aje amijo raxmã? Djãm me aje

amijo rax ne aje araxo aje kàjkwa tēpmã? Kati, dja Metĩndjwỳnh aparmã me biknor tokry djãmã me amē ga kam me atokrybit ma.

¹⁶ Nã, dja gar aben nhikjê'ã kabēn ne pyka kunĩkôt ajmàn memã ijarē. Godja me'õ ar akabēn man badjwỳ ikabēn ma. Nhym ate me'õ kum ar akurēn ar akabēn mar kêt ne badjwỳ kum ikurēn ikabēn mar kêt ne. Dja me'õ badjwỳ kum ikurēn ikabēn mar kêt ne ne Ibãm kute ijanor djwỳnhjadjwỳ kum kurēn kabēn mar prãm kêt ne, ane.

Nãm ã Jēju aro 70 ne kute ar anor kutã arkum kabēn jarēnho anen kam aro aben nhikjê'ã kabēn ne ar ano, pyka kunĩkôt ar bimànhmã ar ano.

¹⁷ Nhym ar mōn memã Metĩndjwỳnh'ã ujarēnh mōn me kanēbē me utàro mō:n kam akubyn mō, kĩnhkumrēx ne akubyn mō. Mōn bōx ne kam Jējumã kum,

—Bēnjadjwỳr, nã bãm ar akabēnkôt me karõ punu jano nhym me karõ punu anhidji jarēnh kajgokambit apymaje prõt ne, ane.

¹⁸ Nhym kam arkum,

—Ã, me karõ punu ne gar ano. Nhym bep arỳm ne me karõ nhõ bēnjadjwỳrbē Xatanaj kàjkwa kurũm tēn tỳm ba arỳm omũ. Nãm amikrà kêt mex ne tỳm kute na jadjēnh tamikrà kêt mex ne rōrōk ja pyrāk. Gar aje Xatanaj nhõ àpēnh kujaēko amōro aje arỳm pa nhikjê 'yr rax mexja pumũ. ¹⁹ Be, arỳm ne ba ar amã ipyma jadjã gar te kangãmē makmē mry kakrit djàkrēja kunĩ 'ã aku'è nhym mỳjja ipymaje ajmã ar ajo kêtikumrēx ne. Nhym te me bakurē djwỳnh pyma gar ipymao tu kujate nhym ajmã ar ajo kêtikumrēx ne. ²⁰ Be, ja ne kajgo.

Me karõ punu ar akabẽn pymaje prõt ja ne kajgo. Tãm ne ngrire. Nhym bep kàjkwakam Metĩndjwýnh kute ar anhidji'ã pi'òk no'òk ja ne mrãmri rax. Tãm ne kubê kumkatikumrẽx. Kam dja gar tu akĩnhkumrẽx.

²¹ Nãm ã Jeju kõt ba djwýnhmã anen kam arým kĩnhkumrẽx ne. Metĩndjwýnh Karõ ne kum kĩnh jadjà nhym kam kĩnh rax kato. Ne kam Bãmmã amikĩnh jarẽn kum,

–Djũnwã, ota ga anhõ kàjkwan anhõ pyka djwýnh. Amã ne ba amikĩnh jarẽ. Nã gãm me amikukãm umarmẽ me kute mýjja mar rũnhjabê mýjja ja pudju ne kam me kute amijo prĩre pràbê amijo rũnh kêtjamã mýjjao amirĩt ne. Mrãmri Djũnwã, nã gãm ã aje anhýrkam mrãmri mexkumrẽx. Adjukapřikam ne ga amim me'ã karõ ne arým ã meo ane. Ba kam badjwý ikĩnhkumrẽx ne wãm amã amikĩnh jarẽ. Nãm ã Bãmmã amijarẽnho ane.

²² Ne kam ajte kõt ba djwýnhmã kum,

–Ibãm ne imã kukràdjà kunĩ jarẽ ba kam ar o iba. Nhýnh ne jakam me'õ prĩne idjåtàri? Kati, Ibãmbit ne prĩne kute imar ne kute arým prĩne idjåtàri. Nhym Ibãmdjwý. Nhýnh ne me'õ kute ikudjwa noo Ibãm pumũnh ne kute kukràdjàkõt mar? Kati, bajbit. Bajbit ne ba prĩne inoo Ibãm pumũn kam idjukabikõt me kwýmã kukràdjà'ã idjujarẽnhtë. O me kwýmã o amirĩt nhym me arým prĩne ikõt kuma, ane.

²³ Ne kam kõt ba djwýnh'yrbıt akẽx ne me kàxã ar amakri arkum arẽn arkum,

–Ar ga ne gar akĩnhkumrẽx. Ar ga ne gar anoo mýjja pumũ. ²⁴ Ba gop ar amã arẽ. Me

kute Metĩndjwỳnh kabēn jarēnh djwỳnh tũmmē me bēnjadjwỳr tũmdjwỳ krāptĩ te kute omũnh prāme, ar anoo aje mỳjja pumũnhja te kute omũnh prāme, ne ar ajamako aje mỳjja marja te kute marmā. Nhy m bep kati, ar gajbit ne gar anoo mỳjja pumũnh kēt kwỳ pumũn mỳjja ma. Ar ga ne gar akĩnhkumrēx ne, ane.

Me'ō kum kurē djwỳnh kaprĩn o djuw mex.

²⁵ Nhy m kam akati 'ōkam Mōjdjē kukràdjà mar djwỳnh'ō Jeju kabēn maro nhỹ. Kabēn maro nhỹn kàjmā dja. Mōjdjē kukràdjà mar djwỳnhja kàjmā dja. Kute Jeju no mex jabej kabimā kàjmā dja. Kute Mōjdjē kukràdjà jabej Jeju kukjērmā, Jeju kute kukràdjà kupa'ã arēnh kadjy nàràm ne amikadjy kàjmā 'ỳr djan kum kabēn ne kum,

—Bēnjadjwỳr, mã gēdja ba amijo nhy m kam Metĩndjwỳnh pānh imā itĩn rā'ã rā'ão itĩnmā imā arē? ane.

Nhy m kam kum,

²⁶ —Mã ne Mōjdjē kukràdjà'ã pi'òk no'òk kute? Mỳj ne ga kam omũn arỳm ama? ane.

²⁷ Nhy m kam Mōjdjē kukràdjà mar djwỳnh Jejumā kum,

—Nām,

“Me anhō Bēnjadjwỳr djwỳnh, me Atĩndjwỳnh dja ga amā kĩnh, amā abēo katāt me kunĩ, mỳjja kunĩ jakre.

Djām ajajkwaobit amā Metĩndjwỳnh jabēmā? Kati, ajamak, akadjwỳnhbê, akukràdjà kunĩo dja ga me amā abê.

Ne ajte amā amibu'ã me ja jabê. Kute ga amā amijabêja pyrāk dja ga ã amā amibu'ã me ja jabêo ane”, ane.

Nãm ã Môjdjê kukràdjà'ã me bamã pi'òk no'òko ane.

²⁸ Nhyim Jeju kum,

—Nà, kòt ne ga arě. Dja ga ã ar o anhyro aban kam arým tu atĩnkumrěx ne, ane.

²⁹ Nhyim kam Môjdjê kukràdjà mar djwýnh òkre kadjwýnhbê amim,

—E kum kati, imã Metĩndjwýnh jabê rax kêtê, ne imã ibu'ã me ja jabê rax kêtê, ane. Ne kam pijàm ne amijã maje,

—Nhyim ne ibu'ã dja ba imã abê? ane. ³⁰ Nãm Jeju kukij nhyim kam kum,

—Ě, me'ò ne Djeruxarě kurũm krĩraxbê Djeriko'yr ruw. Ne kam tẽ. Tẽ nhyim kam arým me àkĩnhĩ wýnhrà̀m kum nõn tẽmràm o arĩn kubé kuběkàmẽ kubê mýjja kunĩo pròt ne kam titik ne mã pròt ne. Nhyim kam wãnh wakrekam tyko nõ. ³¹ Tyko nõ nhyim kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh'ò pry'ã tẽ. Tẽn omũn kam iròbê apan mã tẽ. ³² Nhyim mekbê Rewi'ò, adjwýnhdjwý Metĩndjwýnhmã àpênh'ò kòt tẽn adjwýnhdjwý tãm ne. Nãm 'yr tẽn irãn omũn tẽn iròbê apan mã tẽ.

³³ Nhyim bep me'ò, Xamarijkam me ja 'ò ne arkòt tẽ. Xamarijkam me ja kute me bajo kurê djwýnh ja 'ò ne arkòt tẽ. Arkòt tẽ:n 'yr bõx ne omũn kam kum kaprĩ ne. Omũn kam rerek ne kum kaprĩ.

³⁴ Ne kam me kute o tým ne kute titik kurêje kute apýnh kà rênhja kum oy. Kadjwati kangòo kum oyn kam ajte mýjja kute rõny kangò pyràko kum oy. Ne kam kuběkào kupu. Prĩne kupun kam ta ò mryja'ã kudjin o tẽ. O tẽn atemã me'ò nhũrkwã'yr o bõx ne kam prĩne o djuw mexo dja.

³⁵ Nhyam akati nhyam kam pi'ôk kaprĩ raxja amẽ kaba. Õ kikre djwýnhjamã kaban kum kungãn kum, “Ë, dja ga prĩne imã tãmjao djuw mexo dja, prĩne ikutêp imã o djuw mexo dja. Dja ga 'ã aje pi'ôk kaprĩ krẽn jabej ba kam bôx ne arým ajte amã o pãnh, ajte akubyn ibôxkam”, ane.

Be, tãm ne ja. Nãm ã Xamarijkam me ja'õ kum kurê djwýnh kaprĩn o djuw mexo ane. ³⁶ Gop imã arẽ. Nhýnh ar 'õja ne kute o kamy? Djãm tẽm ne kute omũnh ne irôbê àpanhja? Nàr kon, djãm kôt tẽmja? Nàr kon djãm Xamarijkam me ja'õ?

³⁷ Nhyam kam kum,

—Nà, me'õ kum kaprĩja. Me'õ kum kaprĩja ne o kamy, ane.

Nhyam kam kum,

—Nà, kôtô. Nà, ga kam gadjwý tẽn ã kudjwa akurê djwýnho anhýro aba, ane. Nãm ã Jeju Xamarijkam me ja'õ ukaprĩkôt kute kurê djwýnho kamyja'ã ujarẽnho ane.

Matamẽ Marij'ã ujarẽn.

³⁸ Nhyam kam Jeju ar mã mõn kam atemã krĩ 'ôkam bôx. Kam ne me'õ nire nhidjibê Mata. Mata ne ukaprĩkumrẽx ne kam Jejumã kum,

—Amrẽ inhũrkwãmã tẽn kam anhõ kwý krẽn kam nõn akôkam kôt, ane.

Nhyam kam kum,

—Ã, aj mã, ba kam wãm akôt tẽ, anen kam ũrkwãmã tẽ. ũrkwãmã tẽn kam 'ýr wadjàn nhý.

³⁹ Nhyam Mata kanikwýnhbê Marijja nhý. Arek Bẽnjadjwýr'ýr tẽn parbê nhýn kam kãjmã kôt ôkren kabẽn maro nhý. ⁴⁰ Nhyam Mata àpênh ra:x ne. Jeju õ kwý krẽn mex kadjy ne àpênh raxo djan kam

Marijmã kabên ne. Marij kute kôt kum mỳjja 'õ kupênhmã. Ne kam Jeju 'yr tẽn kum,

—Běnjadjwỳr, djãm aje imar kêt? Ikanikwỳnh ne ikôt àpênhmãn ate ari akuri ba. Ba kam bajbit ar mỳjja kupênhõ iba. On amrẽ ano gê tẽn gop ikôt apê, ane.

⁴¹ Nhy m kam Běnjadjwỳr kum,

—Àpnhĩre, àpnhĩre Mata. Nã gãm ari mỳjja man kam akabên wã jarẽ. Nã gãm mỳjja krãptĩ kupê ne kôt mar ar o aban kam adjumar punu. ⁴² Nhy m bep mrãmri mỳjja pydji ne mexkumrẽx. Tãm ne arým Marij o nhỹ. Nãm ikabên maro nhỹ. Ja ne mexkumrẽx. Kwãrĩk wãnh arek ikabên maro nhỹ. Wãm ije awỳr anor prãm kêtê. Gêdja arek ikabên maro nhỹn prĩne ikabên man kam o biknor kêt kumrẽx, ane. Nãm ã Jeju ane. Tãm ne ja.

11

Ar kute Metĩndjwỳnhmã kabên'ã arkum karõ.

Mat 6.9

¹ Nhy m kam Jeju akati 'õkam Metĩndjwỳnhmã amijarênhõ dja. Kum amijarênhõ djan kum amijarênh pa nhy m kam kôt ba djwỳnh'õ kum,

—Běnjadjwỳr, gop ar imã arẽ. Ar ije Abãmmã amijarênh kadji gop ar imã arẽ. Mã dja bar kum ikabên ja o? Djuãobit ne kôt ba djwỳnhmã kabên'ã karõ. Gadjwỳ dja ga ar imã 'ã karõ bar akudjwa Abãmmã amijarênhõ iba, ane.

² Nhy m kam arkum,

—Ë, dja ga goja ar aje Metĩndjwỳnhmã amijarênh kadji kum,

“Djũnwã, gê me ame:xo amex man amim ajarẽn abenmã ajarẽ.

On me kadjy abẽnjadjwỳr ne ar meo aba.

³ Myt kunĩkõt ar ijajkwa mãnhkutã mã ar imã inhõ kwỳ krẽn djà ngã.

⁴ Dja bar akam ijaxwe ga tu ar ijaxweo akno. Ar badjwỳ dja me'õ ar ikam amikrà bar akõt tu o akno. Kam dja ga ar ijaxweo akno.

Godja me kute ar imã axwe'ã àpnênh katã ga ga ar ijo tỳx bar mebê idjãm tỳx ne ijaxwe kêt. Tãm ne ja.”

Dja gar ã kum anhỹr ar aba, ane.

⁵⁻⁶ Ne kam ajte ar kute Metĩndjwỳnhmã amijarẽnh 'ãno ãm kadjy arkum kabẽn jarẽn arkum,

—Ga ren ar ajõ anhõbikwa'õ ajbir bõx, akamàt kô ipõkri bõx ga ren aje kadjy mỳjja'õ byrmã tẽn ren anhõbikwa 'õmã kum, “Nãr, imã angã, anhõ djwỳ 'ãmro amãnhkrut ne ikjêkêt imã 'õ ngã gê inhõbikwa kukrẽ. Nãm iwỳr y:n kam ajbir bõx. Ba kam kadjy mỳjja jabej tẽ. Kadjy inhõ mỳjja kêtikumrẽx ba kam kadjy ije akutã djwỳ kwỳ byrmã tẽ. Gop on imã angã.”

⁷ Nhyim ren anhõbikwaja arek õto nõr prãme ren amã,

—Kati, inhõtdjwaa. Ije amã õr prãm kêt. Arỳm ne ba kikre'ã ijê ne arek ikrao inhikwã. Kàjmã idjãm prãm kêtê. Amũ dja ga tẽ gê me'õ amã 'õ ngã, ane.

⁸ Bir be, ba ar amã arẽ. Ga kam ren arek 'ã adjà'wỳro dja, mã 'ã 'uw nhyim kam ren arỳm kàjmã djan ren, “Ba on kum kungã gê wãm o tẽ ba gop ikujrẽnh kêt ne gêt arek inhõto nõ”, ane.

Djãm ar aje abeno anhõbikwakam ne amã kungã? E kum kati, ã, aje mã 'ã 'wỳrkam ne amã kungã.

Apijàm kêt ne aje 'ã 'wỳr 'ãno adjãmkam ne amã kungã, ar atu mãnkhutã amã kungã.

⁹ Bir be, kam ne ba ar amã, “Dja gar tu mỳjja 'ã 'uw, mã mỳjja'ã 'wỳro tẽ nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amã kungã. Gar aje mã mỳjja jabej ne kam arỳm kum akatorja pumũ. Ne kam ajte mã kikre kabem õ kikre djwỳnhmã akabẽno aku'ẽ nhym arỳm kute ar amã kikre 'a 'yrja pumũ.” Dja gar ã Metĩndjwỳnh 'wỳro ane. ¹⁰ Be, me kute mỳjja'ã 'wỳr 'ãno ãmja dja arỳm Metĩndjwỳnh memã kungã. Gar me kute mỳjja jabej ne kum apõxja pumũ. Ne kam ajte me kute kikre jajkwa krekremã kabẽno ku'ẽ nhym arỳm me kute memã kikre'ã rênhja pumũ. Dja gar gadjwỳ ã mỳjja'ã Metĩndjwỳnh 'wỳro ane nhym arỳm ar amã kungã.

¹¹ Nhỳnh ne ar akra'õ tẽn tep'ã ar ajuw gar kum kangã ngã? ¹² Ne õkrẽnẽ'ãnh ngre'ã ajuw gar kum makre ngã? Arkati. ¹³ Be, gar ajaxwekam aje akramã mỳjja mex nhõrja pumũ. Nhym bep kàjkwakam ar Abãm mextire ta gêdja ar amã amũ mỳjja mex nhõro ar ajakren ar amã Amikarõ ngã. Gêdja gar Metĩndjwỳnh Karõ'ã 'uw nhym tu ar amã kungã, ta mextire ne ar baja gêdja ar amã Amikarõ ngã, ar amã Amikarõ jano, ane. Nãm ã Jeju me kute mỳjja'ã Bãm 'wỳr nhym õdjànkhõt kute memã Amikarõ nhõrmã ã memã 'ã ujarênho ane.

Me kute Jejuo Xatanaj nhõ ãpênh.

Mat 12.22; Mak 3.20

¹⁴ Nhym kam me karõ punu ar me'õo ba nhym kabẽn kêtikumrêx ne. Me karõ ajmã ajkwa o nhym kabẽn kêtikumrêx ne. Nhym kam Jeju bõm kumẽ. Bõm kumẽ nhym arỳm mã tẽ nhym arỳm kabẽn

ne. Nhyim me kam ari aben pumũn Jejukam no tyn kumex. ¹⁵ Nhyim bep me kwỳ ne me abenmã kum,

–Kê, djãm Metĩndjwỳnh kabẽnkõt? Kati, Bedjêbu. Me karõ punu nhõ bẽnjadjwỳrbê Bedjêbu kabẽnkõt uma proo ne ar bõm me karõ rẽnho ba, ane. Xatanaj nhidji 'õbê ne Bedjêbu.

¹⁶ Nhyim ate me kwỳ kum,

–Goja on mỳjja'õ nhipêx ba me omũ, Metĩndjwỳnh puma proo mỳjja pumũnh kêt goja 'õ nhipêx ba me omũ, ane. Jeju kute Metĩndjwỳnh puma proo kute mỳjja pumũnh kêt'õ nhipêx mar jabej ne me kute kabimã kum ane. ¹⁷ Nhyim Jeju ta prĩne me õkre kadjwỳnhbê me kabẽn ma, me kute Bedjêbu puma proo ne ar bõm me karõ rẽnho ba anhỳrja me kadjwỳnhbê prĩne kuman kam memã kum,

–Godja me õ pyka tãmkam abeno kurê djwỳnh mã ne ren me kam nẽ? Nãm ren ã me anen kam ren arỳm amijo ajkê. Nhyim ren me ta ùrkwã tãmkam abeno kurê djwỳnh mã ne ren me kam nẽ? Nãm ren ã me anen kam ren arỳm abeno apêx.

¹⁸ Bir be, Xatanajdjwỳ ta õ àpênhmẽ ne ren abeno ajkij ne ren abeno kurê djwỳnh, mã ne ren me kam nẽ? Mã ne ren Xatanaj nẽ? Nãm ren anen kam ren arỳm abeno apêx. Nã gãm me we ijã, “Bep Bedjêbu puma proo ne ar bõm me karõ punu rẽnho ba”, ane. Ije gêdjãm Xatanaj ta ajte jãm õ àpênh akêx ne ar bõm rẽnho ba. ¹⁹ Ba ren Bedjêbu kabẽnkõt ren bõm ar me karõ punu rẽnho iba nhyim ren mỳj me'õ kabẽnkõt ne me anhõ àpênh bõm ar me karõ rẽnho ba? Ar jadjwỳ ne ar bõm me karõ rẽnho ar o ba. Djãm ar adjwỳnhdjwỳ ne ar we Xatanaj kabẽnkõt ar bõm me karõ rẽnho ba.

Ga ren me arkum ja jarẽ nhym ren ar me amã, “Ije tô djãm Xatanaj ta kute õ àpênho bikênho ba got.”

²⁰ Nhym bep kati, Metĩndjwỳnh pyma proobit ne ba ar bõm me karõ punu rênho iba. Ga kõt arỳm Metĩndjwỳnh me awỳr bõxja pumũ. Metĩndjwỳnh kute me apytâr ne me akadjy bẽnjadjwỳr ne kute me ajo bamã me awỳr bõxja pumũ. ²¹ Ba ajte atemã me'õ'ã amijakre ga me ama.

Me'õ ne õ kikrekam kruwmẽ rop'io nhỹ ne o õ nêkrêx pytàn o nhỹ. Umao amim õ nêkrêx pytàn o nhỹ. Nhym me'õ ajmã kute õ nêkrêx o kêtikumrêx. ²² Nhym bep atemã me'õ kute umao akrenh mex ne tu bõx ne kruw tâ o tỳm ne kubê kunĩo pôx ne kam kubê nêkrêxo prõt ne, kubê mỳjja kunĩo prõt ne. Kute umao õ nêkrêx pytâr ne o ýrja tu kubê o prõt ne memã kungrà. Ba ne ba ipymao Xatanaj jakrenh mex ne kam amijo aptàn kubê õ krito iprõt ne.

²³ Me'õ kum ikĩnh kêt ne arỳm mrãmri ijo kurê djwỳnh ne. Ne ikõt àpênh prãm kêt ne arỳm Xatanajkõt apê. Dja me'õ kum ikĩnh kêt ne kam ajte kum Xatanaj kĩnh kêt ne kam amijã, “Ba dja ba ate ikrãn ar mrã, amidjwỳnhbit man ar o mrã”, anen arỳm Xatanajkõt apê, ane. Nãm ã Jeju memã ane.

²⁴ Ne kam ajte me karõ punu'ã ajarên memã kum,

—Me karõ punu pydjın kute ar me'õo baja ne arỳm kurũm katon tẽ. Ne kam te ar mrã, ngô kêtka ar mrã, te ajte kute me'õmã àr ne tyk djà kêtma ar mrãn kam akubyn kute ar me'õo ba tũmja'ỳr tẽ. Ne kam amim, “Ba gop inhũrkwã kurũm ikatorja ajte 'ỳr tẽ”, ane. Kute ar me'õo

ba tũm'ã ne ũrkwã jarẽ. ²⁵ Ne kam amim ba djà tũmja'ÿr tẽn bõx ne omũ nhym arÿm mexkumrẽx. Me karõ 'õ kute o ba kêt nhym prĩne kadjwÿnhbê mex ne arÿm kam mÿjja katât. ²⁶ Nhym kam kadjy mã me karõ punu'ÿr tẽ. Ne kam mekam me kwÿ japrõn 'ÿr meo mõn meo bõx. Nãm me karõo 7 ne o bõx ne me'õ jamã meo wangij nhym kam me kam ar ba. Kute me karõ punuo 7 ne o bõx tãm ne axweo kute õbê pydji kute ar o ba tũmja jakrenh mex ne kam arÿm o punu rax ne. Kàjbê punuri ne kàjbê punu nhym bep kute o 7 ne o bõxja ne arÿm o punu rax ne. Nãm ã Jeju me karõ punu'ã ujarẽnho ane.

²⁷ Nãm memã kabẽno ãm rã'ã nhym me ipõkri me'õ nire kàj bê kum kabẽn ne kum,

—Ô kum anãbit ne kĩnhkumrẽx. Abê bẽnjadjwÿr raxkam ne ga anã tikkremã wadjàn ruw ne anã kà kaõ nhym anã kĩnhkumrẽx ne, ane.

²⁸ Nhym kum,

—Bep me kute Metĩndjwÿnh kabẽn mar ne 'ãno ãm ne kute kõt amijo baja, me tãm gẽdja me mrãmri kĩnhkumrẽx ne, ane.

Me kute Jeju kute mÿjja pumũnh kêt'õ nhipêx jabej.

Mat 12.38

²⁹⁻³⁰ Nhym kam me Jeju'ÿr ban bõxo dja. 'ÿr ban bõxo djan 'ã aben pydjio mõn o mõn o mõn ã'ã utĩ: ane. Me kute õbê kum,

—Goja on mÿjja pumũnh kêt'õ nhipêx ba me omũ, anhÿr jamã ne Jeju,

—Me akamingrãny ne ga me ajaxwekumrẽx. Nã gãm me abentã ijuw ne imã, “Mÿjja pumũnh kêt'õ nhipêx. Ba me goja omũn kam tu amim

amarkumrēx”, ane. Bep kati, djā bām me amā ipêx kêtumrēx ne. Ē, mýjja pydji dja ga me omũ. Gêdja ba ty. Nhym ijā akati amānhkrut ne ikjêkêt ba akubyn itĩn ne ikato ne kam me amā Metĩndjwýnh raxo amirĩt ne. Ga me me bakukāmārebê Djônaj tep tikkrekam nōrja pumũ. Tep tikkrekam nōr nhym 'ā akati amānhkrut ne ikjêkêt nhym ajte tep tikkre kurũm kator ne kam pykabê Niniwekam me ja'yr tēm ne kute memā Metĩndjwýnh raxo amirĩtja pumũ.

Badjwý ije amijo inhĩ ne me awýr ibôx gêdja ba ty ne akubyn itĩn ne ikato ga kam me akamingrāny amim Metĩndjwýnh raxkôt ama.

³¹ Godja Metĩndjwýnh kute memā axwe pānh jarēnh nhō akati kato nhym kàjkwa nhirê kurũm bēnjadjwýr ni ajte katon kam me akamingrāny, me amymā axwe jarē. Mýkam? Bir, amrêbê ne me bakukāmārebê Xaromāo no mexkumrēx ne kute prĩne mýjja mar. Bēnjadjwýr rax. Nhym arým bēnjadjwýr nija arým 'ā ujarēnh ma. Arým Xaromāo 'ā ujarēnh man kam kute omũnh prām ne. Ne kam nĩnh kàjkwa nhirê kurũm 'yr tēn bôx. 'Yr bôx ne kam prĩne kabēn ma. Ē, ba ne ba Xaromāo kuràm irax. Nā bām iraxo bôx, jakam, me akam bôx ga me imar kêt ne, ikanga mex ne. Kam dja bēnjadjwýr nija me amā axwe jarē.

³² Nhym Niniwekam me jadjwý me amā axwe jarē. Godja Metĩndjwýnh kute memā axwe pānh jarēnh nhō akati kato nhym Niniwekam me ja ajte apôx ne kam me akamingrānymā axwe jarē. Mýkam? Bir, Djônaj ne kàj bê memā Metĩndjwýnh 'ā ajarē nhym Niniwekam me ja kuman amim katon

wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx ne. Ë, ba ne ba iraxo Djônaj jakrenh mex ne. Ga me tu ate akrãn ikanga mex ne. Kam ne ba me amã, “Me ja dja me akubyn apôx ne arỳm me amã axwe jarẽ”, ane. Nãm ã Jeju memã ane.

Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn kôt amijo ba'ã ne a'u jakre.

Mat 5.15, 6.22

³³ Ne kam ajte memã irã jarẽ ne memã,

–Djãm me kute ngônhpôkmã angjênh ne kute mỳjja 'ôkôt o bipdjur got? Ne kute kào 'ã pro got? Kati, ngônhpôk ne me kum angij ne tu kênhkam umjuw nhym memã kikre kre kurwỳo ku'ê. Nhym me mrãn wangij nhym memã irãkumrẽx.

³⁴ Nhym me nodjwỳ. Me noo ne me kute mỳjja pumũnh. Dja ga me ajõ ano mex, ajmã ano kute kêt jabej arỳm mrãmri arĩt tỳxkumrẽx ne aje mỳjja pumũnh. Aje mrãmri ne me a'uri mrãnh mex pyræk. Nhym bep dja ga ano rã, ano punukumrẽx jabej arỳm arĩt kêt ne aje mỳjja pumũnh kêt. Aje mrãmri ne me akamàt kô tykkam mrãnh punu, mrãnho bikàr mrãnh ja pyræk.

³⁵ Gora me amijãno djan Metĩndjwỳnh kute me amã amikukràdjà jarênhkôt amijo aba. Gêdja ga me kôt amijo aba kêt jabej, kute me amã amikukràdjà jarênhja kôt amijo aba kêt jabej arỳm aje me'õ akamàtkam ba pyræk, me aje me'õ akamàt kô tyk tỳxkam mrãnho bikàr mrãnh ja pyræk.

³⁶ Nhym bep dja ga me mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽn kunĩkôt amijo abakumrẽx ne kam me aje me'õ mrãmri ngônhpôkti nhirækambit mrãnh ne kam akamàt kô tykkam mrãnh kêtumrẽx ja pyræk.

Jeju mekbê pardjêumã bẽn tỳx.

Mat 23.1; Mak 12.38

³⁷ Nãm memã arênh pa nhym kam mekbê pardjêu'õ kum,

—Amrê ikôt tẽn ikutã anhõ kwỳ krê, ane.

Nhym Jeju kum “Ã” anen kam kôt tẽn ùrkwãmã wadjàn nhỹ. ³⁸ Kute aminhikra ku'õnh kêt ne nhỹ nhym omũn kam òkre kadjwỳnhbê amim,

—Ije tô mỳj nã? Ije kum bep kute me bakukràdjàkôt aminhikra ku'õnh kêt. Õ kwỳ krên kadjy kute aminhikra ku'õnh kêt, ane.

³⁹ Nhym kam Bẽnjadjwỳr kum,

—Kê, me abê pardjêu ne ga me ijã akabẽn ne anhõkre kadjwỳnhbê amim, “Kute me bakukràdjàkôt aminhikra ku'õnh kêt”, ane. Bep me ga ne ga me ajêx ne we amijo akabẽn mex. Nã gãm me aje mrãmri ne me kute ngõnh krãmẽ ngõnh puror nhĩbũmbit põnh ne kute kre põnh kêt nhym krekam mỳjja kakrãtyk pyræk. Be, nã gãm me ã we katàt amijo abao ane. Nhym kam me me akrākàbit pumũ nhym kam kute me amex pyræk. Nhym bep kati, me akadjwỳnhbê ne ga me apunu rã'ã. Me akadjwỳnhbê ne me amã me õ nèkrêx prãm ne 'ã angryk ne ajaxwe'ãbit aje amim karõ rã'ã. Kam ne ga me akadjwỳnhbê apunu rã'ãja. ⁴⁰ Me ano kêtumrêx. Djã nãm me anhipêx djwỳnh me akrākàbit 'y? E kum kati, nãm me akadjwỳnhdjwỳ 'y. Kam ne kute prĩne me akadjwỳnhbê me apumũnh ne kum me akadjwỳnhbê me amex prãmumrêxja. ⁴¹ Nã gãm me we amijo akabẽn mex ne, ne amijo katàt amrãnh, bep kati, me akadjwỳnhbê apunu. Dja ga me me 'uwtĩmãdjwỳ

anhôdjành ne me 'uwtîkam adjukaprîn memã mỳjja ngãn kam arým akadjwýnhbêdjwý amexkumrêx ne, akrâkãmê akadjwýnh kunî mexkumrêx ne, me 'uwtîkam me adjukaprîkam.

42 Me abê pardjêu dja ga me ï me biknor tokry djâkam mō. Watî:re. Mỳkam? Me aje Metîndjwýnhmã mỳjja kakritbit nhôr ne kam aje mỳjjabê kumkatija aje kum ôr kêtkam. Nã gãm me mỳjja kakrit, ômrō djành djà, pi'ômê djwý kakrit kunî ne ga me Metîndjwýnhmã ikjê rên kum kryre ne angã. Ne kam ga abêngôkreja amã abê kêt ne katàt meo aba kêtkumrêx ne. Me aje kum kryre ne ôrja ne mrãmri tu mexkumrêx. Mỳkam ne ga me mỳjja raxjadjwý kum ôr kêt ne? Mỳkam ne ga me amã Metîndjwýnh jabên katàt meo abaja kêt ne. Ja ne ga me aje marmãn ate mỳjja kakritbit ma.

43 Me abê pardjêu dja ga me ï me biknor tokry djâkam mō. Watî:re. Mỳkam? Me aje amijo rûnhbit mar prãmkam. Me kute aben pydji djâkam me amã me bënjadjwýr rûnh krî djàbit kînhkam. Nhym me me ipôkri me kute me amã kabên ne me amã rûnh jarênho kumex jabit ne ga me amã kînh.

44 Me ga dja ga me ï me biknor tokry djâkam mō. Watî:re. Mỳkam? Me aje pyka krã pyrâkkam. Nã gãm me aje pyka krã arým biknor ne pyka mẽ bimrâk ne kute pykakumrêx pyrâk. Nhym me kute mar kêt ne tu iby mrãnhja pyrâk. Ne kam kadjwýnhbê ne punu, kadjwýnhbê ne mỳjja kro. Nã gãm me ã akadjwýnhbê apunu ane nhym me kute me amar kêt. Nãm mỳjja 'êx ne krâkàbit mex ne kam kadjwýnhbê ã punu ane. Nãm ã Jeju mekbê pardjêu jaxweo amirîto ane.

⁴⁵ Nhyŋ kam me kute Mōjdjê kukràdjà mar djwýnh'õ Jejumã kum,

—Ë, bēnjadjwýr, nã gãm me badjwý me ijaprȳ. Nã gãm akabēn jao me badjwý ã me ijo ane, ane.

⁴⁶ Nhyŋ kam Jeju kum,

—Ije nà, me aje Mōjdjê kukràdjà mar djwýnhdjwý dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam mō. Watĩ:re. Nã gãm me akabēn kajgoobit ar memã Metĩndjwýnh kabēn jarēnh o aba. Djãm Metĩndjwýnh kabēn? Kati, me ga akabēno ne ga me ar me anoro aba. Ga kam me ga kōt ar aba kêt ne. Nhyŋ me te amijo anen kam, “Ije mã dja ba me nē”? ane. Me aje ã meo anhýrkam ne kute mrãmri ne me kute me kadjybit jēnh rũho atom ne kam kute kàjmã memã arĩ kêt kumrēx ne kute memã tur kêt kumrēx ne kute me ĩbũm nēje kum katy kêt kumrēx ja pyràk.

⁴⁷⁻⁴⁸ Me ga dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam mō. Watĩ:re. Mýkam? Me amã Metĩndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh par prãm kam. Me akukãmãre ne Metĩndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh kwý pa:, ga me kam anhingêt nhimry krã prĩne kum o djuw mex ne. Me anhingêt bê Metĩndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh par djwýnhmē me aje aben pyràk. Me akukãmãre kute me parja ne ga me omũn kam kōt amijo mōn kam we imry krã prĩne kum o djuw mex ne.

⁴⁹ Kwārĩk rã'ã. Metĩndjwýnh ta ne no mexkōt, ta kute amim 'ã karōkōt arým me amã, “Ë, dja ba me amã ikabēn jarēnh djwýnh janon inhõ àpēnh jano ga me kwý pan kwýo ajkē”, ane. Djã nãm kupa'ã arē? Kati, kōnh ne kum kudji. Ga me aje me paro amōrja pumũ. Kam ne Metĩndjwýnh arým pãnh jarē. ⁵⁰ Me akukãmãremē ne ga me me kraxrũm

Metĩndjwỳnh kabēn jarēnh djwỳnh paro tē. Paro tēn paro tēn arek me kamrô kapĩn o tē. NhyM Metĩndjwỳnh arỳm meo ngryk ne kam gormã me ajabatānhmã pānh jarē. ⁵¹ Nã gãm me akukāmāre Abeu bĩno kurētuw ne kam ijukri me ja paro tēm tām̄tã: jakam arek o tē ne kam Djakarij'ỳr bōx ne kam Metĩndjwỳnh nhō kikretimē õ ngōnho ki kaêxkam kubĩ.

Nã, ē, ba me amã arē. Metĩndjwỳnh ne arỳm meo ngryk ne. Ne kam me akamingrānymã arỳm pānh jarē. Me ga dja Metĩndjwỳnh me akukāmāre kute me imex tũmja pānh me ajo ajkē.

⁵² Me aje Mōjdjē kukràdjà mar djwỳnh dja ga me ĩ me biknor tokry djakam mō. Watĩ:re. Ga me aje memã Metĩndjwỳnh kabēno amirĩto atēm̄mān ate ajte mekbē udju. NhyM me te kute amim Metĩndjwỳnh marmã. Nã gãm me aje mrāmri ne me kute mekbē kikre'ã ijēn nhĩ'ām kam o kajkep djà rēnh nhyM me te kute kikre'ã rēnh ne ngjēnh prāme kapôtã ku'ēja pyrāk. Ga me kam ga Metĩndjwỳnh mar kêt ne ajte me jadjwỳbē aptà, ane. Nãm ã Jeju memã bēn tỳxo anen kam katon mã tē.

⁵³⁻⁵⁴ NhyM kam mekbē pardjēumē me kute Mōjdjē kukràdjà mar djwỳnhmē Jeju jabej rĩt mō. Jeju kute Mōjdjē kukràdjà'õ kupa'ã arēnh jabej ne me umaro dja. Ne kam mã kukijn mã kukijn mã kabēn'ã kum apnēn ajte kum,

—Goja rã'ã ajte arē, ba me kuma, ane.

Jeju kute kupa'ã arēnh nhyM me kute o tỳm ne bĩnmã ne me ã ane. Nãm me te kute Jeju'ã kabēn punu nhōrmã. Kute kabēn punu 'õ jarēnh nhyM me kute 'ã kabēn punu nhōrmã te abej umaro dja.

12

Kute memã kum, “Amã me uma kêt” jarēnh.

Mat 10.26

¹ Nhyim me Jeju'ã bikprõnho dja. 'Ã bikprõnho djan o djan o djan ĩ 'ã utĩ: ane. Kute pi'ô pyrãk. Ne ĩ ãm ta aben par'ã ku'ên ĩ ta ikjêo aben rē, me krãptĩkam. Nhyim kam Jeju amikôt ba djwýnh kumrēxmã kum,

—Gora ar aminêje me wã pumũ, aminêje mekbê pardjêu jaxwe 'ãno dja. Nãm me 'êx ne kute mex pyrãk. Nhyim bep kati, me kadjwýnhbê ne me punukumrêx. Me ôkre kadjwýnhbê ne me axwebit kute mar ne 'ã amim karõ. Me axwe kute djwý nhigot djã pyrãk. Gêdja amũ me'õ'ýr bõx ne amũ me'õ'ýr bõx ne amũ me'õ'ýr bõx ne ĩ mekmẽ amrà ne ĩ me kunĩo tuknĩ. Kam ne ba ar amã, “Gora ar aminêje me wã pumũ”, ane.

² Djã nãm me kadjwýnhbê axweja bipdjur rã'ãmã? Kati, dja ĩ amirĩt ne. Nhýnh ne mýjja bipdjur'õ me kute omũnh kêt mã? Ne me kute mýjja pudjur'õ mar kêt mã? Adjým, dja ĩ kunĩ amirĩt ne. Dja mýjja pudjur, mýjja o bipdjurja ĩ kunĩ amirĩt ne. ³ Dja gar te akamãt kô tykkam abên prĩkam abenmã mýjja jarē nhyim me ĩ tu irãri arēnho kumex. Dja gar te amijã ijê, kikre kadjwýnhbê amijã ijên ajte aben jamakri ajajkwa momokkam abenmã mýjja jarē nhyim me tu kãj bê abenmã arē. Dja amirĩt ne. Dja me kuman kam kãj bê abenmã arē, kikrekôt arēnho ipôk ne, ne ngãbê abenmã arē.

⁴ Ê, ar apa, inhõbikwa ar, ba ar amã arē. Kwãrĩk wãnh ga ar amã me kute ar aparja puma kêt. Me ja

gêdja me ar akrākàbit par kajgon kam ijukri kute ar akadjwỳnhbê ajmã ar ajo kêt. ⁵ Kati, ba ar amã arẽ. Me'õ pydji dja ga ar amã uma. Kute me bĩn ne kute ijukri me biknor tokry djàkam me rēnh, jabit dja ga ar amã uma. Be, ba ar amã arẽ, Metĩndjwỳnhbit dja ga ar amã uma.

⁶ Ě, mã ne kwēnhne pãnh kute? Kwēnhne ne pãnh ngri:re. Kwēnhne ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt kam pãnh birãm ngônho pi'òk kaprĩ amãnhkrut. Nà, tãm. Nhỹnh ne Metĩndjwỳnh kwēnhne jao akno? Djã nãm o akno? Kati, nãm te mỳjja kakrit, te kubê kwēnhne nhym prĩne o djuw mex ne. ⁷ Be, ar ja man atĩn prãm kêt. Ar ga ne gar kwēnhne kurãm abê kumkati. Ar ga ne gar abêngôkre ne anhĩ pỳnhkôt kwēnhne krãptĩ kurãm arax. Be, kute kwēnhneo djuw mexja pumũ. Nhym bep ar ga. Ar ga dja prĩne ar ajo djuw mex ne. Ga prĩne kute me bamar ne kute me bajãno ãmja pumũ. Mỳjja'õ kubê biknor kêt. Nhỹnh ne mỳjja'õ kubê akuno? Ga kute me bakĩ'ã akreja pumũ. Kam ne ba ar amã, “Kwãrĩk wãnh ga ar adjumar punu kêt ne amã mỳjja pyma kêt”, ane.

⁸ Ba ar amã mỳjja 'òdjwỳ jarẽ. Me kute amijo ipytãr ne kute me krãptĩ nhipôkri kute, “Nà, ba ne ba arỳm amijo Jeju pytã”, anhỹrja gêdja ba badjwỳ ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk badjwỳ Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh nhipôkri, “Nà, ba inhôbikwa ne wã”, ane. Dja ba ã ane. ⁹ Nhym bep me kute imar kêt ne kum ikĩnh kêt, me kute, “Ije bep ije tãwã mar kêt”, anhỹr, me tãm gêdja ba badjwỳ amipãnh Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh nhipôkri, “Ije tãwã mar kêt”, ane.

¹⁰ Ë, gêdja me'õ ijã kabên ba ije amijo inhĩ ne me awÿr irwÿk, dja me'õ ijã kabên nhym Metĩndjwÿnh tu o aknon mar kêt ne. Nhym bep me'õ kute Metĩndjwÿnh Karõ japrÿ, tãm gêdja Metĩndjwÿnh mar rã'ã rã'ã ne, mã kam ngryk ne.

¹¹ Dja me ĩ ar ajo ajkê. Gêdja me ar apa 'amÿn mekbê idjaer bikprõnh djà'ÿr ar ajo bõx. Ne kam ajte me bẽnjadjwÿr krĩ djà'ÿr ar ajo mõ. Dja me ar apa 'amÿn ar ajo mõn amikabem ar apumjuw ne ar ajaxwe jabej ar akukjêro nhÿ. Kwãrĩk wãnh gar ajõ, “Ije, mÿj dja ba ikabên nê? Mÿj dja ba arê? Mã gêdja ba gêt ikabên on arê”, anhÿr kêt. Dja gar tu ate akrãn amikam atĩn prãm kêt.

¹² Metĩndjwÿnh Karõ ta dja ar amã kabên jarê. Me kabem adjãmkam dja amã kabên jarê gar kam kabêno akabên ne memã akabên jarê. Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnhmã kabên jarêho ane. Me kute kôt ba djwÿnho bikênh nhym ar kute memã kabên jarênhmã ã arkum anhÿr djwÿnhrãm kabên jarêho ane.

Me'õ nhõ mÿjja raxmã Jeju kute kabên jarênh.

¹³ Nhym kam me krãptĩ nhipôkri ne me'õ kàj bê kum,

—Bẽnjadjwÿr, gop ikamymã arê gê imã nêkrêx kwÿ ngã. Ibãm tyk kutã ne ar imã nêkrêx'ã karõ bar ije ar o ibamã nhym ikamy bõx ne tu jãm o amijakren utàn mã o mõ. Kute imã kwÿ nhõr kêtumrêx, ane.

¹⁴ Nhym kam Jeju kum,

—Ije mÿj me'õ kabênkôt gêdja ba aben nêje ar akukrà. Ne mÿj me'õ kabênkôt gêdja ba akamy

kutã nêkrêx kwỳ byn amã kungã? Djãm kadjy ne ba me awỳr tễ? Kati, ane.

15 Ne kam me kunĩmã kum,

—Gora me amijãno djan amã nêkrêx prãm kêt. Kwãrĩk wãnh ga me anhõ nêkrêx rũnh ne anhõ nêkrêxo adjaptar ne ar o aba kêt. Djãm me kute amim nêkrêxo aptar ne o bakam umar mex got, kôt me kĩnh got? ane.

16 Ne kam memã me'õ'ã ujarẽnh jakreo tẽn memã,

—Me'õ ne õ nêkrêx krãptĩ ne õ purkamdjwỳ djwỳ krãptĩ. Bàygogoremẽ bãyrmẽ djwỳ kunĩ ingrõt ne kumex. 17 Nhym kam, “Ije, mã dja ba on? Nhỹnh gêdja ba inhõ bãygogomẽ bãy kumexjao atom ne 'ã man ar o iba”? ane. 18 Ne kam amim, “Goja, nã, gêdja ba bãygogo nhõ kikre kryreja ngràn kam ajte akajbê rũnh nhípêx ne kam kam o atom ne kumex ne. 19 Ije nã, dja ba o ane nhym arỳm mrãmri inhõ nêkrêx kumex. Mrãmri ne ba arỳm amimex ne. Gêdja 'ã amex krãptĩn kumex rã'ã ne. Jakam gêdja ba idjapênh krãtan ikôkam kôt ne inhõ kwỳ krẽn kôt ikôn kam ikĩnh katibit ma”, ane.

20 Nhym Metĩndjwỳnh kum, “Nã gãm ajbã. Akamàt ja tãmkam gêdja ga ty. Nã bãm te amexmã akabi ga atemã. Nhym nãr anhõ nêkrêxwã? Mỳj kadjy ne ga anhõ nêkrêx ar o aba? Nhym gêdja amỳrbê ar o ba”? ane.

21 Bir be, nãm ã me kute amim Metĩndjwỳnh mar kêt ne kam kute õ nêkrêxbit mar ne kute amim o atommã o atom kajgoo ane. Nãm amimex ne kam Metĩndjwỳnhmã mex kêtumrêx ne, ane.

Amikam umar punu nêje arkum karõ.

Mat 6.25

²² Ne kam ajte kôt ba djwýnhmã kum,

—Bir, kam ne ba ar amã, “Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt ne anhõ kre kad-jwýnhbê amim, ‘Mýj dja ba kukrê’?”

Nàr kubêkà'ã, ‘Mýj kubêkà dja ba angij’? anhýr kêt.” ²³ Metĩndjwýnh ta ne gwaj bajo tĩn ne, ga gwaj batĩn ne ar babaja pumũ. Ja ne gwaj bamã mex, ja ne mrãmri wýnhĩ. Nhym bep me õ ne kajgo, djwý ne kàjbê. Nhym bep Metĩndjwýnh ne gwaj banhipêx. Ja ne gwaj bamã mex, ja ne mrãmri wýnhĩ. Nhym bep kubêkà ne kajgo. Kubêkà ne kàjbê. Kwãrĩk wãnh ar amikam adjumar punu kêt.

²⁴ Ë, gop ar bàrire ja pumũ. Kute amim pur jadjwýr kêt. Kute amim djwý kre kêt. Kute amim mýjjao atom kêt. Nhýnh got õ bày nhõ kikre, nàr o atom djà? Kati, kwênhne ne ta ar ba, nhym kam Metĩndjwýnh pĩne o djuw mex ne. Kwênh kute amim djwýo atom kêtja pumũ. Ar ga ne gar kwênhne kuràm amexkumrêx. Ne ar araxo kwênhne jakrenh mex ne. Dja Metĩndjwýnh kwênhne kuràm pĩne ar ajo djuw mex ne.

²⁵ Nhýnh ne me'õ ta ajkwao, mýjja kam umar punuo, amũ tyk kêt mã aminhõ akati kamê? Kati.

²⁶ Gar aje mýjja ngrire te o anhýrja pumũ. Gar aje mýjja ngrire ja mar kêtja pumũ. Metĩndjwýnhbit ne kute mar. Ajbit kute me tĩn nhijukri kute amidjar mar, kumãbit ne amirĩtkumrêx. Ne kute me bajo djuw mexjadjwý mar, pĩne kute mar, kumã ne mrãmri amirĩtkumrêx. Kam gêdja me bajo djuw mexkumrêx. Bir be, mýkam ne gar amikam atĩn

prãm ne amikam adjumar punu? Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt.

27 Ë, ar kapôtka pidjôrãja pumũ. Pidjôrã ne ta ingrôt ne kumex. Àpênh kêtumrêx. Ne kute amim kubêkà kayr kêt. Ë, ba ar amã arê, bënjadwÿr raxbê Xaromão ne kute kubêkà mextire jangjênhkam kĩ:nhkumrêx. Nym bep pidjôrãja ne mex, kĩho Xaromão jakrenh mex ne. 28 Metĩndjwÿnh ta ne pidjôrã nhípêx nym kam mexkumrêx ne. Rã abenon kumex ne kam kĩnhkumrêx. Nym akati nym me arÿm kadjy bõremã adjà nym xêr. Te mÿjja kakrit tebê apêx ba nym Metĩndjwÿnh prĩne o djuw mex ne. Ar ga ne gar pidjôrã kuràm abêngôkre ne amexkumrêx. Dja Metĩndjwÿnh pidjôrã kuràm prĩne ar ajo djuw mex ne ar amã ar akàdjwÿ ngã. Be, kam gêdja gar tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrêx. Nym mÿkam ne gar amim kamnhĩx kêt ne kàjbê amim kamnhĩx ne.

29 Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt ne anhõ kwÿ krên ne kôt akômkkôtbit ajamak bën kêt. 30 Apÿnh pyka djari me kute amim Metĩndjwÿnh mar kêt ne me ar mÿjja ja jabej ba. Nym bep kati, ar Abãm kute prĩne ar amar ne ar anhõ mÿjja kêtkkôt kute ar amar. Kam gêdja prĩne ar ajo djuw mex ne. 31 Metĩndjwÿnh kumrêx dja gar mar ar o aba, Metĩndjwÿnh kukràdjãmê dja gar kumrêx ma. Nym kam ijukri dja arÿm ar amã mÿjja ja ngã.

32 Ë, inhõ kritte, inhõ àpênh ngrêreja, kwãrĩk wãnh gar atĩn prãm kêt. Ar Abãm ne arÿm amim ar ajã karõ. Kute meo atom ne me kadjy bënjadwÿr

ne kute ar meo bakam kute ar ajã bĕnjadjwÿr mĕnh gar aje ro'ã meo abamã arÿm ar ajã amim karõ.

³³ Ĕ, kwãrĭk wãnh pykabĕ anhõ nĕkrĕxa'ã ano tÿx ne 'ã angràn ar o aba kĕt. Dja gar anhõ nĕkrĕx me'õmã angã gĕ pãnh ar amã pi'õk kaprĭre ngã gar abyn kam me õ mÿjja kĕtjamã angã. Bep kati, kàjkwakam dja Metĭndjwÿnh ar amã anhõ mÿjjao atom, nhym tũmràm ar amã mexkumrĕx gar o aba. Tũmràm rerek ne punu kĕtkumrĕx. Ar aje amim kàjkwakam mÿjja mextireo atomja gĕdja kàpo, mÿjja'õ ar abĕ o bikĕnh kĕtkumrĕx nhym me àkĭnhĭ'õ 'ÿr bõx kĕtkumrĕx, gar ar o aba. Kwãrĭk wãnh gar pykabĕ mÿjja ja mar ne o atom ne ar o aba kĕt. ³⁴ Be, nok ga ren ar pykabĕ amim mÿjjao atom ne kam ren kõt pykabĕ ar anhõ mÿjjabit man ar o aba. Nhym bep dja kàjkwakam Metĭndjwÿnh ar amã mÿjjao atom gar kam kõt arÿm kàjkwakam anhõ mÿjja man ar o aba.

Jeju me aĕrbĕ akubyn bõx.

Mat 24.42; Mak 13.35; Ruk 21.34; Tex k 5.4

³⁵⁻³⁶ Dja ba tyn akubyn itĭn ne kàjkwakumrĕxmã wabi. Ne kam arÿm ajte akubyn bõx. Ar ga dja gar ikam ama. Ne ikutĕp amijãno dja. Iikutĕp amijãno djan ar amijo aba. Kute mrãmri ne me õ bĕnjadjwÿr me kute abenã me rĕnh'ÿr mrãnh nhym õ àpĕnh kutĕp kikrekam krĭn kute kubĕkà jangjĕnh rã'ãn õt kĕt ne kute ngõnhpõkmã angjĕnh rã'ãn kutĕp no tÿx ne kam amako krĭ. Nhym kam me õ bĕnjadjwÿr akubyn mrãn bõx ne kam õ àpĕnhmã kabĕn ne. Ne arkum, “Kikre'ã ta”, ane.

Nhym ar tebĕ kum kikre'ã kuta nhym arÿm wadjà. Ar õ bĕnjadjwÿrja arÿm bõx. ³⁷ Ar no

tỳx ne kute kam amak rã'ã nhym bôx nhym kam ar kĩnhkumrêx ja pyræk. Nhym kam ar õ bēnjadjwýrdjwý arkam kĩnhkumrêx ne. Õ àpēnhkam kĩnhkumrêxkam gēdja kute arkum òmrõmã kadjy amidjê. Mrãmri ne ba ar amã katàt arê. Dja amidjên kam ar'ýr tēn kam arkum, “Ar nhỹ. Ar nhỹ ba ar amã ar anhõ kwý krēn djà nhipêx gar krē”, ane. ³⁸ Dja te akamàt kô ipòkri nàr te akati maktã bôx nhym ò àpēnhja no tỳx ne kam amako krĩ rã'ã ne. Kam gēdja ar ò bēnjadjwýr arkam kĩnhkumrêx ne, nhym ar jadjwý kĩnhkumrêx ne. Dja gar ã bēnjadjwýr nhõ àpēnh'ã amijakren arek ikam amako akrĩo ane. Gēdja gar ikam amak rã'ã jabej ba ar akam ikĩnhkumrêx ne.

³⁹ Gop ar ikabēn ma. Ba ajte ar amã 'òdjwý jarē gar ama. Ne ren ò kikre djwýnhja ren me àkĩnhĩ bôx djà man kam ren arek kam amako nhỹ. Nhym ren bôx ne kikre'ã 'yr ne kum àr kêtumrêx ne. Badjwý dja ba ije me àkĩnhĩ pyræk ne me ajaêrbê bôx. ⁴⁰ Kam gēdja gar gadjwý mã ikam amako akrĩ. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr ibôx ba gēdja ba ajte akubyn bôx. Ar aje nhỹnh myt nhỹr 'òkam aje ibôx djà mar kêt. Kam gēdja ba tu ar ajaêrbê bôx, ane. Nãm ã Jeju arkum amibôx djà jarēho anen kam arkum kabēn jarēnh pa.

⁴¹ Nhym Pedru kum,

—Djãm ar imãbit ne ga arê, ar ije akam amakmã, djãm ar imãbit ne ga arê, nàr kon, djãm me kunĩmã ne ga arê? ane.

⁴² Nhym kam kum,

—Be, me kute amikajmã'ã imar kunĩ dja me arĩk ikam ama ne kam kute mrãmri ne me àpēnh djwýnh kute ò bēnjadjwýr kam amakja pyræk. Me

õ bēnjadjwỳr ne õ àpēnhmã kabēn ne ne kum, “Ga dja ga me àpēnh'ã me omũ, ane, ne prĩne 'ã meo djuw mex. Dja ga myt kunĩkõt memã õ kwỳ krēn djã ngãn akrànmã memã õro aba. Ne me'ã akren memã angã.” Nãm ã õ àpēnhmã me'ã karõo ane. Kute akrànmã me àpēnh'ã me omũnh ne kute 'ã meo djuw mex katàtmã ã kum me'ã karõo ane.

Nhym õ àpēnh kum, “Nà, gēdja ba mrãmri ã anen kam me 'ãno dja”, ane.

Nhym kam õ bēnjadjwỳr mã nhĩ'ãm tē. Nhym kam õ àpēnhja kabēnkumrēx. Nãm no mexkumrēx ne katàt ar memã mỳjja nhõro ba, me kanga kētkumrēx ne ar meo ba.

⁴³ Nhym kam bēnjadjwỳr akubyn bõx ne kam õ àpēnhjamã kato. Kute amrēbē kum kabēn jarēnhja kõt mrãmri meo djuw mex nhym kam arỳm kum kato. Kam dja õ àpēnhjadjwỳ tu amikam kĩnhkumrēx ne.

⁴⁴ Ë, ba ar amã kõt arē. Bēnjadjwỳrja dja õ àpēnh ja'ã bēnjadjwỳr mē. Kute nēkrēxmē mỳjja kunĩ pumũnhmã dja 'ã bēnjadjwỳr mē. Nhym kam õ àpēnhja kĩnhkumrēx ne. ⁴⁵ Nãm ren õ àpēnhja õkre kadjwỳnhbē, õ bēnjadjwỳrja'ã ren, “Be, nãm nhĩ'ãm bēnjadjwỳr tēn arỳm amikrà. Jakam dja ba on tu arĩk ar iba, inomã arwãri”, ane. Ne kam ren ar õ àpēnhja titiko ba, õ àpēnh mymē õ àpēnh nimē ren ar titiko ba. Ren õ kwỳ krēnbit ban kõt kadjwati kangõo* ikõn kam ren kam ajbãn ar ba. ⁴⁶ Nhym kam õ bēnjadjwỳrja aērbē bõx. Õ àpēnhja kute amim õ bēnjadjwỳrja bõx djàkõt mar kēt. Nhỹnh akati

* **12:45** Mỳjja me kute o kõm ne kõt bibãnh kunĩja, kadjwati kangõmē uba kangõmē, mỳjja kangõ kunĩ ne me kum kadjwati kangõ jarē.

'ôkam bôx djâmã kute mar kêt ne nhÿnh myt nhÿr
 'ôkam bôx djâmã kute mar kêt kam ne aêrbê bôx.
 Nãm bôx ne kam ò àpênh arík ar bajakam ngryk ne.
 Ngryk ne kam o ajkapôn bôm kumê. Me amakkre
 kêtjamê ro'ã bôm kumê.

⁴⁷ Bir be, dja ã me bënjadwÿr ane. Me kute
 ò àpênhmã prÿne mÿjja'ã karô nhym me ren ãm
 mar kajgo ne kam ren ate krãn ar ba ne ren
 kabênkôt amijo ba kêt kumrêx ne. Nhym ren me
 ò bënjadwÿrja bôx ne prÿne ren meo ajkê, me
 kaprêprê:k ne. Kute arÿm memã 'ã karô kajgo
 nhym me kute kabên mar kêt kam.

⁴⁸ Nhym bep ò àpênhja kute ò bënjadwÿrja kabên
 mar kêt, me'ô kute memã kabên jarênh kêt kam, ne
 ren arík ar ba, kam ne ren ò bënjadwÿrja bôx ne
 kam ren me kaprêprêk ngrire, meo bikênh gri
 mex ne. Nãm me ren te mar mex ne tu ate krãn ar
 ba nhym ren prÿne meo ajkê. Nhym bep kati, me
 kute mar kêt, kam ne bôx ne ãm meo bikênh gri
 mex ne.

Metÿndwÿnh ne apÿnh ar amã mÿjja ngã, ne ar
 amã ar adjê mex, ar ano mex, ar ajamak mex ar
 amã kungã, o ar kum adjàpênh kadjy. Dja abej ar
 akukij ne ar amã, “Nãr, ije ar amã ar ano mex, ar
 adjê mex nhôrja, mã ne gar kam nê? Djã ne gar o
 adjàpênh mex ne?”

Kute me'ômã mÿjja kàjbê rax nhôrja gêdja o kum
 kàjbê àpênh rax jabej kukij. Nhym bep kute
 me'ômã mÿjja ra:x nhôrja gêdja o kum àpênh ra:x
 jabej kukij.

*Jeju kute meo bikjêr jarênh kadjy.
 Mat 10.34*

49 Ē, mỳj kadjy ne ba jakam tēn bōx. Ije me axweo apēxmā ne ba pyka jakam bōx. Ga kuwy kute mỳjja kakrit kuñō apēxja pumũ. Dja ba ĩ ibē kuwy mān prābē ā o anen me axwemā ikaton memā pānh jarēn kam me imex ne. Gora gē on ō akati 'ỳr bōx. 50 Nhy m bep dja ba itokry rax kumrēxi. Dja ba itokry rax ne kute mrāmri ne me wỳrkam ngoo tuknĩ ja pyrāk. Dja ĩ itokry ā prĩne ijo tuknĩo ane. Dja ba itokry ra:x nhy m me ibĩ. Kadjy ne ba tē. Gora gē on inhō akati iwỳr bōx ba gop itokry rax gē gop on apēx. Ba kam arỳm ije amimarja arỳm apēx.

51 Djām ije pykabē me jamā umar mexmē me typydjin ar ba jarēnhmā ne ba me'ỳr tē. Arkati, ē, ba ar amā arē. Me kute imỳr jabej abeno bikjērmā ne ba me'ỳr tē. 52 Jakam dja me kikre tām kam imỳr jabej abeno kurē djwỳnh ne. Me ta ōbikwamē dja me ĩ abeno kurē djwỳnh ne abeno ajkij. Dja ar amānhkrut ne ikjēkētja amē ar jao kurē djwỳnh nhy m amē ar ja amipānh ar amānhkrut ne ikjēkēt jao kurē djwỳnh ne. Arỳm ne ar abeno ajkij. 53 Bāmja dja imỳr jabej kra myo kurē djwỳnh ne. Nhy m kra my amipānh bāmo kurē djwỳnh ne. Nhy m ate nāja dja kra nio kurē djwỳnh nhy m kra nijadjwỳ amipānh nāo kurē djwỳnh ne. Nhy m ate umrengēxja dja wỳnh nio kurē djwỳnh nhy m wỳnh nija amipānh umrengēxo kurē djwỳnh ne. Dja me ā imỳr jabej abeno kurē djwỳnh ne abeno bikjēro ane. Tām ne ja. Nām ā Jeju kōt ba djwỳnhmā kabēn jarēnho anen arkum kabēn jarēnh pa.

54 Ne kam ajte me krāptĩtijamā kum,

—Nā gām me kàjkwa nhōt kurũm kakrā amrē

bikamēnh baja pumūn kam abenmā kum, “Gêdja na ruw”, ane. Ga me mrāmri tu kōnh kum irkumrēx, nhym arým ruw. ⁵⁵ Nā gām me kōk djàbêr tỳxja pumū, kàjkwa nhirê kurūm kōk djàbêr pumūn kam abenmā kum, “Gêdja on amex nhym kam arým arngro tỳ:x ne”, ane. Ga me tu mrāmri kōnh kum irkumrēx nhym ã ane.

⁵⁶ Kê, nã gām me ajêx ne mỳjja mar kajgo ar o aba. Kàjkwamê kōk djàbêrbit ne ga me aje mar ne omūnh. Mỳkam ne ba me akam ar ibari mỳjja pumūnh kêt kwỳ 'yn me amã mỳjjao amirīto iba ga me ja mar kêt ne omūnh kajgon amim, “Ije tô mỳj'ã”? anhỹr kajgon mar kêt kumrēx ne. ⁵⁷ Nhym mỳkam ne ga me amimar ne amijaxwemã akator ne Metĩndjwỳnhmã amijarēnh kêt ne? Ja ne katàt. Mỳkam ne ga me ã anhỹr kêt ne? ⁵⁸ Gêdja ga me Metĩndjwỳnh nhõ akati bōx kêttri kum amijo a'wỳ gê me ajo mex. Ba me amã arēn me'õ'ã me ajakre. Birām me'õ amã, “Ga ne ga ibê mỳjjao ajkēn ar ikam amikràò aba. Aje imã o pãnh kêt kam gêdja ba bēnjadjwỳr kute me axwemã apōx'ỳr ajo tē gē amã pãnh jarē”, ane. Gêdja ga amibêx ne kute 'ỳr ajo bōx kêttri kum amijarēn kum o pãnh. Kute memã axwe pãnh jarēnh djwỳnhmã apa 'amỳnh ne abjêro tēm nhym kute krākamngōnhmã akanga nhym me kute abê ijê kêttri. Kute ã ajo anhỹr kêttri gêdja ga atēmbê kum o pãnh. Dja ga ã o anen kum o pãnh kêt nhym arým mekbê ijê djàkam amē ga kam kum o pãnh ra:xo dja. ⁵⁹ Gêdja ga kum pãnh dja:n kum pãnh ino rer jabej arým akato. Nhym be djã gām kum pãnh ino rer kêt ne mrāmri arek aku'ê. Gêdja ga me ã anen Metĩndjwỳnh kute memã axwe pãnh

jarēnh nhõ akati kator kētri Metīndjwỳnh'ỳr amijo akēx ne kum amijo a'wỳ gē me ajo mex, ane. Nām ã Jeju memã arēnhõ ane.

13

Kute me kute abenmã axwe kukrà kêt mex ne arēnh nêje me kukrà.

¹ Ne kam memã kabēn ja jarēnh pa nhym me kam kum pykabê Garrêjakam me ja jarē. Nām me Metīndjwỳnhmã mry pan kubô. Kum bôro ku'ê rã'ã nhym Piratu õ àpēnh krākamngônhre me'ỳr ano nhym me prīne me imex ne, me kute mry bôro ku'ê ja ne me me imex ne, ne mry kamrômē me kamrôo akà. Nhym me omũn kam Jejumã arē. ² Nhym kam memã kum,

—Birãm gãm me we, “Be nām me õ pykakam me ja axweo me tĩnja jakrenh mex ne kam ty.”

³ Arkati. Ba me amã arē. Me gadjwỳ dja ga me amim akator ne wãnh ajaxwemã anhirer ne Metīndjwỳnh'ỳr amijo akēx kêt kam me kudjwa tu abiknorkumrēx ne, me akunĩ, ane. Nām ã Jeju ane. ⁴ Nhym krĩraxe Djeruxarēkamdjwỳ kikre prēktibê Xirôwe me imex ne. Nām me'ã tỳm ne meo 18 ne me imex ne. Nhym me adjwỳnhdjwỳ pumũn kam Jejumã arē. Nhym kam ajte memã kum,

—Birãm gãm me we, “Be nām Djeruxarēkam me ja kute Metīndjwỳnhkam amikràõ me tĩnja jakrenh mex ne kam ty.”

⁵ Arkati. Ba me amã arē. Me gadjwỳ dja ga me amim akator ne wãnh ajaxwemã anhirer ne Metīndjwỳnh'ỳr amijo akēx kêt kam me kudjwa tu abiknorkumrēx ne, me akunĩ, ane. Tãm ne ja,

ane. Nãm ã Jeju memã ane. Nãm me abenmã axwe kukrà kêt mex ne arẽ nhym kam ã memã ane.

⁶⁻⁷ Ne kam ajte memã atemã mÿjja 'ã ujarẽnh jakreo tẽ. Me kute abenmã axwe kukrà kêt mex ne arẽnhbê ne memã kum,

—Atemã pidjôbê pigêre ne õ àpênh kute õ bẽnjadjwÿrjamã kremã o tẽ. O tẽn kum kre. Pidjôkô nhipôkri kum kre. Nhym arÿm ingrôt ne abatành ne. Nhym õ pidjô djwÿnhja kute ô jabejmã 'ÿr tẽ. Ne te ô jabej nhym amex nhym te ô jabej nhym ajte amũ amex nhym te ô jabej, ô jabej te aprãn kam õ àpênhmã kum, “Ota aje pidjô kreja ô kêt ne. Arÿm 'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt ba te ô jabej. On tẽn kum ta. Mÿj kadjy ne mõn inhõ purkam ãm kajgoo dja”? ane.

⁸ Nhym õ àpênhja kum, “Adjÿm bẽnjadjwÿr. Gê arek djan 'ã amex pydji ba kam bu'ã kakuwn kum mry nhĩno ipôk ne o kane. Mry nhĩno dja ba kanen kam gop ô jabej. ⁹ Dja ô mex ne kam arek dja. Gêdja ô kêt ba tu kum kuta”, ane. Tãm ne ja.

Metĩndjwÿnh on kute memã pãnh jarẽnh kêt. Tũmràm dja ì memã pãnh jarẽ. Me kute axwemã irer ne kute tũmràm 'ÿr amijo akêx kadjy ne tũmràm memã pãnh jarẽn meo ajkê. 'Ã ne kute memã ujarẽnh jakreja.

Kute me'õ nire punuo mex.

¹⁰ Ne kam pi'ók ràràr 'òkam me kute abeno bikprõnh djàkam memã Metĩndjwÿnh'ã ujarẽho dja. ¹¹ Nhym kam me'õ nija wadjà. Me karõ punu'õ ne mã o ba nhym kam ibôn mrã. Ibôn mrãnh'ã amex krãptĩ. Arÿm 'ã 18. Nãm te katàt

kàjmã ämmãn katàt kêt mex ne. ¹² Nhyim kam Jeju omũn kam amiwÿr ku'uw ne kam kum,

—Àpnhĩre, me karõ'õ kute ajo baja ne arÿm amã ire, ane.

¹³ Ne kam 'ã ikra dji. 'Ã ikra dji nhyim tebê kàjmã dja, arÿm katàt ne dja. Ne kam Metĩndjwÿnhmã mextire jarẽnho dja. ¹⁴ Nhyim bep me bikprõnh djakam bẽnjadjwÿrja ne 'ã ngryk ne. Pi'òk råràrkam Jeju kute meo mexo ãmkam ne 'ã ngryk ne. Ne kam memã,

—Pi'òk råràr ne ja. Pi'òk tykkambit ne me àpênh djà. Pi'òk tyk amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrutkambit ne me àpênh djà. Kam dja ga me amrê mō gē me ajo mex. Kwārīk wānh ga me pi'òk råràrkam amrê 'ÿr abao adjām kêt, ane.

¹⁵ Nhyim kam Bẽnjadjwÿr djwÿnh kum,

—Kê, nã gãm me ajêx ne ajajkwakambit amimex jarê, ar amimex jarẽnho aba kajgo. Nhÿnh ne ga me ajõ pi'òk råràrkam anhõ krit'õ kôm kêt ne, anhõ mryti nàr mry'ã krīja krādĵê djà 'ãpre bôn ũrkwã kurũm o akaton o tē nhyim kôm kêt ne? Kati, nã gãm me pi'òk råràrkam anhõ krito aba nhyim kôm ba. ¹⁶ Ije nhyim mÿkam gēdja ba me'õ ni, Abraão tãmdjwÿja 'ãpre bõnh kêt ne? Me ga ne ga me pi'òk råràrkam anhõ krit 'ãpre bô. Nhyim mÿkam gēdja ba kubêngôkreja 'ãpre bõnh kêt ne, Xatanaj kute uwpre'ã amex krãptĩ, arÿm 'ã amexbê 18ja 'ãpre bõnh kêt ne? Kati, dja ba 'ãpre bô gē kàjmã dja, ane.

¹⁷ Æ kum ane nhyim kam kurê djwÿnhja amikam pijàm ne. Nhyim bep me ja, me kunĩ ne me tu kam kĩnhkumrêx ne. Nãm Jeju memã mÿjja krãptĩo pôx

nhym mexkumrẽx nhym me kam kam kĩnhkumrẽx ne.

Metĩndjwỳnh kute me utàr ne meo ba.

¹⁸ Nhym kam ajte Jeju memã kum,

—Ë, Metĩndjwỳnh kute me utàr ne me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar meo baja, mỳj ne kute uràk? Mỳj'ã ne ba ije akremã? ¹⁹ E kum nãm kute pidjô 'y kryre ja pyràk. Pidjô 'y kryrebê motadu. Me'õ ne amim 'y kryreja by ne kam o tẽn õ purkam kre nhym tebê abatành ne. Abatành mexkumrẽx nhym kam kwênhne apỳnh pa'ã aê, ane.

Me kute amim Jeju marmã nhym arỳm ja pydji kadjy amima, nhym arỳm ja kadjy amiman 'ã tỳm, nhym ja kôt 'ã tỳm, nhym ja 'ã tỳm, nhym ja 'ã tỳm nhym arỳm 'ã krãptĩ ne. 'Á ne 'y kryre ja jakre.

²⁰ Ne kam ajte memã kum,

—Metĩndjwỳnh kute me utàr ne me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar meo baja mỳj ne ba ije 'ã akremã? ²¹ E kum nãm kute djwỳ nhigot djà pyràk. Me'õ nire ne djwỳ djôm byn ngònhkam kumẽn kam ajte iby o amãnhkrut ne kumẽ ne kam kadjy djwỳ nhigot djà ngri:re ja by. Ne kam o akàn kudji nhym nõn kam arỳm igot mō. Igot mō:n arỳm rax ne kam prĩne djwỳo tuknĩ, ane. Nãm ã me kute Metĩndjwỳnh mar amũ abendjô'ã abenmã Metĩndjwỳnh jarẽnho ane nhym arỳm me pyka kunĩkôt arẽnho ajmà nhym arỳm pyka kunĩkôt me kute Metĩndjwỳnh mar krãptĩ ne. 'Á ne memã djwỳ nhigot djà jakren arẽ.

Kikre jawkwa krekre ngrire'ã ujarẽn.

Mat 7.13

22 Ne kam tu Djeruxarë'ÿr kràkumrëx ne. Ne kam apÿnh krĩ rũnhmë krĩ kryre kôt mō. Kam memã Metĩndjwÿnh'ã ujarënh mō. 23 Djeruxarë'ÿr me mōrkôt ne memã 'ã ujarënh mō nhym kam me'ō kum,

—Bënjadjwÿr, djãm Metĩndjwÿnh kute me utàrja djãm me ngrêrebit? ane.

24 Nhym kam memã,

—Ë, kwãrĩk wãnh ga amũ me ja mar kêt. Nhym bep Metĩndjwÿnh dja ga amikajmã'ã ama. Ga me kikre jajkwa krekre ngrire kôn timerãnh, kôn timerãnh ngjênhmã timerãnh tÿx ne kute ikjêo aben rënh ne timerãnh ne ngjêxja pumũ. Gadjwÿ dja ga ã amikam atÿxo anen Metĩndjwÿnh nhō pyka'ÿr bōx. Ba me amã arë. Nãm me krãptĩ te 'ÿr àrmã. Dja me te o anen te o anen 'ÿr àr kêt ne. Kute timerãmri ne me te kikremã àr prãme ja pyràk. 25 Dja ò kikre djwÿnh 'ÿr tën kikre'ã ijê, me abê kikre'ã ijê. Ga me kam wãnh kapôtã akumex. Ne kam 'ã ijê djà mōro akumex. Te 'ã ijê djà mōro akumex ne kam kum, “Bënjadjwÿr, amrë me imã kikre'ã ta ba me wãm wadjà”, anhyro akumex. Te kum ane. Nhym kam me amã, “Kê waj, ije me amar kêt. Ije mÿjwã kurũm me ajapōx djakôt me amar kêt”, ane.

26 Dja ga me te kum, “Tô gêt anhikô'ã ne ba me inhō kwÿ krën kôt ikō ga me inhürkwã kabe'ã me akreo mō”, anhyro akumex.

27 Nhym kam me amã, “Ba me amã arë ga me ikabën ma. Ije mÿjwã kurũm me ajapōx djakôt me amar kêt. Rũm mãn me mō, me aje ajaxwebit markam dja ga me rũm mō”, ane. Dja ã ò kikre djwÿnh me kapôtã akumexjamã ane. 28 Æ me amã

ane ga me kam amran amim angryk ne wãnh amijanên amijo pyka titik ar o aba. Abraãomẽ Id-jakmẽ Djakomẽ Metĩndjwýnh kabẽn jarěnh djwýnh kunĩmẽ dja me Metĩndjwýnh nhõ pykakam ar ba, ga me te me omũ. Metĩndjwýnh arým kute me utàr ne me kadjy bẽnjadjwýr ne kute ar meo ba, õ pykakam kute ar meo baja dja ga me te me omũ, amybým me omũ ne kam ajte jãm amipumũn kam amikam angryk ne. Metĩndjwýnh kute bõm me arěnhkam gędja ga me ã amim angryk o anen amran amijanên ar amijo pyka titik o aba.

²⁹ Bir be, dja me apýnh pyka kunĩkõt Metĩndjwýnh'ýr akuprõn kam kutã õ kwý krěno kumex. Kàjkwa kraxrũm me jamẽ, kàjkwa nhõt kurũm me jamẽ, aktã kàjkwa nhirê'ãnh me jamẽ, me tãm dja me 'ýr bõx ne kutã õ kwý krěno kumex. Nhyd be Metĩndjwýnh dja me ja kadjy bẽnjadjwýr ne meo ba.

³⁰ Nhyd kam pykabê me 'uwtĩ, me kàtãm ar baja gędja me kumrěx Metĩndjwýnh nhõ pyka'ýr bõx. Nhyd be jakam me kute amirũnhbit mar ne kute amirũnh mar kanàrrãm baja gędja me pãnh me katẽn mrã, ane. Nãm ã Jeju memã Bãm nhõ pyka jarěho ane.

Jeju Djeruxarẽkam me jakam kaprĩ.

Mat 23.37

³¹ Nãm memã kabẽn jarěnh pa nhyd kam mebé pardjêu kwý 'ýr bõx ne kam kum,

—On ja kurũm tẽ, ane. On ja kurũm tẽ. Arým ne Erodji kute abĩnmã akangrô, ane.

³² Nhyd kam memã kum,

—Ăm me mōn kukōnhwāmă arē, axwere wāmă arē, “Ota ba akati jakam arek me karō punubê me utàro djan me kanêo mexo dja. Gêdja akati ba ajte tām ne. Nhyim ijă akati amānhkrut ne ikjêkêt ba arÿm inom kumê.” Dja ga me ă kum ane.

³³ Nă, mrāmri ne ba arÿm Djeruxarē'ÿr itēmkmrēmă. Dja ba akati jakam meo mexo tēn nō nhyim akati kêt ba ajte amÿ tēn 'ÿr nō nhyim akati ba arÿm 'ÿr bōx, Djeruxarêkam bōx. Nhÿnh ne me kute atemă krîrax 'ōkam Metîndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnh par djă 'ō got ba 'ÿr tē? Kati, Djeruxarē pydjii. Pydji ne ba arÿm 'ÿr itēmă. Kam gêdja me ibî, ane. Năm ă Jeju mekbê pardjêumă ane. Ne kam ajte Djeruxarêkam me ja'ă,

³⁴ —ÿ, Djeruxarē, Djeruxarē, mÿkam ne akra Metîndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnh par prām ne? Mÿkam ne kêno me titik ne me kupa, Metîndjwÿnh kute me awÿr me anorja pa? Ije nă bām te ije me ajo ibikprōnh ne ije me ajo atommă. Kute mrāmri ne ôkrēnē'ănh kute arao krao bikprōnhja pyrăk. Ba ren ă me ajo ane. Nă bām te ije ă me ajo anhÿrmă ga me. ³⁵ Ê, jakam me amōr djă ja gêdja kukrit mex ne kaprÿn nō. Ê, ba me amă arē, jakam dja ga me ipumÿnh kêtkmrêx ne. Ipumÿnh kêt ră'ă: nhyim inhō akati ijo rām ne jao tē ga me abenmă kum, “Ê, ota arÿm Metîndjwÿnh kabēnkôt tāmja bōxmă. Gê Metîndjwÿnh o kînh.”

Ga me ă abenmă ane ba kam arÿm me awÿr bōx, ane.

Jeju kute me'ôbê pardjêu nhûrkwâkam ô kwỳ krên.

¹ Nãm memã kabên jarênh pan kam ajte tẽ. Nhyh ajte pi'ôk rârâr nhyh mekbê pardjêu nhô bẽnjadjwÿr ngri'ô kum,

—Amrẽ ikôt tẽn inhûrkwâkam ikutã anhô kwỳ krẽ, ane.

Nhyh kum “Ã” anen kôt tẽn kutã ô kwỳ krẽ nhyh me arek kam no tyn omũho nhÿ.

² Nhyh Jeju kutã me'ô my nhÿ. Nãm prĩne igoto tuknĩ. ³ Nhyh mekbê pardjêumẽ me kute Môjdjê kukràdjà mar djwÿnh arek Jeju pumũho nhÿ. Kute o mex jabej ne me ikô'ã nhÿn omũho nhÿ. Nhyh kam memã,

—Djãm ori me kute pi'ôk rârârkam meo mexkam punu? Djori kam punu? ane.

⁴ Nhyh me pijãm djàje anhikrê:n nhÿ. Nhyh kam pa'ã byn kâjmã kudjan o mex ne kam ano.

⁵ Ne kam memã kum,

—Gêdja me ajô kra'ô, me ajô nhô krit'ô pi'ôk rârârkam tẽn kreti, ngômkwatikam tÿm, mã gêdja ga on? Djãm aje arek pi'ôk rârârkam omũnh kajgoo adjãmmã? Omũnh kajgoo adjãm nhyh tykmã? Kati, gêdja ga pi'ôk rârârkam o wabi, ngô kute bĩn kêtri, ane.

⁶ Nhyh me ajte anhikrê:n nhÿ, ne te kute amipãnh kum kabên'ô jarênhmãn mrãmri nhÿ.

⁷ Nhyh me ô kwỳ krẽno ÿrja, bẽnjadjwÿr kute memã arênh nhyh me ô kwỳ krẽnmã ÿrja ne me kwỳ amijo rũnh prãm ne mekbê amijo me rũnh krĩ djà pytà. Nhyh Jeju me omũn kam nêje memã kabên kadjy memã mÿjja'ã ajarẽ ne memã kum,

⁸⁻⁹ —Me kute abenã me rênhkam ne me àkur rũnhĩ. Nhyh kute abenã me rênh djwÿnhja amã

kabën jabej ne amã, “Amrë tën me kutã anhõ kwý krë”, ane. Ga kam tën ùrkwãmã wadjàn kam kwãrîk wãnh ga amijo me rûnh krî djà pytâr ne kam anhÿr kêt. Dja me bënjadwÿr'õ akõt bõx, kute raxo ajakrenh'õ akõt bõx nhym kam abenã me rënhdjwÿnh amã, “On kàjmã dja. On kàjmã dja gê tãwã nhÿ. Tãwã ne kute raxo ajakrenh. Ga dja ga tën me burûm nhÿ, me wã nhikô'ã nhÿ”, ane ga kam apijàm ne. Kute me ipôkri amã anhÿrkam dja ga apijàm rax ne.

¹⁰ Bep kati, dja ga anhõ kwý krën kadjy wadjàn tu me burûm nhÿ, me kâtàm ja nhikô'ã nhÿ nhym kam ta, abenã me rënhdjwÿnh ta gêdja amã, “Kati, Bëpbãmre, amrë tën me rûnh krî djàkam nhÿn anhõ kwý krën mex”, ane. Ga kam arÿm 'ÿr tẽ. Ta gêdja arÿm me ipôkri ajo rax. Nhym me kunÿ arÿm araxkõt apumũ. Me aro'ã anhõ kwý krëno anhÿrja dja me araxkõt apumũ.

¹¹ E kum ã, me kute amijo rûnh prãmja gêdja me ï pijàm ne. Nhym bep me amikam pijàm ne akrànãmã ar kute amijo baja gêdja arÿm Metîndjwÿnh pãnh meo rûnh ne, ane.

¹² Nãm ã Jeju me ro'ã õ kwý krëno ÿrjamã anen kam ajte bënjadwÿrjamã kabën ne. Ne kum,

—Gêdja anhõ djwÿ kumex, anhõ mry kumex jabej ga arÿm anhõ kwý krën rax ne. Kàjkwa nhipôkri myt nhÿrkam nâr kon amykrykam anhõ kwý krën rax ne. Kwãrîk wãnh anhõbikwamẽ akamymẽ anhõbikwa 'õmẽ me kute amimexjamẽ me jamã arënh kêt, anhõ kwý krën djàja jarënh kêt. Me kute akubyn amã o pãnh karõ me jamã arënh

kêt. Mỳkam? Bir, ga ren anhõbikwamã mỳjja ngã nhym ren arỳm amipãnh amã mỳjja ngã.

¹³ Nhym bep kati, dja ga anhõ kwỳ krẽn rax kutã, kadjy me õ mỳjja kêt, me kute amijo bikẽn, me akry, me no rã, me jamã akabẽn gê me akutã õ kwỳ krẽ. ¹⁴ Metĩndjwỳnh dja pãnh ajo kĩnh ne. Me 'uwtĩja dja me te kute amã o pãnhmã. Nhym bep Metĩndjwỳnh dja amã o pãnh ne, me katãt mrãnh ne tyk ne akubyn tĩn nhõ akatikam gêdja arỳm amã o pãnh ne, ane. Nãm ã Jeju kum kabẽn jarẽnho ane.

Metĩndjwỳnh kute amiwỳr me 'wỳr'ã me õ kwỳ krẽn jakre.

Mat 22.1

¹⁵ Nhym kam Jejumẽ ro'ã me õ kwỳ krẽno ỳr ja'õ kuman kum,

—Be, godja me'õ Metĩndjwỳnh nhõ kàjkwa'ỳr bõx ne kutã õ kwỳ krẽn jabej, dja mrãmri kĩnhkumrẽx ne, ane.

¹⁶ Nhym kam kum,

—Me'õ ne arỳm kute memã djwỳ nhije djarmã djwỳmẽ mry nhijeo nhỹ. Ne arỳm kadjy me krãptĩmã arẽ ne arỳm memã djwỳmẽ mry ga nhym arỳm xêr. ¹⁷ Arỳm xêr nhym kam kadjy õ àpênhmã arẽn kum, “Mã tẽn ar wãmã arẽ. Ar wãmã arẽ gê amrẽ ar mõ. Dja ga arkum, ‘Arỳm ne xêr gwaj on 'ỳr banhõ kwỳ krẽ’, ane.”

Amrêbê ne kadjy memã arẽ ne kam ajte kadjy me'ỳr õ àpênh jano. Nhym kam õ àpênhja tẽn bõx ne te kadjy memã arẽ. ¹⁸ Nhym kam ar kunĩ apỳnh kukràdjàkõt kubê amikati ne. Ja kumrẽx ne kum, “Kati, ajbir ne ba amim pur byn kam ije omũnhmã

'ÿr tē. 'ÿr tēn kum ijarē. Dja ba wām itēm kêt ne. Kwārīk wānh gê ikam ngryk kêt”, ane. “Nēn”, ane.

¹⁹ Nhy m atāri ja kum, “Ota ba ajbir mryti krāptībē 10o bōx ne kam ije gop àpēnh mex jabej, tÿx jabej ije kabimā 'ÿr tē. 'ÿr tēn kum ijarē. Dja ba wām itēm kêt ne. Kwārīk wānh gê ikam ngryk kêt”, ane. “Nēn”, ane.

²⁰ Nhy m kam kute o ino rerja kum, “Ajbir ne ba iprō ne kam te ije kum inhirer ne wām itēm mā”, ane. Nām ar ā kubē amikatio ane.

²¹ Nhy m kam ō àpēnhja tēn bōx ne kum arē, ō bēnjadjwÿrjamā arē. Nhy m kam ngryk ne, ō bēnjadjwÿrja ngry:k ne. Ne kam kum, “Amibēx ne amū aprōt ne ajte me abej. Ngōo pry kamūn kikre bu kamū. Ne amrē me ō mÿjja kêt, me kute amijo bikēnh, me no rā, me akrywā kunīo mō”, ane.

²² Nhy m kam ō àpēnh meo bōx ne kam, “Be, ota ga aje imā me arēnhja ba arÿm meo bōx nhy m me kute kikre jaēr kêt rā'āā”, ane.

²³ Nhy m kam ō bēnjadjwÿrja kum, “Ajte akubyn me'ÿr tēn prykōt me abej ne purkamdjwÿ ajte me abej, ane. Memā arēn me pa 'amÿn amrē meo mō. Amrē meo mōn meo bōx gê me prīne inhūrkwā kre jaē”, ane. ²⁴ Ba me amā arē, ije kumrēx 'wÿrja gēdja mrāmri ikutā ō kwÿ krēn kêt kumrēx ne. Tām ne ja, ane. Nām ā Jeju mekbē pardjēumā anen kajkwamā 'ÿr me bōx kētmā ā arēnho ane.

Kute mā me Jujukōt bikamēnhmā memā arēnh.

Mat 10.37; Mak 8.34; Ruk 9.23; Dju r 12.26

²⁵ Ne kam ajte Djeruxarē'ÿr krā. Nhy m kam me itepato kōt mō. Kōt mō: nhy m kam me'ÿr akēx ne memā kum,

26 –Dja ga me ajõ mã ikôt abikamēnh prām jabej gora amã ijabê tỳxo, amã ikĩnh tỳxo amã anhõbikwa kĩnhja jakrenh mex ne. Dja ga amã abãmmē anãmē aprômē akramē akamymē akanikwýnhmē kĩnh kêt ne kam ga amã aminhĩdjwý kĩnh kêt ne kam bajbit amã ijabê tỳx ne kam arým abê inhõ àpênhkumrêx. 27 Ne kam ajte dja ga me ajõ amã atokry pyma jabej kam arým ikôt aba djwýnh kêtumrêx. Nhym bep kati, dja ga ijã amijakren ikudjwa aje anhõ pĩte'y mýnh mãn pràbê atokry rax ne amã ijabê rã'ã nhym me kute abĩn jabej ga ikanga kêt ne tu mã ikôt ajkamēn kam arým mrãmri ikôt aba djwýnhkumrêx, ane. Nãm ã Jeju memã anen kam ajte memã kum,

28 –Nà, dja ga me ajõ aje kikreti nhipêx jabej gêdja ga kadjy amikadjwýnhbê amim 'ã karõ ne amim 'ã pi'òk kaprĩ jakre kumrêx ne. 29 Got ga ren 'ã pi'òk kaprĩ jakre kêt ne ren ipêxo mõ nhym ren kam abê 'yr pi'òk kaprĩ atãk ne. Ga ren kam kum parbit pumjuw. Kum parbit pumjuw ne kam te aje inomã mēnhmãn kam ren tu katēri krãta. Nhym kam ren me kâtãmja ajã keket ne ren kam ajaprý,

30 “Tãwã ne kute kikre nhipêxo tēm ne inomã mēnhmã ar o ban kam katēri krãta”, ane. Ga ren kam apijãm ne. Bir be, ã me kute ajã anhýr kêtêbê gêdja ga pi'òk kaprĩ kumrêx 'ã akre.

Bir be, gêdja me'õ mã ikôt bikamēnh prām jabej, amim ijã karõ kumrêx ne kam amim, “Ije ba on mã Jejukôt ajkamē ne kôt ar iba, o ino rer kêt, katēri krã'yr kêt. Dja ba tu kôt ar ibakumrêx ne”, ane. Dja ga ã me ajõ ijã amim karõo anen kam mã ikôt ajkamē, ane.

31-32 Ba me amã ajte 'õdjwỳ jarẽ. Bẽnjadjwỳr ja ne arỳm kurê djwỳnh'ỳr õ àpênh jao mõ. Nhyim õ àpênhja krãptĩ ne. Õ àpênh ne kubê 20.000. Nhyim kum ỳrja nhõ àpênh ngrêre. Kubê 10.000. Nhyim bẽnjadjwỳr ja kute nĩnh 'ỳr õ àpênh mõr ja ne kum ỳr nhõ àpênhja jakrenh mex ne. Nhyim kam kum ỳrja bit kurê djwỳnh kutã õ àpênh mõn kam ajte amikam ajkam aman te kurê djwỳnh'ã õ àpênh jakren kam amim, “Ije, mỳj dja ba nẽ? Ije ba me'ỳr inhõ àpênh jano, nĩjar me mõr rã'ãri gê ikàxã mekmã ijã aprã. Bar arek apỳnh nhỳn idjumar mex”, ane. Nãm me ja bit kute me ja'ỳr prõtmãn kam te amikabin amikam ajkam aman tu akubyn akẽx ne.

33 Be, dja ga ã amim ijã karõ kumrẽxo ane. Aje arek o atẽm ne aje inomã mẽn kadjy, katẽri krã'yr kêt kadjy. Dja ga amikabi kumrẽx ne kam anhõ nêkrêx, anhõ mỳjja kunĩ'ã ano tỳx kêt ne tu amibê kanga ne kam mrãmri ikõt aba djwỳnhkumrẽx. Nhyim bep kati, dja ga anhõ nêkrêx 'amỳnh tỳx ne kam arỳm ikõt aba djwỳnh kêtumrẽx.

34 Ë, kadjwanhĩ. Kadjwanhĩ ne mexri ànhkumrẽx, akrykumrẽx. Nhyim bep arỳm tũmkam ành kêt, akry kêt nhyim me kute ajte o mex kêtumrẽx. Me te o ane. Mrãmri tu akry kêt. Mỳj kadjy ne ga ar o aba kajgo? Kajgo mexi. ³⁵ O me kute djwỳ kane kêt ne kute mry nhĩnmẽ o bikàr ne kute o pidjõjadjwỳ kane kêt. Nãm me tu o ban mũm kurẽ. Arỳm mrãmri akry kêt. Kajgo mexi. Gop me ajamakkre jabej, gop on ama, ane. Nãm ã me'õ kute amijo Jeju pytàr ne kõt tẽm ne katẽri kubê akẽxkam ã kajgo ane, kum õ nêkrêx kĩnhkam

kute kubê akëxkam ã kajgo ane. Djã nãm mrãmri mã Jejukôt ajkamẽ got? Kati, nãm 'êx ne kôt ar ba kajgo.

15

Mrykĩ'ãtomti pydji biknor.

Mat 18.12

¹ Nhyam kam me kute bënjadjwÿr bajtemmã pi'ôk kaprïo atom djwÿnhmẽ me axwe ajte Jeju'ã akuprôn kuri kumex, me kute kabën marmã ne me 'ã akuprôn kuri kumex. ² Nhyam kam mekbê pardjêumẽ me kute Môjdjê kukràdjã mar djwÿnhmẽ ne me kàxã kabën ne, bën prïkam kabën ne abenmã,

—Djidjàk, tãwã ne kum me axwebit kïnh ne ajte ro'ã môn õ kwÿ krëno nhÿ, ane.

³ Nhyam kam atemã memã mÿjja'ã ujarënh jakreo tën memã,

⁴ —Birãm me ajõ nhõ krit, mrykĩ'ãtomti krãptîbê 100. Dja abê pydji akuno ga kam mã dja ga on? Dja ga tu anhõ mrykĩ'ãtomti krãptîbê 99jamã anhire gê wãnh akutêp kumex, kapôt kukritkam kumex ga kam pydji biknorja jabej tẽ. Abej tẽ:n arÿm kum akaton aprôn o tën o bôx. ⁵ Aprôn o tën o bôx ne kam akïnh ra:x ne. ⁶ Akïnh rax ne kam anhõbikwamẽ anhürkwã nwhitepã me jao akuprôn kam memã kum, “Ota ba arÿm inhõ krit ibê biknorja japrôn o tën o bôx. Dja ga me idjô'ã akïnh ne akïnh rax”, ane.

⁷ Bir be, gêdja ã kàjkwakam me kïnh ane. Me'õ pydji gêdja amim katon wãnh axwemã iren Metïndjwÿnh'ÿr amijo akëx nhyam kam me kïnhkumrëx. Me'õ pydjikam dja kàjkwakam me kïnh

rax ne. Kam kĩnh raxo me mex, me krãptĩkam kĩnhja jakrenh mex ne. Me kute, “Bep ba ne ba katàt mrãn imexkumrẽx”, anhÿr ne ajkwaobit kute amimex jarẽnhja ne Metĩndjwÿnh kute meo mex kêtê. Nhym kam kàjkwakam me jadjwÿ mekam kĩnh kêt ne.

Ngõnhponho pi'òk kaprĩ pydji biknor.

⁸ Ba ajte me amã 'òdjwÿ jarẽ. Me'õ nire nhõ kryt jakao nõnhponho pi'òk kaprĩbê 10 ne pydjìn kubê akuno, pãnh ra:xkam. Mã dja on? Dja nõnhpòktimã adjàn kam prĩ:ne ar abej kapõnhõ ban kam kum kato. ⁹ Kum katon kam õbikwamẽ itepã kikrejakam me jao akprõn memã kum, “Me ikòt akĩnh. Ota ba arÿm ije pi'òk kaprĩõ ibiknor-jamã ikato”, ane.

¹⁰ Bir be, ba me amã arẽ. Dja Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh ã kĩnh ane. Me'õ pydjìn amim kator ne kute wãnh axwemã irern kam kute Metĩndjwÿnh'ÿr amijo akẽx nhym kam ã kadjy mrãnh djwÿnh kam kĩnh ane. Nãm ã Jeju memã ujarẽnh ane.

Me'õ kra biknor ne akubyn bãm'ÿr akẽx.

¹¹⁻¹² Ne kam ajte memã 'òdjwÿ jarẽn memã,

—Me'õ my kra amãnhkrut nhym kam kutapureja bãmmã kum, “Djũnwã, gop on ar imã anhõ nêkrẽx kwÿo ajkjê. Aje ar imã atyk kutã nêkrẽxo abikjêrmã arẽnhja on atĩnri ar imã o ajkjê, ar ije kam amak kêt kadjy”, ane.

Nhym kam kum “Ã” anen kam arkum o ajkijn kutapure jamã kungãn kutewajamã kungã.

¹³ Nhym kam bãm kute kum õrja arÿm amim kuby, kutapureja amim kuby. Nhym kam 'ã akati

ngrêre nhym kam arým mã o mõi, õ mỳjja kunĩo atom ne o mõi ajbubê o tỳm, pyka 'õkam o mõi o bõx ne kam arĩ:k ar o ba. Tu arĩk ar ba'ã pi'õk kaprĩ krẽno tẽ:n kam krẽn pa. ¹⁴ Prĩne 'ã pi'õk kaprĩ krẽn mex ne, ne kam arým arĩk ar ba. Nhym kam pykawãkam arým djwỳ kêtumrẽx, nhym me prãmkam ar ba. Nhym kam pi'õk kaprĩ krẽn pan kam tu arĩk ar ba, prãmkam ba.

¹⁵ Ne kam bẽnjadjwỳr 'õ'ỳr tẽn kam kum, “Ba amã apê”, ane. Kum àpênh nhym kute kum pi'õk kaprĩ nhõr nhym kute o mỳjja byr ne krẽnmã. Nhym kam bẽnjadjwỳrja “Ã” anen kam õ mry nhõ kapõt mã ano, kute angrõ jamyre pumũnh ne kute kum o djuw mexmã. Nhym kam kum omũnhõ dja.

¹⁶ Nhym kam angrõ jamyre bãy kakõ kuro ba nhym kubêngõkreja* arým prãm bĩn mex nhym te kute angrõ jamyre kutã bãy kakõ kwỳ krẽnmã. Nhỹnh ne me'õ got kute kum mỳjja 'õ nhõr nhym kute krẽnmã? Arkati. ¹⁷ Nãm ar ban kam amim katon kam amim, “Ije, djã nãm ã ibãm nhõ àpênhja anen ar prãmkam ba? Djũnwã ne prĩne õ àpênhõ djuw mex nhym kam djwỳ kumex. Djwỳ kumex ne kam 'ã kàtãm ne kumex. Mỳkam ne ba bajbit ar prãmkam iba. ¹⁸ Ba gêt on akubyn ibãm'ỳr tẽn kum, ‘Djũnwã, ota ba Metĩndjwỳnhkam ar amikràõ iba, ne gadjwỳ akam ar amikràõ iba. ¹⁹ Djãm imex ne ga aje ijo akra rã'ãmã. Dja ga tu ijo anhõ àpênh, ijo ajtem ne. Ba kam amã apê.’ Gêdja ba ã Djũnwã'ỳr tẽn kum ane.”

---

* **15:16** Jeju nhõ pykakam me kunĩ bêngõkre kute mrãmri ne apỹnh me õ pyka djari kunĩkõt me kunĩ bêngõkre pyrãk.

20 Ne kam ekrux ne kàjmã djan kam bãm'ÿr tẽ. Bãm'ÿr tẽ: nhym kam bãmjã amybỳm omũ, kraja pumũ. Ne kam rerek ne, tik ngyo nhÿn kum kaprĩ ne. Ne kam prõt ne kajpan o tÿm ne kam abej muw.

21-22 Nhym kam bãmmã kum, “Djũnwã, ota ba Metĩndjwÿnhmẽ ar akam ar amikrào iba. Djãm imex got ga aje ijo akra rã'ãmã”, anhÿr konenh nhym bãmjã õ àpênhmã kum, “Amũ ar ajõ aprõt ne kubêkà mexwãmẽ ikrakam ràxwãmẽ parkàwãmẽ amrẽ amÿn o aprõt ne kum angjê, ane.”²³ Ne ãm ar ajõ aprõt ne ije kutêp mryti jabatàn nhÿre nhĩptĩ'ã ma nhym ãmwã japrõn amrẽ o tẽn abĩ. Gwaj banhõ kwÿ krẽn rax ne bakĩnh kadjy.²⁴ Ota ikra. Be, ikra djwÿnh ja ne ibê tyn ajte akubyn tĩn ne. Nãm akunon arÿm akubyn imã kato”, ane.

Nhym kam me kĩnh rax kato. Kĩnhkumrẽx ne õ kwÿ krẽno kumex.

25-26 Nhym kam kutewaja purkam àpêho dja. Àpêho dja:n àpêho ino ren kam kurũm tẽ. Tẽn kam kikre tẽpõ tẽn me kanga ma. Me toro dja nhym me ngrer man kam amikutã bãm nhõ àpênh 'uw. Nhym kutã tẽn kajpa nhym kum, “Mÿj nã”? ane.

27 Nhym kam kum, “Ije atõnhre ne arÿm bõx. Nhym kam abãm kadjy mryti jabatàn nhÿreja bĩ, twÿmtija bĩ. Nhym abãm kĩnhkumrẽx ne. Amrêbê: atõnhre tẽm ne arÿm bõxkam ne abãm kĩnhkumrẽx ne. Mÿjja kute ajmã o kêt, umar mex ne ar ban arÿm bõx, kam ne abãm kĩnhkumrẽx ne”, ane.

28 Nhym kam tu ngry:k ne kikremã àr kêtumrẽx ne. Ne kam kapõtã arek ngryk ne dja. Dja nhym bãm 'ÿr katon te kum kabẽn ne, te kum me tor'ã

apnên kum, “Amrê tẽn anhõ kwỳ krên me kudjwa akĩnh”, ane. ²⁹ Nãm te kum ane nhym kam kum, “Kê wajre. Nã bãm amã idjâpê:nh ar iba. Arým idjâpênh'ã amex krâptĩ. Djã nã bãm abê amikati? Ga mỳjja 'ỳr ijano ba 'Kê wajre' ane? Kati, nã gãm mỳjja 'ỳr ijano ba akrànmã amã 'ỳr mrã. Djã ne ga kam mãn imã anhõ mokaàk'õnh bĩ bar inhõbikwamẽ ro'ã kwỳ krêno nhỹn ikĩnhkumrẽx ne? ³⁰ Nhym bep akamrerre ne anhõ nêkrêxo mõn me kuprý'ã kukrên mõn ajbir bõx ga kum gu banhõ mryti twỳmtija bĩ”, ane.

³¹ Nhym kam bãmjã kum, “Akmere ga ne ga arek ikuri dja. Ne inhõ mỳjja kunõ anhõ”, ane. ³² Mrãmri ne bar ikĩnhkumrẽx ne. Mrãmri ne bar ikĩnh ne itor inhỹrja. E kum mrãmri ne atõnhre gu babê tyn ajte akubyn tĩn ne. Nãm akunon arým akubyn kato, ane. Nãm ã bãm kutewajamã ane. Tãm ne ja.

Be, nãm ã Jeju mekbê pardjêumã ujarênh ane. Metĩndjwỳnh kum me axwedjwỳ jabên kute me abej ne kute me utâr nhym me ô'ã kĩnh'ã ujarênh ne ja.

16

Õ àpênh kute õ bẽnjadjwỳr noo biknor:

¹ Nhym kam Jeju ajte kute kôt ba djwỳnhmã mỳjja 'õ'ã kabên jakremã arkum,

—Me'õ bẽnjadjwỳr ne õ pi'òk kaprĩ kumex. Nhym kam õ àpênh ne kum kam àpênhõ dja. Pí'òk kaprĩmẽ nêkrêxja kunĩkam kum àpênh ar ba. Nhym kam me kàtàm ne me kum õ àpênhja jarên kum, “Ë,

ota anhõ àpênh arým abê amijã anhõ pi'òk kaprĩ krẽno mõi, ane. Arým abê o apêx mexo mõi”, ane.

² Nhyam kam arým õ bẽnjadjwýrja amiwýr ku'uw ne kum, “Mýj nã? Mýj ne ga ajmã o nhyam me imã ajarẽ? On amrẽ inhõ nêkrêx'ã pi'òk no'òkwão akato ba omũ. Jakam dja ga imã adjãpênh kêtikumrêx ne”, ane.

³ Nhyam kam kabẽn ja man kam õkre kadjwýnhbê amim, “Ije tô mã dja ba nẽ? Arým ne inhõ bẽnjadjwýr bõm imẽ. Mã dja ba nẽ? ãm arngro týxkam purkam idjãpênhbê irerekre ne kikre kabe'ã idjã'wýr imrãnhbê ipijãmà”, ane. ⁴ Nãm ja jarẽn nhýn kam ajkam aman kam,

—E kum ã ane. Arým ne ba kuma. Jakam dja ba ar jamã ikabẽn jarẽ nhyam arým inhõ bẽnjadjwýr kute bõm imẽnhkam ar ja arým ijo õbikwan amiwýr ijo wadjã, ane. ⁵ Ne kam ar kute bẽnjadjwýrmã pãnh kêtja amiwýr ar ku'uw. Amiwýr ar ku'uwn arkum, “Mã ne ga aje mýjjao pãnh kêtja kute?”

⁶ Nhyam kam kum, “Ngõnh krõkrõktibê 100. Rõny kangõ'ã nõnh krõkrõktibê 100 ne ba kum o pãnh kêt ne”, ane.

Nhyam kam kum, “Mĩ. Aje pi'òk no'òk tũmja byn on o nhýn 100ja ngrãn pãnh 50 nhõ”, ane. Ajêx ne kum ngrêre jarẽn kum 50 nhõ, ane.

Nhyam kam ã anen kam kĩnhkumrêx ne kunhõn mã tẽ. ⁷ Nhyam kam ajte abej ja kukij ne kum, “Mã ne ga aje mýjjao pãnh kêtja kute”? ane.

Nhyam kam kum, “Bàygogore'ã xakubê 100”, ane.

Nhyam kam kum, “Mĩ. Anhõ pi'òk no'òk tũmja by gẽ arĩk wãnh 100 nõ, ga pãnh kum 80 nhõ, ane. Ajêx ne 'ã kum kãjbê krãptĩbê 80 nhõ”, ane.

Nhym kam ã anen kunhôn kam kĩnhkumrêx ne mã tẽ. Nãm ã arkum o anhỹro tẽ. Õ àpênhja arkum õ bẽnjadjwỳrja noo biknoro anhỹro tẽ. We arkum kĩnh ne kute amipãnh o õbikwamã ne ã arkum o anhỹro tẽ.

⁸ Nhym õ nêkrêx djwỳnh ne õ àpênhja no mex jarẽ. Àkĩnhĩkam ne kum no mex jarẽ. Nà, mrãmri ne amikadjy no mexkumrêx. Nà, mrãmri ne pykabê me ar baja ne me mrãmri amikadjy no mexkumrêx ne o Metĩndjwỳnh nhõ me ja jakrenh mex ne. Nhym bep Metĩndjwỳnh nhõ me ja ne Metĩndjwỳnh kadjy amak mex ne kam kute a'uri me mrãnhja pyræk.

⁹ Djãm ã ar aje õ àpênh kudjwa me noo abiknoro anhỹrmã ne ba ije ar amã arênhja? Djãm ar adjækĩnhĩ, ar ajêxnhĩkôt aje meo anhõbikwamã got. Djãm ar aje pi'òk kaprĩkôt meo anhõbikwa nhym atykkam kute amikôt kàjkwamã ajo àbirmã got. Djãm me ja kute kàjkwamã ajo àbir gar atĩn rã'ã rã'ãmã got. ¹⁰ Arkati. Gêdja me'õ mỳjja kakritte kumrêx, mỳjja ngrire kam àpênhõ djan prĩne o djuw mex ne o àkĩnh kêt, me'õ tãm gêdja arỳm ajte amũ ijukri mỳjja rũnhdjwỳo djuw mex. Nhym bep kati, gêdja me'õ mỳjja kakrittekam àpênhõ djan arỳm o akĩ ne kam ajte mỳjja raxkamdjwỳ àpênhõ djan adjwỳnhdjwỳo akĩ.

¹¹ Bir be, tãm. Dja gar pykabê mỳjja kakrit, pi'òk kaprĩjao akĩ djãm Metĩndjwỳnh kute kàjkwakam õ mỳjja rũnh, õ mỳjja mextire kute ar amã òrmã got? Kati, arỳm ne ar akabi. ¹² Dja gar ari me õ nêkrêx prokam amikràn o adjækĩnhõ aban ar mekbê o abikênhõ aba, djãm Metĩndjwỳnh kute ar amã anhõ

mýjja nhõrmã, anhõ nêkrêx djwýnh kute ar amã õrmã? Arkati.

¹³ Ë, nhýnh ne me'õ õ bënjadwýr amãnhkrut'õ amẽ arkum àpênh ar ba? Kati, gêdja o anen kam te o ane. Gêdja kum ja kurên kam kum ja jabê. Nâr kon, gêdja kum ja kînh ne kumãbit apê ne kam kum ja kurên kum àpênh kêt ne. Dja ga amã Metîndjwýnh kînh ne ajte amã nêkrêx kînh ne kam kute bënjadwýr amãnhkrutmã adjàpênh pyræk. Gêdja ga te o ane, ane.

¹⁴ Nhy m bep mekbê pardjêu ne me Jeju kabên maro nhýn aprýo kumex. Me kum pi'ók kaprî kînhkam, kam ne arê nhy m kam me aprýo kumex.

¹⁵ Nhy m kam Jeju memã kum,

—Me ga ne ga we me amijo katåt amrãnh ne. Me kunî kute we me amex pumũnh ne kute me amã me amex jarênhmã ne ga we me amijo katåt amrãnh ne. Nhy m bep kati, Metîndjwýnh ne kute prîne me akadjwýnhbê me apumũnh. Me aje amim mýjja'ã karõjakõt ne me akadjwýnhbê prîne me apumũ. Be, mebêngõkre ne me me akrākàbit pumũ, ga me kam kute amex pyræk nhy m me me amex jarê. Bep kati, Metîndjwýnh kute prîne me akadjwýnhbê me apumũnh nhy m mýjja punubit me akadjwýnhbê ikwākam kum me amex kêt. Mrãmri me apunukumrêx.

¹⁶ Amrêbê ne me Môjdjê kukràdjækõt ar amijo ba. Metîndjwýnh kabên jarênh djwýnh kabênkõtme ar amijo ba. Ar kõt me kute amijo ba rã'ã nhy m arým Djuão ajte adjwýnhdjwý bõx. Djuão kute ngõnhmã me angjênhja adjwýnhdjwý bõx. Ajbir ne Djuão tũmràm bõx ne ar memã 'ã ujarênh ny jarênh ba. Me kute axwemã irern kute Metîndjwýnh'ýr

amijo akêx nhym Metĩndjwỳnh kute me utàr ne me kadjy bēnjadjwỳr ne ar kute meo ba'ã ne memã ujarēnh tē. Nhym me krãptĩ arỳm kute 'ỳr amijo akêx prãmkmrêx, kute mrãmri ne me krãptĩ kikre ngriremã ngjēnh prãm ne kam 'ã kute aben nhingãnhja pyràk. Me kute ari 'ã ikjêo aben rēnh ne 'ã kute aben nhingãnho kumexja pyràk. Nãm me ã kute Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêx prãmkam ã ane.

¹⁷ Nhym Metĩndjwỳnh kukràdjà tũmja, kute me mrãnh mex'ã memã karōja, djãm arỳm tũm ne apêxmã? Kati, gêdja rã'ã ne. Pykamẽ kàjkwabít dja apêx nhym bep Metĩndjwỳnh kabēn dja tũmràm rã'ã rã'ã ne. Nhỳnh ne mỳjja ngrire, mỳrbê itàja 'õ biknormã? ane.

¹⁸ Ne kam ajte Metĩndjwỳnh kukràdjà 'õ jarē. Me kute tu prõ'ỳr bakumrêx ne kute kanga kêtũa memã arē ne memã kum,

—Gêdja me'õ prõ'ỳr mōn ar o ban kanga ne kam pãnh atemã me'õ'ỳr mōn kam kute krõ'ã prõ pyràk. Mjēnja ne axwe. Nhym kam ajte me'õ ne prõ kanga nhym kam me'õja ne me'õ kute prõ kangaja'ỳr mōn kam arỳm kute me'õbê prõo àkĩnh pyràk, ane.

Radjaru mōn me'õ bēnjadjwỳr 'wỳro nhỹ.

¹⁹ Nãm ã Jeju memã anen kam ajte memã mỳjja 'õ'ã karō ne memã,

—Me'õ ne ò nêkrêx kumex ne kute amidjwỳnhbit mar. Nãm kubêkà mex, kubêkà pãnh raxbit jangij ne ò kwỳ krēn djà mexbit kute mar. Myt kunĩkôt ne ã o anen ò kwỳ krēn rax ne. ²⁰⁻²¹ Nhym kikre jajkwa krekremã me'õ bikēnhja ikwã. Myt kunĩkôt kikre jajkwa krekremã ikwã. Ne te kute ò anhy krēn prãme. Me'õ kute myt kunĩkôt kubêkà mex,

kubêkà pãnh rax jangjênh ne 'ã mrãnhja tãm ne te kute ò anhy krênmã kuri ikwã ne te 'ã 'wÿro ikwã. Idjibê ne Radjaru. Tãm ne prĩne karÿr tÿx ne, tẽmẽ prĩne tÿx ne. Karÿrmẽ tê tÿx nhym ta ikwã. Nhym bep roprebit ne 'ÿr màt ne karÿr kunuw, tê kunuw.

²² Nhym ò mÿjja kêtja, Radjaru, arÿm ty nhym kam kadjy mrãnh djwÿnh kumÿn kãjkwamã Abraão'ÿr o tẽn o bôx. Nhym kam ar ingêt kukãmãre Abraãomẽ ro'ã ar ba. Nhym me'õ nhõ nêkrêx kumexjadjwÿ ty nhym me kam o mõn adjà.

²³ O mõn adjà nhym kam me tyk nhõ pykakam bôx ne kam tokry rax ne. Tokry: ne, ne kam tokry pymaje kãjmã rĩt ne amybÿm Abraão pumũ. Nhym ar Radjarumẽ ro'ã ar ba. Ar umar mexkumrêx ne kĩnhkumrêx ne ar ba.

²⁴ Nhym kam Abraão pumũn kam kum amijo akijñ kum, “Ngêtwa, ngêtwa Abraão, gop amrẽ amã ikaprĩn iwÿr Radjaru jano gê amrẽ iwÿr tẽn ngômã ikra nhôttebit jadjàn o inhõto ngo, ane. Ota ba kuwyjakam itokry bit itokry”, ane.

²⁵ Nhym Abraão kum, “Bir be, krãny, omũ. Atĩnri ne ga mÿjja mexbito amikĩnh ne. Nhym bep Radjaru ne kaprĩ, tĩnri kaprĩn ar ba. Ne kam arÿm jakam kĩnhkumrêx ne. Ga ne ga arÿm pãnh atokryn akaprĩre. ²⁶ Ë, mÿjja 'òdjwÿ. Djãm jãnh ne wãm awÿr tẽm ne kute ajmã ajomã? Nãm me banêje inuwti: nõ, ne kam abenmã kre raxi. Ne kam jakam me ijõ'õ me awÿr itẽm prãm kêtê. Ga me ajõ nĩnh pãnh me ikam abôx prãm kêtê. Aprakamã ne gwaj banêje inuwti: nõ”, ane.

²⁷⁻²⁸ Nhym kam kum, “E kum ã ne. Ë, ngêtwa, gora ibãm nhũrkwã'ÿr Radjaru jano. Kam ne

ikamy amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt. Ar'ÿr dja Radjaru tẽn arkum arẽn arkum tĩn jadjà gê ar jakam, me tokry rax djàjamã ikôt bôx kêt”, ane.

²⁹ NhyM Abraão kum, “Kati. Arkati, amrêbê ne Môjdjêmě Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh ar 'ã pi'ók no'ók ne te memã arẽ. Gê ar Môjdjê ar kabẽn ma”, ane.

³⁰ NhyM kam kum, “Kati, ngêtwã Abraão, got ren me'õ me tyk kurũm me'ÿr katon bôx ne memã arẽ nhyM ren me arỳm kôt amim katon kam ren wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ÿr amijo akêx ne jakam bôx kêt ne”, ane.

³¹ NhyM Abraão kum, “Kati, dja me Môjdjêmě Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh kabẽn mar prãm kêt, nhyM ajte me'õ me tyk kurũm katon te memã amijo amirĩt ne te memã arẽ nhyM ren ajte tãm ne. Te ren omũn tu ate krã”, ane. Nãm ã Abraão me'õ nhõ nêkrêx kumexjamã ane. Tãm ne ja, ane.

Be, nãm ã Jeju memã ujarẽnh ane.

17

Me'õ me'õkam axwe nhyM tu axweo biknormã.

¹⁻² Ne kam ajte kôt ba djwỳnhmã,

—Wãnh ne me axwe pro ar akukãm rax ne nõ. NhyM bep me kute memã axwe'ã àpnênhja gêdja me tokry ra:x ne. Watĩ:re. Dja prĩne Metĩndjwỳnh meo ajkê nhyM me tokry ra:x ne. Me'õ kute me prĩre pyræk ne ajbir kute amim imar nyja nhyM ren me'õ axwe'ã kum apnê nhyM ren arỳm kôt axwe nhyM kam ren me kute kum axwe'ã àpnênh djwỳnhja nhõkre'ã kênpoti nhô ne ren ngônhamã kumẽ, ngô raxbê pyka kêt mã kumẽ nhyM ren

kubĩ, ja ne kàjbê tokry. Tokry ngri. Nhym bep kati, dja prĩne Metĩndjwỳnh o ajkẽ nhym tokry ra:x ne.

³ Gora ar amijã ano tỳx ne amijãno dja. Dja ar akamy'õ axwe jabej gar ajõ kum akabẽn'õ jarẽ. Kum akabẽn'õ jarẽ gẽ axwekam amim ngryk ne amim kato ga kam tu o akno. ⁴ Gêdja mã akam axwe jabej ga kam tu o abiknorkumrẽx. Dja myt pydjikam akam axwe amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt ne kam awỳr tẽm ne kute amã, “Arỳm ne ba ijaxwekam amim ingryk ne”, anhỳr amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt jabej ga kam tu o akno, ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Tu amim kamnhĩxkumrẽx.
Mat 17.20; Mak 11.23*

⁵ Nhym kute ar anor nhym ar mõrja Bẽnjadjwỳrmã kum,

—Ar ba ne bar ije amim amar ngrire. Gop on ar ikadjwỳnhbê ar ijo tỳx ne ar ikadjwỳnhbê akabẽn wadjã bar amim amar rax.

⁶ Nhym kam Bẽnjadjwỳr arkum,

—Ga ren ar amim ikamnhĩx ngrireo kute motadu 'y kryre ja pyrãk ne ren arỳm pyjamã akabẽn ne ren kum, “On amikaban ngõ raxbê pyka kêt mũ jakam mãn ajte dja”, ane.

Nhym ren tẽn ngõ rax nĩjkam dja. Ar aje tu amim ikamnhĩxkumrẽxkam ren tẽn nĩjar ngõ raxkam dja. Nhym bep kati, ãm ar aje amim ikamnhĩxkumrẽx kêtê, ane. 'Ybê motadu ne kryre kute karnhõ nhijy pyrãk. Nhym Jeju ajte arkum,

Me tu akrãnmã Metĩndjwỳnhmã àpênhmã.

⁷ Ga we ar ajõ abēnjadjwỳr rax ne nhỹ. Nhym kam anhõ àpēnh purkam àpēnhmã tẽ, nàr kon kute mrykĩ'ãtomtio djuw mexmã 'ỳr tẽ. Ne kam wãnh purkam àpēnh dja. Àpēnh dja:n arỳm àpēnh ino ren bõx. Djãm aje kum, “Amibêx ne nhỹn atyk djà kêt ne kam anhõ kwỳ krẽ”, anhỹrmã got.

⁸ Bep kati, dja ga ajte tu ano ne kum, “On imã õmrõn kam kadjy tẽn kubẽkà mex jadjàn amrẽ imã õmrõo tẽ ba kukrẽ. Ne ngõdjwỳ imã kwỳ jadjà. Dja ba inhõ kwỳ krẽn kõt ikõ, ane. Ba ikumrẽx inhõ kwỳ krẽn pa ga kam ikudjwa anhõ kwỳ krẽn kõt ikõ”, ane.

⁹ Djã nãm bēnjadjwỳrja õ àpēnh djàpēnh amra got. Djã nãm õ àpēnh djàpēnh pumũn kum mex jarēnh ba got. Kute kabēn mar ne kute kõt amijo bakam, djã nãm kum mex jarēn kam kum amikĩnh jarēnh ar o ba? Kati, mrãmri ne õ àpēnh. Õ àpēnh kute õ bēnjadjwỳr kabēn mar ne kute kõt kum mỳjja kupēnh.

¹⁰ Bir be, ar gadjwỳ dja gar Metĩndjwỳnh kute ar amã mỳjja jarēnhja kunĩ kupēn amidjapēnh pumũn kam, “Ije, djã nã bãm ar Bēnjadjwỳrmã idjapēnh mex ar iba got ar ijo amra? Kati, dji Bēnjadjwỳr kute me anor nhym õ àpēnh kute kum àpēnhmãkêt. Kõt ne Bēnjadjwỳr ar ijano bar kum idjapēnh iban ikĩnhkumrẽx ne, ane. Djãm kute ar idjapēnh õmra kadjy ne bar kum apê? Kati, nã bãm ar tu akrànãmã kum idjapēnh iban kam ikĩnhkumrẽx ne”, ane. Dja gar ã ane. Be, nãm ã Jeju kõt ba djwỳnhmã arēnhõ ane.

Me ã kajêkam tê kubê 10.

11 Ne kam ajte Djeruxarē'yr kràn tēn pry pnã, aben nêje a'yr. Nãm mũm pykabê Xamarij ne amrê pykabê Garrêja nhym pyka 'yr nhõkre djãkõt pry ja'ã tē, 'ã Djeruxarē'yr tē. 12-13 Nãm pry'ã tēn kam ĩ krĩ 'õmã àr tē. Krĩ 'õmã àr tē nhym me ĩ kajêkam tē kutã mõi. Me ĩ kajêkam tēbê 10 ne kutã mõi kajpan kam nĩjar ku'ê, tãri ku'ê kêtê, nĩjar ku'ên kam kãj bê kum kabēn ne kum,

—Jeju, Bēnjadjw̄yr, gop amã me ikapri, ane.

14 Nhym Jeju me omũn kam memã,

—On me mõi me kadjy Metĩndjw̄ynh mar djw̄ynhmã amibē, ane.

Nhym me mõi pro akẽx ne mã Metĩndjw̄ynh mar djw̄ynh'yr mõi mõrrãm arỳm kà mex ne.

15 Nhym kam pydjın amimex pumũn kam akubyn Jeju'yr tē. Metĩndjw̄ynhmã ukapri, mex jarēnhõ tē. Kãj bê kum arēnhõ tēn kam Jeju'yr bõx. 16 Jeju'yr bõx ne kam tu mỳrbê tỳm ne kum amikĩnh jarēnhõ nõn kum mex jarēnhõ nõ. Me bajtem'õ, Xamarijkam me ja'õ. Tãm ne akubyn tēn Jejumã mex jarē. 17-18 Nhym kam Jeju memã,

—Ije, nhãr me? Nã bãm mebê 10o mex nhym me 'õ akubyn iw̄yr tēm kêt ne. Mỳkam ne kubajtem-jabit akubyn iw̄yr tē? Mỳkam ne me wã akubyn kudjwa mõi ne Metĩndjw̄ynhmã mex jarēnh kêt ne?

19 Ne kam kum,

—Aj, on kãjmã djan tē. Nã gãm tu amim ikamnhĩxkumrẽx ne. Nhym kam arỳm Metĩndjw̄ynh apytã, ane. Nãm ã Jeju kum ane nhym kam mã tē.

Akubyn bôx dja kutã dja me ate krãn ar ba jarênh kadjy.

Mat 24.23; Mak 13.21

²⁰ Nhym kam mebê pardjêu Jejumã,

—Mÿj akatikam dja Metĩndjwÿnh me bawÿr Bênjadjwÿrbê kumkati jano nhym kute me bakurê djwÿnhbê me bapytàr ne kute ar me bajo bamã?

Nhym kam memã,

—Kute me apytàr ne ar me ajo ba kadjy, djãm Bênjadjwÿrbê kumkati mÿjja 'ômê ro'ã bôx ga me aje kôt omÿnh ne aje abenmã bôx jarênh akumexmã? Kati, me kute mÿjja 'ôkôt omÿnh kêt. ²¹ Me kute jakam mÿjja pumÿnh ne kute abenmã, “Ota, Bênjadjwÿr arÿm bôx”, anhÿr kêt.

Nàr kon, me kute nÿjar omÿnh ne kute abenmã, “Orĩnã, arÿm Bênjadjwÿr amrê tẽ”, anhÿr kêt.

Mÿkam? Bir, anhô Bênjadjwÿrbê kumkati kute ar me apytàr ne me akadjy bēnjadjwÿr ne kute ar me ajo bamã ne arÿm me awÿr bôx, arÿm me anhipôkri bôx, me anhipôkri ar ba, ga me omÿnh kêtikumrêx, ane. ²² Ne kam ate kôt ba djwÿnhmã,

—Adjÿm, dja ï ar akaprĩ djà ar awÿr bôx. Ar akaprĩ djà nhijukri dja gar te ikuka kre jabej rĩt. Ne kam abenmã, “Gora gê on ajte akubyn bôx gwaj omÿ. Amrêbê kute gwaj bakadjy amijo ï ne gwaj bawÿr rwÿkja gora gê akati pydjikam ajte rwÿk jabej gwaj gop ajte omÿ”, ane. Dja gar te aje ipumÿnh prãme. ²³ Nhym me ar amã,

—Ota arÿm bôx, ota arÿm jakam bôx, anhÿr jabej, nàr me ar amã, “Ë, onĩj arÿm bôx”, anhÿr jabej ga kam ar tu ate akrãn 'ÿr amôr kêt ne mekôt 'ÿr aprôt kêt.

²⁴ Nnym bep kati, ibôx djà gêdja amirĩ:tkumrêx ne. Amirĩtkumrêx nnym me kunĩ omũ. Ba ije amijo inhĩ dja ba akubyn bôx nnym me kunĩ ipumũ. Ga na jadjênh ne kute prĩne kàjkwa kurwýo tuknĩja pumũ. Dja ã akubyn ibôx djà nhõ akatikam ije amijo amirĩto kàjkwa kunĩ kurwýo ane.

²⁵ Nnym bep itokry rax kumrêxi. Me kamin-grãny ja dja me prĩne ijo ajkê ba kam itokry rax ne. ²⁶ Nnym bep akubyn ibôx 'ýr dja me ate krãn ar ba. Ba ije amijo inhĩ dja ba akubyn ibôx 'ýr nnym me ate ar krãn ba. Me kute amrêbê me bakukãmã Nôwekam me ja pyræk ne ate ar krãn ba. ²⁷ Nãm me õ kwý krên kôt ikõn abenwýr babit ar o ba rã'ã nnym arým Nôwe kà raxmã wadjà nnym me aêrbê ngõ me iby ajkapĩn me imex ne.

²⁸ Ne kam ajte kute amrêbê me bakukãmãre Rokam me ja pyræk ne ate krãn ar ba ne õ kwý krên kôt ikõn abenmã mýjja ngãn abenmã mýjja o pãnh ne purkam mýjja kren amim kikren jabit ar kuman o ba. ²⁹ Ar ã anhýr ba rã'ã nnym arým Ro krĩbê Xôtôma kurũm tẽ. Aje. Nnym arým wakrekam kuwy me aêrbê mekam ajka'u ne me imex ne. Kẽn ngrãngrã pôkmẽ me'ã akàn kam me imex ne.

³⁰ Dja ba ã akubyn ibôx djào ane. Gêdja me ate ar krãn ba. Ba kam ba ije amijo inhĩja dja akubyn ibôx djà me aêrbê ã amirĩto ane. ³¹ Kam, ibôx djajakam, gêdja me'õ kre tã nhý ne akubyn õ nêkrêx'ýr àr kêt. Kwãrĩk wãnh akubyn ũrkwãkam nêkrêx'ýr àr ne byr ne o tẽm kêt. Nnym me'õdjwý ar purkam ba. Ba bôx gẽ arĩk wãnh õ kikremã õ nêkrêx'ýr kwýr kêt. ³² Gar Ro prõja ma. Ro prõ ne õ nêkrêxo amak djaje amipãnh krã tẽn ty.

³³ Me kute amidjwýnhbit mar ne pykakam mỳjja jakôtbít amak bēnja gēdja me tyn kam ijukri tīn kētkumrēx. Nhyṃ bep me kute amidjwýnh mar kēt ne amibē ō mỳjja kanga, me tām gēdja me amiptān ar tīn ne ba, jakam ar tīn ne ban kam tyk nhijukri tīn rā'ā rā'ā. Tām ne ja.

³⁴ Nhyṃ bep kati. Ē, ba ar amā arē, dja ba akamātkam ibōx jabej nhyṃ me'ō my ar amānhkrut aben nhikō'ā nō. Ba ikjēbito tē nhyṃ ikjē arek wakrekam nō. ³⁵ Nhyṃ me'ō nire ar amē à'uko nhỹ. Ba ikjēbit pa 'amýn o tē nhyṃ ikjēja arek wakrekam nhỹ. ³⁶ Nhyṃ me'ō my ar amē kapōtkam tē ba ikjē pa 'amý nhyṃ ikjē arek wakrekam dja, ane. Nām ā Jeju ane. ³⁷ Nhyṃ kōt ba djwýnh bōx djà jabej kukij ne kum,

—Bēnjadjwýr, nhỹnh jakam dja ga bōx?

Nhyṃ arkum,

—Gar nhōnhne mry tyk'ā bikprōnh ne kumex ne kute o amirītja pumũ, ane. Dja ā Jeju akubyn bōx kutā mỳjja apōx ne bōx djào amirīto ane.

18

Me'ō nire kute kabēno bēnjadjwýr katyk.

¹ Nhyṃ kam ajte kōt ba djwýnhmā atemā mỳjja'ā ujarēnh jakreo tē. Mete Metīndjwýnhmā kabēn 'āno ām ne kute kanga kēt'ā ne arkum arēn arkum,

² —Atemā pyka 'ōkam ne memā axwe pānh jarēnh djwýnh kum Metīndjwýnh pyma kētkumrēx ne mebēngōkredjwý mar kētkumrēx. ³ Nhyṃ pyka tām kam me'ō ni 'uwtīre kubē mjēn tyk nhyṃ me'ō ar o bikēho ba, 'uwtīkam ar o bikēho ba. Nhyṃ kam akati kunīkōt mā 'ýr mrān kum arēn kum, “On

ijo angryk”, ane. “On ikurê djwÿnhmã arê gê on imã o pãnh”, ane.

⁴⁻⁵ Ne mã kum 'ã apnê. Te kum 'ã apnê nhym ate krãn ar ba. Nhym mã kum arê nhym kam, “Ije. Ije ba gop on 'uwtĩwão ingyryk ne kute kum o pãnh kadjy kurê djwÿnhmã ikabên 'õ jarê gê gop on arek wãnh nhÿ ba ityk djà kêt. Djã nã bãm imã Metĩndjwÿnh pyman imã mebêngôkre pyma got ba o ingyryk? Kati, nãm mã ikujrê ba gop on o ingyryk gê gop on anhikrên kabêno ikatyk ngri”, ane.

⁶ Jeju ne arek arkum ujarênho dja ne arkum, —Memã axwe pãnh jarênh djwÿnh ja ne axwekam me'õ 'uwtĩo ngryk ne. Amijã maje ne o ngryk ne. ⁷ Djãm ã Metĩndjwÿnh kute anhÿr got? Kati, Metĩndjwÿnh ta ne amijo me bapytàn kam õ me jabê ate krãn ar ba kêtumrêx. Nãm õ me ja mar 'ãno dja. Nhym me kum amijarênh ry typydji. Akamàtkammê a'urimê ne me kum amijarênh ry typydji.

Nhym arÿm me kuma. Djã nãm amikrà:n gormã õ me jao ngryk got. ⁸ Kati, ã, ba ar amã arê. Dja õ me jao ngryk kukrà kêt ne. Ba ije amijo inhĩ gédja ba akubyn pyka jamã bôx, ije meo ingyryk kadjy akubyn bôx, djã nãm me ja akubyn ibôxmã ikamnhĩx got? Kati, dja me ate krãn ar pyka jabê ba rã'ã ba akubyn bôx, ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnhmã ane.

Me'õ ar amãnhkrut kute Metĩndjwÿnhmã amijarênhmã.

⁹ Ne kam ajte memã atemã mÿjja'ã ujarênh jakreo tẽ. Me ãm ta axwekam we katàt mrãnh ne ajkwaobit kute ar amimex jarênho ban kam mÿm

me ja'äbit ar axwe rênho baja, me ja'ä ne memã mÿjja jarên memã,

¹⁰ —Me'õ ar amãnhkrut ne ar kute Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam kum amijarênhmã tẽ. Nhy m jabê pardjêu'õ nhy m jabê bẽnjadjwÿr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djwÿnh, àkĩnhĩre.

¹¹ Nhy m kam pardjêuja tẽn wadjàn djan kam Metĩndjwÿnhmã amijarênhkam amijo àmrao djan kum, “Metĩndjwÿnh, ba amã amikĩnh jarẽ, ane. Ije me uràk kêt kam ne ba ikĩnhkumrẽx. Me ne me àkĩnhĩ, axwe, abenbê prõo akĩ. Nhy m bep kati, ba ne ba ajmã ikute kêtê. Ije tãwã pyràk kêtê. Ije àkĩnhĩwã, kute pi'ók kaprĩo atom djwÿnhwã pyràk kêtê, kam ne ba ikĩnhkumrẽx. ¹² Nhy m bep ba ne ba amã ikabên kadjy amijajburo amãnhkrut ne, pi'ók tyk nhõkre djàkõt mẽ pi'ók ràràrmẽkam. Ne ajte amã apÿnh inhõ mÿjja djàri kwÿ rax ne kungã. Nã bãm apÿnh inhõ mÿjja djàri kunĩ aben kadjy kryre ne amÿn o aptàn rax ne amã kungã. Tãm ne ja”, ane.

¹³ Nhy m bep ate ne pi'ók kaprĩo atom djwÿnh. Nĩjar ne dja, pijàm djàje ibôn djan kàjmã kàjkwa'ÿr krã kêt ne amititiko dja. Amijaxwekam kaprĩn pijà:m ne. Ne kam Metĩndjwÿnhmã kum, “Dja ga adjukaprikõt ikam adjukapri, ane. Nà, mrãmri ne ba ijaxwe ga kam tu amã ikapri”, ane. Nãm ã pi'ók kaprĩo atom djwÿnh Metĩndjwÿnhmã ane.

¹⁴ Be, ba me amã arẽ. Mrãmri ne arÿm Metĩndjwÿnh tãmja jaxwekam ngryk kêt ne arÿm kum axwe kêt jarẽ. Nãm tu axweo aknon kum kabên mex jarẽ nhy m arÿm umar mexkumrẽx ne mã ùrkwãmã tẽ.

Nhy m bep me'õbê pardjêuja ne kute kum axwe kêt jarênh kêt. Mÿkam? Bir, me kute amijo rax

kadjy kute ar amimex jarēho baja gêdja me ĩ kâtàm ne. Nhyim bep me kâtàm, me akrānmã kute amijo ban pijàm ne ar baja gêdja ĩ Metĩndjwýnh meo rax ne. Nãm ã Jeju memã arēho ane.

Kute me přireo kĩnh.

Mat 19.13; Mak 10.13

¹⁵ Nhyim me Jeju'ýr me přiredjwýo mō, me přiredjwý jamýn 'ýr meo mō, kute me'ã ikra jad-jwýr ne kute meo kĩnhmã. Nhyim kôt ba djwýnh me omũn kam nêje me kajpan memã bēn týx ne.

¹⁶ Nhyim bep Jeju ne amiwýr me přire 'uw ne kam kôt ba djwýnhmã kum,

—Kwãrĩk wãnh arek amrē me přire iwýr mō, ane. Kwãrĩk wãnh gar mebē adjãptàr kêt gē me arek amrē mō. ã me kute amijo anhýrbit gêdja Metĩndjwýnh me utàn me kadjy bēnjadjwýr ne ar meo ba. ¹⁷ Ě, mrãmri ne ba ar amã katàt arē. Me kute me přire pyràk ne amijo kâtàmjabit gêdja Metĩndjwýnh me utàn me kadjy bēnjadjwýr ne ar meo ba. Be, me přire kute ta amim imarja pumũ. ã me kute amijo anhýr gêdja Metĩndjwýnh me utàn me kadjy bēnjadjwýr ne ar meo ba, ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Jeju me'õ bēnjadjwýr ngrirebē nêkrêx pyma.

Mat 19.16; Mak 10.17; Xim k 6.6; Xij 5.1

¹⁸ Nhyim kam me'õ, bēnjadjwýr ngri'õ Jejumã,

—Bēnjadjwýr, ga ne ga amexkumrêx. Mã gêdja ba amijo? Itĩn rã'ã rã'ãmã, mã gêdja ba kadjy amijon? ane.

¹⁹ Nhyim kam kum,

—Mýkam ne ga imã imex jarē? Djãm mrãmri aje amim imex marmã got ga imã imex jarē. Me

ne me mex kêt, nhym bep Metĩndjwỳnh pydji ne mex. ²⁰ Arỳm aje Metĩndjwỳnh kukràdjà marjakam ajte ikukij. Kute me mrãnh katàt'ã memã karõkõt kukràdjà ne ga arỳm ama. Aje mebê prõo adjàkĩnh kêt ne aje me par kêt ne adjàkĩnhĩ kêt ne ajêx ne aje me kàmex jarẽnh kêt. Ne ajte aje abãmmẽ anã ar kabẽn mar ne ar kabẽnkõt amijo abaja ne ga arỳm ama. Ja kunĩ ne ga arỳm ama, ane.

²¹ Nhym bẽnjadwỳr ngrija kum,

—Nà, arỳm ne ba ibòktikam ja kunĩ ma. Ne kam kõt ar amijo iba rã'ã:n arỳm ijabatành ne, ane.

²² Nhym Jeju kabẽn ja man kum,

—Mỳjja pydji ne kute akukrà rã'ãã. On tẽn memã anhõ mỳjja wã ngràn pãnh pi'òk kaprĩ byn me 'uwtĩ, me õ mỳjja kêtjamã angãn o me kĩnh ne kam amrẽ iwỳr tẽn mã ikõt ajkamẽ. Dja ga ã anen kam arỳm kàjkwakam anhõ mỳjja mex kumex, ane.

²³ Nhym kam kuman kam kaprĩ:re. Õ nêkrêx kume:xkõt amak bẽn ne kam kaprĩre ne dja.

²⁴ Nhym kam Jeju kaprĩ pumũn kam memã,

—Nêkrêx ne kute me kukrà prãmã. Me õ nêkrêx kumex gêdja me te Metĩndjwỳnh nhõ pyka'ỳr bõxmã, te Metĩndjwỳnh kute meo baja'ỳr bõxmã.

²⁵ Be, ga mry jabatànhbê kameru te: kute aguja tekrax kremã ngjênhmãja pumũ. Me õ nêkrêx rũnhdjwỳ kute uràk. Nãm te Metĩndjwỳnh nhõ pyka'ỳr bõxmã, te Metĩndjwỳnh kute meo baja'ỳr bõxmã nhym nêkrêx utà: ne, ane.

²⁶ Nhym me kabẽnja man kam kum,

—Ije nhym mỳj me'õ gêdja Metĩndjwỳnh amim utà? ane.

²⁷ Nhym memã,

—Mebêngôkre te kute mỳjjao anhỹrja ne Metĩndjwỳnhmãbit amirĩt ne. Metĩndjwỳnh kute me õ nèkrêx kumexja kute me utàrkôt mar, ane.

28 Nhyam kam Pedru kum,

—Ë, arỳm ne bar inhõbikwa kunĩmã inhiren kam mã akôt ajkamẽ, ane.

29-30 Nhyam kam arkum,

—Nà. Mrãmri ne ba katàt ar amã arẽ. Godja me'õ arỳm õ mỳjjamã irer jabej, nàr õbikwamã irer jabej, õ kikre, nàr prõ, nàr kamy nàr nãmẽ bãm, nàr kramã irer jabej. Godja arỳm õ mỳjja ja 'õmã irer, ne kute memã Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnh nhyam kute me utàr ne kute meo ba kadjy kum irer jabej, ba dja ba kum o pãnh ra:x ne. Dja ba pãnh on pyka jakam kum mỳjjao akrenh mex ne kum kungã. Nhyam ije pykao nykam gêdja tĩn rã'ã rã'ã ne, ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Jeju ajte kôt ba djwỳnhmã amityk jarẽ.

Mat 20.17; Mak 10.32

31 Ne kam kôt ba djwỳnhbê 12o aben pydjın kam aro mõn arkum,

—Ë, ota gwaj arỳm Djeruxarẽ'yr badjãbir ne kam babõxmã. Kam gêdja me ajmã ijo. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr ibõxja dja me ajmã ijo. Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh kute ijã pi'òk no'òk tũmja kôt dja me ã ijo anhỹro tẽ:n kam inomã kumẽ. 32-33 Dja gwaj bõx nhyam kam me me bajtemmã ikanga nhyam kam me ijã bẽno ajkẽn ijo axên ijapryñ ikutõn ikaprêprê:k ne kam ibĩ. Nhyam kam ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ba kam ajte akubyn itĩn ne ikato, pi'òk no'òk tũmja kôt, ane.

34 Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnhmã amijã karõn arkum amijarẽho ane. Nhym ar kute kabẽn ja mar kêtikumrẽx. Kabẽn ja ne Ar kubê bipdjur nhym ar kam te kute marmã.

Me'õ no rã akubyn rît.

Mak 10.46

35 Nhym kam Jeju kôt ba djwÿnho mõ ne kam krĩraxbé Djeriko tẽpo mõ. Nhym me'õ no rãja pry jakàkam nhÿ ne à'wÿro nhÿ. 36 Nhym me itepato 'ãnh mõ nhym kam me kanga man memã,

—Mÿkam ne ga me akanga mõ? ane.

37 Nhym kam me kum,

—Jeju, ane. Nadjarekam Jeju ne me ijo mõ, ane.

38 Nhym kam kum amijo akij ne kum,

—Ë, Jeju, Dawi tàmdjwÿ 'õ, gop amã ikaprĩ, ane.

39 Nhym me wamã mõrja kum bẽn tÿx ne kum,

—E kum anhikrê, ane.

Nhym kam tu kum àkjêro bẽn kum,

—Dawi tàmdjwÿ'õ, gop amã ikaprĩ, ane.

40 Nhym kam Jeju tẽm tÿx katikôt djan kam amiwÿr ku'uw. Nhym kam me'õ 'ÿr tẽn kum,

—Aje, onĩ arÿm amiwÿr ajuw, anen kam pa 'amÿn o tẽn 'ÿr o bõx. 41 Nhym kam kum,

—Nãr, mÿj nã? Mã ne ba ije ajomã?

Nhym kam kum,

—Bẽnjadjwÿr, aje inoo mex ba irĩtmã.

42 Nhym kam kum,

—Nà, on rît. Tu aje amim ikamnhĩxkumrẽx kam ne ga arÿm amex, ane.

43 Nhym kam tebê rît. Ne kam Jejukôt tẽ, mekôt tẽ, ne Metĩndjwÿnhmã ukaprĩmẽ amikĩnh jarẽho

tě. Nhyŋ kam me kunĩ omũn kôt Metĩndjwỳnhmã mex jarě.

19

Djakij Jejuo aminhõ.

¹⁻² Nhyŋ kam Jeju krĩbê Djeriko'ỳr meo mõn meo bõx ne kam bit kajõnhkôt katormã. Nhyŋ me Jeju'ã kumex ne prĩne angrĩn o mõ. Nhyŋ kam me'õbê Djakij. Djakij ne bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr. Kam ne õ nêkrêx ra:x ne. ³ Nhyŋ me prĩne Jeju jangrĩn o mõ, kunoro mõ. Nhyŋ kam te Djakij kute omũnhmã 'ã aminhinô ryo tě. Mỳj me'õbê Jejuja kute omũnhmã te 'ã aminhinô ryo tě. Djakij krô krĩkam ne te kute omũnhmã nhyŋ me prĩne kubê utà.

⁴ Nhyŋ kam kukãm prõt ne. Kukãm prõt ne kutêp wabi. Pidjô'ã wabi. Amrě tẽm nhyŋ kute omũnhmã kutêp pidjô'ã wabi. ⁵ Nhyŋ kam Jeju 'ỳr tẽn bõx ne parbê djan kãjmã krãn kam kum,

–Djakij, amrě aparmã aprõt. Jakam dja ba akôt tẽn anhũrkwãkam nõ, ane.

⁶ Nhyŋ kam tebê aparmã prõt ne ruw ne kam kĩ:nhkumrêx ne ũrkwãmã Jejuo tẽn o wadjà. ⁷ ũrkwãmã o tẽn o wadjà nhyŋ me omũn kam kangãngãn abenmã ajkwa momoko kumex, ne,

–Djijàk, me axwe'ỳr ne mõn wadjà, ane. Djãm tãwã mex, ane.

⁸ Nhyŋ Djakij Bẽnjadjwỳr kuka kõnh djan kam kum,

–Bẽnjadjwỳr, ba inhõ mỳjja kõnho ajkjên me bikẽnhmã kungã, ane. Ne ije me'õbê pi'òk kaprĩo

idjàkĩnh jabej akubyn me'õmã inhõ jao amãnhkrut ne o amãnhkrut ne kungã.

⁹ Nhyam kam Jeju kum,

—Akati jakam ne arým Metĩndjwýnh apytà, anhũrkwãkam ar wãmẽ ro'ã. Mrãmri gadjwý ne ga abê Abraão tãmdjwý'õ nhyam Metĩndjwýnh arým apytà, ane. ¹⁰ Be, ja kadjy ne ba tẽ. Ije me axwe jabej ne ije me utãrmã ne ba tẽ. Kadjy ne ba amijo inhĩ ne me awýr ruw, ije me axwekam biknorja jabej ne ije me utãrmã, ane. Nãm ã Jeju kum ane.

Me'õ bẽnjadjwýr kute õ àpênhmã pi'òk kaprĩ nhõr.

Mat 25.14

¹¹ Nhyam me kute maro ãm rã'ã nhyam ajte memã mýjja 'õ'ã ujarẽnh jakreo tẽ.

Nãm Jeju arým Djeruxarẽkam bõx 'ýr nhyam kam me amim,

—Jakam dja Jeju Djeruxarẽkam bõx ne on me bakadjy Bẽnjadjwýrbê kumkatin me bakuré djwýnhbê me bapytàn ar me bajo ba, ane. Me ta ne me kute amim àtari kêtka tỳx amim kamnhĩx. Nhyam bep Jeju ne kute katàt memã arẽnhmã.

¹² Kadjy ne memã mýjja 'õ'ã ujarẽnh jakreo tẽn memã,

—Ë, bẽnjadjwýr kra'õ ne me kute nýjar atemã pyka 'òkam 'ã bẽnjadjwýr mẽnhmã tẽ. 'Ã bẽnjadjwýr mẽnh nhyam ajte akubyn õ pykamã me'ýr tẽmmã. ¹³ Ne kam tẽm kutã amiwýr õ àpênh 'uw. Õ àpênhbê 10 ne amiwýr ar ku'uw ne kam arkum ngõnho pi'òk kaprĩre ngã. Pãnh raxkam. Õ àpênh kunĩmã pi'òk kaprĩ pýnh'ã kabẽn ne arkum kungãn kam arkum, “Dja gar ikutêp imã jao aptà. Dja ba amrẽ akubyn 'ýr tẽ”, ane.

14 Nhym bep ò pyka djwýnhkam me ja ne me kum kǐnh kêt ne, kum kurê ne kam kôt me kwý jano nhym me nĩjar kôt bôx ne kam memã, “Kwãrĩk wãnh tãmja'ã bēnjadjwýr mēnh kêt. Me ba ne ba me imã tãwã kǐnh kêtê. Kwãrĩk wãnh gê tãmja me ijo ba kêt”, ane.

15 Nhym me tu ate krãn 'ã bēnjadjwýr mē. 'Ã bēnjadjwýr mē nhym akubyn ò pykamã bôx ne kam amiwýr ò àpēnh 'uw ne arkum, “Nãr, djãm arým ne ba ije ar amã pi'òk kaprĩ nhõrwã gar ikutēp imã o aptà”? ane.

16 Nhym kam ja kumrêx 'ýr o bôx ne kam kum, “Bēnjadjwýr, ota ba anhõ pi'òk kaprĩ pydjija ar o iban arým amã o aptà. Amã o aptàn abenã kumē nhym arým kubê 10”, ane.

17 Nhym kam kum, “Mexkumrêx. Ga ne ga adjápēnh mexkumrêx. Nã bãm amã mýjja ngrire ngã ga prĩne imã o djuw mex ne, ikutēp imã o djuw mex ne aje kanga kêt. Pãnh gêdja ba amã krĩ krãptĩ jarê, krĩbê 10 jarê. Ga kam abēnjadjwýr rax ne amũ idjô'ã ar kam meo aba”, ane.

18 Nhym atãri ja 'ýr o bôx ne kum, “Bēnjadjwýr, ota ga aje imã pi'òk kaprĩ nhõrja ba ar o iban arým amã o aptà nhym kubê 5”, ane.

19 Nhym kam kum, “Gadjwý ne ga amexkumrêx. Jakam dja ba amãdjwý krĩ krãptĩ jarê, krĩbê 5 jarê, ga kam abēnjadjwýr rax ne amũ idjô'ã ar kam meo aba”, ane.

20-21 Nhym kam atãri ja 'ýr o bôx ne kam kum, “Bēnjadjwýr, mĩ, anhõ pi'òk kaprĩ. Nã bãm ije amã kupēnh prãm kêt kam prĩne amã kubêkào kupun kudji. Imã apymakam. Nã gãm apyma ne. Nã gãm

aje amim mỳjja kunĩ jadjwỳr kêt kam ar mebê jãm o amijakren o atomo aba. Ne ga adjàkre kêt kam ar mebê djwỳo atomo aba”, ane.

22-23 Nhy m kam kum, “Ga ne ga ajaxwekumrêx ne imã adjàpênh prãm kêt ne. Akabên jakôt gêdja ba ã ajo ane. Djã ã bã ipyma? Ne ije amim mỳjja kunĩ jadjwỳr kêt kam ar jãm mebê o amijakren o atomo iba ne idjàkre kêt kam ar mebê djwỳo atomo iba? Bir be, ga kam we ga aje amim ipumũnhkôt ren inhõ pi'òk kaprĩ jao tẽn me kute pi'òk kaprĩ marmã angã nhy m ren abenã rôrôk tẽn rax ba ren arỳm 'ỳr bõx ne kuby”, ane.

24 Ne kam me kute arek omũnho ku'êjamã, “Aj, amũ me ajõ kubê pi'òk kaprĩwã byn o tẽn kute imã pi'òk kaprĩo àptàr nhy m kubê 10wãmã angã”, ane.

25 Nhy m me kam kum, “Kati, bẽnjadwỳr, arỳm tãwã nhõ pi'òk kaprĩre raxi. Arỳm õ 10”, ane.

26 Nhy m kam memã, “Bir be, ba me amã arẽ. Arỳm me õ mỳjja gêdja ajte Metĩndjwỳnh iby memã kungã. Nhy m bep me õ mỳjja kêt, kute memã õr nhy m me kute kum o djuw mex kêtjabê gêdja Metĩndjwỳnh mỳjja ngrireja kunĩ by”, ane.

27 –Ë, ikurê djwỳnh kute ijã “Kwãrĩk wãnh gê tãmja me ijo ba kêt”, anhỳrja gêdja ga me amrẽ meo mõn ikuka kõnh me imex, ane. Be, tãm ne ja. Nãm ã Jeju kàjkwamã tēm ne akubyn pykamã bõx ne kute ar meo bamã ã amijarẽnho ane.

Jeju Djeruxarẽmã bõx.

Mat 21.1; Mak 11.1; Dju r 12.12

28 Memã arẽn pan kam ate meo mõ, Djeruxarẽ'ỳr kàjmã meo mõn 29 kam arỳm amẽ krĩ ngrireja tẽpo mõ. Krãnh nhidjibê Oriwêre

parbê amê krîja têpo mō. Krî nhidjibê Bepadjêmê Betanha têpo mōn kam amikukām kôt ba djwýnh amānhkrut janon arkum,

³⁰ —Pry ja'ã dja gar arek katàt krîwāmã tē. Nhy m ar akutã pry kator kraxkam me kute mry jabatānh nyre pī maktã kum ôkre djê nhy m ãmwã. Me 'ã krî kêt wã. Tãm gêdja gar amrê 'ãpre bôn o tē. ³¹ Gêdja gar 'ãpre bônho dja nhy m me'ô ar amã, “Mýkam ne gar 'ãpre bônho dja”? ane.

Gar kam kum, “Bēnjadjwýr 'ã tēm kadjy”, ane.

³² Nhy m kam Jeju kute ar anorja mã ar tēn 'ýr bôx ne kam kum kato. Kute arkum arēnh kôt kum kato. ³³ Kum katon 'ãpre bônho dja nhy m kam ô mry djwýnhja arkum,

—Mýkam ne gar mry 'ãpre bônho dja? ane.

³⁴ Nhy m kam ar kum,

—Bēnjadjwýr 'ã tēm kadjy, ane. ³⁵⁻³⁶ Ne kam Jeju kutã o tēn o bôx ne kam kum 'ã kubêkà rē, 'ã ýr kadjy. Ne kam kum ikra dja nhy m ar ikrakam par djan kâjmã 'ã arīn arým ate 'ã tē. Nhy m kam me arým prykôt kum kubêkà rēnho mō. Nãm mebê idjaer ã me bēnjadjwýr raxmã mýjja rēnh nhy m 'ã tēm mã ã kum prykôt kubêkà rēnho mōro ane. ³⁷ Nhy m kam arým Jeju Djeruxarē têpo mō. Krānhrebê Oriwêre ja'ã rwýkbê arým Djeruxarē têpo mō. Nhy m arým kôt ba djwýnhjamē, me kôt mōr, me itepato kôt mōrja arým kīnhkumrēx, kīnh ra:x ne arým àkjêr mō. Jeju ne mýjja pumūnh kêt kwý rax ne ipêx ne, nhy m me kute ipêxkôt omūn kam kīnhkumrēx ne Metīndjwýnhmã mex jarēnho mō, àkjêr mō. ³⁸ Ne kam abenmã,

—Gê Metīndjwýnh bēnjadjwýr jao kīnh rax. Bēnjadjwýr djwýnh kukwakam ne arým me

bakadjy bôx. Gora gê me kàjkwakamdjwỳ umar mex ne kĩnh rax. Gora gê me kàjkwakamdjwỳ Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽnho kumex, ane.

³⁹ Nãm me ã anhỹro kumex nhym kam mebê pardjêumẽ me krãptĩ akàn Jejukôt mō. Nhym kam mebê pardjêu Jejumã,

—Bẽnjadjwỳr gop akôt ba djwỳnhmã akabẽn gê anhikrê, ane.

⁴⁰ Nhym kam memã,

—Ba me amã arẽ. Nãm ren me anhikrê nhym ren kẽnja ijo àkjêro nhỹ, ikam kĩnh ne ren ijo àkjêro nhỹ, ane. ⁴¹ Anen kam arỳm Djeruxarẽ'ỳr mō. 'Ỳr mōn arỳm irã. Irãn omũn kam ate me abej muw. Me kute amibê Jeju kangan amibê kurên kute bĩn nhym Metĩndjwỳnh kute pãnh prĩne meo bikẽnhmã ne kôt amak bẽn ne me abej muw, ne,

⁴² —Ga ren me ga aje amidjumar mex djà mar ren akati ja tãmkam ren adjumar mex ne ar aba. Nhym bep kati, mỳjwã ne adjumar djà'ã, mỳjwã ne me ajãn kam me abê o akno. ⁴³ Adjỹm, dja ã me ajo bikẽnh djà nhõ akati me awỳr bôx. Dja ã me akurê djwỳnh me awỳr bôx ne me amã ipôk ne prĩne pykao me abê ka'ên prĩne me abê ijên me amã ipôk me:x ne me ajo dja. ⁴⁴ Dja me aminhikra kraxkam me akrã jadjuw ne prĩne me anhimex ne kam me anhõ kikre prĩne kungràn ikô rẽnho mō, ne me abêngôkredjwỳo pyka tako mō, akramẽ. Dja me prĩne me ajo mōr djà kaprã. Nhỹnh gêdja par'õ dja? Nhỹnh dja mỳjja'õ nō? Mỳkam? Bir, me aje amim Metĩndjwỳnh mar prãm kêtgam. Nãm arỳm Metĩndjwỳnh me awỳr bôx kute me amã me adjumar mex jarẽnh ga me adjumar mex ne ar

abamãn amã Metĩndjwỳnh mar prãm kêt ne, ane. Nãm ã Jeju ane, anhỳr djwỳnhrà m Djeruxarẽ kurê djwỳnh kute o bikẽnhmã ã memã arẽho ane.

Kute kikreti nêje me anor.

Mat 21.12; Mak 11.15

⁴⁵ Ne kam Djeruxarẽkam bôx. Kam bôx ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã tẽn wadjà, Bãm nhũrkwãmã tẽn wadjà. Nhym arỳm me kam pi'òk kaprĩ pãnh memã mry nhõro ku'ê. Nhym kam arỳm bõm nêje me rẽnho tẽ, Bãm nhõ kikre nêje bõm me rẽnho tẽ. ⁴⁶ Ne memã,

–Metĩndjwỳnh ne õ pi'òk no'òkkam memã,
 “Me kute imã kabẽn kadjybit ne inhõ kikretiwã.
 Nhym bep me ga ne ga me kam aje me àkĩnhõ aben pydji djà”, ane.

Nãm ã Jeju memã anen bõm me kurẽ.

⁴⁷ Ne kam kam akati kunĩkôt memã Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ujarẽnho ku'ê. Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ ar kute meo ba djwỳnhmẽ te kute bĩn prãme. ⁴⁸ Te kute ajmã on kute bĩnmã nhym me kunĩ kum kabẽn kĩ:nhkumrẽx ne maro kumex. Kabẽn 'ãno djan kam no tyn maro nhỹ.

20

Jeju Djuão jabej me kukij.

Mat 21.23; Mak 11.27

¹ Nhym kam akati 'òkam Jeju Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam memã 'ã ujarẽnho dja. Ne kam Metĩndjwỳnh'ã ujarẽn ny memã arẽnho dja. Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh

nhõ bēnjadjwÿrmē Mōjdjê kukràdjà mar djwÿnhmē mebēngêttēmē ne me ro'ã Jeju'ÿr bõx ne kam kum,

²—Goja on me imã arē. Mÿj me'õ kabēnkôt ne ga ar ã meo anhÿro aba? Mÿj me'õ ne amã me'ã karõ ga kam amũ ô'ã bõm ar me rēnho aba? Goja on me imã arē, ane.

³Nhym kam amipãnh memã,

—Badjwÿ dja ba mÿjja jabej me akukij. Me akumrēx dja ga me imã arē ba kam arÿm badjwÿ me amã arē, ane. ⁴Djuão kute ngõnhmã me angjēnhja, djãm mebēngôkre kabēnkôt ne arĩk ar ngõnhmã me angjēnho ba? Nàr djãm Metĩndjwÿnh kabēnkôt? Gop me imã arē, ane.

⁵Nhym kam me abenkam kangan abenmã,

—Ije mã dja gwaj kum nē? Dja gwaj kum, “Metĩndjwÿnh kabēnkôt”, ane nhym kam gwaj bamã kabēn'õ jarē, gwaj bamã,

—Bir be, mÿkam ne ga me Djuão kabēnja mar kêt ne? ane.

⁶Nàr dja gwaj kum,

—Me kabēnkôt ne tu arĩk ar ngõnhmã me angjēnho ba, ane nhym me kunĩ arÿm kēno gwaj batitik ne gwaj bapa. Me kàtàm ja ne me arÿm Djuão kabēn man kum kĩnh ne, ne o Metĩndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnh ne. Dja gwaj ane nhym me o ngryk ne gwaj bapa, ane.

⁷Nãm me ã abenmã anen kam Jejumã kum,

—Kon ne. Ar ije mar kêt. Mÿj me'õ kabēnkôt Djuão kute ngõnhmã me angjēnhja ar ije kôt mar kêtê, ane.

⁸Nhym kam memã,

–Bir be, dja ba badjwỳ me amã arēnh kêt ne. Mỳj me'õ kabēnkôt ije ar meo ibaja dja ba me amã arēnh kêt ne, ane.

Pidjô djuw mex djwỳnh jaxwe.

Mat 21.33; Mak 12.1

⁹ Anen kam memã atemã mỳjja'ã ujarēnh jakreo tēn memã,

–Me'õ ne pur rax djin kam kam amim pidjô kumex ne. Ñe kam me kwỳmã kum, “Gora me imã o djuw mex. Gora gê djan abatành ne ô ga amim kwỳo atom ne imã mũm kwỳo atom”, ane. Nãm ã memã anen kam atemã pyka 'õmã tē. Ne kam kam wãnh ar ba. Ar ban kam kà'ã ngrà: ne.

¹⁰ Nhyim arỳm pidjôja tuk ne kumex. Nhyim kam õ pidjô djwỳnhja arỳm 'ã mytyrwỳ jakren kam 'ỳr õ àpēnh jano. Kute memã arēnh nhyim me kute kum pidjô kwỳo atom ne kute kôt anor kadjy ne 'ỳr ano. Nhyim kam 'ỳr tēn bôx nhyim kam me kute pidjô djuw mexja ate kaprêprê:k ne. Nhyim mã akubyn 'ỳr ÿkam tēn bôx.

¹¹ Nhyim ajte õ pidjô djwỳnhja pãnh 'ỳr me'õjadjwỳ jano nhyim 'ỳr tēn bôx nhyim me ajte tãm ne, kaprêprêk ne prĩne o ajkēn kum pijàm jadjàr mex ne ano nhyim akubyn 'ỳr ÿkam tēn bôx.

¹² Nhyim ajte õ pidjô djwỳnh 'ỳr ajte õ àpēnh 'õ jano nhyim 'ỳr tēn bôx. Adjwỳnhdjwỳ ne me prĩne o ajkēn bĩn punun bõm kumē nhyim 'ỳr tēn bôx.

¹³ Nhyim kam õ pidjô djwỳnhja amim, “Ije, mã gēdja ba nē? Mỳj gēdja ba on? Jakam dja ba 'ỳr ikra jano, ikra djwỳnh imã abēja dja ba 'ỳr ano gê gop me mar jabej.” Nãm ã amim anen kam me'ỳr kra djwỳnhja jano nhyim me'ỳr tēn bôx.

14 Nhyŋ kam me kute puro djuw mex djwŋnhja kra pumŋn kam abenmã 'ã karõ ne abenmã, “Be, kra ne wã. Ajrã, gu me on kubĩ. Tãwã dja bãm kum mÿjja kunĩ ngã, õ nêkrêx kunĩ kanga ane. Gu me on tãwã bĩn kam amim õ nêkrêx, õ mÿjja, õ pidjôja kunĩo aminhõ”, ane. 15 Ne kam pidjôkô kurũm bõm kumên kubĩ. Bir be, mã gêdja õ pidjô djwŋnhja kute me ja omã? 16 Bir be, dja õ pidjô djwŋnhja me'ÿr tẽn bõx ne me imex ne kam õ pidjôkôja atemã me ja'õmã kungã, ane.

Nhyŋ me kute maro ku'êja kuman kam kum,
—Kati, gora gê ã o anhyr kêt, ane.

17 Nhyŋ kam Jeju arek mekam no tyn djan kam memã,

—Mrãmri, ane. Mÿj'ã ne Metĩndjwŋnh pi'ók no'òkkam memã ja jakre?

“E kum kên ja ne me kute kikreo ãm djwŋnhja kute kikremã armã te omũn kam bõm kumê.

Kên ja ne kute kikremã o kajpar, kum o kajpar tÿxi”, ane.

Mÿj'ã ne Metĩndjwŋnh kabên ja, nêñ? ane. 18 Ë, kên ja gêdja ga me ajõ 'ã tÿm ne prĩne 'ã amikrakrak ne. Nhyŋ bep ta gêdja me ajõ nhiby tÿm ne prĩne angãn prĩne pyka mẽ ajo amrà, ane. Nãm ã Jeju kute prĩne kurê djwŋnh nhimexmã ã amijã kên jakreo ane.

19 Nhyŋ kam Môjdjê kukràdjã mar djwŋnhmê me kadjy Metĩndjwŋnh mar djwŋnh nhõ bẽnjadjwÿr te kute memã 'ã ujarênho ãmri kute o tÿm nhyŋ me kute bĩnmã te 'ã amijakre. Jeju kute puro djuw mex djwŋnh'ã me akrekam. Nhyŋ me kuman kam kam ngryk ne. Ne te kute o tÿm nhyŋ me kute bĩnmã, ne kum me uma ne, kum me krãptĩtija pyma ne.

Me kute Xedjamã pi'ôk kaprĩ nhõrmã.

Mat 22.15; Mak 12.13; Rô 12.1

²⁰ Nãm te me kute Jeju bĩnmã o anen kam amim amã, kute kabẽn 'õ kupa'ã arẽnh nhym me kute on o tỹm ne bĩnmã ne me amim amã.

Kam ne me Jeju'ỳr ar kwỳ jano. Ar kute amijo kabẽn mex ne kute amijo Jeju kabẽn mar prãm ne kute mỳjja jabej kukjêr kadjy ne me Jeju'ỳr ar ano. Ar kute pa 'amýnh ne kute o tẽm ne me bajtem nhõ bẽnjadwỳrjamã arẽnh nhym kute bĩnmã ne ar ã o ane.

²¹ Ar ja, ar 'êx ne kute amijo Jeju kabẽn mar prãmja ne ar kum,

—Bẽnjadwỳr, nã gãm katàt me imã mỳjja jarẽnh mexkumrẽx ne, ne katàt adjujarẽnh dja. Djã nã gãm te me mũja pymaje ne me mũjamã akabẽn mex jarẽ? Kati, nã gãm katàt me imã arẽnh aben pyræk ne, me imã Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã adjujarẽnh mexkumrẽxo dja. Bar arỳm kuma. ²² Ë, djãm Metĩndjwỳnh kukràdjàkôt ne gu me baje bẽnjadwỳr Xedjamã pi'ôk kaprĩ nhõrmã? Nàr kon. Goja on ar imã arẽ, ane.

²³ Bẽnjadwỳrbê Xedja ne me kunĩmã nhỹ ne mebê idjaero aminhõ ne pi'ôk kaprĩ'ã ar me 'wỳro ba. Me kute kum òr nhym kute we me utàrmã. Ja jabej ne we ar amijo kabẽn mex ne Jeju kukij. Kute “Kati, kwãrik wãnh kubajtemmã pi'ôk kaprĩ nhõr kêt,” anhỹr nhym Xedja nhõ krãkamngõnhre kute o tỹmmã, nàr kon kute, “Nà, kum angã,” anhỹr nhym me ja kute o tỹmmã, ne ar kukij ne kum,

—Djãm mrãmri ne gu me baje bẽnjadwỳr Xedjamã pi'ôk kaprĩ nhõrmã, nàr kon? ane.

Nhym bep kati, Jeju ne tu ar omũ, ar kadjwỳnhbê tu ar omũn kam arkum,

²⁴ —Goja amrê ngônphonho pi'ôk kaprĩwão tẽ ba omũ, ane.

Nhym kam ar kum o tẽn kungã. Nhym kam arkum kubẽ ne arkum,

—Mỳj me'õ ne 'ã karõja? Ne mỳj me'õ ne 'ã idji jêtja?

Nhym ar kum,

—E kum bep Xedja karõ, ane.

²⁵ Nhym kam arkum,

—Bir be, õ pi'ôk kaprĩ. Dja gar kum angã nhym bep Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjabit dja gar Metĩndjwỳnhmã angã, ane.

²⁶ Nãm prĩne arkum arẽnh mexkumrẽx nhym kam ar abenmã,

—Ije tô mã ne gwaj baje omã? Djãm nopnu: got kute mỳjja'õ kupa'ã arẽnh gwaj baje ajmã omã, ane. Nãm ar te me ipôkri Jejumã nõ, kute kabẽn'õ jarẽnh nhym ar kute o tỹmmã te me ipôkri kum nõ nhym mrãmri kabẽn kôt arẽ. Nhym kam ar tu anhikrê, pijàm djaje anhikrê.

Me tyk ne akubyn tĩn jabej me Jeju kukij.

Mat 22.23; Mak 12.18; Tex k 4.16

²⁷ Nhym pãnh me ja 'ỳr bõx. Mekbê xadjudjêu ne me kwỳ 'ỳr bõx. Nãm we me,

—Kati, me tyk ne akubyn tĩn kêt, ane. Nãm tu me tykkumrẽx ne, ane. Me ja kwỳ ne me 'ỳr bõx ne kute mỳjja jabej kukjêrmã 'êx ne kum,

²⁸ —Bẽnjadjwỳr, we Môjdjê ne me bamã me badjupãnh'ã karõ ne 'ã pi'ôk no'ôk ne. Me'õ prõ'ỳr mõi ne kra kêt ne tyk nhym atãri kamy'õ pãnh 'ỳr mõi

ne kute kum kra djirmã arẽ, ane. Kamy kumrẽx 'ÿr mõrja tyk nhym kam kamy pãnh 'ÿr mõrja kute kum kra djir nhym kam kra kutewaja we kute bãm kamy kumrẽx tykja nhõ mÿjjao aminhõmã. Nhym bep atãri ja ne kute we bãm tĩn nhõ mÿjja jao aminhõmã. Nãm ã we Mõdjê 'ã me bamã karõo ane.

²⁹ Be, kamybê 7 ne axikõt apõx. Nhym kutewaja prõ'ÿr mõi. Prõ'ÿr mõi kra kêt ne ty. ³⁰ Nhym atãrija pãnh 'ÿr mõi kam ajte ty. ³¹ Nhym pãnh atãrija 'ÿr mõi kam kra kêt rã'ã ajte ty. Be, nãm ar ã o anhÿro tẽm tãmtã: nhym arÿm kutapureja aro ino ren 'ÿr mõi adjwÿnhdjwÿ ty, kra kêt ne ty. ³² Nhym arÿm ar prõja arkõt ty, kra kêt rã'ã ty.

³³ Be, nija, mã gêdja me akubyn tĩnkam ar on? Nhym ne kute o kubajtem ne kute o prõ kêt dja 'ÿr mõi? Ar kunĩ ne ar axikõt 'ÿr ban ty, ane. Nãm ã mebê xadjudjêu Jejumã anhÿro dja.

³⁴ Nhym kam memã,

—Ë, pyka jabê me ar bari ne me prõ'ÿr ba nhym me nire mjên. ³⁵ Nhym bep me akubyn tĩnkam gêdja me abenwÿr ba kêt kumrẽx ne. Metĩndjwÿnh kute me'ã mex nhõr nhym me tyk nhjukri akubyn tĩn me tãm gêdja me abenwÿr ba kêt kumrẽx ne. Me my prõ'ÿr ba kêt nhym me nire mjên kêt. ³⁶ Nãm me akubyn tyk prãm kêt kumrẽx ne abenwÿr ba kêt ne. Kam ne me kute kadjy mrãnh djwÿnh pyrãk. Ne arÿm akubyn tĩnkam dja me kubê Metĩndjwÿnh krakumrẽx ne tu tĩn ne ajte tyk kêt.

³⁷ Mõdjêdjwÿ ne me tyk ne akubyn tĩnja memã o amirĩt ne. Ga me akaók pøk ne tu mex ne ãm'ã ujarẽnhkam kute,

“Ibê Abraãomê Idjakmê Djako ar ò Metĩndjwỳnh”,
anhỳrja pumũ.

Bẽnjadjwỳr'ã, Metĩndjwỳnh'ã ne ã ane. ³⁸ Bir be, ar tyk tũmja Metĩndjwỳnhmã tĩn ne ar ba nỳj pumũ. Djãm Metĩndjwỳnhbê me tyk nhõ Metĩndjwỳnh? Kati, Metĩndjwỳnh ne me tĩn nhõ Metĩndjwỳnh. Me tyk kunĩ ne me kum tĩn. Me tykkumrẽx kêt. Metĩndjwỳnh ne akubyn meo tĩn. Kam ne ba me amã, “Metĩndjwỳnh ne kubê me tĩn nhõ Metĩndjwỳnh”, ane.

³⁹ Nhyam kam Mỏjdjê kukràdjà mar djwỳnh kwỳ ne kum,

—Be, bẽnjadjwỳr, nã gãm me wãmã arẽnh mexkumrẽx ne, ane.

Mỏjdjê kukràdjà mar djwỳnh ne me kum mebê xadjudjêu kĩnh kêt nhyam Jeju kabẽno me jao apa nhyam me arỳm anhikrê. Nhyam kam Mỏjdjê kukràdjà mar djwỳnh arỳm kôt omũn kĩnhkumrẽx.

⁴⁰ Nhyam kam me kunĩ arỳm kum Jeju pyman mỳjja'õ jabej kukjêr kêt ne arỳm tu anhikrê.

Kritubê mỳj me'õ tàmđwỳ jabej me kukij.

Mat 22.41; Mak 12.35

⁴¹⁻⁴² Nhyam kam Jeju amipãnh me kukij. Kute memã amijã ujarẽnh nhyam me kute mar ne kute kôt kum kator kadjy. Amrêbê ne Metĩndjwỳnh memã Bẽnjadjwỳrbê kumkati jarẽ, kute memã anormã. Ne kam memã Bẽnjadjwỳrbê kumkati jarẽn arẽn arẽn arỳm memã ano. Metĩndjwỳnh ta ne memã Jeju jano, nhyam kute memã ami-jarẽnho ãm nhyam me kute kum katormã, me kute kubê Bẽnjadjwỳrbê kumkati kôt kum kator kadjy ne memã,

—Nãm we me Běnjadjwýrbê kumkati dja kubê Dawi tãmdjwý'õ, ane. Metĩndjwýnh kute me bamã anorja dja kubê Dawi tãmdjwý. Mýkam ne me kum Dawi tãmdjwý ane? Be, djãm Kritubê ne Dawi tãmdjwýbit? Kati, kubê ne Dawi nhõ Běnjadjwýrdjwý, ane. Dawi ta ne o õ Běnjadjwýr ne me ngrer'ã pi'òk no'òkkam ajte ta, Dawi ta ne, “Inhõ Běnjadjwýrmã ne Běnjadjwýr djwýnh kaběn ne kum, ‘Amrê idjubòk'ãnh nhỹ, Aběnjadjwýr raxkam idjubòk'ãnh nhỹ.

⁴³ Ikutêp nhỹ ba 'ýr amrê awýr akurê djwýnho mõ ga kwýo apardjan kwý nhimex', ane. Nãm ã Metĩndjwýnh inhõ Běnjadjwýrmã arěnho ane”, ane.

⁴⁴ Bir be, ga Dawi kute kum “Aběnjadjwýr rax” anhỹrja pumũ. Mýkam ne me Dawi tãmdjwý kajgo jarê? Djã nãm o tãmdjwý kajgo? Kati, Dawi ta ne kute o õ Běnjadjwýr rax, ane. Nãm ã Jeju memã amijarěnho anen o me unê nhym me kute ajte kukjêr kêtikumrêx.

⁴⁵ Nhym me itepato Jeju kaběn maro kumex. Nhym kam Jeju me ipòkri kòt ba djwýnhmã,

⁴⁶ —Gora ar aminêje me omũ, ane. Aminêje Mòjdjê kukràdjà mar djwýnhwã pumũ, ane. Me wã ne me kute amiběn kadjy kute kubêkà jabjêti jangjênh ne 'ã ba prãmikumrêx. Nhym me ajte me krãptĩ nhipòkri kute me mexo àmran kute memã rũnh jarěnh ne kute memã, “Běnjadjwýr, djãm ga, djãm ga”, anhỹr jabit ne me kum kĩnh. Ne mebé idjaer bikprõnh djàkam kute abeno krĩ djàkam kute amijo rũnh ne kute mebé me rũnh krĩ djà pytår prãmikumrêx. Ne kam ajte me krãptĩ kute abeno bikprõnh ne àkuro krĩ katã kute mebé me rũnh krĩ

djà pytàr prām̄kumrēx, ne kute mỳjja rũnh, mỳjja mexbit kur prām̄kumrēx.

⁴⁷ Nām ā me amijo rũho bao anen kam ate ajte me 'uwtĩ krāo apan mebē mỳjja kunĩo akĩ ne kam ajte ajkwaobit Metĩndjwỳnhmā kabēn rũnh ne, ne kum kabēn jabjēo ku'ē. Nām me 'ēx ne amijo mex ne kum kabēn ne. Bep kati, me axwekumrēx. Kam gēdja Metĩndjwỳnh me kurām memā pānh rax jarēn prĩne me kurām meo ajkē. Kam ne ba ar amā, “Gora ar aminēje me wā pumũ”, ane. Nām ā Jeju kōt ba djwỳnhmā me kute amijo mex, amijo rũnh ne kute amijaxweo bipdjurja'ā ā arkum karōo ane.

21

Me'ō 'uwtĩ kute ō pi'ôk kaprĩ nhõr.

Mak 12.41

¹ Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ÿr rā'ākam ne ā arkum anhỹro nhỹ, arkum 'ā ujarēho nhỹn 'ā ujarēn pan kam ibôn nhỹn kājma krān arým ari ar me omũ. Nhyim me ō nēkrēx krāptĩ, ō pi'ôk kaprĩ krāptĩja Metĩndjwỳnhmā me kute pi'ôk kaprĩ nhõr djākam kum pi'ôk kaprĩ rēho kumex, aben nwhitepā kum kam rēho kumex. ² Nhyim kam me'ō nija, me'ō ni 'uwtĩ kubē mjēn tyk nhyim ō mỳjja kētja ngōnhponhreo pi'ôk kaprĩ byn o tēn kam kum kumē. Amānhkrutkam pānh ngrire ne amē kubyn o tēn kam kumē. ³ Nhyim Jeju arek omũho nhỹn kam arkum,

—Ba ar amā arē, me'ō 'uwtĩ ja ne ō mỳjja kēt, ne tu me kurām ō pi'ôk kaprĩ raxo tēn Metĩndjwỳnhmā kungā. Me kunĩ kurām pi'ôk kaprĩ raxo tēn kum kungā. ⁴ Me ja ne me ō pi'ôk kaprĩ kumex ne kam 'ā kātām ne kumex. Ne kam 'ā kātāmja

Metĩndjwỳnhmã kungã. Nnym bep me'õ nija ne õ pi'òk kaprĩ kêtê, pi'òk kaprĩ ngrire ne tu kum kunĩ ngã. O kute amikadjy mỳjja byr ne krẽn ne tĩn kadjy Metĩndjwỳnhmã kunĩ ngã. Kum 'õ nør kêtê. Kam ne ba ar amã, “Nãm me kuràm pi'òk kaprĩ rax ne kum kungã. Mrãmri ne ba ar amã arẽ”, ane.

Akubyn bõx djã kukãm mỳjja apõx tẽ.

Mat 24.1; Mak 13.1; Xim k 4.1; A Xim 3.1

⁵ Nnym ar kwỳ abenmã Metĩndjwỳnh nhõ kikretija jarẽnho mõ. Ne abenmã,

—Kẽn ja ne mexkumrẽx. Nnym me o kikre nnym kĩnhkumrẽx. Ja ne kikre jao kĩnh ne. Ë, nnym me kwỳ kute Metĩndjwỳnh nhõ kikretio kĩnh kadjy kute apỳnh mỳjja aben kadjy òrkam kute o kikre ja kĩnhkumrẽxja pumũ, ane.

⁶ Nnym kam arkum,

—Bir be, ar omũ. Ar aje omũnhwã gêdja õ akati, o bikẽn djã nhõ akati 'ỳr bõx nnym me kurê djwỳnh prĩne kikreti ngrã. Dja me kẽn aben nhiby ikwã kunĩ nhikõ rê. Nnym kam kẽn'õ aben nhiby nør kêtumrẽx, ane.

⁷ Nnym ar kum,

—Bẽnjadjwỳr, nhỳnh amex 'òkam dja me kurê djwỳnh o ane? Mỳj gêdja kukãm apõx bar omũn kam kõt õ akatimã ikaton õ akati ma? ane.

⁸ Nnym kam arkum,

—Ar amijã ano tỳx, gê me'õ ar amã 'êx ne ar anoo biknor ne Metĩndjwỳnhbê ar ajo akẽx kêt. Be, me krãptĩ dja ĩ aben totokmã me'ỳr bõx ne arỳm amijo 'êx. Amijo 'êx ne arỳm amijã imẽ. Amijã imẽn arỳm memã, “Me anhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati kadjy ne Metĩndjwỳnh ijano ba tẽn bõx. Ba ibê Kritu”, ane.

Ne kam ajte,

—Ota arým akubyn bôx djà nhõ akati kato, ane. Kwârîk wânh gar me wâ kabên mar ne mã mekôt abikamênh ne ar mekôt aba kêt. Dja gar tu ate akrã.

⁹ Gêdja me abeno kurê djwýnh ne abenwýr prõt ne aben nhimexo ba gar omũn kôt ama. Nhym ajte me kwý ta õ pykakam õ bēnjadjwýro kurê djwýnh ne ta ajte jãm abeno kukan aben paro ba. Dja gar mýjja ja man atĩn prãm kêt ne amã uma kêt. Ja kumrêx gêdja me ã o anhýro tē. Kraxje kute inomã mēnh kêt, kute 'ýr o tēm rã'ã, ane.

¹⁰ Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo anen kam ajte arkum,

—Nã, apýnh me ba djari gêdja me abenwýr prõt ne aben nhimexo ba. Nhym apýnh pyka abenã rôrôk djari dja me abeno kurê djwýnh ne aben nhimexo ba. ¹¹ Apýnh pyka djari gêdja kam pyka terte:t ne, tertet rax ne. Nhym prãmdjwý me kwý nhimex. Nhym apýnh me kanê djari me kwý nhimex ne. Nhym mýjja rũnh, mýjja pymadjwý kàjkwa kurũm apô:x ne kumex.

¹² Nhym bep mýjja ja apôx kêtri gêdja me ar ajo rôrôk ne prĩne ar ajo ajkē. Ne me bikprõnh djà'ýr ar apa 'amýn ar ajo mõn me bēnjadjwýrmã ar ajo 'êx ne ar ajaxweo ar apytàn mebê ijê djakam ar arē. Ar amã ijabê ne amã ikĩnhkôt gêdja me me bēnjadjwýr'ýr ar apa 'amýn ar ajo mrã. Me bēnjadjwýr krymē me bēnjadjwýr rũnh'ýr ar ajo mrã. ¹³ Kam, kamã gêdja gar memã ikukràdjã ny'ã ajarē gē me kuma. ¹⁴ Kam gêdja gar adjumar punu kêt ne amim, “Mýj ikabēn gêdja me amiwýr ijo tē ba arē”? anhýr kêt. Ne, “Mã dja ba gêt memã amijã

idjaprãrmã ikabên ja on"? anhyr kêt. Kwãrĩk wãnh gar ã amim anhyr kêt, anhyr djwýnhrà m ã amim anhyr kêt.

¹⁵ Bep kati, ba gêdja ba ar ajamakmã ikabên wadjã. Ba gêdja ba ar amã ikabên jarê gar kam ikabên ja tãm memã arê nhym kam ar akurê djwýnh te ar amã ãm týx ne kute kabên'õ mar ne kute bêno ar ajapanhmãn tu anhikrê. ¹⁶ E kum ã, ar abãmmê, ar anã, ar akamy, ar anhõbikwaja tãm gêdja me ar akurê djwýnh'ýr ar apa 'amýn ar ajo mrã nhym me ar akwý pa. ¹⁷ Ikôt ar abikamênhkam dja me kunĩ kum ar akurê ne.

¹⁸ Nhym bep Metĩndjwýnh ta gêdja prĩne ar ajo djuw mex ne ar apumũnh 'ãno dja. Djãm kum ar apumũnh kangamã got? Kati, gêdjãm prĩne ar apumũnh 'ãno dja. ¹⁹ Gora ar memã adjãm týx. Dja gar adjãm týx ne 'ãno djan arým tu atĩnkumrêx.

²⁰ Gêdja krãkamngõnh Djeruxarẽmã ipõk mõ ne 'ã aben krãkà proo mõ gar kam omũn arým kôt ama. Mrãmri ne arým õ akati têpo tẽ, Djeruxarẽo bikênh djã nhõ akati têpo tẽ, me kute me amõr djã ngrãnh ne kute prĩne kapõnhmã ne arým têpo mõ. ²¹ Kam gêdja Djeruxarẽ bu'ã pyka ja nhidjibê Djudêjakam me ja amijã maje krãnh'ýr prõt ne. Nhym bep krĩbê me ja gêdja me amikrà kêt mex ne amijã maje kurũm kato. Nhym purkam me jamê, bækam me jamê gêdja me ajte akubyn ũrkwãmã mõr kêt. Dja me tu ãm kamã ajmã, apýnh krãnh'ýr ba. Akubyn krĩmã mõr ne bõx ne ajte akubyn prõt kêt. Tu ãm kamã amũ prõt ne.

²² Be, akati kaprĩ ne ja. Akati kĩnh kê:tkumrêx ne ja. Mrãmri gêdja Metĩndjwýnh me axwekam ngryk ne me axwe pãnh prĩ:ne meo ajkê. Anhyr

djwýnhrà̃m ne Metĩndjwýnh pi'òk no'òkkam ja kunĩ'ã ajarẽ. Dja ò akati 'ỳr bõx, anhỹr djwýnhrà̃m Metĩndjwýnh kute pi'òk no'òkkam arẽnh jakõt dja 'ỳr bõx ne kam kõt ã o anhỹro tẽ.

²³⁻²⁴ Be, akati ja dja kaprĩ ra:x ne. Watĩre me nire tujarõ, watĩre me nire kute kra karàre jamýnhja. Mã gẽdja me ja krãkamngõnh pymaje prõtja on? Metĩndjwýnh gẽdja pyka jakam me jakam ngry:k ne. Ne prĩne kam meo ajkẽ, me axwekam. Metĩndjwýnh ta gẽdja pyka ja'ỳr me kurẽ djwýnh jano nhym me me'ỳr bõx ne Djeruxarẽmã ipòk ne kam prĩne me imexo mõ. Kãxdjwa kajgoo me kwý nhimex ne kam amipardja'ã me kwý pa 'amýn kam apýnh me bajtem nhõ pykakõt me kungrà. Krãkamngõnhre bajtem ja gẽdja prĩne Djeruxarẽo ajkẽ, prĩne o ajkẽn kungràn jãm o mrãn kurẽn kam arým mýrbê kam ajkarê. Kam bikarêr rã'ã: nhym arým me kute meo bikẽn djà nhõ akati apêx. Arým me bajtem nhõ akatija apêx nhym arým me mã mõ.

²⁵ Nhym kãkwakam mýjja pumũnh kêt kwý rax dja apõx. Mytmẽ mytyrwýmẽ kanhêtirekam gẽdja mýjja apõx ne kumex. Nhym pykabêdjwý ngõ rax dja tàm ne aben pumjuw ne mũja bê abenã ajkapĩ ne kam rãrã:ko nõ. Dja me apýnh ò pyka djari omũn kam abenmã,

—Mýj got ja? Mýkam? anen kam umar punure. Te kute mýjja'õ marmãn mýjja'õ mar kêtumrẽx ne kam axwe umarre. ²⁶ Ne kam terteto kumex. Mýjja pyma kator ne kute prĩne pykao bikamýr ne kute prĩne meo bikẽn pymaje ne me terteto kumex. Nãm me amijã ja kamnhĩx ne kam tĩn prã:m ne. Te tĩn prãme ne kam terteto kumex.

Djãm mỳjja pyma ngri: ne apôxmã got me umaje tertet kêt ne. Kàjkwakam apÿnh mỳjja tỳ:x dja amin-grêk ne.

²⁷ Kam gêdja ba me'ÿr bôx nhym kam me kunĩ ipumũ. Ije amijo inhĩ dja ba imextire ne itÿxkumrêx ne ipyma:kumrêx ne. Kam dja ba kàjkwakam kakrã kôt bôx nhym me kunĩ: arÿm ibôxkôt ipumũ. ²⁸ Kukãm ne mỳjja apôxja. Bir be, gêdja mỳjja ja arÿm apôxmo krax ga kam ar amikam atÿx. Amikam atÿx ne akĩnh ne. Arÿm ije ar apytãrmã me awÿr ibôx 'ÿr, ane.

²⁹ Ne kam ajte arkum atemã mỳjja 'õ'ã ujarênh jakreo tẽn arkum,

—Gop ar pidjôbê pigêremê ràmtàxtemê pĩ kunĩ ma. ³⁰ Amex kutã gêdja 'ô ingrã gar kam arÿm amexmã kamnhĩx nhym kam arÿm amex ne.

³¹ Bir be, gêdja ba ije ar amã mỳjja jarênhja ã apôx mör ane gar kam arÿm ijabej rĩt ne ijabej ajkam ama. Akubyn ibôx ne me kadjy ibênjadjwÿr rax ne ipymao ije me utàr ne ar meo ibamã arÿm 'ÿr. 'ÿr dja mỳjja apôx tẽ. Amex kutã gêdja pi'ô ingrã, nhym bep ibôx kutã gêdja mỳjja pymatija apôx mõ.

³² Nà, mrãmri ne ba ar amã kôt arê. Ar anhõ krôkam me kamingrãny ja gêdja me tyk par kêttri mỳjja ja kunĩ apôx. Mrãmri ne ba ar amã arê. ³³ Ikabên kajgo kêtumrêx. Gêdja pykamê kàjkwa ï apêx nhym bep ba ikabên gêdja 'õ biknor kêtumrêx. Mrãmri gêdja ba ije mỳjja jarênh ja kunĩ apôx nhym me omũ.

³⁴ Gora ar ikam amakbê amijã ano tÿx ne amijãno dja. Gar mrãmri akukràdjã mexbito atêm

rã'ã. Kwãrĩk wãnh gar kadjwati kangôkôbit* ar aban o akôm nhym kute bôm ar ano rênh ne prĩne kute ar ano kamrêkwã wãm nõ. Ne kôt arĩk ar abawã gêdja wãm nõ. Kwãrĩk wãnh gar pyka jabêbit adjumar punukôbit ajamak bën ne o aba kêt. Dja gar ã ar anhÿr aba ba kam ar ajaêrbê bôx gar kam ajmã imã amijarênh on? ³⁵ Kute mrãmri ne me mrymã krĩn kute aêrbê parja pyræk. Be, dja ba ã anen ar ajaêrbê bôx, pyka kunĩkôt dja ba ã ar ajaêrbê ibôxo ane, ar akunĩ jaêrbê ibôxo ane.

³⁶ Kukãm dja ĩ mÿjja kunĩ apôx tẽ. Kadjy ne ba ar amã, “Gop ar arek ijabej ajkam aman amijãno dja. Mã amijãno djan arek Metĩndjwÿnhmã amijo adjà'wÿr rã'ã gê ar ajo tÿx. Gar atÿx ne mÿjja punu apôxkam ijãno djan ikanga kêt. Ne akubyn ibôxkam amikam apijàm kêt ne ikabem aku'ê. Ba ije amijo inhĩ ne me awÿr ibôxja ikabem amikam apijàm kêt ne aku'ê.” Nãm ã Jeju arkum bôx djà nhõ akatimẽ kukãm mÿjja apôx djà nhõ akatimẽ arkum arênho ane.

³⁷⁻³⁸ Ne kam akati kunĩkôt memã Metĩndjwÿnh kukràdjà'ã ujarênh tẽ. Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam memã 'ã ujarênh tẽ. Nhym amykry nhym kam krãnhbê Oriwêre'ÿr tẽn kam ikwã. Nhym akati nhym ajte akubyn Metĩndjwÿnh nhõ kikreti'ÿr tẽn kam ajte memã 'ã ujarênho dja. Nhym me kryrà'm 'ÿr ban bôx ne ujarênh ma nhym amykry nhym me mã ba. Nãm ã akati kunĩkôt ã o anhÿro tẽ.

---

* **21:34** Mÿjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mÿjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

22

Me kute Jeju bñn kadjy o aben maro ÿr.

Mat 26.14; Mak 14.10

¹ Arÿm ne Metĩndjwÿnh nhõ akati, amrëbê Metĩndjwÿnh me irõbê mrãnh nhym me mã kõt kute mar nhõ akati arÿm o rãm ne ja o mõi. Kam ne me djwÿponhrebit ku.

² Nhym kam me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bñnjadjwÿrmẽ Mõjdjê kukràdjà mar djwÿnhmẽ ne me abenmã Jeju'ã karõo mõi. Mete bñnmã ne me abenmã 'ã karõo mõi. Ne kam me kum me kàtãmja pyma ne. Me kàtãm ja ne me kunĩ kum Jeju kĩnhĩ. Nhym bep me ja, me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bñnjadjwÿrmẽ Mõjdjê kukràdjà mar djwÿnhmẽ ne me kum kurê ne kam kute bñnmã abenmã 'ã karõo mõn kam kum me kàtãmja pyma ne.

³ Nhym kam Xatanaj Djudamã wadjà. Jeju kõt ba djwÿnhbê 12'õ ne Djuda. Idji 'õ ne Ikadji. Kumã ne Xatanaj wadjà. ⁴ Arÿm Djudamã wadjà nhym kam arÿm mã me'ÿr tẽ. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bñnjadjwÿrmẽ Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam krãkamngõnh nhõ bñnjadjwÿrmẽ me'ÿr tẽ. Me'ÿr tẽn bõx nhym me abenmã 'ã àpnênho nhÿ. Nhym kam me kum,

—Ije ba gop on me amã Jeju kanga ga me abñn amã kurê kêt, ane.

⁵ Nhym kam arÿm me kĩnhkumrëx. Kĩnhkumrëx ne kam kum,

—Mexkumrëx. Gêdja bar kam pãnh amã pi'òk kaprĩre ngã, ane.

⁶ Nhym kam “Ã” ane. Nhym kam me arÿm kum pi'òk kaprĩre ngã nhym kam amim kubyn kam ate

kato. Katon kam arým Jeju'ã amim karõo tẽ. Me 'ã bikprõnh kêtri, me no prãri ne kute me kum kangamã amã.

Me kute Jeju bñn kêtri kôt ba djwýnhmẽ ro'ã õ kwý krẽn mex.

Mat 26.17; Mak 14.12

⁷ Nhyim kam mebê idjaer kukràdjàkôt mete djwýponhbit kur nhõ akati arým kato. Kam ne me apýnh úrkwãkam Metĩndjwýnhmã mrykĩ'ãtomti pan kubôn kuku. Amrêbê Metĩndjwýnh me irôbê mrãnh nhõ akati me kute kôt mar kadjy ne me ã o ane. ⁸ Kam ne Jeju kôt ba djwýnh jano. Nãm Pedrumẽ Djuão ar anon arkum,

—Ar tẽn ar ikutêp mrykĩ'ãtomti jabatàn nyrewã bñn aga. Bar wãm bõx gwaj kukrẽ. Gwaj baje Metĩndjwýnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'ãtomti krẽ, ane.

⁹ Nhyim ar kum,

—Nhýnh gêdja bar ar akutêp mry ga? ane.

¹⁰⁻¹¹ Nhyim kam arkum,

—Ë, ba ar amã arẽ. Gêdja gar tẽn krĩ'ýr bõx nhyim me'õ my ngõo tẽn ar akajpa. Ga kam ar kôt tẽ nhyim úrkwãmã wadjà. Gar kôt wadjàn kam õ kikre djwýnhjamã kum, “Bẽnjadjwýr ne amã, ‘Nhýnh kumoka'ê ja ne me bõx ny kadjy, dja ba ikôt ba djwýnhmẽ ro'ã bõx ne kam inhõ kwý krẽ? Ar ije Metĩndjwýnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'ãtomti krẽ?’ ane.” ¹² Dja gar ã kum ane nhyim kam ar amã kumoka'ê rax jakre, kýjrũm imõkkam kumoka'ê raxwã jakre, kapõnh pro, arým o mex pro, kam gêdja gar ar ikutêp agan adji, ane.

13 Nhyam kam ar tēn kam kajpa. Kute arkum arēnh kôtô. Kute arkum arēnh kôt ne ar tēn me'ôja pumūn kam kôt tēn ūrkwāmā wadjān kam ar kutēp mry ga.

14 Nhyam Jeju kute kôt ba djwýnhô mōrja'ã arým apajrūm myt tē. Nhyam ar bōx ne kam ro'ã õ kwý krēnmā arým nhỹ. 15 Nhỹ nhyam Jeju arkum, kôt ba djwýnhbê 12mā,

—Ba ne ba imā gwaj baro'ã banhō kwý krēn prāmkuṛēx. Itokry kētri gwaj baro'ã baje Metīndjwýnh me irôbê mrānh nhō akati mar kadjy mrykī'ātōmti krēn prāmā. 16 Ē, ba ar amā arē. Ja dja ba krēn o ino re. Ne kam ajte krēn kêt 'iry:n kam Metīndjwýnh me kadjy bēnjadjwýr ne kute me utār ne kute ar meo bakambit gēdja ba ajte inhō kwý krēn djā djwýnhja krē, ane.

17 Ne ngōnhkrākam uba kangôjadjwý byn 'ã Metīndjwýnhmā ôdjānh jarēn kam arkum,

—Mī, ar jao ikō, aben nHITEPā o akōmo mō. 18 Ba ar amā arē, gar ama. Ije pidjô kangôo ikōmo krā'yr ne ja. Metīndjwýnh kute amim õ me ja kunī pytār ne kute meo bakambit dja ba ajte pidjô kangô nyo ikō.

19 Ne kam ajte djwý ja byn 'ã Metīndjwýnhmā ôdjānh jarēn kam kokijn apýnh arkum kungān arkum,

—Ē, inhī ne ja. Inhī'ã ne ba djwý jakren ar amā kokij. Ar akadjy dja ba ty. Dja me pīte'y'ã inhōn ibī. Dja gar akuprōn inhī ja'ã djwý jakren krē. Dja gar krēn ā imaro anen imar rā'ã ne, ane.

20 Nhyam ar õ kwý krēn pa nhyam kam ajte uba kangô byn kam arkum,

—Ikamrô'ã ne ba pidjôbê uba kangô jakre. Dja me ibĩ nhym kam ityk jakôt dja ikamrô ã me akadjy prôt ne bixabjêr ane. Ikamrô jakôt gêdja Metĩndjwýnh me amã kukràdjà ny, kabên ny jarênh mãmdji.

²¹⁻²² Ë, ikuri ýr ne õ kwý krêno ýr ja gêdja ikurê djwýnhmã ikanga. Mrãmri dja me ibĩ. Amrêbê ne Metĩndjwýnh me kute ibĩn kadjy amim ijã karõ. Kute amim ijã karõjakôt gêdja me ibĩ. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr ibôxja gêdja me ibĩ. Watĩre kute ikurê djwýnhmã ikanga djwýnhwã. Ta gêdja tokry ra:x ne, ane.

²³ Nãm ã Jeju arkum ane nhym kam kôt ba djwýnhja abenmã,

—Ije, mýj gwaj bajõ dja gwaj kurê djwýnhmã kanga? ane. ²⁴ Ne abenkam kangao kumex ne kam adjwýnhdjwý abenbê bēnjadjwýr pytãro kumex. Ne abenmã,

—Ba gêdja ba gop ibēnjadjwýr raxo ar ajakre, anhýro kumex.

²⁵ Nhym kam Jeju arkum,

—Me bajtemkam ne me bēnjadjwýr rũnh kabēno meo atom ne ar meo ba. Nãm we memã, “Id-jukaprĩkôt ne ba amim me ajo atom ne amim ar me ajo iba. Me akadjy ne ba ibēnjadjwýr rax”, ane. Nãm we ã me bajtemkam me bēnjadjwýr we ã ane.

²⁶ Bep kati, ar ga dja gar ã anhýr kêtumrêx ne. Dja gar ajõ abenkam arax jabej, djã gãm aje me kutapure pyrãk ne me katēn tē. Ne ar ajõ amikam aben kadjy abēnjadjwýr jabej gêdja ga tu ar memã adjàpênh aba. ²⁷ Nhym ne bēnjadjwýr raxo kute aben jakrenh? Djãm kum ýr nhym kute 'ýr õmrõo tēmja? Nàr kon djãm kum àpênh ne kute kum

õmrõ ne o tēmja? Kum ÿrja. Bep kati, ba ne ba te ibēnjadjwÿr raxo me bēnjadjwÿr kunĩ jakren tu amijo ikâtàm ne ar ar amã idjâpênh iba. Dja gar ã ikudjwa ane.

²⁸ Ë, ar ga ne gar amexkumrêx. Nãm me te kum ikurên ijo ajkê gar mã ijã angrà tÿx ne. ²⁹⁻³⁰ Kam gêdja ba akati 'õkam arÿm ar ajã bēnjadjwÿr rē. Ibãm ne ijã bēnjadjwÿr mē ba kam badjwÿ amidjô'ã ar ajã bēnjadjwÿr rē. Kam dja gar inhõ pyka djwÿnhkam ar akadjy ibēnjadjwÿr ne ije ar ajo ibakam ikôt anhõ kwÿ krên kôt ikõ. Kam dja gar me bēnjadjwÿr rÿnh krĩ djâkam memã akrÿn ar meo aba, apÿnh me kute mekbê idjaermã idji jarēnh djâri kubê 12jamã akrÿn ar meo aba, ane.

³¹ ÿ, Ximão, Ximão, ota arÿm Xatanaj ar ajã Ibãm ma, kute ar akabimã, mrãmri ar amã ikÿnh ne ijã angrà tÿx ne ar ikôt aba jabej. Kute mrãmri ne me kute bãy 'ykà katêk ne kute djwÿ kapÿn djâkam krÿn kute kapÿn ja pyrâk. Dja ã Xatanaj kute ar akabimã ã ar ajo ane. ³² Ë, Ximão, ba ne ba arÿm Ibãmmã ajo a'uw. Ijã angrà tÿx ne mã ikôt abikamēnh ne ar ikôt aba kadjy. Dja ga mekôt ikangan kam akubyn aje iwÿr amijo akêxkam gora akamydjwÿo tÿx, ane.

³³ Nhym kam Pedru kum,

—Kati, Bēnjadjwÿr, ba dja ba apymaje iprõt kêtikumrêx ne. Gêdja me kute abê ijê jabej akôt ibê ijê. Ne kute abÿn o mõi jabej akôt ibÿ, ane.

³⁴ Nhym kam Jeju kum,

—Kati, ba amã arê, Pedru. Akamàt ja tãmkam õkrēnē'ãnh kâr kêttri dja ga amijã maje memã ajêxo dja. Memã aminêje ajêxo adjãmo amãnhkrut ne

ikjêkêt ne memã, “Kati, ije tãwã pumũnh kêt”, ane. Be, dja ga ã memã ijã ane. Ba arÿm amã arẽ, ane.

³⁵ Nãm Jeju ã Pedrumã anen kam ajte arkum,

—Ije õbê ar ajanor gar anhÿkam amõr ne aje anhõ katõk'y djã, aparkà 'õ byr ne o amõr kêt ne ajênh 'õ aje tur ne o amõr kêtja, djori kam ar anhõ mÿjja kêt? Ne kam ar anhõ kwÿ krên djã kêt? ane.

Nhym ar kum,

—Kati, kam ar inhõ mÿjja, kam ar inhõ kwÿ krên djã. Me ne me ar imã kungã, ane.

³⁶ Nhym kam arkum,

—Nhym bep jakam ne atemã. Jakam dja gar anhõ katõk'y djãwã jamà ne ajêhdjwÿ'õ tun o mõ. Ne anhõ kàxdjwa kajgo kêt jabej on kadjy aminhinõkàtiwã ngãn pãnh pi'òk kaprĩ byn amim o 'õ byn ar o mrã. ³⁷ Ba ar amã arẽ. Arÿm ne me kute ibĩnmã arÿm ijo rã:m ne jao tẽ. Amrêbê me kute Metĩndjwÿnh kabênkam ijã pi'òk no'òkkam kute, “Nãm me o axwen me axwemẽ ro'ã kubĩ”, anhÿr ja arÿm kator 'ÿ:r. Amrêbê me kute ijã pi'òk no'òk ja gêdja mrãmri on kato nhym me omũ, ane.

³⁸ Nhym ar kam kum,

—Bênjadjwÿr, omũ, ota ar inhõ kàxdjwa kajgo amãnhkrut, ane.

Nhym kam arkum,

—Ã, aj, anũ, ane.

Pidjòkòkam Bãmmã amijarênhõ ÿr.

Mat 26.36; Mak 14.32

³⁹ Nãm arkum “Anũ” anen ate kikre kurũm katon krãnhbê Oriwêre'ÿr kôt ba djwÿnho mõ. Kute 'ÿr aro mõr tũmja 'ÿr ne ajte aro mõ. ⁴⁰ 'ÿr aro mõn aro bõx ne kam arkum,

—Ar Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Gêdja me te ar ajaxwe'ã ar amã apnê, gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wỳ, ane.

⁴¹ Arkum anen ate tẽn ỳro rãm ne nĩj. Nãm kôt ba djwỳnhmã iren tẽn ỳro rãm ne nĩj ne kônkrão nhỹ. Ne kam arek Bãmmã kabẽno nhỹ. ⁴² Ne kum,

—Djũnwã, aje ibê ikaprĩja kadjàr jabej on ibê kaba. Aje ibê ikaprĩ kadjàr nhym me kute ibĩn kêt mã ne ba amã amijarẽ. Nàr kon, dja ga mrãmri ibê kadjàr kêt jabej ba tu mrãmri itokryo itẽm rã'ã. Djãm ba ne ba amimar kôt ar amijo iba? Kati, akabẽnkôt ne ba amijo iba, ane.

⁴³ Nhym kam kàjkwa kurũm kadjy mrãnh djwỳnh 'ỳr ruw ne kam o tỳx ne. ⁴⁴ Nhym kam akubyn Bãmmã amijarẽho nhỹ. Kaprĩ ra:xkam ajte akubyn prĩne kum amikôt amijarẽho nhỹ. Kaprĩ raxkam ne õ djàkam tokry. Tokry raxkam ne arỳm 'ã ngò pepeko dja. Djãm 'ã ngò? Kati, kamrô ne prõto dja, pykakam totoko dja. ⁴⁵ Ne Bãmmã amijarẽho nhỹn kam kum amijarẽnh pan kàjmã djan kam akubyn kôt ba djwỳnh'ỳr tẽ. Nhym kôt ba djwỳnh arek õto kumex. Kaprĩ raxkam arek õto kumex. ⁴⁶ Nhym kam arkum,

—Mỳkam ne gar arek anhõto akumex? On ar kàjmã djan Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Gêdja me te ar ajaxwe'ã ar amã apnê, gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wỳ, ane.

Me kute Jejuo tỳm.

Mat 26.47; Mak 14.43; Dju r 18.3

⁴⁷ Arkum kabẽno ãm rã'ã nhym arỳm me kute pa 'amỳnh ne o mõrmã arỳm 'ỳr bõx. Me krãptĩ ne me arỳm 'ỳr bõx. Djuda, Jeju kôt ba djwỳnhbê 12ja'õ ne

'ÿr meo mō. Ne kam kute o tÿm ne kute ine kaôrmã 'ÿr tē. ⁴⁸ Nhyam kam kum,

—Djuda, djãm aje inhine kaôro atēm pro aje memã ijo atÿmmã ne ga iwÿr tē? Nã gãm ajêx ne ije amijo inhĩ ne me awÿr ibôxja ijo anhôbikwan inhine kaô, ane.

⁴⁹ Nhyam kam Jeju nhô àpênh bu'ã ku'êja arÿm kuma, tu amikam kuman kum,

—Bēnjadjwÿr, djãm ar ije kàxdjwa kajgoo me ja parmã? ane. ⁵⁰ Nhyam ate ar'ô me'ôjamã akabê, me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bēnjadjwÿr rax nhô àpênh ja'ômã akabên toxy anen arÿm amak nhikê ta, amak djubôk ne kuta. Nãm tu amak toprik ane nhyam wãnh amak tÿm.

⁵¹ Nhyam kam Jeju,

—Aje, anũ, arek ar dja, ane. Ne kam amak djãm djà kupê nhyam arÿm ajte amak mex ne.

⁵² Nhyam kam me kute pa 'amÿnhmã 'ÿr mōrjamã, me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bēnjadjwÿrmē Metĩndjwÿnh nhô kikretikam krākamngônhmē mebêngêtemã,

—Ije djãm idjàkĩnhĩ ne ga me aje ibĩnmã iwÿr anhô kômē anhô kàxdjwa kajgomē o mō? ane. ⁵³ Myt kunĩkôt ne ba me akam ar Metĩndjwÿnh nhô kikretikam iba ga me kam kam ijo atÿm kêt ne. Nã, mrãmri me anhô akati ne ja. Me ajaxwe rax ne kute akamàt kô tyk pyræk. Nãm prĩne me bajo ajkamuw. Kam ne ga me aje ipa 'amÿnhmã iwÿr mō, ane.

Pedru aminêje 'êx.

Mat 26.69; Mak 14.66; Dju r 18.15

⁵⁴ Nãm ã memã ane nhym kam me pa 'amÿn kam me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr rax nhõ kikre'ÿr o mõi. 'ÿr o mõi nhym kam Pedru mekõt tẽ, nĩjar memã kre rax ne tẽ. ⁵⁵ Nhym me arÿm Jejuo mõi n o bõx, me kute pa 'amÿnhja ne me arÿm o mõi n o bõx ne kam kikre nhipõkri kênh ngrire jakam amim kuton kam 'ã ànhũnho kumex. Nhym kam Pedru mekõt tẽn 'ÿr wadjàn kam me ikõ'ã nhÿ. ⁵⁶ Nhym bẽnjadjwÿr nhõ àpênh kurererja kuwy pôkmã omũ ne kam 'ÿr tẽn kam no tyn djan kam memã,

—Tãwãdjwÿ ne arkõt ba, ane.

⁵⁷ Nhym kam Pedru aminêje 'êx ne kum,

—Kati, arkati. Ije tãwã pumũnh kêt, ane.

⁵⁸ Nhym adjynkêt ne me'õ mydjwÿ 'ÿr bõx ne omũn kam kum,

—Gadjwÿ ne ga abê õ àpênh'õ, ane.

Nhym kam kum,

—Kati, arkati. Ibê õ àpênh kêtê, ane.

⁵⁹ Nhym 'ãtũm nhym ajte me'õ myjadjwÿ 'ÿr bõx ne 'ã no tÿx mex ne 'ãno djan memã arẽn memã,

—Mrãmri ne tãwãdjwÿ arkõt ba. Kubê pykabê Garrêja kra'õ, ane.

⁶⁰ Nhym kam kum,

—Kati, ije akabẽnwã mar kêt. Ije akabẽnwã mar prãm kêtumrêx, ane. Ne kam kabẽnno ÿr rã'ã nhym 'ã õkrẽnẽ'ãnh kã. ⁶¹ Nhym kam Bẽnjadjwÿr 'ÿr akêx ne omũ. Nãm ar aktã aben pumũ. Nhym kam arÿm Pedru Bẽnjadjwÿr kabẽn ma. Kute anhÿr djwÿnhrà m kum kabẽn jarẽn ja ne arÿm kuma. Kute kum,

—Akamàt ja tãmkam òkrēnē'ãnh kàr kētri dja ga aminêje ajêxo amãnhkrut ne ikjê kêt ne memã, “Kati, ije tãwã pumũnh kêt”, anhÿr ja ne arÿm kuma. ⁶² Ne kam katon mu:w. Kaprĩ raxkam ne mÿr rax ne.

Krãkamngônh kute Jeju'ã bēno bikēho ãm.

Mat 26.67; Mak 14.65

⁶³ Nhym me kute Jeju pumũnho ku'êja kam bēno ajkēn tak ne. ⁶⁴ Nãm me no'ã pron kam apÿnh tak ne kam kum,

—Aj, goja me'õ kute akurwanhjakôt omũ. Goja tu aman me imã arē, ane. ⁶⁵ Nãm me prĩ:ne o ajkē. Nãm me aprÿ:o kumex.

Me rũnh kute Jeju axwe jabej kukjêr.

Mat 26.57; Mak 14.55; Dju r 18.12

⁶⁶ Nhym arÿm akati nhym kam mebê idjaer bêngêtmē me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bēnjadjwÿrmē me kute Mõj djê kukràdjã mar djwÿnhmē, me ta ne me aben pydjìn amiwÿr Jeju 'uw. Nhym kam me me'ÿr Jejuo mōn o bõx ne me kabem kudja. ⁶⁷ Me kabem kudja nhym me kum,

—Goja on me imã amijarē. Djãm abê me babê idjaer nhõ Bēnjadjwÿrbê kumkati, nēn? Goja on me imã amijarē, ane.

Nhym kam memã,

—Got ba ren me amã amijarē ga ren me amim imar kêt kumrēx ne. ⁶⁸ Ba ren badjwÿ me akukij ga ren me imã arēnh kêt ne. ⁶⁹ Nhym bep jakam gēdja ba on Metĩndjwÿnh pymati djubôk'ãnh nhÿ. Ba ije amijo inhĩ ne ibēnjadjwÿr raxkam gēdja ba ubôk'ãnh nhÿ, ane.

⁷⁰ Nhym kam me kunĩ kukij ne kum,

—Djãm abê Metĩndjwỳnh kra? ane.

Nhym kam memã,

—Ãã, kôt ne ga me aje arẽnhwã, ane.

⁷¹ Nhym kam me abenmã,

—Bir be, arỳm ta kute amijo Metĩndjwỳnhja ma. Mỳj kadjy dja gu me ajte me'õdjwỳ kukij? Kati, ta ne arỳm amijarẽ gu me arỳm kuma, ane.

23

Piratu kute Jeju axwe jabej kukjêr.

Mat 27.1; Mak 15.1; Dju r 18.28

¹ Nhym kam me rũnhja eku:n kàjmã djan mũjar Piratu'ỳr o mõn o bõx. ² O bõx ne kam Piratumã Jeju kàmex jarẽn kum,

—Ë, tãmja ne axwere. Tãwã ne ar me ibê idjaer noo biknoro ba. Ba meo tỳm ne awỳr o mõ. Nãm we me imã, “Kwãrĩk wãnh ga me bẽnjadjwỳr raxbê Xedja me kunĩmã ỳr djwỳnhmã pi'õk kaprĩ nhõr kêt”, ane. Ibê me anhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatikam gêdja ba ipymao ar me apytàn me ajo iba, ane. Nãm we ã me inoo biknoro ane, ane. Nãm ã me Jejuo 'êxo ane.

³ Nhym kam Piratu Jejumã,

—Djãm abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax? ane.

Nhym kam kum,

—Ãã, kôt ne ga me aje arẽnhwã, ane.

⁴ Nhym kam Piratu me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ me krãptĩmã,

—Nã bãm te kukij. Ajmã kute kêt. Axwe kêt kumrẽx, ane.

⁵ Nhym kam me mã kum 'ã apnê. Kum 'ã apnê:n kum,

—Kati, nãm prĩne aben kadjy memã 'êx mõi. Nãm Garrêja kurũm tẽn Djudêjakam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Nãm krĩ 'õkam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Ne ajte amũ krĩ 'õkam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Ne ajte amũ 'õkam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Ne ajte amũ 'õkam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Ne jakam arým bõx, ane.

Erodji kute Jeju axwe jabej kukjêr.

⁶ Nhyim Piratu me kabẽn ja man kam abej me kukij ne memã,

—Djãm Garrêjakam me kra'õ? ane.

⁷ Nhyim me kum “Ãã” ane. Garrêjakam me ja nhõ bẽnjadjwÿr nhidjibê ne Erodji. Ajbir Djeruxarêkam bõx. Kam ne Piratu Erodji'ÿr Jeju jano, Erodji kute Piratu kudjwa Jeju kukjêrmã. Jejubê Garrêja krakam ne kum ano. Nhyim me arým 'ÿr o bõx. ⁸ Nhyim Erodji Jeju pumũn kam kĩnhkumrêx ne. Amrêbê ne Jeju'ã ujarênh man kam te kute tãri omũnh prãme. Nhyim kam me arým 'ÿr Jejuo mõn o bõx nhyim kam kĩnhkumrêx ne. Kute kum mÿjja pumũnh kêt'õ nhipêx nhyim kute omũnhmã ne bit 'ã kamnhĩx ne. ⁹ Ne kam te Jeju kukjêr krãptĩ ne. Nhyim mrãmri bẽn kêt mex ne dja.

¹⁰ Nhyim bep me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿrmê Mõjdjê kukràdjã mar djwÿnhmê ne me Jeju kuri ku'ên kam mã kum arê. Kum kàtãm jarênh ku'ê. Djã nãm me akrãnmã kum arê? Kati, nãm me tu Erodjimã Jeju jarênh bê: ne. ¹¹ Nhyim kam Erodji õ krãkamngõnhremê ro'ã Jeju japrÿ ne 'ã keket ne kam kum me bẽnjadjwÿr kà jadjàn kam akubyn ajte Piratu'ÿr ano nhyim me ajte akubyn 'ÿr o mõn o bõx.

12 Nhyim Erodjimě Piratu ar myt tãmkam abeno òbikwa. Jejukòt ne ar abeno òbikwa. Amrêbê ne arkum aben kurê ne kam ajbir arým Jejukòt abeno òbikwa. Piratu kute Erodji'ÿr Jeju janorkam ne ar arým abeno òbikwa.

Piratu kute Jeju bñn kadjy memã kanga.

Mat 27.15; Mak 15.6; Dju r 18.39

13 Nhyim me akubyn Piratu'ÿr Jejuo mõn o bõx. O bõx nhyim kam Piratu me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bñnjadjwýrmě me kute meo ba djwýnhmě me kàtàmmě meo akprõn kam memã,

14—Ë, tãm ne ga me iwÿr o mõn o bõx ne kam imã, “Tãmja ne ar me inoo biknoro ba”, ane. Ba kam te kukij, te me anhipòkri kukij, nhyim ajmã kute kètkumrêx. Mexkumrêx. Nã gãm me ajêx ne arík kàmex jarê. 15 Nhyim Erodjidjwÿ te ikudjwa kukij nhyim mexkumrêx. Ga kute ajte akubyn me bawÿr anorja pumũ. Be, mÿj kadjy dja ba kubĩ? Ije bñn prãm kêtê. 16 Kam dja ba tu kaprêprêk kajgon ano, ane.

17-19 Nhyim kam me kunĩ axikòt kum 'ã àpnêho kumex. Ne kum,

—Kati, on o tẽn abñn me imã Baraba bõm amě, ane.

Nãm Piratu me kute Metĩndjwýnh me iròbê mrãnh nhõ akati mar kunĩkòt me pÿnh ne bõm me rênho tẽ. Me axwe nhyim kute mebê ijêja ne bõm me rênho tẽ. Baraba ne axwekumrêx. Nãm me bñnjadjwÿr kadjy memã 'êx nhyim me me bñnjadjwÿr'ÿr prõt ne, nhyim ta adjwýnhdjwÿ me kwÿ pa. Tãm ne Piratu kubê ijê. 'Ã ne me ku'uw ne kum,

—On rŭm tãwã o tẽn abĩn pãnh me imã Baraba kaba, ane.

²⁰ Nhy m Piratu te kute Jejumã irer prãme. Ne kadjy ajte memã kabẽn ne memã,

—Ba kum inhiren ano, ane.

²¹ Nhy m me kàj bê: 'ã kum apnên kum,

—On pĩte'y'ã anhô. On pĩte'y'ã anhô, anhỹro kumex.

²² Nhy m kam ajte memã,

—Tô mỳkam? Mã ne kute dja ba kubĩ? Djãm axwe? Nã bãm te kukij nhy m axwe kêt kumrêx. Kam ne ba ije bĩn prãm kêtê. Dja ba tu kaprêprêk kajgon kam akubyn ano, ane. Nãm te memã anen te memã anen kam arỳm ajte te memã ane.

²³ Nhy m me mã 'ã kum apnê. Nãm me kàj bê kum 'ã àpnênho kumex ne kum,

—On pĩte'y'ã anhô, on pĩte'y'ã anhô, ane. Nãm me tỳxo Piratu jakrenh mex ne prĩne kabẽno katy.

²⁴ Nhy m kam me umaje “Ã” anen tu memã kanga.

²⁵ Nhy m me'õ kute bẽnjadjwỳr kadjy memã 'êx ne ta kute me kwỳ parja Piratu kaba. Me kute Piratumã “Me imã Baraba bõm amẽ”, anhỹr ja ne kaban anon kam pãnh memã Jeju kanga, krãkamngõnhre kute Jeju bĩnmã memã kanga. Me kum kurêkam ne me 'ã Piratumã apnê, kute bĩnmã. Nãm me kum 'ã àpnênho katyk mex ne. Nhy m kam arỳm me kute bĩnmã memã kanga.

Me kute pĩte'y'ã Jeju nhô.

Mat 27.32; Mak 15.21; Dju r 19.17

²⁶ Nhy m kam krãkamngõnhre arỳm o mõi. O mõi nhy m kam me'õja tẽn me kajpa. Me'õ nhidjibê Ximão, pykabê Xireni kra'õ. Arwã kurũm ne tẽn

me kajpa nhym me pa 'amÿn ikreikam pÿte'y djin kam kum,

—Kum amÿ, ane.

Nhym kam kum kumÿn o Jeju katën o mō.
²⁷ Nhym me itepato kôt mō. Nhym me niredjwÿ kôt mō. Mōrkôt abej mÿr mō, kàj bê abej àmra mō.

²⁸ Nhym Jeju me'ÿr akēx ne memã,

—Ë, àpnhÿre ar, Djeruxarēkam me kra, kwārĭk wānh ga me ijabej amÿr kêt. Bep me akra jabejbit dja ga me muw, ne ga amijabej muw. ²⁹ Dja ĩ meo bikēnh djà nhō akati me awÿr bōx. Dja me awÿr bōx nhym me abenmã, “ÿ, me nire kra kêtja ne me mrāmri kĭnhkumrēx. Ne me kute kra jamÿnh kêtjwÿ kĭnhkumrēx. Ne me kute krao kaôr kêtjwÿ kĭnhkumrēx”, ane. Me jabit dja me mã prôt ne kato.

³⁰ “Ne ajte kamã tokry pymaje krānhmã,
 ‘On amrē me inhiby arôrôk ne me inhimek’, ane.
 Ne kam ajte krānh kryre jamã,

‘On amrē me inhiby arôrôk ne me ijo apdju’, ane.”

³¹ Ga me kute ã pĭ ngo anhÿrja pumũ. Godja arÿm pĭ ngrà nhym mã dja me ajte on? Ba ne ba ajmã ĩkute kêtikumrēx ne itokry rax ne. Nhym bep mrāmri me axweja, mã dja Metĭndjwÿnh me on, Djeruxarēkam me ajaxweja on? ane. Nãm ã Jeju mÿjja kute meo bikēnh djà nhō akati djwÿnhram ã memã arēho anen ta amijaxwe kêt'ã pĭ ngo jakren me axwe'ã pĭ ngrà jakre.

³² Nhym me amē ar kâtàmja Jejukôt aro tē, me kute pĭ'ã Jejukôt ar nhôr kadjy. Ar kute mekam ar amikrào baja ne me kute Jejumē ro'ã ar parmã aro mō. ³³ Aro mōn aro bōx. Krānhbê me krã'i'ÿr ne me Jeju aro bōx. Aro bōx ne kam apÿnh pÿte'y'ã ar

adjuw. Ne kam ar ikramã kàxiràxo iten ar parjamo iten kam kàjmã krekam ar umjuw. Nhym arým ar arij. Jeju ôkredjàkôt wajêt nhym aktã ar axweja ijên o wajêt. ³⁴ Nhym kam Jeju me nêje Bãmmã kabên ne,

—Djũnwã, dja ga tu imar krãtan mekam angryk kêt. Me kute ibĩnja dja ga tu mar krãta. Me kute ibĩnja ne me kute gu bakukràdjã mar kêtikumrêx, ane.

Nhym kam me abenmã kàja ngrã. Nãm me apÿnh kute kà jamÿnh kadjy kên kryre rê. Me kute ari kên kryre rênhkôt ne me amijo kubêkã pytãn amÿ.

³⁵ Nhym me kunĩ no ma mõi Jeju pumũho dja. Nhym me bẽnjadjwÿrdjwÿ aprÿo dja. Nãm me abenmã,

—Amũbit ne me utã. Goja gê ta amiptã. Goja gê Metĩndjwÿnh kute anor nhym kubê me banhô Bẽnjadjwÿrbê kumkatikumrêx jabej goja on amiptã, Metĩndjwÿnh kute amijo utãr jabej goja on amiptã, anhÿro kumex.

³⁶⁻³⁷ Nhym me krãkamngônhrédjwÿ 'ã keket ne aprÿo kumex. Nãm me 'ÿr bôx ne kum pidjô kangô kadjà bën kum,

—Ajrã, goja on amiptã. Goja abê mebê idjaer nhô bẽnjadjwÿr rax jabej goja on amiptã, anhÿro dja. ³⁸ Ne kam ajte Jeju nhimõkri pi'ók no'ók nhípêx ne kunhõ. Me kute omũnh ne kam kute,

—Mebê idjaer nhô bẽnjadjwÿr rax ne ja, anhÿr kadjy ne me imõkri kunhõ. ³⁹ Nhym kam me kute Jeju nhikô'ã amê ar axwe nhôrja ikjêja Jeju japrÿo wajêt. Ne kum,

—Goja abê mebê idjaer nhõ Bënjadjwÿrbê kumkatikumrêx ne goja on amiptàn ar badjwÿ ar ipytà, ane.

⁴⁰ Nhyam kam ikjêja kum bën tÿx ne kum,

—Kwârîk wānh. Birām amā Metīndjwÿnh puma kêtikumrêx. Me kute gwaj bajanhôr ga arÿm gadjwÿ atyk 'ÿrja pumũ ne kam ajmān amā Metīndjwÿnh puma kêt mex ne. ⁴¹ Mrāmri ne me kute arÿm gu babīnmā arÿm ā gu bajo ane. Gu ba ne gu ar mekam amikrāo baba nhyam arÿm me kute pānh gu babīnmā. Nhyam bep tāmja ne kute ajmā mÿjja 'õo kêtikumrêx, ane. ⁴² Ne kam ajte Jejumā,

—Jeju, gora anhõ me ja kunĩ kadjy abënjadjwÿr ne aje ar meo abakam gora badjwÿ ima, ibiknor kêt kadjy ima, ane.

⁴³ Nhyam kam Jeju kum,

—Myt ja tāmkam dja gu baro'ā kàjkwakam Ibām nhõ pyka'ÿr bôx. Mrāmri ne ba arÿm amā ikabën pydjìn arē, ane.

⁴⁴⁻⁴⁵ Nhyam arÿm kàjkwa nhipôkri myt nhÿ. Nhyam kam tu akamàt kô tyk ne. Pyka kunĩkôt me'ā akamàt kô tyk ne, arngro kêtikumrêx ne. Nām me'ā akamàt kô tykkam myt kyn kyn kyn ky: nhyam 3 orakam, amykrykambit arÿm ajte kàjkwa no pôt ne. Arÿm ajte myt kato. Nhyam arÿm Metīndjwÿnh nhõ kikreti kadjwÿnhbê kubêkàtija ta amikadjô. Nām kôn h e ty:k ane. ⁴⁶ Nhyam kam Jeju Bāmmā amijarē. Kāj bê kum amijo akij ne kum,

—Djūnwā, ba wām awÿr ikarõ jano, ane.

Nām ā kum anen kum amikarõ janon ate ty. ⁴⁷ Nhyam krākamngônhre krāptībê 100 nhõ

bēnjadjw̄yr Jeju tykkôt omũn kam Metĩndjw̄ynhmã rax jarẽ, ne,

—Mrãmri ne djãm tãmja axwe kêtê. Mexkumrẽx, ane.

⁴⁸ Nhyim me itepato kute Jeju tykkôt omũnhmã mōrja ar̄ym m̄ȳjja kunĩ pumũn kam akubyn mōn kaprĩkam aminhōkôt titiko mō, ũrkwã'yr binhirênh mō. ⁴⁹ Nhyim bep õbikwa kunĩmẽ, Garrêja kurũm me nire kôt mōrjamẽ, me tãm ne me arek omũnho dja, kum kre rax ne omũnho dja.

Me kute Jeju jadjàr.

Mat 27.57; Mak 15.42; Dju r 19.38

⁵⁰⁻⁵² Nhyim kam me'õ nhidjibê Jōdje ne Piratu'yr tẽ. Mebê idjaer nhõ krĩ'õ nhidjibê Armatêkam kra'õ. Nãm me rũnh bikprõnh djàkam mekôt mrã. Kabẽn mexkumrẽx, katát ne mrã. Nhyim me kute Jeju bĩnmã amim 'ã karõo nhỹ nhyim kam te nêje me kukrà. Atemã ne kabẽn. Me ja kabẽnkôt kabẽn kêtê. Nãm amim Metĩndjw̄ynh kamnhĩx ne. Metĩndjw̄ynh bōx ne me kadjy bēnjadjw̄yr ne kute ar meo bamã ja ne amim kamnhĩx ne. Tãm ne Piratu'yr tẽn bōx ne Jeju'ã kuma. Kute Jejuo rw̄yk ne adjãrmã ne 'yr tẽn bōx ne 'ã kuma.

⁵³ Nhyim kam kum “Ã” anen kam kum kanga. Nhyim kam pĩte'y'yr tẽn kam Jejuo ruw, kute adjãrmã. Ne kam kadjy kubêkà mexja byn kam prĩne o kupun kam kēnkrekam adjã. Me kute kēnkre kakrw̄ynh nyjakam adjã. Kraxje me kute kam me'õ jadjàr kêtikumrẽx. Kam ne adjã. ⁵⁴ Pi'òk råràr nêje akati jakam ne adjã. Akati jakam ne me no katon õ m̄ȳjja kupênhō kumex. Pi'òk råràr kêtiri õ m̄ȳjja kupênhō kumex. Akati jakam ne adjã.

55-56 Nhyṃ me nire Garrêja kurũm Jeju kôṭ môrja mekôṭ môn omũ. Nãm me kute kênkrekam adjarkôṭ omũn kam akubyn ũrkwãmã môn bôx. Bôx ne kam me kudjy djãmê pidjy nhĩnmê kubyn abenkam o akàn kam kadjy kudji. Nhyṃ pi'ôk rârâr nhyṃ arým me nire tyk djà kêtô kumex, Môjdjê kukràdjâkôṭ ne me pi'ôk rârârkam tyk djà kêtô kumex.

24

Jeju akubyn tĩn.

Mat 28.1; Mak 16.1; Dju r 20.1

¹ Nhyṃ arým pi'ôk kamrêk. Nhyṃ ar nire kry:ràm kô rã'ã kute me kudjy djà abenkam o birênh ne irja byn 'yr o mō, kênkre'yr o mō. Ar kute kênkrekam adjârja'yr o mō. ² Nãm ar bit Jeju'yr o mō, ar kute o kudjymã ne ar bit 'yr o mōr kajgo. Nhyṃ arým me kute kênpotio 'ã ijêja arým amijã kutan kre jakà'ã amidjan dja. Me'õ ne o mōn kudja nhyṃ dja. ³ Nhyṃ ar nireja 'yr mōn kênkremã wangij ne kam te Jeju nōr djà kamũ nhyṃ nōr kêt ne.

⁴ Nhyṃ ar te kute mýjja'õ marmã o dja nhyṃ adjynkêt ne ar my amãnhkrutja ar aêrbê kato. Tu ar nokam kato. Õ kubêkà jadjê:nh ne ar kuri dja.

⁵ Nhyṃ ar te tĩn prãme ne rôrôk ne ponh ne ikwã. Nhyṃ kam arkum,

—Mýkam ne gar me tykkam me'õ akubyn tĩnja jabej mō? ⁶⁻⁷ Ë, ar nōr kêtja pumũ. Arým ne akubyn tĩn ne kato. Djã ne gar kabênja ma. Amrêbê ne ar amã, Garrêjakam ar ba rã'ãkam ar amã, “Gêdja me me axwemã ikanga. Ba ije amijo inhĩ dja me me axwemã ikanga nhyṃ me pĩte'y'ã inhô ba ty ne ijã

akati amãnhkrut ne ikjêkêt ne akubyn itĩn ne”, ane, ã ar amã ane. ã ar amã ane gar ajte abej mō, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh arkum ane.

8-10 NhyM kam ar nire arým Jeju kabên ja ma. Kabên ja man kam akubyn kênkre kurũm mō. Mõn bōx ne kam Jeju kôt ba djwýnhmã mýjja kunĩ jarê. Kôt ba djwýnhbê 11mê õbikwaja kunĩmã mýjja jarê. Marij Madarenamê Djôwanãmê Xijagu nãbê Marijmê ar ro'ã mōrjamê. Ar ja ne Jeju'ýr mōn te nōr djã kaprãn bōx ne memã arê, Jeju kute tũmrãm ar anorjamã arê. ¹¹ NhyM bep nãm me ate krã. Nãm me o kabên kajgon kam tu ate krãn amim kamnhĩx kêt ne. ¹² NhyM bep Pedrubit ne ekruX ne kãjmã djan kam kênkre'ýr prõt ne 'ýr bōx ne kam te 'ã ibôn ýmkjêro nō. Te abej rĩto nō. NhyM kupu djãbit ate nō. NhyM omũn kam akubyn tẽ, te kute amikam mýjja'õ marmã umar tẽ. Tẽn ũrkwãkam bōx.

Imau'ýr Jejukôt ba djwýnh tẽ nhyM ar nokam amirĩt.

Mak 16.12

¹³ NhyM myt tãmkam kôt ba djwýnh amãnhkrut ne krĩ ngrire 'õ'ýr tẽ. Krĩ ngrirebê Imau'ýr ne ar tẽ. Djãm mũjar got. Tãm ne ja. Djeruxarê kurũm pry'ã akrebê 11 kiometu 'ýr ne ar tẽ. ¹⁴ Ne kam abenmã kabên tẽ, abenmã Jeju bĩnmê mýjja ja kunĩ jarênh tẽ. ¹⁵ Abenmã arênh tẽm rã'ã nhyM Jeju arkôt bōx. Arkôt bōx ne arým ro'ã mō. ¹⁶ Nãm ar omũnh kajgo. Bãrãm mýjja ne ar no'ã nhyM ar te kute omũnhmã. Jeju ta ne aminêje ar no nhity ne kam arkum,

¹⁷ —Ije tô mýj ne gar abenmã arênh tẽ? ane.

Nãm arkum kabën nhym ar tēm tỳx katikôt djan kam kaprĩre, nokre kaprĩre ne dja. ¹⁸ Nhym kam ikjêja idjibê Kreôpa kum,

—Ije birãm apydji ne ga aje mỳjja mar kêt, mỳjja ajbir katorja mar kêt ne. Djeruxarêkam me kunĩ ne me kuma, ane.

¹⁹ Nhym kam kum,

—Ije nhym mỳj nã? Nhym mỳj ne gar abenmã arênhô têt?

Nhym amê ar ja kum,

—Ije tô gêt Nadjarekam me kra'ô nhidjibê Jeju. Metĩndjwỳnh kabën jarênh djwỳnh'ô. Kabën mexkumrêx. Nãm katàt memã Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ujarênh mexkumrêx ne. Ne ar memã mỳjja pumũnh kêt kwỳ 'yro ba. Mỳjja kwỳ nhipêx mexkumrêxo ba. Kam ne Metĩndjwỳnh kam kĩnhkumrêx nhym me kàtàm djwỳ kam kĩnhkumrêx.

²⁰ Nhym bep me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bènjadjwỳrmê me banhô bènjadjwỳrmê, me ja ne me me kute bĩnmã memã kanga nhym me pĩte'ykam kubĩ. ²¹ Ý, kute me bakurê djwỳnhbê me bapytãrmã, me babê idjaer pytãrmã ne bar bajbit amim kamnhĩx ne, nhym arỳm ty. Nãm me arỳm kubĩ nhym kam arỳm 'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt. ²²⁻²³ Nhym ar nire ar ikôt Jejumã àpênh ja ar ijaê. Kry:ràm ne ar kênkre'ỳr môn te abej ne kam akubyn bôx ne kam we ar imã, “Arỳm ne bar mỳj me'ôja pumũ. Birãm kadjy mrãnh djwỳnh got bar omũ. Nhym ar imã, ‘Jeju ne arỳm akubyn tĩn ne’, ane.”

Nã, nãm ã ar nire ar ijaêro ane. ²⁴ Nhym kam ar ijõ kênkre'ỳr tẽn te kam abej. Nhym kênkre kaprỳ ne. Mrãmri ne ar nire kôt arê. Nhym bep Jeju ta ne

amirīt kêt-kumrêx, ane. ã kum ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnh Jejuo atemã me'ôn ã kum kabên ane.

²⁵ NhyM kam Jeju ta arkum,

—E kum ar ano kêt. Mýkam ne amrêbê Metíndjwýnh kabên jarênh djwýnh me amã mýjja ja jarê ga me tu amim mar ne amijamakkrekam kunĩ nhôr ne ar o aba kêt ne. ²⁶ Mrãmri ne arým Bênjadjwýrbê kumkati tokryn arým kâjkwamã tēmmã. Amrêbê Metíndjwýnh kabên jarênh djwýnh kute arênh kôtô. Dja tokry kumrêx ne kam arým bênjadjwýr rax kadjy kâjkwamã tē, ane.

²⁷ Ne kam prĩne arkum Metíndjwýnh kabên'ã ujarênh tē, Metíndjwýnh kabênkam ta amijã ujarênhja ne kunĩ arkum 'ã ujarênh tē. Nãm MÔjdjê kumrêx memã 'ã pi'ôk no'ôkmo krax nhyM kam atãri Metíndjwýnh kabên jarênh djwýnh memã 'ã pi'ôk no'ôk ne. NhyM kam ta amijã ujarênh tēm tãmtã ĩ amũ 'ã ujarênh tē.

²⁸⁻²⁹ NhyM kam ar ro'ã mō. Ar krĩ'ýr tēmja'ýr ne ar ro'ã mōn kam arým tēpo mō. NhyM kam bit Jeju mã tēmmã. NhyM ar kabêno nê ne kum,

—Jãnh ar inhũrkwãkam ar inhikô'ã nõ. Arým ne apajrũm myt nhỹ. Arým akamãt 'ýr, ane.

NhyM kam tu arkôt wadjã. ³⁰ Ne kam bit õ kwý krēnmã nhỹ. Õ kwý krēnmã nhỹn kam djwý byn Metíndjwýnhmã amikĩnh jarên kam ipôn arkum kungã. ³¹ NhyM kam ar amak e tyk anen arým Jeju ma nhyM kam tu ar nokam akuno. ³² Tu ar nokam akuno nhyM kam ar abenmã,

—E kum tãm. Ga pry'ã kute gu bamã Metíndjwýnh kabên'ã pi'ôk no'ôk jarênhho tēm gu bakĩnh ne bakrãkã 'ô nhýnhja pumũ, ane.

33-34 Ne ekru^x ne kàjmã djan kam ajte akubyn Djeruxarẽmã tẽ, Jeju kôt ba djwýnh'ýr tẽ. Jeju kôt ba djwýnhbê 11mẽ òbikwamẽ ne ar ro'ã aben pydjín nhỹ. Nhy^m kam ar ar ja'ýr bôx. Bôx nhy^m ar aben pydjín ýr ja ar kutã arkum arẽ,

—Mrãmri ne arým Bẽnjadjwýr akubyn tĩn ne katon Ximãomã amijo amirĩt ne, ane. Ar kutã ne ar arkum arẽ.

35 Nhy^m kam ar nĩnh tẽmjadjwý amipãnh arkum arẽ. Pry'ã ar tẽm nhy^m Bẽnjadjwýr Jeju arkôt bôx ne ro'ã mõi ne kikrekam ýr nhy^m kute djwý nhipõnh ne 'ã Metĩndjwýnh 'wýr ne arkum õr nhy^m ar kute kôt kum kator ja ar amipãnh arkum arẽ.

Kute kôt ba djwýnhmã aminhĩ kamjýr rã bẽn.

Mat 28.16; Mak 16.14; Dju r 20.19

36 Nãm ar arkum arẽho ãm rã'ã nhy^m Bẽnjadjwýr ta ajte tu ar nokam katon ar ipõkri dja. Ar ipõkri djan arkum,

—On ar adjumar mex ne ar aba, ane.

37 Nhy^m kam ar tĩn prãm ne kum uma: ne. Nãm ar Jejuo me karõn kam kum uma: ne. 38 Nhy^m kam arkum,

—Mýkam ne gar amikam atĩn prãm ne anhõkre kadjwýnhbê amim, “Mýj ne ja? Birãm me karõ ne ja”, anhỹro akumex? 39 Ê, ar inhikramẽ iparkam kàxiràx djwakreja pumũ. Ba. Atemã me'õ kêt. Gop ar ikupên ipumũ. Djãm ã me karõ kute anhýr? Me karõ ã kute anhýr kêt. Gop ar inhĩmẽ ijija pumũ. Djãm me karõ ã 'imẽ ĩ kute anhýr got, ane.

40 ã arkum anen kam arkum aminhikramẽ amipar bẽn kam ari arkum o apa. 41 Nhy^m ar omũn kam kĩnhkumrẽx ne. Ne kam kĩnhkam amim,

—Ije, djām tām? Kati, atemã me'õ. Nàr kon tāmỹ, anhỹro kumex. Nãm ar kĩnh rax ne kam te kute marmã o dja. Nhyr kam Jeju arkum,

—Djori mỳjja ba kukrẽ, ane.

⁴²⁻⁴³ Nhyr kam ar kum tep djàr kwỳ tan kungã nhyr kubyn kukrẽ. Nhyr ar arek 'ã omũnho nhỹ.

⁴⁴ Nhyr kam arkum,

—Ë, ar ikabẽn ja ma. Ar akam ar ibari ikabẽn ja gop ar ama. Nã bãm anhỹr djwỳnhràr ar amã,

“Me kute ijã pi'òk no'òkja kunĩ dja apòx gar omũ. Mòjdjẽmẽ me Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn dhjwỳnh kute ijã pi'òk no'òk nhyr me ijã ngrerdjwỳ 'ã pi'òk no'òkja kunĩ dja apòx gar omũ”, ane. Nã bãm ã ar amã ane nhyr arỳm apòx gar arỳm omũ, ane.

⁴⁵ Nãm ã arkum anen kam arkum Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'òk no'òkja kunĩ jarẽnho tẽn kadjy ar amak bõ nhyr ar kam kuma. ⁴⁶ Nãm arkum,

—Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'òk no'òkkam ne, “Bẽnjadjwỳrbẽ kumkati dja tokryn tyn 'ã akati amãnhkrut ne ikjẽ kêt ne akubyn tĩn ne kato”, ane.

⁴⁷ Kam dja me pyka kunĩkõt kàj bẽ 'ã ujarẽn mõ gẽ me amim katon wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx gẽ Metĩndjwỳnh me axweo aknon mekam ngryk kêt. Djeruxarẽkam dja me memã arẽnhmõ krax ne. Ne kam apỳnh pyka kunĩkõt memã arẽnho ajmã. Nãm ã me anhỹr djwỳnhràr Metĩndjwỳnh kabẽnkam 'ã pi'òk no'òko ane. ⁴⁸ Nhyr arỳm apòx gar ga anoo prĩne omũ.

⁴⁹ Jakam dja ba ar amã Ibãm Karõ jano. Ibãm kute ar amã kabẽn pydjĩn arẽnhja tãm, kute ar amã Amikarõ jarẽn tãm dja ba amrẽ ar amã ano. Gora ar arek krĩraxbẽ Djeruxarẽwãkam arek djan kam

ama. Adjãm rã'ã gê arým ar awýr bôx. Dja kàjkwa kurũm ar awýr ruw ne kam ar ajo ban kam ar ajo týx gar kam atýxkumrẽx ne kam pyka kunĩkôt 'ã adjujarẽnh mō, ane. Nãm ã arkum ane.

Jeju kàjkwamã àbir.

Mak 16.19; Kar 1.9

⁵⁰ Ne kam krĩbê Betanhamã aro mōn aro bôx. Djeruxarẽ kurũm aro mōn aro bôx ne kam aro kĩnh ne. Kute aro kĩnh kadjy ne arkum ikra bẽn arkum kabẽn ne. ⁵¹ Arkum kabẽno ãm rã'ã, tu kabẽn konenh mebê kàjkwamã wabin kam arým kàjkwakam õ pykamã bôx.

⁵² Nhym kam kôt ba djwýnhja kum mex, rax jarẽho kumex. Ne kam akubyn Djeruxarẽmã arým mōn bôx. Kĩnhkumrẽx ne mōn bôx.

⁵³ Ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikretikam ar mã Metĩndjwýnhmã mex, rax jarẽho ba. Mrãmri. Tãm ne ja.

Metĩndjwỳnh Kute Memã Kabẽn Ny Jarẽnh
New Testament in Kayapó (BR:txu:Kayapó)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayapó

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kayapó [txu], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayapó

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

385317df-3c6a-53ac-81db-0815750ed560